

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; Mr. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Almelo; Mr. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Dr. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEN, Dir. Mil. Apotheeker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

BID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur. Algem. Vergadering.
Hoofdartikel: Ons standpunt.
Berichten: Bestrijding der geslachtsziekten.
Mededeelingen van verschillenden aard:
Inhalator Taunus. — Anga bonbons van Mijnhardt. — Bloedzalf tegen sambeien van Eilers. — Middel tegen suikerziekten uit Bladel.
Ingezonden: Amor. — Geen kwakzalversadvertenties.
Uit de Pers: Drogisten en bestrijding der kwakzalverij. — Rijmelarij van Theo.
Rechtszaken: Eilers in hooger beroep.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Retau's zelfbewaring. — Pinkpillen. — Anti-épileptique van Uten. — Pastilles Poncelet.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Leden en abonné's, die de contributie of de abonnementsgelden per giro wenschen te voldoen, worden verzocht, ten einde noodeloze onkosten te voorkomen, aan dit voornemen in de eerste helft van Januari gevolg te geven.
Gestort kan worden onder Rijksgiro No. 1345.

De Secretaris-Penningmeester
E. J. ABRAHAMS.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Algemeene Vergadering op Zaterdag 11 Januari des namiddags 2½ uur in een der zalen van het American Hotel, Leidsche Plein te Amsterdam.

Punten van behandeling.

- Opening door den voorzitter.
- Jaarverslag van den secretaris (Maandblad April 1918)
- Verslag Penningmeester (Maandblad April 1918)
- Verslag van de commissie tot nazien van de Rekening.
- Benoeming van de commissie tot nazien van de rekening 1918.
- Bestuursverkiezing. Het bestuur beveelt aan:
 - in de vacature CNOPIUS:
 - Mr. A. A. CNOPIUS Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch.
 - H. VAN BAER, 's-Hertogenbosch.
 - In de vacature DE KONING:
 - Mr. P. W. DE KONING, Amsterdam.
 - I. VAN DAAL, Amsterdam.
 - In de vacature VAN DER ELST:
 - Mr. A. VAN DER ELST Ambtenaar O.M. te Leiden.
 - Dr. H. J. M. BOONACKER te Leiden.
- Rondvraag.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

Ons standpunt.

Bij het begin van een nieuwen jaargang moge het zijn nut hebben het door ons ingenomen standpunt in't kort nog eens nader uiteen te zetten, een standpunt dat niet steeds wordt begrepen. Onze strijd tegen de kwakzalverij — geheel belangloos gevoerd — heeft ten doel werkzaam te zijn in het belang der samenleving. Wij beschouwen de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes als een ernstig kwaad, waartegen met kracht moet worden opgetreden. Wettelijke maatregelen om dit kwaad den kop in te drukken bestaan er weliswaar maar ze zijn onvoldoende en in de toepassing te omslachtig. Een jarenlang aandringen op verscherping van die maatregelen — vooral van onze zijde — heeft weinig resultaat opgeleverd, zoodat het publiek voortdurend aan de gevaren van de kwakzalverij blijft blootgesteld. Tegen die gevaren te waarschuwen, meer kunnen wij niet doen, stond de oprichters onzer Vereeniging, nu 38 jaren geleden, voor oogen en dit is ook thans nog ons doel. Die waarschuwingen, waarin de kwakzalverij van tal van methodes en middelen zoo duidelijk mogelijk wordt uiteengezet en waarin het nadeel wordt aangetoond dat de volksgezondheid en volkswelvaart door dit euvel lijden, verschijnen in het door ons uitgegeven Maandblad, welk blad maandelijks in circa 8000 exemplaren door het geheele land wordt verspreid. Tevens wordt aan ieder, zowel in het Maandblad, als ook anderszins, allerlei gevraagde inlichtingen verstrekt die de kwakzalverij raken terwijl voortdurend wordt aangedrongen op betere wettelijke regeling ter beteugeling van het kwaad.

Bij onze wijze van strijdvoering hebben wij — bij de uitgebreidheid van het begrip kwakzalverij — onze werkzaamheid beperkt en ons alleen bepaald tot de gevaarlijkste soort van kwakzalverij, die, waaraan het begrip *bedrog* ten grondslag ligt. Waar goede trouw verwacht kan worden, ook al keuren wij zekere handelingen niet goed, wenschen wij die handelingen niet in de rubriek onzer waarschuwingen op te nemen. Maar waar het bedrog duidelijk blijkt, daar meenen wij zonder aanzien des persoons te moeten optreden, het algemeen belang eischt dit. De meermalen geuite beschuldiging, dat wij ten bate van geneesheeren en apothekers werkzaam zijn, wijzen wij met de haar toekomende minachting af; alléén ten bate van het algemeen, geloovende een nuttig werk te doen, voeren wij een strijd die alles behalve verkwikkend is en ons gewis den lust zou benemen daarmede voort te gaan, wanneer wij niet de overtuiging hadden, dat wij dit op het oogenblik niet mogen doen.

Waarlijk, verkwikkend is die strijd niet. Te-

genover de kwakzalvers die dikwijls, dank zij de lichtgeloovigheid van velen, over groote sommen kunnen beschikken en daardoor de advertentie-kolommen van de meeste groote en kleine bladen gaarne voor zich geopend zien, die ook op andere, kostbare wijzen reclame voor hunne *bedriegerijen* maken, waardoor de arme slachtoffers in het net worden gevangen, staan wij met zeer beperkte middelen en slechts gebruik makende van de *waarheid*, om dat net te ontgrooten.

Tegenover de kwakzalvers, die doorwarren, provisies hunne helpers onder alle standenkoop, helpers, die zich voor een min of meer groote winst mede aan het bedrog schuldig maken, is — hoe is 't mogelijk waar toch zoo'n groot belang op 't spel staat? — de ons verleende hulp, niet uit gebrek aan belangstelling maar vooral uit gemakzucht, luttel. Integendeel waar men ons afbreuk kan doen (gelukkig geschiedt dit alléén van *belanghebbende* zijde,) waar men onze goede trouw in twijfel kan doen trekken, wordt dit niet nagelaten. Dit deert ons niet; wat ons meer hindert is, dat wij hier te lande een kat geen kat mogen noemen. Elk woord, dat wij schrijven, al is het ook de volle waarheid moet gewikt en gewogen worden, willen wij niet met den strafrechter in aanraking komen. Processen, vooral in de eerste jaren van het bestaan, der Vereeniging aangedaan en die belangrijke sommen hebben verslonden, hebben geleerd, dat het niet geoorloofd is een schurk rondweg een schurk te noemen al maakt zich zoo'n man ook schuldig aan een der ernstigste misdaden: een aanslag op de gezondheid zijner medeburgers alléén uit winstbejag.

De uitslag van een dusdanig proces is zelfs oorzaak geweest, dat, 30 jaar geleden, het toenmalig Bestuur der Vereeniging en de Redactie van haar Maandblad aftraden en het plan geopperd werd de Vereeniging te ontbinden. Aan dat plan is toen geen gevolg geven en — geleerd door de ervaring — heeft de latere redactie getracht de gevaarlijke klippen te omzeilen en met succes.

Maar dit neemt niet weg, dat soms de lust tot strijden verflauwt, wanneer men ziet, dat de kwakzalvers onophoudelijk doorgaan de grofste leugens in het openbaar te verkondigen terwijl men om de waarheid tegenover die leugens te stellen, die heeren met zijden handschoenen moet beetpakken.

Doch die weemoedige bui gaat telkens weer over, wanneer wij een kraant in handen krijgen. Hier moet gehandeld worden; het publiek moet gewaarschuwd worden.

En wij gaan weer aan den arbeid. Wie werkt mee?

Bestrijding der geslachtsziekten. De Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding der geslachtsziekten heeft aan de regeering een adres verzonden, met verzoek een aantal maatregelen, die zij urgent acht, zoo spoedig mogelijk aan de Staten-Generaal voor te stellen.

O.a. wordt daarin verzoekt: Het openlijk aanprijzen van geneeskundige behandeling van geslachtsziekten of geheime ziekten door anderen dan door daartoe bevoegde geneeskundigen en het openlijk aanprijzen van geneesmiddelen ter genezing van geslachtsziekten anders dan in vakbladen worden strafbaar gesteld; het aanprijzen van geneesmiddelen voor en behandeling van geheime ziekten door niet-geneeskundigen is oorzaak, dat zeer vele lijdens geen geneeskundige behandeling inroepen, met het gevolg dat zij langen tijd besmettelijk blijven, terwijl zij niet voorgelicht zijn omtrent den aard en den ernst van hun lijden.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Mededeeling van den Gezondheidsraad te Karlsruhe.

De lezers van vroegere jaargangen van ons Maandblad zullen zich ongetwijfeld herinneren, dat daarin dikwijls, soms elke maand, waarschuwingen voorkwamen van den volijverigen gezondheidsraad te Karlsruhe, een lichaam, dat zich ten doel stelt, de in Duitschland aangeprezen geheim — en kwakzalversmiddelen op hun samenstelling te onderzoeken en door officiële publicaties het publiek met het resultaat bekend te maken. Ons werden die publicaties geregeld toegezonden en wij gaven deze — in vertaling — gaarne een plaats in ons blad.

Met den oorlog stokte de toezending en eerst dezer dagen, werden wij verblijd met een nieuwe publicatie, die wij hier laten volgen:

W a a r s c h u w i n g.

Door de Pharmacon-Vereeniging te Frankfurt a. M. wordt in de *Bad. Presse* een zuiginhalator „Taurus” aanbevolen tot het inhaleeren van Eucalyptusolie tegen de griep. Tegenover deze aanbeveling moet er op worden gewezen, dat een specifiek middel tegen griep niet bestaat. Een geneeskrachtige werking bezit de Eucalyptolie niet, ook is zij geen middel tegen koorts. Een zekere antiseptische en desinfecteerende werking kan haar weliswaar niet worden ontzegd maar het middel is niet onschadelijk en kan zelfs tot zware beschadiging van de organen leiden. Tegen den vrijen, onbeteugelden verkoop bestaan derhalve ernstige bezwaren.

Op dezen grond wordt tegen het inademen van Eucalyptusolie met den Inhalator „Taurus” gewaarschuwd.

Karlsruhe, den 12 Nov. 1918.

De plaatselijke gezondheidsraad.”

Ook hier te lande worden talrijke, niets betekenende middelen tegen de griep in de kranten aanbevolen. Wat zou er een onheil worden voorkomen wanneer waarschuwingen daartegen, vanwege de autoriteiten, in de publieke bladen werden geplaatst!

Anga bonbons van Mijnhardt.

Het is een eigenaardig geval met MIJNHARDT en nog enkele anderen, BOOM, b.v. In strikten zin kan men hunne middelen niet als kwakzalversmiddelen beschouwen en toch is er in hun optreden iets, dat o.i. niet door den beugel kan.

In de samenstelling der middelen treft men niets bijzonders aan; meestal nemen zeer bekende, dikwijls veel gebruikte stoffen daaraan deel terwijl enkele malen ook sterk werkende geneesmiddelen daarin voorkomen.

Onder allerlei fantasienamen worden nu deze middelen — waarvan de samenstelling geheim wordt gehouden — aan het publiek aangeboden en daarbij vermeld tegen welke kwalen zij, met succes, kunnen worden aangewend. De leverancier — of fabrikant — treedt hierop als *geneeskundige*, die geneeskundigen raad geeft, zonder dat hij iets weet van den patiënt en van zijn lijden. En de zieke, die meestal niet kan beoordeelen *wat* hem scheelt, slikt maar op advies van den man, die het te doen is om zooveel mogelijk van zijn waar te verkoopen. Hier ligt iets in, dat tot allerlei gevaren aanleiding kan geven.

De patiënt neemt b.v. middelen (vooral als deze tot de sterkwerkende behooren) die geheel

ondoelmatig zijn voor zijn kwaal, óf hij tracht genezing te vinden bij de z.g. medicijnen, tegen zijn kwaal aanbevolen, terwijl hij een verkeerde diagnose omtrent zijn ziekte heeft gesteld, óf — en dit is het meest ernstige — hij slikt de middelen van den fabrikant terwijl hij een ernstige ziekte onder de leden heeft en den juiststen tijd laat voorbijgaan om deskundige hulp in te roepen.

Men ziet dus, dat er aan het optreden van MIJNHARDT ernstige bezwaren verbonden zijn en dat wij niet te ver gaan, wanneer wij zijne handelingen in ons blad bespreken.

Van de meeste middelen van de firma MIJNHARDT — en er zijn er vele — hebben wij de samenstelling reeds meegedeeld en daaraan onze beschouwingen vastgeknoopt. De *Anga-Bonbons* waren daaronder niet begrepen en daar in de laatste weken meermalen daarnaar werd gevraagd, besloten wij tot het instellen van een onderzoek.

Mejuffrouw KNIPSCHER en de heer KEULEMANS hebben dit onderzoek op zich genomen en bevonden dat de bonbons bevatten: *Chloornatrium* (keukenzout) en *Bicarbonas natrius* en wel in dezelfde verhouding, waarin deze stoffen in *Emser-zout* voorkomen. Tevens was aanwezig *suiker* en *pepermuntolie*.

't Is alweer hetzelfde liedje; niets bijzonders en daarop is geheel toepasselijk wat wij hier boven schreven.

Bloedzalf ter genezing van Aambeien,

uitgevonden en beproefd door H. J. EILERS.

EILERS is een veelzijdig man; wij meenden eerst dat hij zich alleen toelagde op de behandeling van lijdens aan tuberculose maar sedert het verschijnen van „*Voor recht en Vrijheid*”, Maandblad, gewijd aan de belangen v.d. niet wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst, zijn wij tot andere gedachten gekomen. Uit de advertentie-kolommen van dat blad leerden wij, dat EILERS nog meer pijlen op zijn boog heeft. In ons vorig no. bespraken wij de door hem uitgevonden mondspoeling *Non plus ultra*, thans vestigen wij de aandacht op de volgende advertentie, opgenomen in het genoemde Maandblad: „Aambe-smarten. Ieder weet, wat aambeien zijn, weet ook welke smarten die veroorzaken. Zelf 10 jaar daaraan lijdende en alles geprobeerd hebbende, ben ik door een bloot toeval aan een radicaal geneesmiddel gekomen waardoor ik in 3 dagen verlost was van de pijnen. Deze zalf door mij bloedzalf genoemd is verkrijgbaar à f 2.50 per potje bij Gez. De Vos te Enkhuizen. Intern. Chem. Laboratorium, Oestgeest.

Een vrij duur middel, maar dit mocht ons niet beletten het aan te koopen. Wij ontvingen een potje van 20 gram inhoud, waaromheen het volgende biljet gewikkeld was:

L.S., Reeds een tiental jaren ben ik op de meest ernstige manier lijdende geweest aan de vreeselijke ziekte aambeien: een bloot toeval of voorbeschikking leverde mij een radicaal geneesmiddel, toen ik op het punt stond mij te laten opereeren, omreden ik het niet langer kon uithouden, alhoewel ik wist, dat ik door een operatie gevaar liep, het slot in het lichaam te zullen verliezen, wat op zich zelf ook reeds een bron van ellende is.

Ik zal verder uit kiesheid daarover zwijgen en alleen het gebruik aangeven.

's Morgens bij het ontwaken neme men een weinig zalf op de top van den wijsvinger en smeert daar de plaats waar de aambeien zich bevinden in.

Na de ontlasting reinigt men eerst het lichaam met een kleine natte spons en weer met den vinger met een weinig zalf insmeren en dan de aambeien indrukken.

Des middags en 's avonds doet men dat weer en dan zal in 3 dagen alle pijn verdwenen zijn en gaat men door met smeren, totdat alles radicaal genezen is.

De uitvinder: H. J. EILERS, Dir. v/h Int. Chem. Laboratorium te Oestgeest.”

Het potje, dat tot opschrift droeg: „Bloedzalf ter genezing van Aambeien, uitgevonden en beproefd door H. J. EILERS, Dir. v/h Int. Chem. Laboratorium te Oestgeest, Prijs f 2.50, werd door den heer N. KEULEMANS onderzocht. Het

bevatte een vetachtige massa, waarop een laagje schimmel, welke massa bestond uit *boter* en een kleurstof.

Onwillekeurig hadden wij ons aan een overtreding schuldig gemaakt, wij hadden *boter zonder bon* gekocht, zij het ook schreeuwend duur. Maar de daad door EILERS verricht scheen ons vrij wat erger. Hij belooft *genezing* waar het niet te verwachten is, dat deze door het middel zal worden verkregen. Het insmeren met een beetje vet zal misschien wel in staat zijn, tijdelijk eenige *verzachting* aan te brengen maar dat is ook alles. *Genezing* moet op geheel andere wijze gezocht worden en het is nu in EILERS te veroordeelen, dat hij, door zijn belofte, de lijdens aan aambeien weerhoudt die andere wijzen in toepassing te brengen. Maar nog om een andere reden waarschuwen wij tegen het gebruik van de bloedzalf.

Toen wij het potje kregen, was op de vette massa een *laagje schimmel*. Na eenigen tijd was de inhoud van het potje *een en al schimmel* en was de reuk *ondragelijk*. Zou men zoo 'n *geneesmiddel zonder gevaar* mogen gebruiken?

Middel tegen suikerziekte uit Bladel.

Alweer wordt ons gevraagd naar ons advies omtrent de volgende advertentie, die tegenwoordig weer herhaalde malen in de couranten voorkomt:

„Middel tegen Suikerziekte. Inlichtingen te bekomen letter A. B., hulpkantoor Bladel”.

Ofschoon wij reeds eenige malen over dit middel geschreven hebben, vinden wij het niet ongepast, daarop nog eens terug te komen.

Wie inlichtingen verzoekt, ontvangt een schrijven van zekere Mevrouw C. v. d. W. T. te Bl., die mededeelt zelf drie jaar lijdende te zijn geweest aan bovengenoemde ziekte, en den raad te hebben gekregen aftreksel te drinken van een kruid dat daar groeit, met het gevolg dat zij reeds na vier weken zooveel beter was dat zij bijna geen dieet meer behoeft te houden en al spoedig zonder dieet geheel vrij van suiker was. Nu verkoopt zij het kruid, en heeft de hardnekkigste gevallen zien beter worden. De kosten bedragen f 1.45 per 5 ons, wat voor 20 à 30 dagen voldoende is.

De wijze van toebereiding is 1½ L. kokend water laten trekken (minstens 10 minuten) op 45 gram der kruiden, en daarvan 3 maal daags een kop te drinken.

Reeds vroeger heeft de heer D. BIERHAALDER, te Baarn de kruiden voor ons onderzocht.

Het bleek dat deze bestonden uit het veelvuldig verspreide, plantje, bekend o.a. onder den naam van *Varkensgras* (*Polygonum aviculare*). Van dit plantje hebben zich reeds verscheidene kwakzalvers meester gemaakt en het aanbevolen als geneesmiddel tegen allerlei kwalen, zelfs tegen toring. Onder de mooiste benamingen — wij hebben er in ons blad al dikwijls op gewezen — als *Orvietanose*, *Homeriana-thee*, *Weideman's-Zwitsersche borstthee*, *Emil Goerdel's-thee* en *Wagner's echte Russische thee* en met de noodige reclame werden alle mogelijke verwachtingen bij het gebruik van dit plantje opgewekt — maar bij die opwekking bleef het. Resultaten werden niet verkregen, wat voor den deskundige niet bevreemdend was, omdat de geneeskrachtige waarde van Varkensgras vrij wel betwijfeld wordt.

Wij verwachten dan ook geen beter uitkomst bij de aanwending van dit plantje als geneesmiddel tegen *Suikerziekte*. 't Is niet te zeggen hoeveel middelen tegen deze ziekte, zoowel te goeder trouw, als alleen uit winstbejag, zijn aanbevolen en hoevelen door die middelen al zijn teleurgesteld.

Zoo ergens, dan is 't bij suikerziekte moeilijk uit te maken of verbetering van de kwaal het gevolg is van een gebruikt geneesmiddel of van andere oorzaken, die enz. Wij hebben dan ook vroeger aangenomen, dat de verkoopster van het kruid te goeder trouw was, dat zij zelve geloofde wat zij schreef. Nu zij echter, niettegenstaande onze herhaalde waarschuwingen, voorgaat met van den verkoop een „zaakje” te maken en den naam van het middel geheim houdt, moeten wij haar wel als kwakzalster beschouwen.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie,

In Uw blad van 12 dezer komt een ernstige beschuldiging voor. Niet tegen ons preparaat, maar tegen de wijze van reclame maken en tegen het laten passeeren door onzen chemischen Adviseur en Apotheker van niet te slechte reputatie.

Waar U, naar onze meening reeds een fout beging, door ons geen nummer toe te zenden — onze Apotheker van wien U vraagt of hij niets doet, — kwam er direct nadat hij het ontving en gelezen had mee aanzetten — zult U ons zeker de plaatsruimte voor een behoorlijke verdediging niet weigeren.

In de eerste plaats protesteerden wij met nadruk tegen den bijna kwakzalverigen aanhef van Uw artikel, waaruit de arglooze lezer allicht zou concludeeren, dat hij in dit geval meer met een kwakzalversmiddel te doen heeft, en wij meenen zonder gegronde vrees voor tegenspraak te kunnen neenschrijven, dat Anor een oorspronkelijk Nederlandsch Staalpreparaat is, dat de concurrentie met alle andere kan doorstaan.

De advertentie „mag tegenwoordig in geen huisgezin ontbreken” (de aanleiding tot het heengaan van onzen medischen Adviseur) en de één keer geplaatste geïncrimineerde advertentie, waarin staat dat Anor tegen Spaansche Griep en Influenza gewenscht is, (er is hier nog sprake van voorbehoeding n.m. door bloedvorming), hebben wij ook bij nader inzien afgekeurd. Deze dateeren echter van *) terwijl uitdrukkelijk blijkt uit onderstaande Annonce:

Bericht Spaansche griep.

De „middelen” hiertegen rijzen als paddestoelen uit den grond! Geen wonder dat Doktoren, Apothekers en ten slotte 't publiek hier zeer sceptisch tegenover staan.

Anor is een staalpreparaat en kan als zoodanig het lichaam versterken, dus meer kracht geven. Het is geen toovermiddel of kwakzalversmiddel tegen alle mogelijke ziekten of een bepaalde. Ongetwijfeld wordt de huidige toestand met name het vijf algemeen heerschen de Spaansche Griep door allerlei „middelen” geëxploiteerd. Wij wenschen daaraan niet mede te doen, omdat dit met de waardigheid van ons prima artikel in strijd is. Maar wel mogen wij de aandacht vestigen op het algemeen voedend en versterkend karakter van ons preparaat.

Raadpleegt uwen medicus. Anor Mij. Rokin 91 Amsterdam.

voorkomende in de groote bladen van den datum 8 November 1918, dat wij hierover zelf het „peccaro” uitspreken. De gewraakte annonces zijn in onze campagne binnengeslopen, zonder dat ze door den Apotheker zijn gezien. Hem kan dus nooit eenige blaam treffen. Bij ons is deze administratieve fout geschied, maar wij hebben die zelf terstond afdoende hersteld.

Ten slotte vermelden wij nog dat onze zaak een handelszaak is, die een prima artikel verkoopt. Dat wij ten behoeve der reclame ons niet gegeneerd hebben een raadslidchap te gebruiken is toch zeker geen misdaad. Een grooter misdaad op medisch-therapeutisch gebied lijkt ons de verkoop van kwakzalversmiddelen dus ook in betrekkelijken zin het aanprijzen daarvan, door Apothekers, dat helaas geweldig veel voorkomt.

Schrijver dezes bekend met het werken en streven Uwer vereeniging, meent dat dit te bestrijden op den weg Uwer vereeniging ligt, maar dat daar zeker niet toebehoort op bedekte wijze afkammen van een in de praktijk als een zeer bruikbaar gebleken Staalpreparaat, dagelijks door medici van goeden naam voorgeschreven.

Wij vragen ons in gemoede af, welke drijfveeren daarvoor toch wel aanwezig zijn geweest.

Voor geval Uwe laatste vraag niet bedoelt, wat onze Apotheker doet, maar geldt voor den Apotheker in het algemeen kan het antwoord laconisch zijn: dat wij vrij veel ter goeder naam en faam bekend staande Apothekers onder onze cliënten tellen, die reeds aardig in „Anor” omzetten, hetgeen U gaarne bij ons kunt komen controleeren — wij ontvingen na de eerste zes weken reeds nabestellingen wat wanneer U met onze condities bekend bent U zult moeten toegeven, schitterend is.

Ligt het nu niet op den weg der Apothekers in dezen de Drogisten voor te zijn?

Principieel tegen kwakzalverij zijn wij even sterk als U.

Indien wij werkelijk fouten maken, die U hinderen met het oog op dit mooie beginsel, dan houden wij ons beleefd voor Uwe wenken aanbevolen.

Met beleefden dank voor plaatsing

Hoogachtend,
Anor Maatschappij,
E. VAN WEZEL,
Verk. Chef.

Aannemende dat het de schrijver ernst is met het slot van dit schrijven, plaatsen wij zijn stuk, ofschoon wij anders geen gelegenheid zouden geven in ons blad reclame te maken voor een middel met zoo 'n ophef aangekondigd.

Wij zullen het ingezonden stuk niet in zijn geheel nagaan — wij laten de beoordeeling gaarne over aan hen, die ook ons vorig artikeltje „Verkeerde Zeden” hebben gelezen — maar willen gaarne de gevraagde wenken geven.

Het praeparaat, waaraan Anor zijn oorsprong te danken heeft, is de *Solutio ferri de Jong*, een ijzeroplossing, die de vervaardiger bereid heeft om aan het bezwaar van het verstrekken van kostbare ijzerpraeparaten (vooral voor de ziekenfondsen) tegemoet te komen. De heer DE JONG schijnt daarin goed geslaagd te zijn en lofwaardig (wij hadden trouwens van hem, lid onzer Vereeniging, niet anders verwacht) heeft hij het voorschrift bekend gemaakt.

Op eens is de *Anor Maatschappij* verschenen. Vermoedelijk heeft de heer DE JONG de verkoop van zijn praeparaat aan die Maatschappij overgedragen en hiermee is de zaak een geheel andere phase ingetreden. De oorspronkelijk *Solutio ferri de Jong* heet verbeterd; waarin die verbetering bestaat is niet aangegeven; het bekende geneesmiddel is in een geheimmiddel overgegaan. En daarvan moet men nu maar aannemen, alles wat de exploitant er van zegt o.a. in het N. v. d. D.

„Staalpreparaat van groote waarde.
De Spaansche griep heeft de menschen vatbaar gemaakt voor andere ziekten, speciaal de Tuberculose. Zwaktetoestanden en ernstige kwalen zullen nog langen tijd den weg aanduiden die de Spaansche Griep heeft gevolgd.

Herstelt Uw bloed, maakt Uw lichaam krachtig bestijdt vooral Bloedarmoede en Zwakte. Anor wapent U in dezen strijd. Anor is vooral in dezen tijd van algemeene ondervoeding een geneesmiddel van zeer groote waarde.

Anor wordt door de medici voorgeschreven.”

En op een andere plaats: Wel mogen wij de aandacht vestigen op het algemeen voedend en versterkend karakter van ons praeparaat.”

Waar wij, bij de onbekendheid met de samenstelling, tegenover dat algemeen voedende zeer sceptisch staan is het ons niet euv'el te duiden dat wij, gelees ook op de eigenaardige teekeningen, bij sommige advertenties geplaatst, in ons vorig stukje de uitdrukking bezijden, komt de reclame voor de kwakzalversmiddelen zeer nabij en daarvan trekken wij nog geen woord terug.

Redactie.

Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij,
Amstel 102,
Amsterdam.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van Uwe mededeeling in Uw laatst verschenen nummer, getiteld „Wij gaan vooruit” hebben wij de eer U beleefd mede te deelen, dat het door ons uitgegeven officieel orgaan van de vereeniging „Nederlandsch Fabrikaat” ook geen kwakzalvers-advertenties opneemt.

Worden advertenties aangeboden, waarvan de zekerheid ontbreekt, dat zij zonder bezwaar kunnen worden opgenomen, dan wordt vooraf deskundig advies gevraagd.

Ongetwijfeld zult U het op prijs stellen bovenstaande mededeeling te ontvangen.

Hoogachtend,
H. L. SMIT & Zn.

Onnoodig te zeggen, dat wij inderdaad deze mededeeling dankbaar op prijs stellen. Wie volgt dit voorbeeld?

Red.

UIT DE PERS.

Drogisten en bestrijding der Kwakzalverij.

In het „Maandblad van de Vereeniging van Drogisten” schrijft de heer GOPPEL, voorzitter der vereeniging van drogisten (apothekers-assistenten), het volgende:

Kwam er voor eenigen tijd geleden in dit blad 'n klacht tot uiting over het opdringen der firma L. I. AKKER van haar Abdijtabletten, thans men ik, dat het ten hoogste tijd wordt in de vakpers 'n woord van protest te doen klinken tegen de nieuwe verkoopvoorwaarden dier firma Akker. Hetgeen ik hierna ga schrijven zal de oogen openen van ons allen, die toch reeds met veel tegenzin de artikelen der groote veel beschreven kwakzalver uit Rotterdam verkoopen.

Het is bekend, dat Abdijstroop (van het niet bestaande klooster Sancta Paulo te Carthagena) voor den wereldbrand, dus voor 1 Aug. 1914, tegen respectievelijk f 1.—, f 2.— en f 3.50 werd verkocht per flesch. Toen de firma Akker haar tijd gekomen

achtte, werd de prijs verhoogd, later nog eens en nu kortelings nog weer eens! Nu ja, dat kan er mee door, alle artikelen gingen omhoog, dus de kostbare Abdijstroop mocht van de prijsstijging niet verstoken blijven, Schwamm darüber! De prijzen zijn nu respectievelijk f 1.25, f 2.25 en f 3.75 plus f 0.25, f 0.30 en f 0.35 statiegeld voor de flesschen, zoodat wij ten slotte door f 1.50 f 2.55 en f 4.10 verkoopen. Wat verdienen wij vroeger aan Abdijstroop toen deze voor f 1.—, f 2.— en f 3.50 werd verkocht? De winst bedroeg al naar gelang der afname van 1—12, 13—25 of 26—100 flacons respectievelijk 20, 25 of 30pct. Dat was dus laten wij zeggen een behoorlijke winstmarge, gezien het feit, dat de firma Akker hare producten goed, degelijk, solied verpakt, zoodat breuk tot de zeldzaamheden behoort. Maar hoe is thans de stand van het winsteijfer in vergelijking tot de prijsverhoging? Is behoorlijk met de prijsverhoging het winstpercentage gebleven zooals het was, 20, 25 of 30%? Dat zou men zoo denken, eene reële firma zou dat zeker hebben bewerkstelligd, het zou den gewonen gang van zaken beteekenen, maar deze gewoone gang is men bij de firma Akker niet eigen geweest, men heeft den prijs verhoogd met een kwartje per flesch en van dat kwartje krijgt de ijverige winkelier, die het stroopje, het waardeloze stroopje verkoopt, geen rooie duit winst. Het kwartje is voor de firma alleen en we krijgen er niets van, we mogen het alleen voor de firma in ontvangst nemen en behoorlijk afdragen zonder eenige vergoeding voor de prompte betaling. De winst-marge is daardoor gedaald van 20, 25 en 30%, tot 16½, 21 en 26%, wat voor ons beteekent een groot verlies. Inplaats dat dus de firma Akker met de verhoging harer prijzen ook voor de verhoging der winsten harer afnemers zorgt, plaatst zij zich op een juist tegengesteld standpunt, voert verhogingen in ter harer bate, welke tegelijkertijd verlaging meebrengt voor de verkoopers. Hoe dwaas het klinkt, het is zoo en niet anders, het is schande en brandmerkt de firma tot een parasiete waarvoor wij dienen op te passen. Maar nu, bij circulaire van 10 October l.l. wordt ons het uitzuigersysteem nog in schadelijker vorm opgedrongen, nu moet een flesch Abdijstroop verkocht worden (mits voorzien van een statiegeld-etiket) voor respectievelijk f 1.50, f 2.55, en f 4.10, terwijl onze winst nog steeds 20, 25 of 30 cent per flesch van vroeger f 1.— en thans f 1.50 bedraagt. Dat is een winstmarge van respectievelijk 13, 18 en 23%, eene vermindering dus van 7%, een winstderving van 7% in vergelijking met de vroeger toegekende rabatten. Welnu lezers, deze onfaire firma dient aan de kaak gesteld te worden, dient geboycot te worden en geheld zoover ons dat zal vermogen. Het gebeuhaas op de winst van de verkoopers, het knagen aan het brood van de winkeliers door de firma Akker, moet een einde nemen, het is verfoeilijk en laag en getuigt van den geest des verderfs die van deze kwakzalversbacil uitgaat. Zeker, de flesschen worden weer ingezonden en men krijgt zijn geld terug met iets winst op elke flesch maar dit iets winst op elke teruggezondene flesch is juist voldoende om de kosten van terugzending van duur berekende flesschen, kisten en hulzen, die franco thuis moet geschieden, te dekken.

En wat ik hierboven schreef over Abdijstroop; dat geldt al evenzeer voor Kloosterbalsem. Zelfs de pakdozen van dit artikel worden op rekening geboekt.

Collega's, zijt op uw hoede! Onttraadt zooveel mogelijk het gebruik van Akker's producten, dan dient gij in de eerste plaats uw eigen welbegrepen belang, tegelijkertijd zijt ge dan een waardig strijder tegen den knoer met zakenbegrippen en in de derde plaats behoedt gij uwe medemenschen voor schade in geld en aan den lijve!!! En vooral dit laatste zij het cardinale punt!!*)

Dit laatste zij het cardinale punt, zegt de heer Goppel en dat zijn wij met hem eens. Maar het door den voorzitter der Vereeniging van Drogisten geschreven artikel, doet toch wel zien, dat dit cardinale punt niet in overweging is genomen bij het geven van zijn raad: „Onttraadt zooveel mogelijk het gebruik van Akker's producten.” Toen er nog een „behoorlijke winstmarge” was, scheen het niet noodig tegen Akker's producten te waarschuwen; nu er bijna geen winst te behalen valt, nu de heer GOPPEL zijn medemenschen voorlichten over de waarde van dit kwakzalversmiddel.

Mag het publiek, gezien een dergelijke actie, vrouwen stellen in drogisten?

Bij onze bestrijding der kwakzalverij roepen wij gaarne een medestander het welkom toe, maar dan moet die medestander alleen het belang der volksgezondheid op het oog hebben en niet zijn portemonnaie.

In den heer GOPPEL kunnen wij, al bestrijdt hij Akker, bij al dien nog geen medestander zien.

Ch. B.
(Moleschott.)

*) Wanneer? Zij komt voor in de N. Rot. Ct. en is geplaatst ook ongeveer 8 Dec. (Red. Mbl.)

*) Wij cursiveeren (Red. Mbl.)

RIJMELARIJ

van THEO.

Kwakzalverij.

De wereld is helaas vol bedrog,
Dat was vroeger zoo, dat ziet men nog,
In liegen en bedriegen zijn velen bedreven
Als werd op school er les in gegeven.

De grootste bedriegers, die er loopen,
Zijn zij die kwakzalversmiddelen verkoopen,
Want, en dat is juist zoo in-gemeen,
Ze bestelen en vermoorden je meteen.

Al het geschetter, in de krant vooral,
Is onzin en raakt kant noch wal;
Het is zotteklap van top tot teen,
Met leugens dik er overheen.

Abdijsiroop! uit een klooster dat niet bestaat!
Het middel, schandelijk duur en zonder baat,
Tegen pleuris, tering, dyphtherie en nog zoo veel,
Is dik suikerwater met een beetje kaneel.

Pinkpillen! om bij de voornaamste te blijven,
Wat ook daarover de couranten schrijven,
In advertenties met groot spektakel,
Heeten wonderbaarlijk, een waar mirakel.

Het zijn middelen tegen bijna alle kwalen,
Aangeprezen met allerlei verhalen,
Attesten van menschen die niet bestaan,
Of waarin de waarheid te kort is gedaan.

Over de *heilzame* werking van zijn praeparaat,
Raakt de fabrikant niet uitgepraat,
Die ook geenszins in twijfel is te trekken,
Omdat hij bedoelt zijn eigen zak te spekken.

Al hun pillen en drankjes zijn boerenbedrog,
Maar het publiek, dat is het gekste nog,
Zendt kleeren, etc. bij een vakman in de maak,
Vertrouwt zijn lichaam aan een vreemde snaak.

(Overgenomen uit het Maandblad:
Strijd tegen de Tuberculose.)

RECHTSZAKEN.

Eilers in hooger beroep.

De kantonrechter te Leeuwarden heeft den 60-jarigen chemiker J. E., te Oegstgeest, den 10en Juni j.l. voor het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst veroordeeld tot f 300 boete subs 100 dagen hechtenis. Den 6en November d.a.v. heeft de zaak in hooger beroep gediend voor de rechtbank te Leeuwarden, doch de behandeling is toen, voor het hooren van nieuwe getuigen, uitgesteld. (Zie Mbl. van November 1918).

In deze nieuwe zitting zijn thans als getuigen gehoord dr. Vos, arts, geneesheer van het sanatorium te Hellendoorn; hij achtte genezing der tuberculose door het gebruik van beklagde's geneesmiddelen onmogelijk. De heer H. DE VIJVER, onderwijzer te Leeuwarden, verklaarde door het gebruik der geneesmiddelen geheel hersteld te zijn. Mej. MIJNHEER, lijdende aan tuberculose, achtte zich door dat gebruik genezen.

Het O.M. vorderde, op de door hem aangevoerde gronden, bevestiging van het vonnis. Beklaagde voerde zijn eigen verdediging en verklaarde dat zijn wetenschap is een gave Gods.

De rechtbank heeft het vonnis bevestigd doch de straf bepaald op f 25 boete of 5 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE

Dr. D. te B. De kruiden zijn in onderzoek; wij kunnen niet zeggen of 't speedig afgeloopen is.

H. L. te R. Wij begrijpen uw vezwaar, maar kunnen er niets aan doen. De zaak gaat geheel buiten ons blad om.

C. de B. te D. Briefkaart in dank ontvangen.

De lederlijst wordt met het volgend no. verzonden.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Dr. Retau's zelfbewaring.

Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van f 2.— is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is nietsbeteekenend

in vergelijking met het schromelijk nadeel dat de koper erdoor naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men een angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zichzelf, als afschrikwekkend voorbeeld, misschien niet te misprijzen doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunre handen werpen, zich voorstellende dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door” — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wendt u dan met vrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden.”

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig Bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap, en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds zes gulden insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat, bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit een zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd *legio* is, en de hier bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenige gunstige uitwerking te ondervinden, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras van bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aanbieden of door bluffende aanprijzing schadelijke tincturen, pillen, poeders enz. voor enorme sommen trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk te fruiken en in plaats daarvan tot heil der menschheid een rationeel, door zittende ervaringen deugdelijk gebleken geneesmiddel op deugdelijke gronden ingang te doen vinden.”

Welnu! de mannen, die dit schrijven, die de gulden, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, lachende binnenstrijken zijn erger dan kwakzalvers en knoeiers.”

Ieder, die zegt, lijders per brief te kunnen behandelen is een bedrieger, en ieder, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas!

Pinkpillen.

Deze, nog steeds onophoudelijk in onze Nederlandsche bladen en in brochures met veel ophef aangekondigde pillen zijn door de heeren G. B. SCHMIDT en Prof. P. VAN DER WIELEN onderzocht met het volgend resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste wog 390, de kleinste 160 milligram; zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram *koolzuur ijzer* (ferro-carbonaat) per pil, doch zoo hard te zijn dat zij in de maag grootendeels ontleed zullen doorgaan en dus *niet opgenomen zullen worden*.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande. In verscheiden pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met koolzuur ijzer, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (Pilulae Blaudi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram koolzuur ijzer (ferrocarbonaat) en behooren zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Franse apothekers Gablin en Cie. te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparaat kan koopen, *dubbel* zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 *Blaudsche pillen* hoogstens 35 cent betalen tegen f 1.75 die de *Pink-pillen* kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen”, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, *nooit* datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is, wanneer er o.m. van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij „verlamming, ruggemergstering, heupjicht, zenuwziekte en tal van andere kwalen in de blufferige advertenties genoemd.

Anti-épileptique van Uten. Dit middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door dezen, die echter geneesheer is, is een boekje uitgegeven: „Over de „Vallende Ziekte en alle andere zenuwaandoeningen. „Hare behandeling en radicale genezing door het anti-épileptisch middel van Uten.” Dit boekje dient uit sluitend als reclame-middel, het geeft een beschrijving der voornaamste zenuwziekten en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van Uten, waardoor, onder inachtneming van een bepaalde levenswijze volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver beweert.

Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten worden afgekeurd, waaronder ook het bekende *broomkalium*, waarvan het gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te kennen geeft, hoegenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen geleerde iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van Prof. L. VAN ITALLIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit een oplossing van ditzelfde *broomkalium*, door een groen kleurtje en een geur van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, dus in hoofdzaak gelijk is aan andere dergelijke mengsels die men heeft getracht aan den man te brengen.

Het middel van UTEN moet worden besteld bij V-BOCAC, apothekeer te Luik. Voor vijf gulden — behalve port en inkomende rechten — krijgt men 2 flacons en daar de patiënt, volgens de brochure, den drank 2 jaren lang moet gebruiken, kan men op die wijze een belangrijke som kwijt raken.

PASTILLES PONCELET. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconveniënten te hebben.”

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in sommige advertenties, uit *teer, chloorzure potasch, ipecacuanha* en *zoethout* terwijl in enkele vroegere advertenties *codéïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v.d. HARST J.ZN. en H. SIJTSEMA, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codéïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten bespreking laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het gerege'd gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen.

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o.a. voor die lijders aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich slepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid evengoed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Almelo; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Wiersewoerd; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEB, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 330, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur; Verslag van de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Nog eens „Non plus ultra” van Eilers.

Mededeelingen van verschillenden aard: Eerherstel (?) van Akker. — Aloëhoudende pillen. — Loodhoudende haarwaters. — De waarde van wetenschappelijke attesten.

Uit de Pers: Kwakzalversadvertenties en drogisten. Rechtszaken; Eilers aan 't woord. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Verslag van de algemeene vergadering gehouden op 11 Januari 1919.

Nadat de vergadering door den Voorzitter met een kort woord is geopend, komen het jaarverslag en de rekening en verantwoording van den Secretaris-Penningmeester aan de orde. Zij geven geen aanleiding tot gedachtenwisseling en worden onveranderd goedgekeurd.

Tot leden der commissie voor het nazien van de rekening 1918 worden aangewezen de dames, HUGENHOLTZ, BLOMBERG-SWART en de heer Dr. C. HUIJMAN.

Tot leden van het bestuur worden de heeren Mr. A. A. CNOPIUS, Mr. A. VAN DER ELST en Mr. P. W. DE KONING bij acclamatie herkozen.

Besloten wordt de charivari van de Vereeniging toe te kennen aan den heer VELTMELIER, Rijksveldwachter, wegens belangrijke diensten bij de bestrijding der Kwakzalverij verkend. Bij de rondvraag doet de voorzitter mededeeling van verschillende plannen, die des echts in de vergadering van het algemeen bestuur zijn vastgesteld. Mej. J. C. BESSING drong er op aan de provinciale bladen te verzoeken aan de propaganda der vereeniging deel te nemen.

De Voorzitter riep ten slotte de medewerking in van de pers, om in het algemeen de vereeniging te steunen door geen advertenties, waarin reclame gemaakt wordt voor kwakzalversmiddelen op te nemen en sluit daarna de vergadering.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

Nog eens „Non plus ultra” van Eilers.

Het Maandblad „Voor Recht en Vrijheid” van Januari j.l. brengt de volgende „Verbetering”.

„Men heeft zich geërgerd aan de annonce van den heer EILERS, in ons blad eenige malen geplaatst, waarin het tand-reinigingsmiddel „Non Plus Ultra” wordt aanbevolen als asepticum voor „besmettelijke ziekten”. En terecht.

Wij moeten eerlijk bekennen, dat de fout ons ontgaan is.

Daarop attent gemaakt, hebben wij echter onmiddellijk maatregel voor de correctie genomen. De bedoeling is altijd geweest, dat het middel zou behoeden voor mond-ziekten.

De inhoud van het maandblad moge voor ons getuigen, dat wij ons zooveel in ons vermogen is onthouden van onjuiste voorstellingen.”

Zeker, dit laatste nemen wij gaarne aan; dat de Redactie echter, tegen haar wil, daarin niet altijd slaagt meenen wij te kunnen constateren. Wij plaatsen daartoe de vroegere en de nieuwe advertentie tegenover elkaar:

„Geen gevaar voor besmettelijke ziekten wanneer men den mond rein houdt met de reeds zoo gunstig bekende Mondspoeling „Non plus Ultra”, uitvinding en fabrikaat van het Intern. Chem. Laboratorium te Oegstgeest, Dir. Eilers.

Dit praeparat neemt de scherpste tand-, kies-, mond en aangezichtspijn, in een minimum van tijd weg, en voorkomt het verder wegroten van tanden en kiezen.

Inderdaad is de inhoud van de advertentie veel verbeterd: de besmettelijke ziekten hebben plaats gemaakt voor besmettelijke mondziekten.

Maar met dit al, blijven wij zelfs de tweede editie als kwakzalverachtig beschouwen. Daar gelaten dat wij een mengsel van petroleum en kamfer niet in staat achten „de scherpste tand-, kies-, mond- en aangezichtspijn in een minimum van tijd weg te nemen en de andere wonderen te verrichten, die ervan worden beloofd, verklaren wij het voor een brutale bewering, dat, zonder onderzoek van den lijder, besmettelijke mondziekten, die uit allerlei oorzaken kunnen ontstaan, door een mondspoeling zouden kunnen worden voorkomen. Ook uit de verbeterde advertentie spreekt de kwakzalver en wij begrijpen niet dat de Redactie van het Maandblad (waarvan wij gelooven dat zij het goede wil, al houden wij het door haar beoogde doel voor gevaarlijk) een groot deel van haar kolommen afstaat aan een man, die, wij hebben het al herhaaldelijk aangetoond, het te doen is om reclame te maken voor geneesmethodes en middelen, die de toets van ernstige critiek niet kunnen doorstaan. Dit laatste diene tevens tot antwoord op een opmerking, ter andere plaatste in hetzelfde no. van het Maandblad gemaakt en luidende:

„Wij maakten eens de opmerking aan het

adres van het „Maandblad van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij”, dat zij, in haar streven om de Kwakzalverij te bestrijden (wat overigens ook ons zeer sympathiek is), zich nogal eens te buiten gaat aan bestrijding van personen en het antwoord daarop luidde, dat men „het valsche kaartspelen willende afkeuren, de spelers niet kon ontzien.”

Dat antwoord was niet onaardig bedacht.

Men toone nu echter aan, door het nemen van proeven, dat er inderdaad van valsche spelen (natuurlijk in figuurlijken zin) gesproken mag worden, Dan zullen ook wij dat valsche spelen trachten tegen te gaan, wat wij ons dan trouwens ook van meet af hebben voorgenomen toen wij onzen Bond hebben opgericht”.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Eerherstel? van de firma Akker.

In ons vorig no. namen wij een artikel over uit het Maandblad van de Vereeniging van Drogisten (Apothekers-Adassistenten), waarin te velde werd getrokken tegen de, voor de verkoopers, slechte financiële voorwaarden, waaronder tegenwoordig de firma AKKER hare producten voor hen beschikbaar stelt. De schrijver, de Voorzitter der Vereeniging, roept daarbij zijne lezers toe:

„Collega's zijt op uw heede! Ontraadt zooveel mogelijk het gebruik van Akker's producten, dan dient gij in de eerste plaats uw eigen welbegrepen belang, tegelijkertijd zijt gij dan een waardig strijder tegen den knoeier met zakenbegrippen en in de derde plaats behoedt gij uwe medemenschen voor schade in geld en aan den lijve!!!! En vooral dit laatste zij het cardinale punt!!*)”

In het volgend no. van hetzelfde Maandblad schrijft intusschen o.m. de heer GOPPEL:

„Dinsdagmorgen 17 December l.l. ontving ik ten mijnen bezoek van één der firmanten en den reiziger der firma L. I. AKKER te Rotterdam. De heeren kwamen, naar aanleiding van het door mij in ons vorig nummer geplaatste artikel (waarin ik protest aantekende over de verkoopconditiën der firma) eens praten, teneinde langs den weg van vrede eene oplossing te vinden, waardoor aan de ontevredenheid der verkoopers een einde zou kunnen gemaakt worden. Nadat ik zoo ongeveer ruim anderhalf uur met de heeren had gesproken, waren wij het over verschillende punten roerend eens geworden en kan ik mededeelen, dat zeer spoedig, misschien reeds vóór ons blad verschijnt, een heel wat gunstiger voorwaarde voor den verkoop van Abdijsi-

(*) Wij cuseiveerden.

roep zal worden ingevoerd. Nadat ik dit resultaat hier heb medegedeeld kan ik niet nalaten de firma Akker in zooverre in eere te herstellen, als het betreft hare houding jegens de verkoopers harer producten en neem ik gaarne deze gelegenheid te baat dit te erkennen. De firmant (de heer Akker) deelde mij o.a. mede dat de firma enorme schade had geleden door den oorlog, dat hare buitenlandsche verzendingen tamelijk wel hadden stop gestaan, dat hare fabrieken in het buitenland*) niet hebben kunnen produceren enz. enz., dat een en ander dan ook aanleiding had gegeven tot het niet verhoogen der lasten en kortingen. Hoewel ik volkomen begreep dat elk besluit en elk inzicht in zake zijn fundament moet bezitten, kon ik vanzelfsprekend niet sanctioneeren, dat wij de schade moeten lijden van gevolgen, waarvan wij volstrekt de oorzaak niet waren. Het speet de heer A. dat ik wat scherp was geweest in mijn astikel en ook ik verklaarde, dat óók mij dat speet, maar . . . er was alreeds lang geklaagd, gemopperd enz. en toch was er geen verandering, neen er was zelfs nog verslechtering inplaats van verbetering der conditiën gekomen en . . . dan schiet men wel eens uit z'n slof. In elk geval, hoe of wat heb ik beloofd te zullen verzwijgen, maar er komt eene zeer goede verbetering.

Dat is alweer bereikt! J. M. GOPPEL".

Waar blijft nu het *Cardinale punt*; de schade aan den lijve?

Aloë-houdende pillen.

Zwitsersche pillen van RICH. BRAND,
Dr. Airy's pillen van F. A. RICHER & Co.,
Urbanus pillen,
Slijm- en maagpillen,
Brilman's pillen,
Morison's pillen,
Boom's slijm-, gal- en maagpillen,
Holoway's pillen,
Beecham's pillen,

en nog eenige dozijnen andere kwakzalverspillen, die echter in Nederland niet zóó bekend zijn als de bovenstaande, bevatten allen aloë.

Het gebruik dezer pillen, als middel tegen alle mogelijke en onmogelijke kwalen, is bij ons te lande nog zeer groot en door tal van personen, niet alijd de minstontwikkelde, worden zij als een liefkoosd, onschadelijk huismiddel, voor oud en jong gebruikt.

Wil men echter eens nauwkeurig weten hoe het met die onschadelijkheid gesteld is, dan lezen men (wij namen het reeds dikwijls, ter waarschuwing, in ons maandblad op) wat een Duitsch geleerde Dr. FR. DORNBLUTH, o.a. van de Zwitsersche pillen zegt:

„De pillen prikkelen zeer sterk den darm, zooals alle aloë-houdende middelen dit doen, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b.v. alle gezwellen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, tot dat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde hämorrhoidaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoeningen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.

„Ik zelf— zoo gaat FR. DORNBLUTH voort — heb in twee gevallen, waarin wegens verstopping Zwitsersche pillen waren gebruikt, braken en diarrhée met hevige pijnen en bloedige ontlasting, gelijkende op buikloop, gezien, wat geen andere oorzaak had dan die pillen. Hier waren ook de personen geen oogenblik in twijfel, dat de afgescheiden stoffen „ziekstoffen“ zouden wezen, maar slechts producten der darm prikkeling door de veelgeroemde Zwitsersche pillen.

„Dat deze en andere dergelijke laxerpillen — zoo eindigt de schrijver — niet alijd zulke duidelijke nadeelige uitwerking hebben, en zij dikwijls zelf langen tijd zonder merkbaar nadeel ingenomen kunnen worden, is bij het grootte verschil in gevoeligheid der spijsverteringsorganen niet meer te verwonderen, dan dat de een de moeilijkste te verteren zaken in massa's kan ge-

bruiken, terwijl een ander reeds door ze voorzichtig te beproeven zich gevaarlijk ziek kan maken. De bedoelde pillen bevatten een stof die reeds in geringe hoeveelheid een sterk prikkelende werking uitoefent. Door menigvuldige herhaling van zulke prikkelende werkingen zullen echter zeker mettertijd ziekelijke verschijnselen veroorzaakt worden, die dikwijls op de trap van slijmvorming en bloeding zullen blijven staan, niet zelden echter ook tot weefselontaringen en nieuwvormingen van kwaadaardigen aard, zoogenaamde kankerknobbels, kunnen leiden”.

Loodhoudende haarwaters.

Voor zoover ons bekend is worden de volgende 14 in ons land verkocht:

Allen's Haarhersteller,
Ayer's Haarversterker,
Eau Royal de Windsor,
Eau de Castille,
Eau de Zenobie,
Eau des Fées,
Eau de Florida,
Eau Magique,
Eau Hamilton,
Eau d'Amérique,
Het nieuwe haarmiddel (Verkoophuis),
Melrose,
Nieuwe London haarhersteller,
Rosettes Hair Restorer.

Al deze haarwaters, vertegenwoordigende een geringe waarde, worden tot zeer hooge prijzen verkocht en geven geen enkel voordeel. Somwijlen kunnen zij het haar tijdelijk een beetje verven, maar den groei van het haar kunnen zij geenszins bevorderlijk zijn.

Daarentegen kan het gebruik ernstige gevolgen na zich sleepen. Alle loodhoudende haarwaters kunnen vergiftigend werken, en er zijn helaas! reeds slachtoffers genoeg voorgekomen, die daarvan het bewijs hebben geleverd. Herhaaldelijk hebben wij reeds tegen deze waters gewaarschuwd, wij doen het nog eens en met klem!

De waarde van wetenschappelijke attesten.

Bij het nalezen van oude jaargangen van ons blad ontmoeten wij dikwijls artikelen, die wij gaarne opnieuw onder de aandacht van onze lezers zouden brengen, temeer daar in de 38 jaar van het bestaan van het blad, dit onder de oogen van geheel andere personen komt. Meestal echter verbiedt ons de beschikbare ruimte aan dit verlangen te voldoen, ook omdat sommige artikelen nogal vrij veel plaats innemen, die zoo noodig voor meer actuele waarschuwingen bewaard moet blijven. Voor ditmaal zijn wij in de gelegenheid eens te wijzen op de waarde van de wetenschappelijke attesten, die zoo dikwijls als reclame bij het aanbevelen van kwakzalversmiddelen dienst doen, attesten, die op het publiek — hoewel ten onrechte — grooten invloed uitoefenen.

Aanleiding tot het schrijven van het navolgende werd ons gegeven door een attest, voorkomende in een boekje, waarin het middel van Popp tegen maag- en darmkatarrh wordt aangeprezen. Op bladzijde 22 staat daar het volgende te lezen:

„Op verzoek van den heer I. I. F. POPP, te Heide, heb ik zijn geneesmiddel tegen maagverslijming aan een wetenschappelijk, analytisch-chemisch, microscopisch en autophysiologisch onderzoek onderworpen en daarbij bevonden, dat zijn middel vrij is van alle schadelijke bestanddeelen. Uit vele attesten van maaglijders, mij door den heer POPP ter inzage gezonden, blijkt tevens, dat reeds vele maaglijders door POPP's geneesmiddel van dit hardnekkige lijden bevrijd zijn geworden, en dat bijgevolg dit middel warme aanbeveling verdient, hetgeen ik door deze schriftelijk verklaar.

BERLIJN, 15 Januari 1873.

DR. HESZ,

Koninkl. Pruis. geëxamineerd Apotheker
1e kl., belast met het doen van chemische
onderzoekingen en wetenschappelijke adviezen
voor geneeskundige, pharmaceutische,
technische, chemische en gezondheidsartikelen
van allerlei aard.”

Tegen zulk een attest schijnt wel niets of weinig in te brengen. Vol eerbied niet alleen leest de ongelukkige maaglijder die regelen, vooral de reeks woorden die HESZ tot alleszins bevoegd beoordeelaar moeten stempelen, doch meer dan één zal dit attest ook gebruiken als wapen te genover twijfelaars of ongeloofigen. Nochtans leert het ons, het publiek eens een kijkje te geven achter de schermen en te doen uitkomen, hoe zulke attesten en met name die welke ondertekend zijn door HESZ en eenige anderen, verkregen worden. Wij verzoeken daartoe onze lezers eenige jaren met ons terug te willen gaan. Toen gebeurde het dat de verantwoordelijke redacteur van de „Gartenlaube“, — het wel bekende Duitsche Tijdschrift, dat met ijver zich wijdde aan de bestrijding van de kwakzalverij — in een proces was gewikkeld, daar hij op minder aangename en geenszins welwillende wijze zijne meening over dr. JOH. MULLER en dr. HESZ had geuit. Het proces, dat eindigde met vrijspraak van den redacteur, vestigde de algemeene aandacht op die beide heeren en op nog eenige anderen. In een artikel iets later in dat zelfde tijdschrift verschenen, kon men lezen, dat in Duitschland in bijna elke groote stad „autoriteiten“ te vinden waren, die tegen een bepaalde vergoeding voor alle nieuwe geheime of liever kwakzalversmiddelen attesten afgaven. Het afgeven van zulke attesten was een „zaakje“ geworden.

In den regel, zegt de schrijver van dat artikel, zijn die personen geen artsen doch meestal zoogenaamde „verdorven“ apothekers. Om het publiek met goed gevolg te bedriegen, voegen zij allerhande hoogdravende titels aan hun naam toe: Minstens noemen zij zich apotheker 1e klasse (zie Hesz) ofschoon sedert lange tijden in Duitschland gene apothekers 2e klasse meer bestaan, en directeur van een scheikundig laboratorium, al bestaat dit slechts uit een gewone keuken waarin alleen een braadpan wordt gevonden. Hoe zij aan den doctorstitel, meestal die van Doctor in de philosophie, komen, staat daar op bl. 178, jaargang 1880, maar al te duidelijk te lezen. Ook wijst de schrijver er op dat het met den titel „medicinaalraad“ van hen, die attesten voor kwakzalversmiddelen afgeven, niet in den haak is.

Naar aanleiding van bovengenoemd proces, dat door Dr. JOH. MÜLLER en Dr. HESZ verloren werd, schreef de heer PAULCKE, apotheker te Leipzig, een stuk, waarin hij verhaalde hoe b.v. HESZ eenvoudig voor het lieve geld attesten afgeeft. Ziehier in korte woorden de wijze waarop genoemde HESZ in den val gelokt werd, waaruit onzen lezers tevens blijkt welke waarde men te hechten heeft aan attesten voor kwakzalversmiddelen en hoe ver de gewetenloosheid gaat. De heer PAULCKE liet in zijne apotheek, in tegenwoordigheid van getuigen, de volgende recepten klaar maken:

Een zalf, bestaande uit: arsenik (rattekruid) 0.5 gram, bismuth 2 gram, borax 1 gram, vaseline 50 gram en drie druppels rozenolie;

en een poeder, bestaande uit: arsenik 0.1 gram zwavelspiesglans 0.5 gram, zinkoxyde 0.5 gram, poeder van valerianawortel 10 gram en poeder van hertshoorn 10 gram. Gemengd en in 20 deelen verdeeld.

Door een tusschenpersoon werd nu aan een Leipzigeradvertentiebureau opgedragen, bij dr. WERNER in Breslau en dr. HESZ in Berlijn aan te vragen of zij geneigd waren een middel tegen roode neuzen te onderzoeken; bij dr. MÜLLER en den stafarts dr. GROYEN of zij hetzelfde wilden doen met een middel tegen vallende ziekte. Het antwoord van de drie eerschenluidde toestemmend. Daar intusschen de stafarts dr. GROYEN gestorven was, nam dr. HESZ als zijn opvolger dit zaakje op zich. Dr. HESZ en WERNER ontvingen een gedeelte van de zalf, Müller en Hesz een gedeelte van de poeders. De rest werd bewaard voor contróle-exemplaren. Tevens werden aan de heeren de bestanddeelen gemeld, met uitzondering van het rattekruid, doch geen hoeveelheden genoemd. Met opzet werd van het arsenik geen opgave gedaan, omdat de hoeveelheid in beide praeparaten vervat, groot genoeg was om door een scheikundig onderzoek gevonden te worden terwijl er tevens eene voldoende hoeveelheid was om zeer schadelijk voor de gezondheid te zijn.

Het gemakkelijkst was dr. Theobald Werner. Hij noemde de zalf „Rosaline,” wenschte een onbetekenende verandering en verlangde als belooning dertig in plaats van twintig mark, hetgeen hem werd toegestaan. Werner gaf nu het volgende attest af, voor de zalf, van den heer Louis Dufrière in Leipzig. (Nota bene de naam Louis Dufrière was eenvoudig een door den heer PAULCKE verzonnen naam daar iemand van dien naam in het Leipziger adresboek niet voorkwam):

„Certificaat voor den heer Louis Dufrière in Leipzig. Sedert de heilzame stichting en werking van de duitsche rijksgezondheids-commissie en de wet van 14 Mei 1879, heeft het publiek een zekeren waarborg voor de deugd, zuiverheid en onschadelijkheid van zulke fabrikaten, welke door onpartijdige zaakkundigen op hunne scheikundige samenstelling onderzocht zijn en door het scheikundig onderzoek als onschadelijk zijn erkend geworden.

„Van deze algemeen bekende daadzaak uitgaande en daarvan overtuigd, zond de heer Louis Dufrière in Leipzig mij eene groote hoeveelheid van een door hem met behulp van autoriteiten van naam uitgevonden, naar eigen methode bereid middel tegen prikkeling der huid, voornamelijk tegen roode neuzen en dauwvorm, dat door den fabrikant onder den naam „Rosaline” in praktische en elegante verpakking in den handel wordt gebracht, met den wensch, dat door mij als zaakkundige en vakman een onpartijdig oordeel over den uitslag van mijn onderzoek zou uitgebracht worden. Ik heb het bovengenoemde fabrikaat hetwelk eene boterachtige, zeer aangenaam riekende stof is, *persoonlijk in mijn analytisch-chemisch laboratorium* voor openbare gezondheidsleer aan een nauwkeurig, zoowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek, waardoor, zooals bekend is, het eerst en zekerst de werkelijke waarde van zulk een fabrikaat kan vastgesteld worden, onderworpen en ben tot het hier volgend oordeel volkomen gerechtigd:

„Het „Rosaline” is een naar de eischen der kunst en op zaakkundige wijze bereid fabrikaat, dat onschadelijke huidprikkel-lenigende en genezende scheikundige bestanddeelen bevat, welke laatsten op zeer geestrijke wijze in zoodanig saamgepersten vorm daarin voorhanden zijn, dat bij eene juiste aanwending reeds na kortstondig gebruik de genoemde huidziekten, voornamelijk echter de onaangename roodheid van den neus, in hooge mate worden gelenigd en bij langer gebruik geheel verdwijnen.

„Ik vermeld uitdrukkelijk, dat het „Rosaline” vrij is van schadelijke bijtende en verdoovende stoffen en dat *daarin geen bestanddeelen voorkomen, welke door de wet van 14 Mei 1879 verboden zijn.* Alle de genoemde voordeelen geven mij het recht, het „Rosaline” voortreffelijk te noemen en de aanwending met volle overtuiging, daar waar het noodig is, aan te bevelen.

BRESLAU, Maart 1880.

De Directeur van het analytisch-chemisch laboratorium en van het polytechnisch instituut,

Dr. Th. WERNER, beëdigd scheikundige.”

Let nu goed op! „Door het *persoonlijk, nauwkeurig kwalitatief onderzoek, van dezen zaakkundige werd geen arsenik (rattekruid) gevonden.*” En hij noemt het arsenikhoudend middel volkomen onschadelijk! Hesz gaf voor hetzelfde neusmiddel, dat de gefingeerde heer Dufrière „Rhinleucansis” genoemd had, hetwelk door hem in „Rhinleukansis” werd veranderd, eveneens een zeer schoone attest af waarin onderanderen voorkomt: „De heer Dufrière heeft mij „Rhinleukansis” voor een *wetenschappelijke goedkeuring gezonden en ingevolge de bestanddeelen van dit middel, is het volkomen onschadelijk, doch behoort tot den beste middelen, die er zijn om de huid te verbeteren, terwijl het buitendien, volgens de eigen ervaringen van den heer Dufrière, een voortreffelijk middel tegen roode neuzen is.*” Ofschoon hij hierin niet spreekt van een scheikundig onderzoek, moet de oningewijde het wel als gedaan beschouwen, want als een wetenschappelijk man verklaart, dat een samengesteldmiddel „ingevolge de bestanddeelen” onschadelijk is, moet men aannemen dat hij den aard

dier bestanddeelen wetenschappelijk heeft vastgesteld. In een bijgevoegden brief schrijft hij aan den afzender, dat hij het middel niet onderzocht heeft, omdat men hem in plaats van 40 mark slechts 20 mark had gezonden. Toen hem nu nog 20 mark gezonden werden met verzoek een scheikundig onderzoek te doen, antwoordde hij: „U zal toegeven, dat ik nauwelijks een beter attest voor „Rhinleukansis” geven kan en wensch ik de zaak als afgedaan te beschouwen.”

Voor het *epilepsiemiddel* gelukte het beter. Daarvoor kreeg men het volgend attest:

„In onze dagen worden wel is waar die middelen sterk bestreden en aangetast, welke niet in apotheken bereid worden, maar zoolang de geneeskunde nog geen onfeilbare wetenschap is, hetgeen zeker nog lang zal duren, moet men het in het belang der lijdenden en zieken, zelf als eene groote weldaad beschouwen, dat ook buiten de apotheken geneesmiddelen bereid worden. De hoofdzaak is slechts, dat alle geneesmiddelen beantwoorden aan de wetenschappelijke eischen, namelijk volkomen onschadelijk zijn en wettelijk geneeskrachtige en werkzame stoffen bevatten.

„De heer MAX KRÖHE (hiervoor diende nu niet Louis Dufrière) te Leipzig heeft mij het door hem bereide epilepsie-middel *ter wetenschappelijk onderzoek* en voor eene wetenschappelijke verklaring toegezonden. *Ingevolge dat onderzoek* en de samenstelling van dit middel is het voor de gezondheid volkomen onschadelijk en bevat het slechts zulke bestanddeelen, welke volgens veelvuldige ervaringen van den heer Kröhe bij kramplijden van verschillenden aard, voor namelijk echter bij epilepsie en andere soortgelijke krampaandoeningen van groote geneeskracht en werkzaamheid zijn. Daarom kan de heer Kröhe met gerustheid en gelatenheid neerzien op de ongehoorde en booze verdachtmakingen, welke slechts een uitvloeisel van onwetendheid en van broodnijd zijn en nu in hoofdzaak van uit Leipzig tegen de zoogenoemde geheimmiddelen, hunne bereiders en verklaring-afgevers gericht worden; want het epilepsie-middel van Kröhe beantwoordt aan de eischen der wetenschap hetwelk ik bij dezen verklaar.

BERLIJN, 6 April 1880.

Dr. HESZ, enz.

Dus heeft dr. Hesz bij zijn wetenschappelijk onderzoek *geen spoor van arsenik gevonden*: het gebruik van het middel is volgens hem het publiek aan te bevelen — terwijl hiernog nog wel het rattekruid voor inwendig gebruik was aangewezen.

Een attest van dr. Müller van gewenschten inhoud kreeg de heer Paulcke niet, daar Müller daarvoor al veel te geld wilde hebben. Hij meldde dat het middel mikroskopisch zóo saamgesteld bleek te zijn, dat hij voor het chemisch onderzoek dertig mark vorderen moest. Toen de 30 mark hem gezonden waren, schreef hij: „Gij hebt u vergist: gij moet verkeerdt gelezen hebben: ik had 30 *thaler* gevraagd.” Dat was dus drie maal meer. Dit had men er echter niet voor over.

Met ziet uit deze korte mededeeling, door ons uit de „Gartenlaube” overgenomen, hoe de kwakzalvers altijd individuen kunnen vinden, die, zonder eenige wroeging, voor geld steeds gunstige attesten afgeven van middelen, die mogen in al of niet schadelijke of vergiftige bestanddeelen bevatten. Uit dit kleine voorbeeld blijkt ten duidelijkste, dat van een onderzoek geen sprake is; de attesten dus worden afgegeven in min of meer sierlijke, bedriegelijke en onwaer bevoordingen, al naar gelang der som die daarvoor betaald wordt. Dat het afgeven van attesten, als wij hier aanhaalden, werkelijk tot de „zaken” behoort, blijkt nog uit eene briefwisseling van HESZ met den gefingeerden heer Kröhe. Deze schreef aan Hesz, dat hij gaarne wilde weten wat hij dacht van het middel voor roode neuzen, „Rhinleukansis” genoemd door Dufrière in den handel te brengen, daar hij met Dufrière kennis gemaakt had en zich met hem wel zou willen associeeren. Hesz antwoordde daarop dat het als huidverbeterend middel zeer goed was, doch dat hij beter middel tegen roode neuzen kende, welke hij tegen voldoende honorarium zou mededeelen, evenals een beter middel tegen epilepsie. „Want” (schrijft hij) „wanneer

men, als ik, vijftig jaren onafgebroken met geneeskundige, pharmaceutische en scheikundige zaken te doen gehad heeft, heeft men genoegzame kennis van de beste middelen tegen verschillende kwalen en ziekten.” De heer Paulcke wijst er op dat daarin ook een aangrijpingspunt ligt voor de meening, dat men in Dr. Hesz de bron kan hebben niet alleen van talrijke attesten, doch eveneens van een aantal dier zwendel-middelen.

De pogingen door den heer Paulcke aangevend om het publiek duidelijk te maken op welke onverantwoordelijke wijze o.a. Dr. Hesz attesten afgeeft, blijkbaar alleen ter wille van het geld, hebben naar onze meening doel getroffen. Moge deze mededeeling strekken ter inlichting en waarschuwing van de lijdens die zich, op gezag van zoodanige verklaringen, prijs geven aan de kwakzalvers! Zij weten nu dat aan het attest van dien Dr. Hesz afgegeven voor het middel tegen langdurige maag- en darmkatarh van Popp, waarvan de advertentie tegenwoordig in vele bladen prijkt, niet de minste waarde te hechten is.

De gezondheidscommissie te Karlsruhe, die reeds meermalen waarschuwingen tegen kwakzalvers tot het publiek heeft gericht, heeft in het laatst van het jaar 1879 in een dier waarschuwingen gezegd, dat er voor onkundigen een gemakkelijk kenteeken bestond om te herkennen of een aangekondigd middel inderdaad erge zwendelarij was. 't Was daartoe voldoende te zien of ook een van de drie personen, n.l. Dr. Johannes Müller, gerechtelijk beëdigd, chemisch-pharmaceutisch deskundige en koninklijk medicinaalraad te Berlijn; Dr. Hesz, koninklijk Pruis. geappr. apotheker 1e kl., gerechtelijk beëdigd chemicus en wetenschappelijk onderzoeker en zaakkundige van medicinale, pharmaceutische en chemische gezondheidstoebereidselen van allen aard te Berlijn; Dr. Theobald Werner, beëdigd chemicus en directeur van het analytisch chemisch laboratorium en der polytechnische school te Breslau, „een wetenschappelijke verklaring” er bij had afgegeven; was dit het geval, dan kon men van het bedrog verzekerd zijn.

UIT DE PERS.

Kwakzalvers-advertenties en drogisten.

In de *Drogist*, Orgaan van den Nederlandschen Drogistenbond, komt onder de rubriek „Van hier en daar” een artikel voor dat, ofschoon niet alles in direct verband staat tot het doel, dat ons blad beoogt, toch gedeelten bevat, waarmee onze lezers met genoegen kennis zullen maken en wij gaarne onze instemming betuigen.

Met toestemming van de Redactie — waarvoor wij bij deze dank zeggen — laten wij het artikel in zijn geheel volgen:

„Naar mijn schatting, en ik zal niet zoo veel mis zijn, zal ons blad in handen komen van zoo ongeveer 2900 á 3000 lezers, waarvan het grootste deel drogisten. Beschouwen wij ze allen eens als te zijn en te behooren tot hen die belang hebben bij een goeden gang van zaken in ons vak. Van die gedachte ging ik dan ook uit toen ik mijn vorig artikel schreef, inzake de noodzakelijke verandering welke moest plaats grijpen in de uitoefening van ons vak, beter gezegd: in het toelaten tot uitoefening van ons vak.

Ik vroeg hen, die het niet met de besproken zienswijze eens waren, daarvan blijk te geven, en hunne gedachte daarover kenbaar te maken.

Zooals begrijpelijk is, had ik verwacht dat andersdenkenden hunne meening zouden mededeelen.

Immers niemand kan en mag verwachten, dat in zulk een groote groep van belanghebbenden de eenstemmigheid betreffende deze zaak alzo zou zijn, dat niemand het met het gegevene niet eens zou zijn. Evenwel, het schijnt zoo te zijn, of de andersdenkenden zijn te laks.

Toch vernam ik iets. In de alom bekende Post-box heb ik in de laatste dagen een paar maal mij toegezonden stukken aangetroffen, welke doen denken dat stille krachten iets meer wilden weten inzake het doorvoeren van de besproken actie. Een aantal van 4 of 5 provinciale bladen gaven aan de Post-box het aanzien van een welgevulde bewaarplaats. Men denkt dan direct, dat een geest van vaardigheid gekomen is over een aantal leden, en dat eindelijk eens plaats vindt wat in de dagen van crisis had moeten gebeuren, n.l. de redactie of den secretaris alle bescheiden toezenden welke men in de couranten vindt aangaande de crisisaangelegenheden.

Doch dat was niet het geval.

De bladen openslaande werd mijn oog getroffen

door een paar flinke advertentiën, aanprijzende dit en dat middel als bij uitstek goed tegen pijn zijde, tegen bedwateren enz. enz. En met een blauw-potloodje heel leuk daaronder geschreven: „Hoe plaatst gij dit in het kader der door U gedachte wet?”

Den onbekenden zender mijn hartelijken dank; zulke stille krachten die werken, zijn werkelijk beter dan krachten van tegenwerkenden aard.

De vraag, hoewel zij een weinig aan duidelijkheid te wenschen overlaat, zal wel door ieder begrepen worden, en kan men deze gevoeglijk omzetten in de volgende twee vragen.

„Zal bij een nieuwe wet, die het drogistbedrijf regelt, het annoneeren van dergelijke artikelen mogelijk zijn?”

„Acht gij het gewenscht, dat men kan doorgaan met het annoneeren van dergelijke fabrikaten?”

Ik zou kort en bondig „n e e n” kunnen antwoorden, doch een ontkennend antwoord dient toch altijd gemotiveerd te worden.

Waarom zal het gewenscht zijn, dat bij een regeling van het Drogistbedrijf dergelijke advertentiën niet meer mogen worden gepubliceerd?

Wij verwachten, dat bij een regeling voor ons bedrijf een goede definitie zal worden aangevend wat een geneesmiddel is en zullen datgene wat positief en alleen als geneesmiddel aangenomen wordt ook alleen in handen willen zien van hen die kennis hebben van een geneesmiddel als zoodanig, die weten waartoe het gebruikt moet worden, en die weten wat een dergelijk middel onder verschillende omstandigheden kan doen. *)

Wij eischen voor ons op den verkoop van die artikelen, waarvan wij volgens ons leerplan enz., waarvan wij volgens onze opleiding, onze verkregen wetenschap, op welke wijze dan ook, die kennis bezitten welke ons doet zijn de der zake kundigen in dat vak. Wij eischen, dat zij die parasiteeren op ons vak dat vak beoefenen zonder er kennis van te hebben, die uitoefening zullen moeten staken, of zich bekwamen tot het verkrijgen van die kennis.

Is het duidelijk?

Gij, die niet wilt dat anderen, die Uw vak niet kennen, daarin grasduinen, wilt gij misschien wel dat de beoefenaren van een ander vak, die dat vak met kennis uitoefenen, wel gedwongen zullen worden anderen in hun vak te laten grasduinen?

Dat zou geen blijk geven van een hoog standpunt in te nemen.

Wanneer wij uitgaan van de gedachte dat een geneesmiddel zal zijn „het middel dat in handen van deskundigen kan leiden tot opheffing van een ziekte-toestand”, dan moeten wij ook erkennen en bevorderen dat een dergelijk middel uitsluitend thuis behoort in handen van hen die de ziekte kunnen constateeren en de medicijn bereid wordt door daarvoor bekwame personen.

Bij het tot stand komen van een nieuwe regeling inzake de uitoefening van de artsenijbereidkunde kan het niet anders, of er zal eene wet komen die verbiedt het aanprijzen van middelen welke niet erkend zijn als te zijn een geneesmiddel voor het aangeprezen doel.

Men kan daarvoor een andere omschrijving vinden een juister redactie, het hier nergelegde hoofdbeginsel zal er in vervat moeten worden.

Nog iets dienaangaande.

Hebt gij u wel eens afgevraagd, wat gij deed wanneer gij een zoogenaamd middel verkocht tegen zekere ziekte, als tuberculose enz. zoo'n middel tegen alles en nog wat, zonder te weten wat het middel bevat, zonder te weten wat de ziekte is waarvoor het gevraagd wordt, zonder te kennen den aard der ziekte, het proces wat alreeds afgespeeld is bij den zieke?

Indien u eens eenigen tijd in een der grootste ziekenhuizen verkeerd had, indien u de verschillende gegevens bekend werden gemaakt hoeveel zieken er zijn met verouderde kwalen, met kwalen die misschien genezen hadden kunnen worden, wanneer bijtijds ingegrepen was, indien niet door velen middeljes verkocht waren tegen dit en dat, gij zoudt waarschijnlijk een geheel andere kijk op de zaak hebben dan thans. Zoudt gij niet van meening zijn, dat veel ellende bespaard gebleven was, en weinig geld minder verdiend door velen van hen die zich op den verkoop dezer middelen werpen?

Het radicaalste zal dus zijn, dat alleen die middelen verkocht mogen worden waarvan de samenstelling onderzocht is, en niet schadelijk bevonden, en die samenstelling duidelijk op het etiket staat aangegeven.

Dat zal te eener of anderer tijd het einde zijn. Ik kom op dat einde terug.

Met genoegen kan ik constateeren, na een door ons ingesteld onderzoek, dat weinigen van onze Bondsleden zich leenen tot het adverteeren als boven bedoeld, n.l. het publiek in den waan brengen dat wanneer het dit of dat middel gebruikt, men van een bepaalde ziekte (of ziekten) wordt verlost.

Het zijn gelukkig weinigen, en die weinigen zullen ook spoedig betreffende het adverteeren van die artikelen, tot het verleden behooren.

Noch voor de drogisten, noch voor het nut van het algemeen noch voor het maken van een grooter omzet is dergelijk adverteeren gewenscht! Wat gij aan een klant wint, die waarschijnlijk bij u zijn gezondheid verspeelt verliest gij doordat zij, die met een dergelijk gedoe niet te maken willen hebben, niet bij u hun waren koopen?

Ik kom op het zoo pas genoemde einde terug. (Papierrantsoneering en arbeidsbemoedijking ter drukkerij dwingt ons niet uitvoerig te zijn).

Dat einde is het volgende: Ons onderwijs breidt zich uit; dank zij den krachtigen, dikwijls zeer offerenden steun van onzen penningmeester, zijn wij in staat geweest binnen eenige jaren een flink aantal drogisten vakkennis bij te brengen. Deze drogisten, die ons onderwijs genoten zijn het die het einde zullen verhaasten. Dat onderwijs zal zich (indien de constellatie van besturen zoo blijft) meer en meer uitbreiden; dit jaar zijn er 13 klassen, wellicht het andere jaar een dubbel aantal. Met meer kracht zal de Ned. Drogistenbond zich gaan toeleggen op dat onderwijs, verbeteringen zullen worden aangebracht waar dat noodig blijkt te zijn, gespaard zal niemand en niets worden.

Die toestand brengt een anderen mede, n.l. deze, dat het niet onmogelijk zal zijn binnenkort wederom statuten-wijziging voorgesteld wordt, en wel in dien zin, dat lid van den Bond kunnen worden zij die het Diploma van den Ned. Drogistenbond bezitten, of ander erkend bewijs van vakbekwaamheid, en daarmee uit.

Die toestand is o.i. niet verre meer en zou de gewenschte oplossing zijn inzake het aannemen van nieuwe leden.

Voor hen die vaklieden zijn, en wellicht te oud om nog een cursus te doorloopen, zal het zeker niet moeilijk vallen om het examen praktisch te doen. Doch de jongeren? Zij zullen alvorens lid te kunnen worden, blijk moeten geven dat zij waardig zij in dat verband opgenomen te worden, om mede de vruchten te plukken van het werken van den Bond. Het mag en moet niet meer geduld worden, dat er nog zijn die wel willen profiteeren van de door den Bond behaalde voordeelen, doch geen enkelen plicht op zich nemen.

Het heden en de toekomst wijzen naar een krachtige organisatie. Hierdoor en hierdoor alleen kan verbetering op elk gebied verkregen worden. Het is ons aller taak den Nederl. Drogistenbond te maken tot een krachtigen Bond, zoowel in wezen als in daad.

De tijd is zwanger van verschillende maatregelen tot verbetering. In alle lagen der maatschappij in schier elk bedrijf werkt men om tot verbetering van toestanden te komen. Zullen de drogisten achterblijven?

Drogisten, het woord en de daad aan U; gij zelf moest den weg banen, welke leidt naar verbetering.

Let op de teekenen der tijden, die u zeggen: de tijd tot verandering is rijp; zorgt dat die verandering een ten goede is. Dat kunt gij.

Bedenkt den stroom der verandering, ook op ons gebied, kunt gij niet keeren, doch gij moet hem leiden; en dat kunt gij ook, maar die leiding kan zijn in twee richtingen. Zie thans de goede. Bepleit geen oogenblikkelijk voordeel, zoekt uitsluitend dat wat ons kan brengen een bestendige uitoefening van ons vak, met een vastgelegd program, om te komen tot volle ontplooiing van het Drogistbedrijf.

De toekomst, de vrije uitoefening van het vak, het drogistbedrijf ontdaan van alles wat dat vak niet tot ere kan strekken, is aan u. Werkt daarvoor zo lang u den tijd daartoe gegeven wordt.

Zijt ge het met mij eens, dat het aanprijzen van de verschillende middelen tegen allerlei kwalen voor ons drogisten uit den boeze is!

SWIER.”

RECHTSZAKEN.

De zaak Eilers.

In de zitting van het gerechtshof te Leeuwarden op 4 December j.l. heeft, (volgens „Voor Recht en Vrijheid”) de heer EILERS nog het volgende aan zijne vroegere pleitredenen toegevoegd:

„EdelAchtbare Heeren President en Rechters,

„Reeds sedert begin 1907 heb ik bij herhaling de „Regeering als het ware gebeden om toch bij de geneeskunde erop aan te dringen, dat er, in het belang

„van het algemeen, proeven met mijn vinding zouden genomen worden.”

„Hier sta ik, tegenover U, Edelachtbare Heeren, als vertegenwoordigers van de Regeering; hier zijn twee Doktoren die opkomen in het belang der lijddende menschheid.”

„In het belang van het algemeen, in het belang van de duizenden tuberculoselijders bid ik U, Edelachtbare Heeren, mij te helpen de misdadige hoogmoed van de Medici te overwinnen, en, zoo mogelijk, te gelasten dat er thans door de Medici zelf proeven met mijne middelen genomen zullen worden, opdat eindelijk aan dat voor ons geheele volk zoo beledigend onrecht een einde kome.”

„Nogmaals, en thans aan U, Edelachtbare Heeren, bied ik mijne vinding aan.”

„Vertegenwoordigt U de Regeering, ja zelfs het geheele volk, om recht te spreken in het openbaar en in het algemeen belang, welnu dan moogt U de volle waarheid en het heilig recht niet in den weg staan. „Voor eene nieuwe vinding bestaat geen wet.”

„Hier staat Dokter Hingst.”

„hier staat Dokter Vos, de geneesheer-Directeur van het Volkssanatorium te Hellendoorn. Aan beide Heeren stel ik de vraag: is U Dokter, opkomende voor de belangen van de ongelukkige tuberculoselijders, die bij U redding voor hun leven zoeken? Bewijst U dan dat U leeft en werkt voor die ongelukkigen, dan kan er voor U geen bezwaar bestaan om van mijne aanbieding gebruik te maken en wordt U een bron van zegen voor duizenden, want U krijgt de patiënten als zij nog te redden zijn en ik wanneer ze verknood en verwaarloosd zijn. „Zijn de beide Heeren daarentegen niet anders dan de gevoellooze zakenmensen, ja dan ben ik voor hen de concurrent en vijand.”

„Deze zaak is in onvoorziene banen geleid. Thans staat de Justitie en tevens ook de Medici voor de keuze, waarbij in hooge mate haar eer en ook tevens het vertrouwen van het geheele volk gemoeid is.”

„Thans zijn beide, de Justitie en de Medici voor de keuze gesteld: bescherming van waarheid en rechtvaardigheid, of van leugen en onrecht. Wat zal het zijn?”

„Ik behoef zeker niet te zeggen, dat het grootste deel van het Nederlandsche volk met spanning Uwe beslissing zal tegemoet zien, want over het leven en lijden van duizenden moet hier worden beslist.”

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

De Kantonrechter te Hilversum veroordeelde in 1917 iemand uit Nijmegen bij verstek tot / 250 boete of 30 dagen hechtenis wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde. De veroordeelde kwam 30 Nov. '17 tegen dit verstekvonnis in verzet. Toen de zaak vervolgens op 25 Juni 1918 voor het kantonrecht behandeld zou worden verscheen de beklagde niet, waarop de kantonrechter de zaak overeenkomstig de wet vervallen verklaarde. Gisteren diende deze zaak voor de Zesde kamer in hooger beroep. Aan beklagde, die verscheen was, werd medegedeeld dat de oorspronkelijke zaak waarom het hem te doen was, nu niet meer in behandeling kon komen. Beklaagde deed uitkomen, dat hem op 24 Juni, toen hij te Assen verzocht verzet aan te teekenen, gezegd is, dat hij acht dagen tijd had alvorens de zaak in behandeling zou komen. Toen hij op den aangegeven tijd verscheen bleek hem, dat het verzet reeds op 25 Juni vervallen was verklaard. Het O.M., mr. JORISSEN, zegt, dat als hij bevestiging vraagt van het vonnis, hij zulks niet doet omdat dit requisitoir hem bevredigt. Het is en weinig bevreemdende regeling van den wetgever, dat wanneer een beklagde verstek laat gaan en verzet aantekent dit verzet vervallen wordt verklaard als hij niet verscheen is, terwijl er toch allerlei verklaarbare redenen kunnen zijn, waarom een beklagde de behandeling in verzet niet heeft kunnen bijwonen. Waar het vonnis intusschen juist is gezezen kan spreker niet anders dan bevestiging vragen.

*) Vermoedelijk, wij lazen het vorig artikel van den heer S, niet, worden daarmee de apothekers bedoeld

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtsbank te Almelo; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEËN, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Hoofdartikel: Giliad.
Berichten: Hulp van de „De Telegraaf”. — Lezing over kwakzalverij.
Mededeelingen van verschillenden aard: Piserola. — Akker druk aan 't werk. — Geheimmiddelen. — Drogisten en bestrijding der kwakzalverij. — Kwakzalverij beschouwd als bedrog. — Levens'oop van kwakzalvers.
Uit vroegere jaargangen: Kwakzalversmiddelen niet steeds gelijk van samenstelling.
Ingezonden: Genezing van kanker.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Urie pillen van Sanitas.

Giliad.

Reeds geruimen tijd geleden bespraken wij het bovengenoemd kwakzalversmiddel in ons maandblad. Het onderzoek door ons ingesteld wees uit, dat we hier met een vloeistof gelijkende op schoon water, dat tegen / 1.25 per halve Liter wordt verkocht, te maken hebben.

Juffrouw CHR. R. S. MELJER, apotheker, en te Hilversum alleen verkoopster van deze schoone vinding, heeft blijkens het in ons bezit zijnde prospectus de contrôle.

„Giliad geneest gelijk de balsem die eens in Giliad was, alle wonden, zoowel van binnen als aan den buitenkant, het is te gebruiken zoowel uitwendig als inwendig voor alle ziekten zonder onderscheid.” De fabrikant zegt dat het bij uitwendig gebruik goed is de omslag vaak te ververschen, hoe vaker hoe beter en bij inwendig gebruik regelmatig en 5 x daags aan te wenden, zoodat daarvoor twee flesschen per week noodig zijn.

En natuurlijk geduld is noodig bij alles dus ook bij de gebruikers van het Giliad; begrijpt de lezer?

De rest van het prospectus is een aaneenschakeling van onsamenhangende begrippen, die we onze lezers zullen besparen, alleen uit den aanhef nemen we nog dit aardige zinnetje: „Zij die wenschen genezen te worden, zij hebben zich alleen maar aan de handleiding te houden en zullen ondervinden dan, dat, als zij zoo kinderlijk zijn om deze te volgen, de balsem hen genezen zal.” Het geheel is een kostelijk stukje proza.

Veel mooier nog is het boek door den vervaardiger, A. A. VAN DER MEULEN, zich noemende Chemicus, geschreven. 44 bladzijden in proza en poëzievorm, en als we 't boekje hebben doorworsteld vragen we ons af, hoe 't mogelijk is, dat iemand zooveel nonsens, zonder zin of slot, bij elkander krijgt. In dit boekje wordt in de inleiding medegedeeld dat het middel meer speciaal helpt tegen de tuberculose en de waterzucht. De titel, het vraagstuk der zuurstof, wordt gevolgd door den ondertitel, dat

het is opgedragen aan den levenden god en aangeboden aan de arme wetenschap.

Overeenkomstig daarmede bevat het boekje een hoeveelheid bombastisch geschrijf over electriciteit, kracht, koude, warmte, waarbij de schrijver de getuigenis aflegt, van al de behandelde zaken de elementaire notie te missen.

Een enkel staaltje:

In een afzonderlijke bijlage geeft de schrijver zijne verklaring, in versmaat geschreven, waarom en waardoor de tuberculose genezen kan.

Hij vraagt wat toch wel de reden is waarom 's winters als het vriest bloemen op de ruiten komen en omdat hij het niet weet, verklaart hij dat niemand, ook de wetenschap, het niet weet. Aan dit gewichtige vraagstuk wordt twee en een halve bladzijde verdaan. Maar dan komt de tuberculose:

De lucht bevond ik te bevatten.

Behalve een olie.

Een vluchtig zout.

Een vergiftig gas.

En water.

Ziehier mijn verklaring

Waarom ik weet

Dat de vluchtige zouten van de lucht

De tuberculose zullen genezen.

Omdat een vluchtig zout

In water opgelost zuurstof heet te wezen

En toch zuurstof is geen vluchtig zout in water

Doch deze zaak hier bedoeld

Heeft in zich de zuurstof

Waarvan De Wetenschap verwacht

Dat deze zal en moet genezen

Dat wat de vrije lucht niet kan.

Mijn wondervol instrument

Dat ik zelve maakte

Voldeed mij niet geheel.

En daarom beviel het mij niet

Omdat ik resten overhield

Die ik niet vermocht te verklaren

Ik verbeterde daarom het instrument

En toen was ik geheel gereed.

En de zaak waar het om gaat.

Die was er na lang zoeken.

Niet veel van onze lezers zullen deze dichterlijke ontboezeming begrijpen, wij wel. Het is de oude geschiedenis. De chronische kwalen zijn dankbare onderwerpen voor menschen die geen wetenschap bezitten maar wel een groote phantasie. Het oude spelletje wordt hier gespeeld. Onder het aanbieden van veel hocus pocus wordt de wetenschap afgetuigd, op het godsdienstig gevoel gespeculeerd, en den volke kond gedaan dat voor een kleinigheidje (water van / 1.25 per halve Liter) algeheele genezing van een chronische kwaal, later tot alle kwalen uitgebreid, is te verkrijgen.

Als we 't boekje doorlezen vragen we ons af,

of menschen met gezond verstand daar zullen invliegen. Toch geeft het prospectus, natuurlijk attesten van genezenen.

Volledigheidshalve wil ik nog vermelden dat de zaak en gros wordt verkocht door de chemisch Medische Maatschappij Aurora te Watergraafsmeer, die wij wel kennen uit de campagne voor de Spirea. Den heer VAN HAMEL en zijne medestanders zij de lezing van dit boekje aanbevelen. E. J. A.

Naschrift.

Nadat bovenstaand stuk geplaatst was, kwam ons onderstaande „wetenschappelijke verklaring” in handen. Dit merkwaardige stukje plaatsen wij zonder commentaar.

„Hilversum, Januari 1919.

Wetenschappelijke verklaring
van het praeparat
„KRACHT en LUCHT”,
bereid door A. A. van der Meulen,
Chemicus te Hilversum.

Bij de „Radioactiviteit” kent men Alpha, Beta en Gamma stralen, ook hier bij het „Praeparat der Lucht” heeft men met een stralende kracht te doen, die ik Deltastralen zou willen noemen in onderscheid met Radium-stralen.

Deze stralende kracht is met het oog waarneembaar, speciaal op de oppervlakte der vloeistof. Wanneer men n.l. een gedeeltelijk gevulde flesch „Kracht der Lucht” plaatst naast een gedeeltelijk gevulde flesch zuiver leidingwater, is het onderscheid in glans zeer duidelijk zichtbaar.

Deze Delta-stralen zijn gebonden aan het vluchtige zout uit de lucht. Het zout is als het ware het lichaam dezer stralen, evenals de radioactiviteit gebonden is aan Radiumzout, speciaal bromide.

Evenals Radiumzout in water opgelost zijn stralen daarin zendt, evenzoo geeft „de Kracht der Lucht” hare stralende werking aan het water af.

CHRISTINA R. S. MEYER,
Apotheker en Scheikundige.”

Na dit gelezen te hebben zal het duidelijk zijn dat de heer Vermeulen spreekt over de „arme” wetenschap.

Hoe krijgt een gestudeerd mensch zulk een onzin bij elkaar?

BERICHTEN.

Hulp van „De Telegraaf”. Wij zijn er niet aan gewend, dat de groote bladen, die elke maand een exemplaar van ons blad ter kennisneming ontvangen, daaruit ooit een waarschuwing overnemen ofschoon wij durven beweren, dat daarin wel

eens iets voorkomt, dat in 't algemeen belang nuttiger is te weten, dan dat deze of gene bij zijn jubilé een enveloppe heeft ontvangen. Wij worden, doordat wij somwijlen aanmerkingen maken over het opnemen van kwakzalvers-advertenties, met doodzwingen gestraft.

Het deed ons daarom genoegen, toen wij in *De Telegraaf* het volgende stukje zagen, vermoedelijk geplaatst naar aanleiding van de „Herhaalde Waarschuwing” in ons Januari-no.

„Wie koopt Pinkpillen ?

Aangezien een geneesmiddel eerst goed werkt, als het duur is en officieel doet men goed Pinkpillen te koopen. Gewone staalpillen kosten weinig en worden door artsen vaak voorgeschreven. Wat heeft men daaraan? Pinkpillen daarentegen kosten vijfmaal zooveel en bevatten de halve hoeveelheid werkzame bestanddeelen, bovendien worden ze zoo slordig gemaakt, dat ze dikwijls het lichaam net zoo weer verlaten. Aldus prof. v. d. Wielen en de heer Schmidt. 't Zijn dan de snuggersten ook niet, die 't slikken moeten. (v: Eeden, de Broeders). Men koope dus vooral Pinkpillen!

Lezing over kwakzalverij. Aan de *N. Winschoter Crt.* ontleenen wij onderstaand verslag:

„Kwakzalverij” was het onderwerp, dat de heer dr. M. J. ADRIANI ENGELS, alhier, Donderdagavond in een niet druk bezochte vergadering van de vereniging „Het Groene Kruis”, in het hotel „Smid” alhier behandelde.

Na een openingswoord door den heer M. J. VAN OLM ging de spr. na hoe het „Groene Kruis” overal in deze provincie zich in meer sympathie en steun mocht verheugen.

Door alle eeuwen heen is kwakzalverij bekend geweest.

Duitschland was het eerste land, waarin straffen tegen kwakzalverij, het onrechtmatig uitoefenen der geneeskunde, werden bepaald.

Allerlei voorbeelden werden aangehaald, hoe het in vroegere tijden met die kwakzalverij was gesteld. Zucht naar winstbegaj was in 't algemeen het doel der kwakzalverij.

Bijgeloof vooral deed de kwakzalverij dikwijls hoogtij vieren.

Sejuah, Staphorster boertje e.a. uit de jongste jaren, werden nog als kwakzalvers aangehaald en de door hen toegediende „geneesmiddelen” mede veroordeeld.

Kwakzalvers en hun geneesmiddelen noemt spr. gevaarlijk; attesten van de laatste zeer af te keuren daar er vele gekochte onder zullen zijn, 't geen dikwijls bleek.

Met eenige voorbeelden toonde de heer Adriani zulks aan.

Spr. stelt tegenover de kwakzalverij de taak van den geneesheer, die heeft te onderzoeken en te oordeelen.

Spr. gaat o.a. nog na hoeveel Haarlemmer Olie, „de opregte”, wordt gebruikt en uit welke bestanddeelen deze olie bestaat. Zoo volgen nog de Wortelboer's bruiden van Jacoba Maria Wortelboer, de Beerenburger bruiden en andere, daarbij wijzende op de attesten, waarbij ze worden aanbevolen en op de nadeelen, die ze bij gebruik zullen brengen.

Trots alle waarschuwingen — zegt spr. — neemt het aantal middelen tegen allerlei kwalen, met attesten steeds aanbevolen, met den dag toe.

Vele couranten zijn daar, om dat te bewijzen. Tevens een bewijs, dat de exploitatie van dergelijk zaken wel uit kan.

Aangeprezen middelen tegen allerlei ziekten — spr. lichtte dat met voorbeelden toe — bleken steeds te falen: 't was alleen een op kosten jagen van de patiënten.

Ook om doofheid te genezen, wordt veel aan kwakzalverij gedaan.

Spr. is overtuigd, dat geen menschlievendheid bij de kwakzalverij voorzit, doch enkel winstbegaj ten koste van de patiënten die niet genezen worden.

Spr. eindigt voor de pauze met het A.B.C. der kwakzalverij voor te dragen.

Na de pauze bespreekt hij op onderhoudende wijze met tal van voorbeelden de nadeelen der kwakzalverij.

Meerdere ontwikkeling zal z.i. toch op den duur der kwakzalverij den kop in drukken.

Reeds in de lagere school kan de jeugd op de nadeelen van kwakzalverij worden gewezen.

Een gelukkig teeken is reeds in dezen tijd, dat meer en meer voor de volkgezondheid wordt gedaan, beter water, betere woningen, meer lichaams-oefeningen en zoo meer.

Spr. hoopt ten slotte dat de afdeelingen van het „Groene Kruis” de steun zullen genieten, die haar toekomen.

De heer VAN OLM bracht bij het sluiten dezer vergadering den nestor der geneeskundigen hier, die een zoo onderhoudende rede hield, een hartelijk woord van dank.”

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Piserola.

„Van bedwateren de meest onaangename kwaal, wordt (zoowel voor kinderen als volwassenen) beslist genezing gegarandeerd door het gebruik „Piserola”. Vele bewijzen van genezing ter inzage. Franco toezending door geheel Nederland na ontvangst van postwissel a f 3.50.

Fa. Kruisinga N. Rijn, A. M. 33 Leiden.

„Beslist genezing” zoo luidt het in de bovenstaande advertentie en dat is werkelijk de moeite waard.

Het lijkt ook waarlijk iets bizonders, vooral wanneer men let op de volgende gebruiksaanwijzing:

„Men neme voor kinderen van 4—8 jaar 3 maal daags 6 droppels, van 9—12 jaar 3 maal daags 7 droppels, boven 12 jaar 3 maal daags 8 droppels, telkens met 1 eetlepel vol water, direct na elken maaltijd. Men wijkte van deze hoeveelheden nimmer af en zorge voor een zeer getrouw gebruik.

Dat doet zoo echt, die waarschuwing om niet van den aangewezen weg af te wijken; dat is je ware.

Intusschen, wanneer men de zaak van nabij beziet, komt de onvervalschte kwakzalverij voor den dag. Uit het onderzoek van den heer N. KEULEMANS is gebleken, dat het beroemde *Piserola* niets anders is dan een oplossing van *ijzerchloride* met een beetje *bittere amandelolie*; de sterkte van de vloeistof komt overeen met de oplossing van *ijzerchloride*, zooals die in de apotheek voorkomt, verdund met een derde deel water, een vloeistof derhalve van eenige centen waarde, die voor f 3.50 wordt verkocht.

Maar de hooge prijs daargelaten, bestaat er een veel ernstiger bezwaar tegen *Piserola*. De beloofde genezing is er in de meeste gevallen niet van te verwachten terwijl bij deskundige behandeling, die nu dikwijls verzuimd wordt, een goed resultaat kan worden verkregen.

Eigenaardig is het wel, dat vele kwakzalvers, die het bedwateren tot voorwerp van genezing gekozen hebben, zich tot hetzelfde middel bepalen. In het Maadblad van Augustus 1918 bespraken wij het z.g. *Dr. Rudingsmiddel*, in dat van April 1914 het middel van een zekerer *C. Oversluis* en telkens was het bestanddeel *ijzerchloride*.

De firma *Kruisinga* is dus ook niet oorspronkelijk in haar uitvinding.

Akker druk aan 't werk.

Wij staan voor een raadsel; wij weten niet of de abdijstroop-zaak niet naar wensch gaat, of misschien het tegendeel het geval is en het verkregen succes aanleiding geeft om de affaire uit te breiden, of soms ook de concurrentie van Mijnhardt, die met zijn talrijke producten op den weg van den geneesheer treedt, oorzaak is, dat het getal zieken, voor wie hulp wordt beloofd, ver groot moet worden. . . . zooveel is zeker: AKKER is tegenwoordig druk in de weer. Aan zijn cliënteelen zijn verschillende drukwerken gezonden, die niet alleen moeten bevorderen dat het debiet een grooter omvang aanneemt en waarbij de middelen worden aangewezen om de aandacht van het publiek te trekken maar waarbij ook reclame moet worden gemaakt voor oude en nieuwe producten door de Rotterdamse kwakzalversfirma in den handel gebracht.

Die drukwerken zijn in onze handen gekomen doordat een der ontvangers de welwillendheid had ze ons te zenden, waarvoor wij bij deze onzen hartelijken dank betuigen. Wij zijn daardoor in staat het een en ander er over mee te deelen. Wij ontvingen

I. bijgaanden brief:

„Rotterdam, datum postmerk.
v. Alkemadestraat 15-23.

Mijne Heeren,

Per gelijke post namen wij heden de vrijheid U een gratis reclamepakket te doen toekomen, waarin U onder meer wilt aantreffen:

een Lia dummy met een visscher op den achtergrond. De uitvoering van dezen standaard is

zeer kostbaar geweest, maar wij vertrouwen, dat Uw zooveel grootere verkoop, welke voort zal vloeien uit het reclame-effect, dat deze standaard teweeg brengt, daar ruimschoots tegen op zal wegen. De Lia-tabletten zijn beste hoest-tabletten aan de markt. De courantenreclame neemt waarschijnlijk half Februari een aanvang.

een bruine Lia kaart. Deze kaart wordt door ons gebezigd voor tramreclame, doch zal in Uw zaak opgehangen, ook zeer goed doen. Speciaal met het oog hierop is de kaart aan twee kanten bedrukt.

een blauwe Lia-strook. Wilt U deze strook op uw winkelruit plakken?

een kaart met het opschrift: „Uw maag kan ook zoo worden”, welke zoodanig gemaakt is dat daarop 12 doosjes abdijtabletten bevestigd kunnen worden. De 3 doosjes, welke op de kaart aangebracht zijn, zijn leeg. De Abdij-tabletten zijn een artikel, waarvoor we reeds sinds geruimen tijd reclame maken. Zij munten uit door hun snelle werking bij maagongevallen.

een aantal Lax-circulaires. Lax tegen levend onrein op het hoofd is een artikel, dat vanaf den tijd, dat wij onze eerste advertentie ervoor plaatsten succes heeft gehad, waartoe de uitstekende werking en de goedkope prijs niet weinig zal hebben bijgedragen. Indien U deze circulaires onder vermoedelijke verkoopers verspreidt, zult U hiermede zeker succes hebben.

een aantal vouw-circulaires „Vier beproefde huismiddelen” welke U op Uw toonbank kunt plaatsen om onder belangstellenden te verspreiden.

Voor het overige materiaal vertrouwen wij, dat U wel een bestemming zult kunnen vinden. Mocht U ertoe willen overgaan een speciale etalage van onze artikelen te maken, dan zijn wij gaarne bereid U hierbij onze hulp te verlenen.

Hoogachtend,

L. I. AKKER.”

II. Een circulaire luidende als volgt:

„Rotterdam datum poststempel.
v. Alkemadestraat 15-23.

Mijne heeren,

Zooals u wellicht bekend zal zijn, brengen wij, behalve Abdijsiroop, ook Abdijpillen tegen zwakte en bloedarmoede in den handel. Daar wij er van overtuigd zijn, dat de behoefte aan dit even probate middel niet minder is dan aan Abdijsiroop, hebben wij thans besloten het met kracht te adverteeren. Het licht daarom aan U om U in Abdijpillen een even grooten omzet te verzekeren als in Abdijsiroop.

Binnenkort beginnen wij met de plaatsing van een serie advertentiën waarbij wij twee brochures gratis verkrijgbaar stellen, welke wij U bijgaande ter kennismaking doen toekomen. Het is onze bedoeling deze boekjes ook bij U in depot te geven en wij hebben daarvoor een handige standaard ontworpen, welke weinig plaats inneemt op Uw toonbank en een fraaie reclame vormt voor de Abdijpillen.

Als een goed geneesmiddel slechts goed ge-adverteerd wordt dan is het succes er van verzekerd en daarom kunnen wij U onze Abdijpillen in vertrouwen aanbevelen.

Mogen wij ingesloten bestelkaart ingevuld van U tegemoet zien?

Hoogachtend,

L. I. AKKER.

III. Een boekje getiteld: „Wenken en raadgevingen voor de vrouw” dienende tot aanbeveling van het gebruik van *Abdijsiroop*, zeker een belangrijk werk, want het auteursrecht is uitdrukkelijk voorbehouden en nadruk verboden.

IV. Een ander boekje, met titel: „Kracht en Gezondheid”, waarin ook alweer de Abdijpillen worden aanbevolen maar waarbij tevens gewezen wordt op de wonderbare werking van *Abdijsiroop* en verder reclame wordt gemaakt voor *Kloosterbalsem*.

V. Een biljet met zeer opmerkingswaardige teekeningen, die de werking van de *Abdijs-tabletten* moeten verklaren.

VI. Eenige veelkleurige papiertjes vermeldende het gunstige resultaat bij het gebruik van *Lax-Hoofdwassching*.

En VII. Een briefje, waarin behalve de reeds genoemde middelen, eenige *beproeftde(?)* huismiddelen worden aangegeven waaronder tabletten met den naam van L. I. A., dus *Lia-tabletten*, een product waarvan wij eerst in den laatsten tijd een advertentie in de bladen hebben gevonden.

Ons dunkt materiaal genoeg. Binnenkort kunnen wij dus weer een serie advertenties met plaatjes tegemoet zien, zooals aan iederen courantenlezer moet bekend zijn, die o.a. de walgelijke annonces ter aanbeveling van *Abdijsiroop* onder de oogen heeft gehad. Wij zullen ons best doen de waarheid omtrent die advertenties in het licht te stellen, zooals wij dat gedaan hebben met betrekking tot de *Abdijsiroop* de *Kloosterbalsem*, *Lax* en de *Abdijs-tabletten*.

Van de *Abdijs-pillen* en *Lia-tabletten* hopen wij in het volgend no. de samenstelling te kunnen mededeelen; er zal dan tevens gelegenheid zijn enkele zaken te bespreken uit het boekje waarvan de nadruk verboden is.

Onze lezers geven wij den raad die mededeelingen af te wachten en de reclame van *Akker* met de noodige reserve te begroeten.

Geheimmiddelen.

Er zijn ten alle tijde lichtgeloovige en domme menschen geweest; en aan de andere zijde lieden die er zich volstrekt geen gewetenszaak van maken, de eerstgenoemde af te zetten, te bedriegen.

Een der interessantste voorbeelden van dien aard levert de zwendelarij in geheimmiddelen en in 't algemeen de kwakzalverij, de handel in kwakzalversartikelen.

Er kan op het gebied van geneesmiddelen, in ons gezegend landje zooveel geknoeid en gezwendeld worden als men maar wil, de knoeters etc. loopen niet het minste gevaar om met den strafrechter in aanraking te komen als zij er maar voor zorgen, hun waardelooze meestal, maar soms ook gevaarlijke rommel, een iets of wat geleerde naam te geven en te publiceren dat het een geneesmiddel is voor een of andere kwaal of ziekte.

Volksvergiftiging door middel van z.g. geneesmiddelen is nu eenmaal vrij in Nederland en daar wordt van geprofiteerd.

Immers zoolang er geen gevallen met doodelijken afloop door het gebruik van een zeker middel voorkomen; zoolang niet gebleken en wettelijk bewezen is, dat de dood het gevolg is van het gebruik van een of ander genees-(?) middel, zoolang gaat de fabrikant-volksvergiftiger vrij uit.

En bewijs het eens dat iemand door het gebruik van kwakzalversartikelen of geheimmiddelen is overleden! Dit is vrijwel onmogelijk, want eerstens schamen de menschen, die geheimmiddelen gebruiken, zich meestal om het anderen te vertellen, en ten tweede is het moeilijk na te gaan of de overledene niet meer dan één middel heeft gebruikt om zijn kwaal te genezen, en dan rijst de vraag: welk middel heeft den dood tot gevolg gehad?

Dit zijn twee hoofdredenen waardoor de zwendelarij in en met geheimmiddelen zoo kan bloeien als zij thans doet. Er is geen enkel wetsartikel waarbij deze volksvergiftiging voldoende aan banden wordt gelegd. Zoo is het ook met de kwakzalverij. Zoolang er personen zijn met z.g. ongeneeslijke ziekten, zoolang zal de kwakzalver koopers vinden voor zijn waardelooze artikelen.

Er zijn immers maar weinig menschen die overtuigd van het hopelooze van hun toestand, zich er rustig in weten te schikken. De lust om te leven en de hoop op genezing, geven den werkelijk of ongeneeslijke zieke in, om, waar het zijn eigen persoon geldt, het ongerijmste en onzinnigste minstens eens te probeeren zoodra hem de genezing met overtuiging uit een of ander reclamebiljet of circulaire wordt toegeroepen en hij hoop meent te mogen koesteren, dat zijn

gezondheid in de naaste toekomst zal terugkomen. En dat zoo te meer als hij zich van alle overige hulpmiddelen verlaten acht.

Het ongelooflijkste oefent op zwakkelingen een onweerstaanbaren invloed uit, en daar wordt door den geheimmiddelenfabrikant zorgvuldig rekening mee gehouden.

Met allerlei leugens en zelfgeschreven attesten wordt verkondigd dat *dit middel* alleen in staat is genezing te brengen, zelfs bij verouderde en hardnekkige gevallen.

En wat wordt al niet gezwendeld met geheimmiddelen! De lijdens aan geslachtsziekten lijden helaas ook dikwijls aan valsche schaamte, waardoor zij niet naar een geneeskundige durven gaan. Zij nemen hun toevlucht tot kwakzalvers, of gaan aan 't „zelf-dokteren” met allerlei geheimmiddelen, die maar al te gemakkelijk overal te koop zijn, en het gevolg is dat de kwaal verergerd, hopeloos wordt en het leven voor den lijder een last.

Waren die z.g. geheimmiddelen niet zoo gemakkelijk te koop, de verkoop ervan geheel verboden, dan zouden de ongelukkigen die aan geslachtsziekten lijden, zich tot een geneeskundige moeten wenden, waarbij zij slechts konden winnen, en de maatschappij zou van een aantal zieken, die nu een gevaar voor anderen opleveren, verlost worden.

Het is dan ook goed gezien van de Nederlandsche Vereeniging tot bestrijding der geslachtsziekten, dat zij in een adres aan de regering betoogt, dat het naar haar overtuiging noodzakelijk is, de bestrijding der geslachtsziekten krachtig ter hand te nemen.

Als punt 2 zegt het adres:

Aan de inspecteurs voor de volksgezondheid worde de bevoegdheid gegeven, die personen, welke lijdende zijn aan een geslachtsziekte, en die, wanneer zij vrij blijven rondloopen, gevaar voor anderen opleveren, op staatskosten in een ziekenhuis te doen opnemen, op verzoek van den geneesheer en met toestemming van den zieke.

En punt 5 zegt:

Het openlijk aanprijzen van geneeskundige behandeling van geslachtsziekten of geheime ziekten, door anderen dan door daartoe bevoegde geneeskundigen en het openlijk aanprijzen van geneesmiddelen ter genezing van geslachtsziekten anders dan in vakbladen, worden strafbaar gesteld.

Wij zouden er nog willen bijvoegen, dat ook de uitgever, van een niet-vakblad, waarin annonces over geheimmiddelen voorkomen, worde strafbaar gesteld. Immers dat is juist de kanker die voortvreet in deze wondeplek der maatschappij. Was het opnemen van bedoelde annonces verboden en tevens het openlijk aanprijzen in etalages of op welke wijze ook, dan waren we al een eind vooruit en de zwendel in geheimmiddelen zou al aardig den kop worden ingedrukt.

Wat punt 5 betreft zegt het adres verder, zou de volksgezondheid zeer gebaat zijn, indien de verkoop van geneesmiddelen, die dienen tot genezing van geslachtsziekten of als zoodanig worden aanbevolen, uitsluitend zou geschieden *op recept*. Misschien zou een artikel in de wet opgenomen kunnen worden, waardoor de bedoelde middelen worden toegevoegd aan de lijsten van stoffen, die onder de vergiften worden begrepen.

Wij moeten hier een ? zetten. Het toevoegen aan de lijsten van vergiften zal weinig baten. Hoevele kwakzalversartikelen zijn er niet waarin vergiften, soms zeer gevaarlijke en soms groote kwantums, voorkomen? Reden waarom wij hierboven dan ook reeds schreven *volksvergiftigers!* Het eenige middel tot uitroeiing van de kwakzalvers en geheimmiddelen-zwendelaars is een strenge wet die alle reclame-er voor verbiedt en een strenge handhaving van die wet... als die er ooit zal komen!

MEMENTO.

Drogisten en bestrijding der kwakzalverij.

Naar aanleiding van een bespreking in het *Maandblad van de Vereeniging van Drogisten* (Apothekers-assistenten) over de verkoopscandities van de firma *AKKER*, afkomstig van den Voorzitter, bevatte onlangs het tijdschrift *MO-*

LENSHOT een artikel van den Redacteur, dat wij in ons no. van Januari j.l. overnamen. In het genoemde Maandblad van Februari, komt de schrijver, de heer J. M. Goppel, op het schrijven van Dr. BLES terug en voert ter verdediging aan dat door een reeds vroeger ingesteld onderzoek is gebleken, dat 95 % van de drogisten (A. A.), dat zijn de apothekers-assistenten, ofschoon de meesten (evenals vele apothekers) kwakzalversmiddelen verkoopen, *toch waarschuwen tegen het gebruik van die middelen*.

Wij nemen daar dankbaar nota van en hopen, dat de heeren op dien weg zullen voortgaan. Elke goed bedoelde hulp aanvaren wij gaarne.

Kwakzalverij beschouwd als bedrog.

Een zekere taalonderwijzer *HERMANN KRAUSE*, die in de dagbladen een middel aanprijst tegen *tering*, *zels in een vergevorderd stadium*, en die aan familieleden van een patiënt, die hem bezochten, zelfs verklaarde: „het was niet noodig, dat hij den patiënt zag, de toestand stond hem duidelijk voor oogen”, is wegens *het voorspiegelen van onware daadzaken*, door het gerechtshof te Berlijn veroordeeld tot 3 maanden gevangenisstraf.

Hij gaf voor de zieke 4 flesschen geneesmiddelen mede, elk á 4 Mark; de zieke stierf echter na 14 dagen.

Het onderzoek van den gerechtelijk scheikundige *DR. BISSCHOFF* toonde aan, dat een der flesschen een mengsel van gezuiverden honig en water inhield, een andere een mengsel van geheel indifferente plantensappen en dat de waarde daarvan hoogstens 20 Pf. (12 cts.) bedroeg.

KRAUSE hield bij de rechtszitting de bewering staande, dat hij onwankelbaar geloof hechtte aan de geneeskraft zijner geheimmiddelen en zijn verdediger vroeg daarom vrijspraak, omdat de beschuldigde van de geneeskraft van zijn middel evenzoo overtuigd was als *Prof. KOCH* en *Prof. LIEBREICH* van het hunne.

Het openbaar ministerie betreurde het, dat hier wetenschappelijke capaciteiten in één adem met den beklagde werden genoemd en hield zijn aanklacht staande. *KRAUSE* werd daarop veroordeeld.

Opmerkelijk was bij deze zitting een gezegde van *DR. LANG*, een der deskundigen, die zich aldus uitte: „Eerder zal men den grooten Beer van den hemel halen, en den kleinen Beer in den dierentuin kunnen opsluiten, vóór het gelukt een universeel-middel tegen longtering te vinden.”

Te Breslau stond kort daarop terecht de „Magnetopath” *JOSEPH SCHOLZ*, beschuldigd van een groot aantal personen, door bedrog, financieel schade te hebben doen lijden. Het gerechtshof nam het bedrog als bewezen aan en veroordeelde hem tot een jaar gevangenisstraf.

Het hof was van meening dat de beklagde geen geheime magnetische geneeskraft bezat en dat hij zelfs daaraan trouwens niet geloofde, anders zou hij het niet noodig hebben geoordeeld zijne patiënten met allerlei „hocus-pocus” in den waan te brengen dat hij iets zeer bijzonders deed. Ook de moeite die hij aanwendde, om van de, door hem behandelde personen, (waarvan ter terechtzitting velen tegen hem getuigden) zoo spoedig mogelijk een attest te verkrijgen, pleit niet voor het geloof aan zijn eigen geheime gave.

Wat ons in deze rechtzaken treft en ons reeds meermalen bij Duitsche uitspraken heeft getroffen is het feit, dat de bedriegelijke voorspiegelingen, waarvan de kwakzalvers zich bedienen om hun prooi te lokken, in Duitschland als een strafbare handeling wordt beschouwd.

Bij ons te lande zijn de heeren kwakzalvers geenszins kieskeuriger in hun wijze van reclame; ook hier worden ongetwijfeld bedriegelijke voorspiegelingen gebruikt om niets-waardige middelen aan den man te brengen.

Is dit in Nederland niet strafbaar?

Het verleden en de levensloop van kwakzalvers.

In een Duitsch tijdschrift komt een uitvoerig artikel voor over de kwakzalverij, met een statistiek van de kwakzalvers in Hamburg in 1913.

Er waren daar toen 837 personen van dien aard werkzaam, waarvan 341 vrouwen. Slechts 14 van deze personen hadden meer dan lager onderwijs genoten. De 95 mannen, van wie men dit kon nagaan, hadden tevoren 35 verschillende beroepen uitgeoefend.

Barbiërs en friseurs waren het sterkst onder hen vertegenwoordigd. Eén had in de dierkunde gestudeerd. En 87 vrouwen hadden 20 verschillende beroepen gehad; 33 waren dienstbode geweest, 3 verpleegster, 1 kinderjuffrouw, 1 tooneelspeelster en 1 buffetjuffrouw.

De kwakzalvers hebben natuurlijk ook hun specialiteiten. Van 104 hunner waren 44 masseur (35 daarvan masseuses); aan natuur-geneeskunde deden slechts 6; deze schijnt den lichtgeloovigen tegenwoordig minder aan te trekken. Twee hielden zich bezig met het verwijderen van wratten en getatoëerde plekken; 6 met „bezweren”.

De „studietijd” was doorgebracht in „vakscholen” of met het leeren uit boeken door 19 kwakzalvers; in ziekenhuizen, hospitalen, badinrichtingen of natuurgeneeskundige inrichtingen door 17; bij artsen door 9; bij masseurs en „Heildiener” door 14; bij andere onbevoegden door 34.

Van 152 personen bij wie dit is nagegaan, hadden 44 één tot zevenmaal straf ondergaan, onder meer wegens ontucht, koppelarij, afdrijving, diefstal, bedrog, vervalsching, heling, bedelarij. Eén kwakzalver, die 160.000 mark per jaar „verdiende”, gaf 60.000 mark per jaar aan reclame uit.

(De Gezondheid.)

Uit vroegere jaargangen).

Kwakzalversmiddelen niet steeds gelijk in samenstelling.

Wij willen hier enkele kwakzalversmiddelen bespreken die niet altijd uit dezelfde middelen zijn samengesteld. Wij, voor ons, zien daarin niet zoo 'n groot bezwaar want al ware één en hetzelfde middel voor duren uit dezelfde grondstoffen vervaardigd en al behoorden zelfs de grondstoffen tot de meest gunstig bekende geneesmiddelen dan nog zouden wij een middel blijven afkeuren dat tegen duizend en een kwalen zonder onderzoek van den patiënt, meestal onder allerlei schijnbaar schoonklinkende woorden, den lijder wordt aanbevolen.*)

Zóó mogen echter de kwakzalvers niet redeneren. Waar zij den volke verkondigen dat dank zij ijverige studie en veel inspanning het hun eindelijk gelukt is een middel te vinden dat alles en nog wat geneest daar moet dit middel toch altijd onveranderlijk van samenstelling zijn.... of weg is 't met de wonderkracht. Laten wij nu eens nagaan hoe het gesteld is met sommige van de meest gepubliceerde kwakzalversmiddelen.

Pink pillen. Het laatste onderzoek, ten behoeve van onze Vereeniging verricht, dateert van Mei 1904 en geschiedde onder leiding van den heer P. v. d. Wielen, Hoogleraar in de Pharmacie aan de Hoogeschool te Amsterdam. Het resultaat werd in het Maandbl. van Juni 1904 aldus medegedeeld:

De analyse van de *Pinkpillen* waarvan twee fleschjes werden onderzocht nml. één door U gezonden en één aangeschaft in Amsterdam, is verricht door mijn assistent, de heer J. Blomberg, apotheker.

De inhoud van beide fleschjes bleek geheel indetisch. Elk fleschje bevatte 36 pillen, welke samen 12.1 Gram wegen (gemiddeld per pil 336 milligram) de lichtste wegen 313 de zwaarste 342 m.G.

Suikerlaag per pil 74 m.G.

Oplosebare stof 77.4 m.G.

Suikerlaag bestaat uit *suiker*, *talk*, en *gom*.

Pillen bevatten als constitueens *Tragacanth*, *zetmeel* (niet goed vast te stellen welk, daar het min of meer verkleisterd was) en *gentiaanpoeder*.

Aangevoerd werd *zink* (niet equantitief bepaald) *kalium*, *ferro*- en *ferri*-verbindingen.

Verder *koolzuur* en *zwavelzuur*.

Geen *arsenicum*, natrium of alkaloiden.

Het aschgehalte bedroeg bij drie bepalingen achtereenvolgens gemiddeld 236 253.5 en 234 m.G. per pil met suikerlaag.

Het ijzergehalte 18.2 19.7 en 19.6 m.G. per pil.

Het koolzuurgehalte (één bepaling) in 3 pillen 26 m.G. koolzuur; berekend als kaliumcarbonaat is dit 27.2 m.G. van deze stof *ontleed* per pil.

Pinkpillen zijn dus, zooals reeds meermalen werd medegedeeld, gewijzigde *Blaudsche pillen*, waarvan de werking door toevoeging van *gentiaan*, in ons

*) Waar wij dan ook bij de behandeling van een of ander kwakzalversmiddel meestal de samenstelling daarvan opgeven, geschiedt dit niet om daardoor aan te toonen dat wij met een kwakzalverij te doen hebben (daarvoor zijn andere kenmerken) maar om de aandacht van het publiek te vestigen op het gevaar, dat het loopt bij het gebruik van tal dier middelen en verder om het er op te wijzen, dat de belangrijke ontdekkingen, die de kwakzalvers beweren gedaan te hebben, geen ontdekkingen zijn.

geval, ondersteund wordt; misschien dat het zinkgehalte ook invloed op de werking heeft.”

Wij vestigen de aandacht op de *afwezigheid van arsenicum*; juist omdat beweerd was dat deze stof een bestanddeel van de *Pink-pillen* uitmaakte, was door ons om een nieuw onderzoek verzocht.

Vanwege de *Deutsche Apotheker-Verein* was een koker *Pinkpillen*, in oorspronkelijke verpakking ter onderzoek gezonden aan het pharmaceutisch Instituut van de Universiteit te Berlijn: *ijzer*, *kalium*, *mangaan* en *zwavelzuur*, lieten zich gemakkelijk aantoonen. Verder werd nog de aanwezigheid van *phosphorzuur* vastgesteld, maar vergiften — dus ook *arsenicum* — werden niet gevonden.

Door het „*Pharmaceut. Gesellschaft*” te St. Petersburg (*Chemiker-Ztg.* N. 8, 1905), werden de *Pinkpillen* ook aan een onderzoek onderworpen; *mangaan* werd niet aangetroffen maar wel *arsenicum*, n.l. 0.35 milligram per pil.

Aan de nauwkeurigheid der onderzoekingen valt niet te twijfelen, en buitendien levert het erkennen van de aanwezigheid van *arsenicum* voor den deskundige geen moeilijkheden op. Het verschil in uitkomsten schuilt dus wel degelijk in de samenstelling. *Zwitsersehe pillen* van *Richard Brandt*. De pillen, die hier te lande verkocht worden, bevatten een belangrijke hoeveelheid *aloë*. Daar, waar zooals b.v. in Oostenrijk, de invoer van *aloë*-houdende middelen verboden is, wordt deze zeer werkzame stof eenvoudig weggelaten.

Pillen van Dr. De Brissac. Volgens het onderzoek van den heer J. van Riel, opgenomen in het maandblad van December 1902, waren de door hem onderzochte pillen gelijk aan gewone *Staalpillen* (*Blaudsche pillen*.) Van geachte zijde ontvingen wij thans een rapport over bovengenoemd kwakzalversmiddel, waaruit blijkt dat onder dien naam ook pillen worden verkocht, grotendeels uit *secale cornutum* (moederkoorn) en *herba sabinae* (sevenbcm) bestaande, met droppoeder tot massa verwerkt.

Dit verschil, is waarlijk zoo groot, dat de beide soorten pillen (beide voor een even schandelijk doel aanbevolen) ongetwijfeld verschillende makers moeten hebben gehad, die het publiek met een gelijkkluidende naam bedotten.

Antiépileptique Uten. Dit praeparaat tegen *vallende ziekte* (waartegen, zooals de fabrikant in een brochure opgeeft, o.a. *broomkalium* geen baat geeft) is reeds meermalen onderzocht.

Prof. Dr. L. VAN ITALLIE (zie Mbl. van Januari 1891) geeft op als samenstelling: een oplossing van *broomkalium* met een groen kleurtje en een geur naar amandelen.

Mevrouw A.C.A.S., Apotheker te Utrecht, vond, behalve een groene *aniline-kleurstof*, 12% *broomkalium*.

Volgens een bekendmaking vanwege de politie te *Darmstadt* bestond het middel uit 10% *broomkalium*, groen gekleurd en geparfumeerd met *Eucalyptusolie*.

JUBLONSKI (Ph. Zeit. 1903, 58) toonde aan 15.2% *broomkalium*, *alcohol* (vermoedelijk als *gentiaan-tinctuur*) 1,973% en *malachiet-groen-sulfozuur*.

AUFRECHT (Ph. Zeit. 1903, 58) vond slechts 10% *broomkalium*, ongeveer 1% van een bitter, alcoholisch platenaftreksel en *bladgroen*.

Volgens THOMS, (Arbeiten aus dem Pharm. Institut der Universität Berlin, Apoth. Zeit. 1905, 23) werd geen *bladgroen* maar zeer waarschijnlijk *malachietgroen-sulfozuur*, circa 1% van een bittere tinctuur en 16% *broomkalium* gevonden.

Wij zouden deze voorbeelden nog met andere kunnen vermeerderen; de aangehaalde zijn echter o.i. voldoende om aan te toonen dat het de kwakzalvers al weinig kan schelen, *wat zij* het publiek laten slikken. Als zij maar het geld ontvangen.

En aan zulke menschen vertrouwt men zijn gezondheid toe!

INGEZONDEN.

Delft, 6 Februari 1919.

Geachte Redactie!

In „*Über Land und Meer*” No. 4 1919 vindt men eene beschrijving over de genezing van kanker door Professor Dr. ALBERT ADAMKIEWICZ. „Der Krebs ist heilbar.”

De hypothese van Virchow en van Cohnheim dat kanker uit epitheelcellen zou bestaan is „*hantlos*” daar hij, (Dr. A.), heeft bewezen, dat kankercellen uit „*protozoën*” bestaan, welke afsterven als men den patient inspuist met het eigen vergif dezer beestjes, het door Dr. A. ontdekte „*kankroin*”. Dit „*Kankroin*” behoort tot de chemische groep der „*organischen Salmiakke*.” (I). Die Entdeckung brachte der Menschheit eine zweifache Erlösung: Die Befreiung von einer falschen Behandlung und Heilung einer unheilbaren Krankheit. Die Behandlung mit Messer oder Radium ist *unwissenschaftlich* und bleibt ein *Verbrechen an der Menschheit*.”

Aanleiding om dit aan Uwe redactie mede te deelen vind ik daarin, dat ik dit niet in een geneeskundig, maar in een belletristisch tijdschrift lees.

Maakt deze publicatie niet den indruk dat Prof. Dr. A. bij de mannen der wetenschap niet is geslaagd, door zijn ontdekking de hypothese van Virchow in de schaduw te stellen, en dat hij nu probeert of hem dit bij ons, het onoordeelkundige publiek, zal lukken? Indien zulks het geval mocht zijn, is dan deze handelwijze niet met gevaarlijke kwakzalverij op een lijn te stellen? Is het niet vrijwel hetzelfde, of men den patient uit winstbejaag er aan waagt, dan wel met het doel om eer en roem te behalen? Komt het niet op hetzelfde neer, of men den patient door verkoop van kruiden, of door afschrikkende publicaties in gevaar brengt den tijd te laten verlopen, waar mogelijk door operatie nog genezing, of ten minste vertraging van het verloop van het ziekteproces, was te verwachten?

Mogelijk is mijn opvatting verkeerd, daar ik van geneeskunde geen verstand heb, toch acht ik mij verplicht Uwe redactie op het gevaar van deze soort populaire publicaties in niet wetenschappelijke tijdschriften attent te maken. Als de behandelende geneesheer den patient misschien met veel moeite, van de noodzakelijkheid eener operatie heeft overtuigd, dan zal het lezen van zulke publicaties zeker niet van gunstigen invloed zijn.

(I. Is „*Salmiakke*” eene benaming voor eiwitachtige amidoverbindingen, die bij de tegenwoordige chemie in gebruik is, of is het een naam uit de oude doos?*) Indien het laatste het geval mocht zijn, moet men dan niet denken dat de definitie, dat het door Dr. A. ontdekte „*Kankroin*” tot de chemische groep der „*organischen Salmiakke*” behoort, niet van eenen chemicus, dus niet van een deskundige uitgaat?)

Hoogachtend

B. FLOTTOW.

*) Zeker, RED. Mbl.

CORRESPONDENTIE.

W. H. B. te R. In dank, doch te laat voor dit nummer ontvangen.

F. de H. te A. Zie over *Urie pillen* de *Herhaalde Waarschuwingen* in dit nummer.

Fr. W. te S. Al die middelen, in de couranten tegen *asthma* aanbevolen, zijn te wantrouwen. Wend u tot uwen geneesheer; wij geven geen geneeskundigen raad.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Urie-pillen van Sanitas.

„*Urie-pillen* No. 2, tegen bedwateren. (Overvloedig urineeren). Prijs f 2.50. Franco tegen toezending van f 2.70 N.V. Mij. SANITAS. Paleisstraat 23B. Amsterdam.”

Op het fleschje, dat wij voor f 2.50 kochten, bevond zich het opschrift: „*Urie No. 2 van Dr. Pieters* Speciaal middel tegen bedwateren, pijnlijke, moeilijke, of overvloedige Urineering. Gebruiksaanwijzing: Volwassenen 5 maal daags 5 pillen met een weinig water, kinderen boven 6 jaar 5 maal daags 2 pillen met een weinig water.

Het onderzoek welwillend verricht door Meijuffr. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS, toonde als hoofdbestanddeel der pillen aan: *Urotropine*, een bekend geneesmiddel, dat geenszins als *specialiteit* van den z.g. Dr. PIETERS is te beschouwen. Inderdaad wordt *Urotropine* door geneesheeren bij ziekten van de urinewegen aangewend, maar het zou desnietteenstaande hoogst verkeerd zijn dit middel, alleen op de aanbeveling van *Sanitas*, klakkeloos te gaan gebruiken bij de kwalen in de advertenties opgegeven en het zoo maar aan *kinderen* te doen gebruiken. *Urotropine* is geen *onschuldige stof* en kan slechts onder controle van den geneeskundige zonder gevaar worden aangewend.

Het voorbeeld van de *Urie pillen* toont opnieuw hoe de kwakzalvers zich van zeer gewone geneesmiddelen bedienen om deze als iets geheel bijzonders aan het lichtgeloovig publiek op te dringen. Men zij voorzichtig!

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 139, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar f 1.25.

INHOUD:

Hoofdartikel: Lia-tabletten en Abdijpillen.
Berichten: Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. — Lezing over kwakzalverij. — De Prov. Drentsche en Asser Ct. en de kwakzalversadvertenties.
Mededeelingen van verschillenden aard: Nog eens Giliad. — Anga-siroop en Sanaperin-tabletten. — Een walgelijke reclame.
Ingezonden: Ervaringen van een geneesheer.
Feuilleton: Van wonderlijke zaken.

Lia-Tabletten en Abdijpillen.

Twee praeparaten uit de fabriek van L. I. AKKER.

Volgens onze belofte in ons vorig no. zullen wij thans iets naders over de beide genoemde middelen mededeelen.

Wij hebben, 't is bekend, nooit erg tegen Akker opgezien maar wel schreven wij hem een zekere handigheid toe, noodig voor elken kwakzalver, die met vrucht het publiek weet te pakken. Maar ook in dit opzicht, is hij ons tegengevallen. Wie kent niet de reclames voor de *Abdijsiroop*? Jaar in, jaar uit is dit niets-beteekenend fabrikaat aanbevolen als universeel middel bij catarrhale aandoeningen der ademhalingsorganen, verkoudheid, hoest, bronchitis, griep, influenza, slijmhoest, kinkhoest, asthma, enz.

Zelfs is er van verteld dat het de *tering* en *chronische bronchitis* voorkomt en dat abdijsiroop een krachtig werkend middel is tegen *borstkwalen*.

Nu zou men zoo zeggen, dat men hier alles heeft wat men bij genoemde kwalen begeert en toch schijnt dit niet het geval te zijn, want AKKER zelf vindt nog een ander middel noodig, en wel: *Lia-tabletten*. Hij zegt in een zijner advertenties die in den laatsten tijd bijna alle bladen ontsieren:

„Verwaarloost nooit uw hoest. Uw verkoudheid, Uw keelpijn, want daaruit ontwikkelen zich dikwijls ernstige naweeën in den vorm van bronchitis, keelontsteking, aandoening der luchtwegen etc. Geneest Uw hoest bijtijds met een vertrouwd middel als . . .” en nu zou men denken als de *Abdijsiroop*” maar mis, er staat: „als de *Lia-tabletten*”.

Wil men nog enkele andere aanbevelingen? „Voor drie kwartjes kunt U bij Uw drogist of Apotheker een doosje *Lia-tabletten* krijgen. Deze tabletten zijn een nieuwe vinding; de hoofbestanddeelen zijn uit kruiden getrokken, welke een verzachtende, genezende werking uitoefenen op de ontstoken slijmvliezen bij hoest, verkoudheid, keelpijn.”

„Hoest U? Is U verkouden? Is U schor? Heeft U keelpijn? Hoesten de kinderen? Koop dan dadelijk een doosje *Lia-tabletten*, welke U van Uw aandoening af kunnen helpen en een ergere ontsteking der slijmvliezen voorkomen.” Onhandiger optreden dan van Akker in deze

zaak hebben wij nog zelden gezien. Wij begrijpen er niets van. Wie zal nu de dure *Abdijsiroop* à f 1.60 of f 3.25 koopen terwijl hij voor 75 cent even goed geholpen kan worden, volgens AKKER, evenmin volgens ons.

Want die *Lia-tabletten* staan op hetzelfde lijntje als de *Abdijsiroop*; veel geschreeuw en weinig wol.

Die tabletten welker „hoofbestanddeelen uit kruiden zijn getrokken” bestaan, naar het onderzoek van MEJ. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS uit *drop, suiker* en een beetje *menthol* en *anijolie*. Inderdaad een verzachtend middel bij een beetje hoesten maar ook meer niet, en niets bijzonder. Gebruikt ervan zooveel ge wilt, bronchitis, keelontsteking en aandoeningen der luchtwegen (zie de advertentie) zullen er niet door voorkomen of belet worden. De gewone praatjes, ook bij de *Abdijsiroop* aangewend, moeten dienen om koopers voor een onbeduidend praeparaat te lokken.

Maar op één onwaarheid komt het niet aan. Onder de advertenties van de *Lia-tabletten* staat o.a. Alle drogisten en apothekers verkoopen *Lia-tabletten*”. Dit is een brutale leugen. Er zijn gelukkig nog apothekers genoeg, die zich niet zullen leenen om aan de kwakzalverachtige handelingen van Akker de behulpzame hand te bieden. Zij beschouwen kwakzalverij als *bedrog* en hun verantwoordelijk vak als te hoog staande om, zij 't ook zijdelings, aan dergelijk bedrog mede te werken.

AKKER is een veelzijdig man. In meer dan een opzicht tracht hij het (lichtgeloovige) publiek van zijne gaven te doen genieten. Zooals wij reeds in het Maandblad vermeld hebben heeft hij een boekje uitgegeven getiteld: *Wenken en Raadgevingen voor de vrouw*. Dit geïllustreerde boekwerk — 16 kleine bladzijden groot — mag niet nagedrukt worden, wat jammer is, want anders zouden wij onze lezers in kennis kunnen stellen met de hoogst belangrijke wetenschappelijke verhandelingen, die in dit boekje zijn opgenomen. Men trooste zich echter; nieuws is er niets in. Wij hebben die beschouwingen reeds gelezen in de talrijke kwakzalversboekjes, die dienen ter aanbeveling van de vele kwakzalverijen, bestemd ter genezing(?) van z.g. vrouwenziekten.

In 't kort, in het boekje worden o.m. behandeld: *bloedarmoede, zwakte, menstruatie, chlorose, bleekzucht, leucorrhoe, zenuwpijnen* en nog meer, klaarblijkelijk met hun doel om de lezeressen over te halen, haar geluk te beproeven bij de in het boekje opgehemelde *Abdijsiroop*. Op de etiquette van het fleschje lezen we onderstaande aanbeveling:

„Abdijsiroop, bereid volgens oud recept, — wettig gedeponerd — Beproefd middel bij bloedarmoede, Bleekzucht en haar gevolgen, als Zenuwachtigheid, Maagstoringen, Hoofdpijn, Moe-

heid, Verslapping, Periodenstoringen. Tevens bij Uitputting na ernstige ziekten, Bloedingen, Operaties en Overwerken.”

Abdijsiroop, familie van de *Abdijsiroop*, een mooie naam om bij sommige menschen op het gevoel te werken. Zoo'n *abdijs* zal wel een bijzonder goed middel afleveren. Intusschen zijn wij over het bestaan van die abdijs in het onzekere. De brutale leugen van het *klooster Sancta Paulo*, bij de stroop aangewend, heeft AKKER hier vermoedelijk niet durven te berde te brengen. In één opzicht vertelde hij intusschen nu eens de waarheid: de pillen zijn bereid volgens oud-recept. De wit versuikerde pillen komen, zooals het onderzoek van MEJ. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS heeft aangetoond, overeen met de bekende *Staalpillen, Blandische pillen*, zooals die in elke apotheek verkrijgbaar zijn.

Wij behoeven hier niets bij te voegen. Wie gelooft dat *Blandische pillen* een beproefd middel zijn tegen de kwalen door AKKER genoemd, wie, op zijne verklaring vertrouwend, bij die kwalen hulp zoekt bij de beroemde *Abdijsiroop* en niet tijdig zich tot een geneeskundige om raad wendt, zal het zich zelf te wijten hebben wanneer in de meeste gevallen de toestand van kwaad tot erger overgaat. Men zij gewaarschuwd!

BERICHTEN.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

Verschenen is het rapport van de Staatscommissie benoemd bij Kon. besluit van 31 Juli 1917, aan welke was opgedragen een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaars van de geneeskunst toegepaste geneeswijze en naar de door dezen verkregen resultaten.

Op grond van de uitkomsten van een zeer uitgebreid onderzoek komt de commissie tot de conclusie, dat de resultaten geenszins steun geven aan hen, die meenen dat uitoefening van de geneeskunst zonder wetenschappelijke voorbereiding in het belang van de menschheid mag worden aangeraden. De wettelijk onbevoegden, wier geneeswijzen en de daarmee verkregen resultaten de commissie heeft kunnen nagaan, waren niet in staat de ziekten, die zij behandelden, te beoordeelen. In de meeste gevallen ging de ziekte, ondanks hun behandeling, voort, en waar verbetering werd waargenomen, kon deze, op enkele uitzondering na, niet op goeden grond aan de bijzondere behandeling van den onbevoegde worden toegeschreven. Van nieuwe, tot verrassende uitkomsten leidende geneeswijzen is niet het allergeeringste gebleken. Evenmin is de verwachting bevestigd van de meerderheid van de Centralen Gezondheidsraad, die niet betwijfelde, dat menige, nu schijnbaar wonderlijke genezing door het onderzoek der commissie een zeer natuurlijke verklaring zou vinden. Wel kan niet worden ontkend, dat de suggestieve invloed, die van sommige onbevoegde „genezers”, vooral van de magnetiseurs en waarschijn-

lijk ook van de beoefenaars van de Christian Science, uitgaat, op zieken heilzaam kan werken. Voorts zijn er onder hen, die, als masseurs een groote vaardigheid hebben gekregen. Ook is het wel mogelijk, dat de kennis van den juisten aard van een zalf, of van een mengsel van kruiden, waarvan de samenstelling geheim wordt gehouden, voor de behandeling van bepaalde wel omschreven aandoeningen van waarde zou zijn.

Maar het ligt in de bedoeling der wettelijk onbevoegden, hun vaardigheid en hun geneesmiddelen te gebruiken om op eigen gezag zieken te behandelen. De beweging in deze richting in de laatste jaren opgewekt, die aanleiding heeft gegeven tot het advies van den Centralen Gezondheidsraad en dientengevolge tot de benoeming van de commissie, maakt het deze tot plicht, op grond van de bij haar onderzoek verkregen resultaten op groote gevaren te wijzen, die uit het toegeven aan de eischen der onbevoegden en van hun medestanders zoowel voor zieken afzonderlijk als voor de gemeenschap zouden voortvloeien.

Eenstemmig is de commissie van oordeel, dat al de onbevoegden, die door haar zijn onderzocht, ook al wordt aan hun goede trouw en aan de zuiverheid van hun bedoelingen niet getwijfeld, indien zij op eigen gezag zieken behandelen, gevaarlijk kunnen zijn voor hun patienten en, met betrekking tot besmettelijke ziekten, gevaarlijk zijn voor de maatschappij. Zij weten niet, wat zij doen en zijn, doot hun gebrek aan kennis, niet in staat te beoordeelen, of zij niet den juisten tijd voor een doelmatige behandeling laten voorbijgaan.

Het aantal der hier te lande geneeskundige praktijk uitoefenende onbevoegden is zonder twijfel veel grooter dan het aantal dergenen, die zich onder het tijdelijk toezicht van de commissie hebben gesteld. Het valt moeilijk aan te nemen, dat zij, die zich, ondanks herhaalde oproeping, aan de controle hebben onttrokken, beter uitkomsten zouden hebben opgeleverd. Ja, zelfs mag betwijfeld worden, of bij hen in zoo ruime mate als bij degenen, die niet geschroomd hebben hun werk te doen zien, goede trouw mag worden aangenomen.

Dat ook door degenen, die zich niet bij de commissie hebben aangemeld, niet zelden ernstig kwaad wordt gesticht, is bij velen bekend. Dikwijls is het echter niet wel mogelijk, daaromtrent stellige, geheel betrouwbare gegevens te verkrijgen.

De Centrale Gezondheidsraad heeft in zijn advies gewezen op de mogelijkheid, een scheiding te maken tusschen onbetrouwbare kwakzalvers, die geweerd moeten worden, en personen, die, hoewel wettelijk onbevoegd, tot zekere hoogte tot de uitoefening van

de geneeskunde zoude zijn toe te laten. De commissie is door haar onderzoek tot de overtuging gekomen, dat zulk een scheiding onuitvoerbaar is. Zij meent, dat, in het belang van de zieken en in dat van de maatschappij, moet worden vastgehouden aan de bepaling, dat alleen dengenien het recht wordt gegeven zelfstandig geneeskunst uit te oefenen, die na een behoorlijke wetenschappelijke en practisch voorbereiding, voldoende bewijzen van bekwaamheid als geneeskundige hebben afgelegd.

De commissie stond onder voorzitterschap van prof. C. A. PEKELHARING. (N. Rott. Crt.)

Dat de conclusie, waartoe de commissie gekomen is, ons verheugt, behoeven wij niet te zeggen. Reeds dikwijls hebben wij de gronden uiteengezet, waarom wij in de z.g. vrije uitoefening der geneeskunst een groot gevaar zien.

Lezing over kwakzalverij.

De vereeniging „Ontwikkeling” te Hoorn hield Donderdag een bijeenkomst onder leiding vanden heer P. L. A. Jansen, waarin als spreker optrad de heer E. J. Abrahams van Amsterdam, met bovenstaand onderwerp.

De voorzitter opende de bijeenkomst met de mededeeling, dat deze avond de laatste zal zijn, die de vereeniging in dit seizoen zal geven. Met het oog op de vertooning van de lichtbeelden, werd als plaats van samenkomst de nieuwe bioscoop gekozen.

De heer Abrahams herinnert er aan dat een paar jaar geleden verschillende rechtgeleerden aan de regeering verzochten om de uitoefening van de geneeskunst vrij te laten. De heeren beseften wel dat zij zich op glad ijs begaven, want zij hebben het bij die poging gelaten. Zij beweerden niet minder dan dat het Nederlandsche publiek best in staat was te begrijpen waar de ernstige behandeling van een ziekte ophield en het bedrog begon. Spr. zal aantoonen dat dit niet waar is.

Men leert de menschen op cursussen tegenwoordig op verschillende manieren de beginselen der geneeskunst, wij weten dat geleerd wordt bijv. dat we de wonden moeten rein houden. Als er evenwel verwondingen komen, dan verbaast men zich over de gretigheid waarop men allerlei raadgevingen van kennissen opvolgt, met totale veronachtzaming van het vroeger geleerde. Gebeuren er dan ongelukken dan verwijt men dit zichzelf en erkent men dom gehandeld te hebben.

Tal van middelen worden aanbevolen waarvan men vooruit kan weten dat ze niet helpen of erger nog, schadelijk zijn. De eerste categorie noemt men sympathiemiddelen. Spr. herinnert aan het hangen

deze onze eige oogen zien, en derhalven met een goed medeweeten van waarheid kunnen voortbrengen en getuigen. Wij hebben ringen gezien van dit *Electrum*, en dat de menschen, dewelke zodanige ringen aan de vingers droegen, nooit worden aangetast door de kramp, of door lammigheid, of door eenige pijn of beroetheid, of door vallende ziekte enz.” (Het volta-kruis is er nog maar een beestje bij. M.)

HELMONT (2) geeft voor, dat aan hem een bereiding van een metaal bekend was, door het welke een ring gemaakt en gedragen zijnde, de pijnen der aambeien weggenomen wierden, in den tijd dat iemand het *Onze Vader* bad, en dat dezelve in den tijd van vier-en-twintig uren de aambeien zelfs geheel genas. (Hoeveel zou men thans niet willen geven voor zoo'n ring, nu er zooveel menschen lijdende zijn aan aambeien! M.)

De vermaarde FABRITIUS AQUAPENDENS (3) schrijft dat hij een man geneezen heeft van een *Scirrhus* of knoetsgezwell aan de milt, gepaard met een waterzucht, door het dagelijks en langdurig gebruik van sponsen, met gewoon kalkwater gedurig natgemaakt en op de milt gedragen, niettegenstaande zooveel andere deelen, (als de huid, de ribben, de spieren van den buik enz.) tusschen het beleedigde deel en de sponsen ingelegd waren. (Alsof dat bij dezen man een uitzondering was! M.)

Ik heb menigmaal gemerkt, dat de kennis van de Ontleedkunde, buiten dewelke een Geneesheer geen Geneesheer kan zijn, in zommige gevallen echter nadeelig in de oefening van hun kunst is.

(FABR. AQUAP. is nog steeds aan t woord. M.) Bij voorbeeld: ik schrijf in verscheidene gevallen (buiten de purgeer-klistieren) zachte, of openende of zweetverwekkende, of water-drijvende, of balzamijske en geneezende, of stoovende klistieren

2) Johan Baptist Helmont, een der scherpzinnigste, geleerdste geneesheeren der 17e eeuw, tevens een mystisch theosoof

Geboren te Brussel 1577, studeerde hij te Leuven met zoo'n goeden uitslag, dat hij reeds op zijn 17e jaar openlijk zelf als leermeester kon optreden, tot hij plotseling tegenzin in de geneeskunde kreeg en die liet varen. Hij studeerde later in de scheikunde en meende, evenals Paracelsus, een algemeen geneesmiddel te zullen vinden.

Helmont stierf 30 December 1644.

3) Girolamo Fabrizio Aquapendente Italiaansch ontleed- en heilkundige, 1537—1619. Studeerde te Padua onder Fallopi en werd in 1562 diens opvolger als leeraar in de anatomie en chirurgie.

van een ui in de wieg van kinderen, die aan stuipen lijden. Hier kan alleen domheid in spel zijn en de moeder die een ui in de wieg van het kind hangt in plaats van naar den dokter te gaan, speelt gevaarlijk spel.

Er zijn heel wat onschadelijke en schadelijke middelen, die worden aanbevolen. Tegen wintervoeten heet het, moet men twintig minuten lang één keer per week zijn voeten in koud geworden urine steken. Men begrijpt dat ons publiek nog wel bescherming in deze materie noodig heeft om de schadelijke gevolgen van de praatjes van burens, kennissen en bakkers te voorkomen. Spr. haalt nog verschillende voorbeelden aan van het gebruik maken van schadelijke middelen en komt dan tot den beroepskwakzalver.

De beroeps-kwakzalver behoort tot een geheel andere categorie. Eerst komt de genezing per brief, met op den omslag een afbeelding van het instituut dat altijd opvallend ver weg is gelegen. De vragenlijst behoort men slechts in te vullen en op te zenden om de gewenschte geneesmiddelen te ontvangen. Zendt men dan daarna nog voldoende geld, dan garandeert men een volledig herstel. Spr. is zelfs een geval bekend, dat men niet eens een vragenlijst noodig had, doch alleen uit een gezonden visitekaartje de ziekte in Amerika geconstateerd werd en de geneesmiddelen werden gezonden.

Een andere categorie gebruikt de natuurkrachten bij haar practijken. Het volta-kruis bijv. geeft daarvan een voorbeeld, evenals de elektrische gordel enz.

Weer een andere categorie kwakzalvers misbruikt den godsdienst om er geld uit te slaan en dat is wel een van de leelijkste vormen.

De schadelijkheid van een kwakzalversmiddel wordt bepaald door de wijze waarop het wordt aanbevolen en niet door zijn bestanddeelen. Spr. illustreert dit door verschillende voorbeelden.

Uit dat alles blijkt wel dat het groote publiek nog maar altijd den raad van den kwakzalver blijft opvolgen. De dokter behoeft geen reclame te maken voor zijn genezen patienten, men hoort van die gevallen niets, doch wel van de tegenstelde. Dan heet het dikwijls dat de dokter niet genoeg zijn best gedaan heeft.

Zeer talrijk zijn de gevallen, waarin de raadgevingen van den dokter den man die studeerde om zijn kennis te verzamelen, niet worden opgevolgd en men liever gaat naar een kwakzalver, dat wil zeggen, naar den één of anderen verlopen timmerman of schoenmaker, die speculerend op de domheid der menschen aan de geneeskunst gaat doen. Spr. verduidelijkt hoe die kwakzalvers werken, hoe zij

voor, en dat in ongemakken van het hoofd, van de oogen, van de keel, van de borst, de long, de lever, de milt, de nieren, en zelfs in ongemakken van handen en voeten, of uitdrooging en vermagering des lichaams; maar ik ben hierover dikwijls veracht (geen wonder. M.) door den eenen of anderen neuswijken of omgekochten Apotheker of onkundigen Dokter. Het is een zeer schadelijke dwaaling, dat de menschen de gesteldheid der dingen bepalen naar hunne kennis. Deze dwaasheid is de oorzaak, dat tot noch toe in de Geneeskunst zo weinig voortgang is gemaakt, om de inwendige ziekten door uitwendige middelen te geneezen.

Onder de *Amuletten* worden verscheidene beuzelachtige dingen gevonden, maar wij gebruiken zeer weinig wijsheid, als wij zonder eenige ondervinding oordeelen, dat zij alle kragteloos en zonder vermoogen zijn.

De Heer Boyle getuigt, dat hij zeer veel koortzen heeft zien geneezen door *Amuletten*, dewelke op de pols gedragen wierden.

— Ik zelf — zegt die Heer — ben op een wonderlijke wijze over twee jaaren geneezen van een dagelijksche afgaande koorts, die hardnekkig was, en door de gewoonlijke geneeswijze niet te helpen—

De Heer Boyle droeg een pap op de polsen, die gemaakt was van twee handen vol zwart zout, twee handen vol varsche Engelsche *Hop* en een vierde deel van een pond blauwe krenten.

Die Heer verklaart, dat door diezelfde remedie zeer veel andere menschen van daagsche en anderen-daagsche koortzen geneezen zijn; hoewel hij ook gewilliglijk bekend, dat zulks in eenige menschen mislukt is.

(Hoe is 't mogelijk dat zó'n middel nog mislukken kan! M.)

Sterker nog. Hij verhaalt, dat zelfs een beroemt Geneesheer verwonderenswaardige uitwerkingen door dit Amuleta, zelfs in gedurige koortzen hadde verkregen.

BOYLE spreekt verder van de wonderlijke geneezingen, dewelke buiten Romen in een onderaardsche spelonk geschieden, en dewelke hij van een zeer geloofwaardig en geleerd ooggetuige gehoord heeft. Zij binden die lijders, dewelke zeer groote en gevaarlijke ziekten hebben, op een matras, of bed, of rustbank, met handen en voeten uitgestrekt, en

FEUILLETON.

VAN WONDERLIJKE ZAKEN.

Ik weet niet of het een ieder gaat als mij; maar als ik zoo eens iets ontmoet of lees, dat mij bijzonder interesseert, dan gevoel ik behoefte, dat mij zoo treffende, aan anderen mede te deelen en zet ik me dus tot schrijven.

Zoo was het voor mij, als altijd, een waar genoegen eenige dagen te moeten zoeken en snuffelen in oude geschriften en documenten, die reeds eenige eeuwen geleden geschreven zijn.

Wat ik moest uitzoeken, doet er niet toe; maar van wat ik vond kan ik niet nalaten onze lezers mede te laten genieten.

Ik zal geen geregeld verhaal kunnen geven, daartoe leent zich het onderwerp niet. Slechts enkele grepen zullen voldoende zijn, om te doen zien hoe de kwakzalverij en het bijgeloof ook vroeger welig tierde.

Zooveel mogelijk geef ik een en ander weer in taal en spelling van het oorspronkelijke. Slechts even haal ik een schaaft er over.

Zommige Liefhebbers scheppen er vermaak in, om wat wonderlijks te hooren, al gelooven zij juist niet alles volkomen. Daarom zal ik eenige staaltjes aanhaalen. PARACELSUS (1) zegt, bij den Heer ROB. BOYLE (die buiten twijfel te schrander is geweest om alles voor gangbaar geld aan te neemen) dat hij een ring gemaakt hadde uit een metallene stof, dewelke hij *Electrum* noemt. Dit *Electrum*, of deze metallene stof, oordeelen de Liefhebbers te zijn geweest een vermenging van alle de Metaalen, onder een zekere *Constellatie* te zamen gesteld.

„Ik kan niet nalaten — zegt PARACELSUS — eenige verwonderenswaardige krachten en deugden van ons *Electrum* aan te wijzen, dewelke wij met

1) Philippus Aureolus Paracelsus Theophrastus Bombastus von Hohenheim, gewoonlijk Bombastus genoemd, arts en scheikundige. Geboren in 1493 te Maria Einsiedeln, kanton Schwyz.

De magistraat van Bazil bood hem den leerstoel in de geneeskunde aan. Van 1526—1528 hield hij aldaar voordrachten.

Paracelsus stierf in 1541 te Salzburg, waarschijnlijk door sluipmoord.

de patiënten eerst in de wachtkamer laten uithooren door een bloedverwant, die hem dan het medegedeelde overbrengt. Komt dan de patiënt uit de wachtkamer bij den kwakzalver, dan staat hij verbaast hoe den kwakzalver reeds alles bekend is van zijn ziekte, zonder dat hij den man ooit gezien heeft. Van de talrijke voorbeelden, die de spr. aanhaalde willen wij dit ééne vermelden. Er was een meisje dat op raad van den dokter rust moest nemen. Zij deed dit niet en ging naar den kwakzalver. Deze zei haar dat zij gevaarlijk ziek was en dat zij rust moest nemen. Om wat meer cachet aan de zaak te geven, gaf hij haar zijn geneesmiddel, dat geen gunstige doch ook geen schadelijke werking kon hebben. Na eenigen tijd rust was het meisje genezen en toen schreef zij die genezing natuurlijk niet toe aan de rustkuur, doch aan de kwakzalvers-geneesmiddelen. Met zulke gevallen maken de kwakzalvers natuurlijk groote reclame en zulke patiënten bezorgen hun de attesten, waardoor anderen, werkelijk zieken, in den val loopen, dikwijls ten koste van hun leven.

Dan is er nog de groep van de z.g. uroscopen, die door het bekijken der urine de ziekte constateeren. Hierbij haalt spr. het gemakkelijke staaltje aan, dat hij eens een fleschje water uit de Amsterdamsche waterleiding, gekleurd door een chemische stof, naar een dergelijken kwakzalver opzond, met de vraag wat voor ziekte hij had. Het antwoord kwam en toen bleek dat volgens den kwakzalver de Amsterdamsche waterleiding leed aan verslapping van het ruggemerg.

Na nog talrijke voorbeelden van de lichtgeloovigheid der menschen te hebben aangehaald, eindigt spr. zijn zeer belangwekkende rede met de waarschuwing: wij hebben ons te onthouden van het geven van raadgevingen in zaken waarvan wij geen verstand hebben, speelt niet met uw gezondheid en uw leven. (Applaus).

Hierna werd een groote serie lichtbeelden vertoond, waarin het werken der kwakzalvers door alle tijden heen werd voorgesteld.

Van de gelegenheid tot het stellen van vragen werd een ruim gebruik gemaakt. De spreker beantwoordde ze uitvoerig.

In zijn sluitingswoord bracht de voorzitter den spreker dank voor zijn leerrijke rede.

(Hoornsche Ct.).

De Prov. Drentsche en Asser Courant en de Kwakzalversadvertenties. Met groot genoegen lazen wij het volgende in voornoemde Courant:

„Kwakzalverij.

Tot onzen schrik bespeurden we, dat in ons blad

plaatsen hen op die wijze in het onderaardsche hol, in het welke zij eindelijk door de zwavelachtige uitdampingen van die onderaardsche gronden, en door de groote vrees voor de serpente, dewelke zich in die spelonk in groote menigte ophouden, aan het zweeten geraaken, als wanneer de serpente in menigte dit zweet koomen afleken, en de lijders op die wijze (volgens het zeggen van de Supplianten) worden geneezen.

Wat zullen wij hier toestemmen of ontkennen? Zijn wij zelf niet dagelijks gewoon, de menschen, die door een dollen hond gebeten zijn, in zee te dompelen, en daar door voor te koomen, de *Hydrophobia* of watervrees en de dood, die anderzints op de dulle hondsbeet volgt?

Weeten wij tegenwoordig niet allen de wonderlijke geneezingen van het *Tarantismus*, of de ziekte dewelke volgt op de steek van de spinnekop, *Tarantula*, die in Apulië en Persie zo menigvuldig gevonden wordt.

De ondervinding heeft ons geleerd dat verscheidene middelen, dewelke uitwendig gebruikt worden de zelfde werking doen, alsof zij ingenomen waren. De spaansche vliegen, uitwendig gebruikt, drijven het menschelijk water op dezelfde wijze, als in een geringe hoeveelheid ingenomen.

Verscheidene purgeermiddelen verwekken den stoelgang, als zij uitwendig op de navel van den buik gestreken worden.

De *Sublimaat*, uitwendig voor een bijtmiddel gebruikt, bij kwaadaardige zweeren of harde gezwellen, verwekt tegelijk den stoelgang.

De zwavel geneest de schurft, zoowel uitwendig als een smeerzel gebruikt, als ingenomen.

Als de olij van Vitriool van buiten op ons vel gestreken word, verwekt dezelve een uitstekende hette dewelke datelijk overgaat, als de olij door een spons met warm water wederom wordt afgewassen. Maar ondertusschen heeft de ondervinding mij geleerd, dat veel fijne deelen van deze zwaare olij, schiepelijk en buiten verwachting door de huid en de spieren heen zijn gedrongen, omdat ik op deze wijze dikwijls diepe en afgelege pijnen in een moment heb weggenomen. Zoo bij voorbeeld heuppijnen en graveelpijnen, veroorzaakt door een vloeijing of oversmijting van een heete en scherpe gal op de nieren, op het heiligbeen, of op de vleezige banden, of peesachtige deelen van de heup en andere gewrichten.

Als tabaksbladeren gekookt worden in water,

van Donderdag j.l. een advertentie werd opgenomen over genezing van lijders aan T.B.C. Voor 15 cents zou men een geneesmiddel kunnen bekomen. We moeten hier ernstig tegen dat soort advertenties opkomen. Het is dan ook zeer te betreuren, dat deze bij ons is door geglipt. We doen moeite om al dat soort advertenties tegen te gaan. Ieder, die even nadent, zal wel begrijpen dat een T.B.C. lijder zoo maar niet voor 15 cent genezen wordt en dat nog wel schriftelijk. Helaas zijne er nog te veel menschen die bij zoo iets niet nadenken en doen ze het wel, dan is het in dezen geest: Baat het niet, het schaadt ook niet.

En daarmee spekken ze de zakken van de handige, lieden, die op de domheid hunner medemenschen speculeeren."

Mededeelingen van verschillenden aard.

Nog eens Giliad.

Wij moeten over bovenstaand praeparaat nog een enkel woord zeggen. Het blijkt dat zich voor de exploitatie daarvan een consie heeft gevormd.

H. D. B. MEIJER, die in het adresboek als „koopman" is aangeduid interesseert zich blijkbaar voor van der Meulen's uitvinding, die onder contrôle van zijn dochter staat.

Advertenties zijn verschenen waarin T. B. C. lijders uitgenoodigd worden zich tot hem te wenden ter „genezing" onder bijvoeging van 15 cent aan postzegels ter vergoeding van briefport en advertentie-kosten.

In een schrijven aan het secretariaat vertelt deze heer het volgende:

„Overigens dokter genees ik met dat „leidingwater" maagzweer, uitwendige zweren, huid-aandoeningen, hevige koorts, hetzij typhueusche of griepkoorts, brandwonden (in drie uur)."

Nog steeds doen de aan de lucht onttrokken stoffen, die de wetenschap nog niet bekend zijn, opgeld.

Indien wij in aanmerking nemen, dat van der Meulen ook de vervaardiger van Onix is en de Maatschappij Aurora bij deze zaak betrokken is, gelooven wij, dat onze trouwe lezers wel zullen begrijpen dat we hier met echte kwakzalverij te maken hebben.

en met dit afkooksel de zeere hoofden van de kinderen worden gewassen, verwekt zulks zomtijds aan de kinderen een duizeling of halve dronkenschap.

De rooskoeken, met scherpe azijn nat gemaakt, en op het hoofd gelegd, genezen de hoofdpijn, de ijhoofdigheid en de brand der hersenvliezen, dewelke door de heete en scherpe gal-deelen in, en zelfs buiten de koortzen zomtijds veroorzaakt worden.

De koude, de kramp, of de jicht der maag, worden veel veiliger genezen, door uitwendige stoffzels, met zakjes op de maag gelegd, of door smeersels of maagpleisters, als door inwendige middelen, gelijk de ondervinding mij dagelijks doet zien.

Terpentijn met roet gemengd, en op de pols gebonden, geneest, volgens de waarnemingen van den heer BOYLE de afgaande koortzen, gelijk ook doet het *Millefolium* of Duizendblad, in een matrasje op de maag gedragen. De vermaarde en aaloude Geneesheeren, en zelfs de grootste Practizijns, hebben op deze wijze verscheidene gebreken geneezen.

Is het niet of er een van het kwakzalversgilde van den tegenwoordigen tijd aan 't woord is? Maar hij komt nog mooier in stijl. „Maar sommige neuswijze en onkundige doctoren, (de waare Geneesheeren altijd buiten gesloten) (dat valt nog al mee. M.) voornamentlijk die van de Cartesiaansche alwetenschap hebben de waarnemingen van deze zaken verwaarloosd, oordeelende die mannen, dat een Geneesheer altijd behoort te begrijpen de inwendige gesteldheid der fijne deeltjes van de stoffelijke oorzaak der ziekte, de manier, op dewelke de geneesheeren door derzelver fijne deeltjes hiertegen koomen te strijden, terwijl ondertusschen deze zogen. Wijsgeeren niet schijnen gemerkt te hebben, dat een Geneesheer geen andere beginselen moet stellen, als die voor de zinnen openbaar zijn, of openbaar kunnen gemaakt worden: en dat de al te fijne afgelege en algemeene onderstelede beginzelen onbekwaam zijn, om een vruchtbaar licht te geven, ter ontdekkinge van den aart en natuur der ziekten, zoodanig dat uit dit licht derzelver genezing kan gevonden worden; of de manier van de werkinge der medicamenten zoodanig gekend worden, dat door de kennis van deze manier de middelen kunnen gevonden worden. Als wij in de zinnelijke zaken werken, moet de bespiegeling zoowel als de oefening, nooit buiten de zinnelijke dingen gaan, of wij verwaarloozen de noodzaakelijke

In een lateren brief vertelt MEIJER nog dat Goelwater (de naam is alweer veranderd) is een zuiver luchtpraeparaat, levende actieve zuurstof, we meenden dat de vervaardiger sprak van „zouten uit de lucht".

Men kan met dergelijke praatjes misschien het domme publiek tot koopen brengen, ons leidt men zoo niet om den tuin en het is wel diep droevig dat een apotheker, die beter weet, zich tot dergelijke daden laat vervoeren.

Wij hebben Mejuffrouw MEIJER als lid onzer vereeniging geroyeerd.

Aan de tuberculoselijders en menschen, die aan alle opgenoemde kwalen lijden, deze waarschuwing: vlieg er niet in, gij kunt hier uwe gezondheid, door het verwaarloozen van den raad van uwen geneesheer, ontzaglijk schaden.

E. J. A.

Anga-siroop en Sanaperin-tabletten.

Weer twee praeparaten uit de fabriek van A. MIJNHARDT te Zeist.

Wij waren dezer dagen tegenwoordig bij de opening van het Laboratorium voor Artsenijbereidkunde en de Universiteits-Apotheek te Amsterdam en hebben vol bewondering de prachtige inrichting in oogenschouw genomen. Maar onwillekeurig ontglipte ons de verzuchting: waartoe dit alles?

Opleiding van pharmaceuten, met welk doel? Apothekers zijn in Nederland in 't vervolg overbodig; de beroemde MIJNHARDT, die onophoudelijk in de bladen geneeskundigen raad geeft, heeft de werkzaamheid der apothekers bijna geheel op zich genomen. Voor alles en voor allen heeft hij gezorgd; hij geeft raad, hij geeft middelen.

Maar scherts ter zijde. Hoe gevaarlijk de handelingen van dien MIJNHARDT zijn, hebben wij reeds meer dan eens duidelijk uiteengezet; wij kunnen niet meer doen dan waarschuwen — maar zij, die zijn aangewezen om het publiek tegen de misdadige handelingen van kwakzalvers te beschermen, blijven tegen het optreden van MIJNHARDT werkeloos.

Trouwens, veel is er op 't oogenblik niet tegen te doen en waar wij in dit opzicht heil verwachtten van de voorgestelde apothekers-wet

en rechte betrekking tusschen de *Theorie* en de *Praktijk*, daar deze superfijne verstanden (dat zijn die neuswijze doctoren, M.) zeer weinig acht op schijnen gegeven te hebben. Dit is ook de oorzaak, dat wij dagelijks door die hoog-gevoelende van zich zelve, en echter in die zaken blinde geesten zien verwaarloozen de kennis van het *Aequilibrium indicantium*, buiten derwelke een Medicijn altijd verkeerdelijk zal aanleggen zijn wijze van geneezen. Daar door worden opgestopt en gekeerd zodanige ontlastingen of oversmijtingen daar de ziekte zich zelve door moeste redden, en waar door met het verkeerdelijk geneezen van de eene ziekte, de gronden tot volgende kwijnziekten, of ook wel de dood veroorzaakt wordt, zonder dat de Medicijnmeester of de acnterblijvend en eens merken, dat de onkunde de oorzaak van dit alles is.

Als wij verder lezen over de *Amuleta* en uitwendige geneesmiddelen, door de natuurlijke historiekundigen en proefkundige Wijsgeeren uitgevonden, vinden wij ook dikwijls, dat sommige van deeze schrijvers een grooten ophef maaken van zaken, dewelke als het op de proef aankomt, niets te wereld kunnen uitvoeren. Zoo bijvoorbeeld een groot aantal van edele gesteentens van welker kragten de aloude schrijvers ontelbaare wonderen verhaalen, dewelke op ijdele droomen, inbeelding, bijgeloof en vertellingen steunen, gelijk als van zommige door de uitkomst genoezzaam gebleken is.

Echter vinden wij eenige onder de gesteentens, van dewelke zelfs groote en zeer vermaarde Mannen verwonderenswaardige zaken getuigen, als onder andere van den Jaspis, dewelke een steen is, die zeer weinig verschilt van den Agaat, als alleenlijk dat de Jaspis zachter is en niet zoo bekwam om geslepen te worden als den Agaat, door dat de Jaspis uit veel grover en onzuiverder aard-deelen bestaat. Verder worden in den Jaspis alderhande koleuren gezien, even als in den Agaat, hoewel de meeste groenachtig van koleur en niet zoo doorschijnend zijn als de Agaatsteen.

Den Jaspis word door de schrijvers verschillende kragten en vermogens toegeschreven, na deszelfs verschillende koleuren of vermengingen. Van de roode Jaspis vertellen zij, dat dezelve wonderlijk het bloeden stilt, niet alleen uit den neus en aambeyen maar zelfs ook uit wonden.

is die hoop weer verijdeld, doordat bedoelde wet, blijkens mededeeling in de Tweede Kamer, door den Minister van Arbeid is ingetrokken.

Wij moeten dus weer opnieuw gaan waarschuwen. Zooals bekend is bevatten de meeste producten van de Zeister fabriek, zeer bekende geneesmiddelen, die door de geneesheeren in bijzondere gevallen worden voorgeschreven, nadat door hen de aard der ziekte, zoo mogelijk, is vastgesteld en waarbij rekening wordt gehouden met de omstandigheid, of de patiënt meer of minder van het middel kan verdragen. Bij MIJNHARDT is van dit laatste geen sprake. Hij laat den lijder maar zelf uitmaken wat hem scheelt (zeer gevaarlijk!) en dan maar slikken, liefst zooveel mogelijk. Wij bespreken thans een tweetal middelen, die wij nog niet behandeld hebben:

ANGA-SIROOP,

aanbevolen „tegen vastzittend Slijm op de borst Bronchitis-Hoest, Luchtpijp katharre, Asthma, Croupoest, Slaapstorenden hoestprikkel, Hoest bij ouden van dagen, Kinkhoest en Slijmhoest.”

Verder heet het, op de doos waarop de flesch met siroop verpakt is: *Anga-Siroop* verkort de krampachtige aanvallen, de hoest wordt gemakkelijker en minder kwellend. Oefent een gunstigen invloed op de slijmafscheiding, zoodat het slijm zeer gemakkelijk loskomt.”

En verder: „Door het gebruik van Anga-siroop worden de hoestbuien zachtaardig en het slijm zoo los dat het afschrikkende van den kinkhoest, het blauw worden en het dreigende stikken spoedig wegblijft.”

Zooals men weet bestaan er verscheidene hulpmiddelen door de geneesheeren aangewend om bij vastzittend slijm deze, zoo mogelijk, los te maken, daartoe behoort o.a. de saamgestelde Thym-stroop, *Sirupus Thymi compositus* een middel ook als *specialité* in den handel gebracht onder den naam van *Pertussin* of *Antitussin*.

Het onderzoek ingesteld door Mej. KNIPSCHER en den heer N. KEULEMANS heeft nu aangetoond dat de *Anga-siroop* daarmee overeenkomt.

SANAPERIN-TABLETTEN.

„Zeker pijnstillend middel bij kiespijn, aangezichts- pijn, hoofdpijn en rheumatiek. Verdrijven spierpijn en lendenpijn en pijn in de ledematen alsmede het gevoel van onwelzijn, ontstaan door gevatte koude”.

Verder worden zij aanbevolen tegen influ-

„Ik kan getuigen (zegt de geleerde BOETIUS C. DE BOOT) dat ik, die anderzins aan de gesteentens en gemmen (*) niet zodanige krachten toeigene, als gemeenlijk wel gedaan word, wegens de Jaspis krachten heb waargenomen, die naauwelijks te gelooven zijn.

Toen ik in Oost-Vriesland mij eenigen tijd ophield, in het huis van den Baron von Kniphauzen (niet von *Munchhausen*, M.) was er een dienstmaagd van de Juffrouw eenige dagen zodanig met een bloedvloed gekweld, dat dezelve (die bloedvloed) naar gene geneesmiddelen wilde luisteren. Toen gebood ik dat een roode Jaspis-steen, die ruw en ongeslepen was, en dewelke de Baron, zoo hij zeide, eenige jaaren bij zich gehad hadde, zoude gebonden worden op de dije. Nadat dit geschiedt was, is de vloed gestremd, en kwam geenzins wederom. Als een ander uit die zelfde Familie gewondt was aan zijn been, en dat het bloeden niet konde gestuit worden hield het bloeden op, zoo ras als de bloote Jaspis op de wonde gelegd wierd, zonder dat de wonde zelfs gedekt wierd.

Onze BOETIUS DE BOOT heeft zelf nauwkeurig onderzoek op het vermogen en de krachten van den Jaspis-steen gedaan. Hij verhaalt, dat hij tot Praag een ongehuwde dochter geneezen heeft, dewelke zes achtereen volgende jaaren zo kragtig met het bloeden uit den neus gekweld was, dat naauwelijks een week voorbij ging, in dewelke zij niet uit den neus bloedde, en dat alle de geneesmiddelen, welke tot walgens toe hiertegens gebruikt waren, niets hadden uitgerecht. Zoodra zij echter op raad van onzen Heer DE BOOT, een Jaspis aan haar hals droeg, hield het bloeden op, met deze omstandigheid, dat, als zij den Jaspis-steen voor eenigen tijd aflag, het bloeden zich wederom vertoonde, tot dat zij den Jaspis wederom droeg. Hieruit besluit de Heer DE BOOT dat het ophouden van dit bloeden niet bij toeval, maar door de verborge kragt van den Jaspis gestremd wierd.

Zommige schrijven diezelfde bloedstelpende kragt ook toe aan den groenen Jaspis met roode plekken. Andere verzekeren, als de groene Jaspis zoodanig

*) Gemmen, gesneden steenen; eiole of halfedele gesteenten, waarop of waarom figuren van letters zijn uitgesneden.

enza en jicht. Deze tabletten bestaan uit *Aspirine* en *kinine* (Sulfas Chinini), zooals door het onderzoek van Mej. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS is aangetoond.

Na deze mededeelingen omtrent de samenstelling, hooren wij ons al toevoegen: Welk kwaad zit er nu in het optreden van Mijnhardt?

Hij geeft toch dezelfde middelen, die de geneesheeren aanwenden?

En ons antwoord, dat wij al meermalen gegeven hebben is: *zeer veel kwaad*. Behalve dat zijn fabrikaten volkomen *onnoedig zijn*, laat hij de patiënten zelve den aard van hun ziekte vaststellen en dan luk raak, vertrouwend op de reclame van Mijnhardt, dikwijls zeer sterk werkende middelen, zonder eenige contrôle, gebruiken, die in vele gevallen *zeer schadelijk* kunnen werken. En wat de gevolgen zijn van den *door den patient* gestelde diagnose? Wij moeten het telkens herhalen: de lijder laat den goeden tijd voor een *doelmatige* behandeling van zijn ziekte voorbijgaan (men lette eens op de bestrijding van *kinkhoest*, zooals bij de *Anga-siroop* is aangegeven) en het gevaar voor verergering van zijn kwaal is lang niet denkbeeldig.

Wij zien in de middelen van Mijnhardt en in de reclame die daarvoor wordt gemaakt, een groot gevaar voor de samenleving!

Een walgelijke reclame.

Dezer dagen kon men in Amsterdam, misschien ook elders, groote platen zien afgebeeld, waarop twee tramwagens een wel, een niet door *Alio-spre* „gezuiverd” van de kiemen der vlektyphus.

Wij zouden deze van slechte smaak getuigende reclame laten passeeren (de tramwagens zijn er volstrekt niet mee behandeld, want de directie der Amsterdamsche tram is er niet ingevlogen) indien wij niet het publiek wenschten te waarschuwen dat *Alio-spre*, tegen vlektyphus niet helpen kan. Reinheid is hier het eenige voorbehoedmiddel.

E. J. A.

INGEZONDEN.

Rotterdam, 19.3.19.

Hooggeachte Redactie,

Mej. v. H. alhier was al geruimen tijd meer of minder zenuwzak; ten slotte meende ze dat ze „betooverd” was. Toen ze hoorde van een duivelbanner in de buurt van Rijswijk voelde ze zich ver-

aan den hals gehangen word, dat dezelve tot aan de bovenste mond van de maag toereikt, dat daar door de maag versterkt zoude worden. Zommige zijn zo bijgeloovig geweest, dat zij geoordeeld hebben, dat zodanig een Amulet van den Jaspis niet zo wel konde werken, tenzij daar in gesneden waren Characters, of een zeker beeld, gelijk zulks volgens de getuigenis van AETIUS door den Egyptischen Koning NECHEPSON ouwelings is voorgesteld. Maar *Aëtius* zegt, dat hij door de bevinding geleerd heeft, dat de ruwe Jaspis, en zonder eenige Characters of beelden, niet minder deugdzaam voor de maag gedragen was, als die met de beeltenis, volgens den Koning *Nechepson*; en dat de uitbeeldingen en Characters geen de minste krachten en vermogens aan de gesteentens en gemmen bijzetten. Het is in zommige Jaspis-steen een natuurlijke eigenschap, dat zij, gelijk als de Agaat door haar verscheidene koleuren en adertjes, verbeelden alderhande uitbeeldingen van bosschen wouden, moerassen, plaatzen, steden, bergen, boomen, wolken, vlieten en zomtijds zodanig wonderlijk, alsof deze afbeeldzels in dezelve door konst gemaakt waren.

BOETIUS DE BOOT verzekert dat de Jaspis, om den hals gedragen, zodanig dat dezelve tot aan de maag afhangt, de maag versterkt, de walging en het braaken geneest, en zelfs de kalk en den steen der nieren afdrijft; de bevruchting bevestigt, en op de heup gedragen, de verlossing der kraamvrouwen bevordert, de koortzen en opbruizingen van het bloed wederstreeft, de waterzuchten, dewelke uit een al te zwakke kooking der spijs geboren worden, voorkomt door de maag te versterken en deszelfs kooking te bevorderen; de overvallen van de vallende ziekte belet, als dezelve gedragen word op de borst.

(Mir liebchen was wilt du noch mehr? M.)

Men vertelt, dat de Jaspis veel overeenkomst heeft met het zilver, en dat dezelve in zilver gezet zijnde, alle deze wonderlijke werkingen prompter verricht, dan in eenig ander metaal.

Zommige schrijven gelooven ook dat de Jaspis gedragen wordende, de al te groote opbruizinge van het bloed naar het hoofd belet en daar door voorkomt de kwellinge van verstrootheid in het denken; dat de Jaspis het aangroeien van den steen

plicht daar ook eens heen te gaan, nat. buiten weten van haar dokter. De beroemde schilder was er niet doch wou zich het aas niet laten ontsnappen en kwam dien avond nog ten huize der patiente. Hier deelde hij haar mede dat ze zich maar des avonds moest praepareeren op het verschijnen van den duivel door een paar flinke mannen in huis te nemen. „Hij zou dan wel komen.” Toen de zieke dit had vernomen kwam haar broer thuis die ook even met den alleenzaligmaker sprak en zich wat fors uitliet over zijn kunst. De duivelbanner werd daarop geprikkeld en verklaarde „hou jij je mond maar ventje; ik kan je niet alleen de koorts afnemen maar ook geven als ik wil.” De broer van patiente wou dat echter wel eens „zien,” de duivelbanner meende echter op menschevriende gronden hem dat te moeten sparen!

Des avonds komt de echtgenoot van pat. thuis die varende is; hij was doornat, ongeschoren en zag er niet bepaald gunstig uit. Tevens had hij een mes meegebracht dat hij zonder bedoeling naast zich legde. Pat. werd daarop angstig en vluchte naar den zolder. Ten slotte naar beneden gebracht, viel ze den duivel (haar man) in waanzin aan. Daarop verviel ze tot algeheele stilzwijgendheid met hallucinaties en symptomen van negativisme, wat na een paar dagen *opname noodig maakte in een krankzinnigengesticht*.

Ter beoordeeling aan de Heeren VAN HOUTEN en dergelijke medische boljewiki!!

Int. heb ik de eer te zijn UE. Dw. Dr.,

DR. TEN CATE.

Tegelijk valt me nog een geval in van voor eenige jaren. Een patient, die het zóó mededeelde, leed aan steenpuist en zocht hiervoor hulp bij v. B. kwakzalver te Rotterdam, voldoende berucht. Deze wist nat. direct dat hij „nierziekte” had. Ten slotte kwam echter de patient met een negenooft op den rand van het graf. Toen bleek het aan den dokter dat hij diabetes had. Nat. uit een grapje ging hij, na verlof uit te gaan, nog eens naar het wereldwonder. Het resultaat luidde „de nieren gaan goed vooruit.” Toen pat. daarop mededeelde suikerziekte te hebben verklaarde de mentor dat, „dit wel door de dokters zou zijn beweerd” maar in een bui van oprechtheid gelaste hij den patient nog eens urine te zenden. Den volgende morgen moest deze komen en hoorde toen de verbijsterende woorden: „Nu, ze weten er niets van; je hebt 5% suiker; ik heb het nagezien” Commentaar te leveren door de voorstanders van medisch boljewisme!! *)

Int. als boven hoogachtend UE. Dw.

Specialist.

*) En zoo hoort men dagelijks deze staaltjes van allovertreffende bekwaamheid die het meer dan noodig maken in de oogen der Heeren het publiek ter uitbuiting over te leveren aan schurken.

in de nieren en de blaas tegengaat. Om kort te gaan, als wij de schrijvers zouden gelooven, is alleen in den Jaspis-steen een geheele Apothekerswinkel te vinden. Het wordt naar het schijnt onzen ouden vriend toch óók wat al te bar, althans hij zegt:

Maar den Lezer zij eens voor al gewaarschuwt, dat in alle deze zaaken niets veiliger is, als zijn eigen proefondervindingen te gelooven, en te stellen boven de berichten van de aldergeloofwaardigste schrijvers.

HENRICUS DE HEER verhaalt dat een zekere getrouwe vrouw, dewelke haar water niet konde houden, omdat de sluitspier van de blaas door de onvoorzichtigheid van een Vroedvrouw te veel beledigt was, geneezen wierd door het aan den hals draagen van een zakje of popje, waarin besloten was het joder van een pad, welke in een pot levendig tot asch verbrandt of verkalkt was; mitsgaders dat door het zelfde middel een Koopman was geneezen, die door een Steensnijder lek gesneden was.

De Heer BOYLE verhaalt een paar gevallen van menschen, die hun water niet konden houden en door dit padden-poeder geneezen wierden.

We zullen het voor ditmaal hierbij laten. Het aangehaalde doet genoeg zien aan wat al wonderlijke zaken onze voorvaderen geloofden en als goede munt aannamen.

Waar een en ander beschreven werd in een tijdschrift dat aan „Natuur en Konst” was gewijd behoeft het verder geen betoog dat op die wijze de bijgeloovigheid, maar vooral de kwakzalverij in de hand werd gewerkt op een buitengewone, inslannde manier. Nu moge men denken dat wij die tijden gelukkig lang voorbij zijn, en men thans wel wijzer is!

Als men de kwakzalversannonces leest, en de analyse van hun zoo hooggeprezen middelen in het Maandblad tegen de Kwakzalverij nagaat, dan moeten besluiten dat het menschedom in dit opzicht nog niet veel verder is dan twee of drie eeuwen terug.

Vroeger verbrandde men een pad tot poeder. In Heusden goode men een levende kip in een pot kokend water om een betooverd kind te onttooveren.

O tempora o mores! Wij schrijven 1919!

MEMENTO.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 139, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar f 1.25.

INHOUD:

Hoofdartikel: Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

Berichten: Enquête naar de gevaren der kwakzalverij. — De controle over Giliad. Een ideaal voor kwakzalvers.

Mededeelingen van verschillenden aard: De samenstelling van Giliad.

Uit vroegere jaargangen: D. D. D.

Ingezonden: Waarschuwing tegen een kwakzalversadvertentie.

Correspondentie.

Feuilleton: Van wonderlijke zaken (slot.)

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

De vorige maand waren wij nog in de gelegenheid een resumé te geven van het rapport van de Staatscommissie aan welke was opgedragen een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaren van de geneeskunst toegepaste geneeswijzen en naar de door dezen verkregen resultaten. De tijd liet toen niet toe bij dit rapport eenigszins uitvoerig stil te staan en thans komen wij een beetje als mosterd na den maaltijd. Tsch wenschen wij nog eenige oogenblikken bij deze zaak stil te staan.

Ter aanvulling van het medegedeelde (de afzonderlijke gevallen, in het rapport besproken, gaan wij met stilzwijgen voorbij, het zou voor onze lezers te uitvoerig worden) wijzen wij hier nog op de volgende uitspraak van de commissie:

„De beweging, in de laatste jaren opgewekt die aanleiding heeft gegeven, tot het advies van den centralen gezondheidsraad en diensengevolge tot de benoeming onzer commissie, maakt het ons tot plicht, op grond van de bij ons onderzoek verkregen resultaten op groote gevaren te wijzen, die uit het toegeven aan de eischen der onbevoegden en van hun medestanders zoowel voor zieken afzonderlijk als voor de gemeenschap zouden voortvloeien.

Wel is, zooals reeds werd opgemerkt, ook door ons onderzoek de ervaring bevestigd, dat in sommige gevallen vooral licht prikkelbare, of tot mystiek geneigde personen baat vinden voor hun klachten, onder behandeling van magnetiseurs of andere onbevoegden. Wanneer iemand aan pijnen lijdt, of zich niet in staat gevoelt zijn bezigheden te verrichten is het voor hem zeker een voordeel, als hij de pijnen niet meer gevoelt of meer met opgewektheid aan den arbeid kan gaan. Maar daarmee is niet bewezen, dat hij inderdaad hersteld is.” De onbevoegden letten, evenals de zieken zelven, slechts op de subjectieve klachten; de oorzaken der afwijkingen blijven hun verborgen. Vandaar dan ook talrijke teleurstellingen, wanneer, na een tijdelijke verbetering, de klachten terugkeeren en met andere worden vermeerderd ten gevolge van het voortschrijden der kwaal, die, bij deskundig onderzoek en doelmatige behandeling, in een vroeger tijdperk der ziekte wellicht had

kunnen worden gestuit. Bij geen der onbevoegden, die zich aan het onderzoek onderwierpen, was ook maar eenige kennis van ziektekunde te vinden. Zij gebruiken namen van ziekten, die zij van anderen hadden gehoord, of zinloze uitdrukkingen als klieren, gevatte koude en dergelijke. Zij namen zieken onder behandeling zonder iets te begrijpen van de kwalen waaraan deze leden, enkel lettende op sommige, gemakkelijker in het oog vallende verschijnselen. Bij de behandeling van inwendige ziekten kunnen zij niet beoordeelen, of de patiënt wellicht lijdt aan een infectie-ziekte, die gevaar oplevert voor verspreiding, ten gevolge waarvan zij een onmiddellijk gevaar zijn voor de volksgezondheid. Zij hebben geen enkel middel om na te gaan, of een inwendige ziekte misschien behandeling door den chirurg wenschelijk maakt, en leveren daardoor een gevaar op voor de gezondheid en zelfs voor het leven van de zieken, die zich aan hun zorg hebben toevertrouwd. Nemen zij uitwendige ziekten onder behandeling, dan zijn zij gevaarlijk door hun gebrek aan kennis van de leer der infecties.”

Deze verklaring sluit zich wonderwel aan bij hetgeen wij reeds in Nov. 1913 te berde brachten toen het bekende adres aan de Tweede Kamer was verzonden. Wij schreven toen:

De Heeren VAN HOUTEN, VAN HOLTHE TOT ECHTEN en J. A. VAN HAMEL drie rechtsgeleerden van naam, hebben aan de Tweede Kamer een adres gezonden waarin zij verzoeken de wet op de uitoefening der geneeskunst zoodanig te wijzigen dat het ieder vrij zal staan zieken te behandelen, en met de bekende bescheidenheid, die leeken op dit gebied past, hebben zij medegedeeld dat hunne motieven nauwelijks voor teggenspraak vatbaar zouden zijn.

Wanneer wij het wagen met de heeren toch van meening te verschillen, dan is het niet om de artsen te verdedigen, maar om het kwaad dat zij bezig zijn te brouwen, te keeren.

Hunne vieze insinuatie dat de artsen wel tegen hun meening op zouden treden uit broodnijd, eene beschuldiging die dankbaar en als naar gewoonte werd overgenomen door den driestarschrijver in de Standaard, laten wij voor wat ze is, de artsen moeten indien ze het de moeite waard vinden daartegen maar elders opkomen.

Belangrijker voor ons is, dat men iedereen wil toestaan de geneeskunst uit te oefenen. Wij rillen bij de idee. En waarom wil men dit! De heeren zeggen het, omdat het onjuist is te meenen dat de speciale beroepskennis van den medicus afdoende en uitsluitend in de behoefte aan middelen en methoden voorziet. Gesteld dat dit waar is, en we zijn zelfs bereid toe te geven dat de arts volstrekt niet alles kan en dat hij zich als mensch vergissen kan zoowel in den aard van het ziektegeval als in de aangewende genees-

methode, toegegeven dus dat het waar is dat de kennis der artsen nog lang niet volmaakt is, rijst de vraag of men daarom betweters en bedriegers in staat zal stellen het volk wijs te maken dat zij het wel kunnen.

En wanneer dan de drie rechtsgeleerden plechtig verzekeren dat daarbij heelemaal geen gevaar is, dat de zaak in Duitschland en Engeland (!) goed marcheert, en dat in de tweede plaats ons volk in zijn algemeenheid niet zoo dom en onontwikkeld is, om niet zelf toe te zien en te onderscheiden, waar ernstige behandeling ophoudt en geknoei begint, dan meenen wij het recht te hebben deze heeren toe te voegen: lichtvaardigen gaat ernstig werken en studeeren en wordt wijs, want wie ooit gelezen en gezien heeft op welke wijze in Duitschland de menschen door niet bevoegden, doch door de wet beschermden, worden mishandeld, wie zich ooit de moeite heeft getroost bij rechtsgedingen na te gaan, ook in ons land, hoe men ons volk in zijn algemeenheid, op het gebied der geneeskunst de alleridiotste dingen op de mouw kan spelden, die moet toch tot de erkenning komen dat gij al een heel zonderlinge kijk op de werkelijkheid moet hebben.

Een mooie toestand zal er worden geschapen. Waarde heeren juristen, leest eens een paar jaargangen van ons maandblad. Wilt ge een EILERS scillekens zijn gang laten gaan, moet een Knochen-setzer (die gij n.b. als was het om uw onkunde te bewijzen, aanhaalt als voorbeeld van een goed genezer) moet een Macaura hier de arme lieden maar bedriegen en geld uit den zak kloppen, of moet een schoenmaker, een stationschef, een boer, moeten deze lieden maar losgelaten worden op het zieke menschedom uitsluitend en alleen omdat zij zeggen dat ze het (en dan liefst het universeele) middel hebben om te genezen?

De intuïtie zegt gij, de gelukkige greep, en het vertrouwen van de patiënt spelen bij de genezing een gewichtige rol. Accoord. Maar waarde heeren, hebt ge al eens van intuïtie en gelukkige greep gehoord wanneer het er op aan kwam een huis te bouwen, of weet ge dat de een 't wat beter doet dan de ander (een gelukkiger greep doet) maar eischt ge voor een ieder toch een minimum kennis van de techniek.

En hebt ge wel eens gehoord mijne waarden, van een landbouwer, die een stationschef riep om over zijn land met de handen te strijken, opdat het koren zoude groeien, terwijl de landbouwer (de man die er verstand van heeft) er stil bij gaat zitten.

Belachelijk niet waar, een ieder weet dat, op ieder gebied, wil men een zaak niet doen mislukken, vakkennis als eerste vereischte geboden is. Natuurlijk zal dan het welslagen der onderneming ook nog van andere factoren afhangen omdat onder de vakgenooten de een handiger is, meer intuïtie heeft dan de ander. Alleen voor

de geneeskunst maakt ge een uitzondering. Daar negeert ge den stapel wetenschap die in den loop der eeuwen is verkregen en bepleit ge, omdat die wetenschap nog niet volmaakt is, omdat zij nog niet alles kan, het anarchisme, wilt ge het mogelijk maken dat iemand, die er heelemaal niets van weet, slachtoffers maakt, hetzij te goedertrouw, doordat hij een waanwijze is, hetzij te kwader, doordat zijn enig doel is zijn beurs te spekken.

En vrienden, reeds voelt ge nattigheid, want ge wilt grove misslagen en het begaan van kunstfouten streng straffen. Maar we zouden U willen vragen: is het dan maar niet beter preventief te werk te gaan en de zaken te laten zooals ze zijn, want hoe wilt ge kunstfouten opsporen en straffen? Moeten die geconstateerd en gecontroleerd worden door de artsen — dan concurrenten? voelt gij niet dat die onmogelijk is?

Reeds chans scheldt gij en uwe helpers „Standaard” en „Nederlander” de artsen voor menschen die het in dit opzicht is te doen om weering van concurrentie. Hoe zal het worden als er waarlijk van concurrentie sprake is.

De redactie van de „Nederlander” heeft nu menschen opgeroepen die door onbevoegden zijn beter gemaakt. Wij zullen eens afwachten wat dit oplevert: wij weten wat dergelijke attesten waard zijn en voor onze lezers is het geen nieuws, wanneer wij zeggen dat het bij onderzoek als regel blijkt, dat aan zulk een attest niet al te veel waarde is te hechten, om 't niet sterker uit te drukken.

En nu, mijne heeren juristen gaan we U verlaten. Wij komen op de toestanden zooals die in Duitschland zijn, en waarvan gij klaarblijkelijk niet op de hoogte zijt, nog wel terug. Maar indien U meent dat magnetisme, hydrotherapie, hypnose, heilgymnastiek, massage, orthopaedie en natuurgeneeswijze, methoden zijn waarover de officieele geneeskunde niet beschikt, dan kunnen wij slechts betreuren dat menschen, die zoo weinig afweten van de zaken die zij bespreken, zich geroepen achten het publiek voor te lichten, ja de „vrijmoedigheid” hebben zich tot de regering te wenden met verzoek om wetsverandering.

En wij zouden u willen toeroepen: vrienden, luiscert naar ons: er zijn geen officieele en niet-officieele middelen en methoden. Er zijn artsen, van wie men een minimum kennis eischt omtrent

FEUILLETON.

VAN WONDERLIJKE ZAKEN.

II. Slot.

Verder bladerende in de oude schrifturen, vinden wij weer veel, waarvan wij onze lezers mede willen laten genieten, dus wagen wij er weer een paar uen aan.

Zooals in het verig opstel gezegd, laten wij den ouden schrijver aan het woord in zijn eigen stijl en spelling, althans zooveel mogelijk. Soms is hij wat duister en daar zullen wij hem bijspingen terwille der duidelijkheid en om onze lezers niet voor raad-selen te zetten.

Wij geven dus het woord aan den schrijver van ruim twee eeuwen geleden.

Er zijn door alle eeuwen heen twee hoofdsor-ten van Geneesheeren geweest, eerstens zij, die op een redeneerkundige wijze, uit kennis van de oor-zaaken der ziekten, en de gesteldheid der medi-camenten, volgens een vaste methode of regelen van de konst de ziekten trachten te geneezen; en ten tweede de Kwakzalvers dewelke nergens op lettende, en niets van de ziekten, noch derzelver onderscheidt en bijzondere hoedanigheden en om-standigheden geleerd hebbende, als alleenlijk maar eenige algemeene teikens der ziekten, voor elke ziekte, zo zij waanen, een of meer recepten hebben, daar zij, in welke verscheidenheid en omstandig-heid de ziekte ook mag zijn, dezelve mede trachten te geneezen.

Hieruit is zeer veel verwarring geboren in de Geneeskunst, eerstens door de verscheidenheid van deze twee hoofdsor-ten en dan, omdat elke soort wederom in veele en verschillende secten verdeelt is.

Onder de kwakzalvers worden sommige gevon- den, welke met één universeel Medicament alle ziek-ten trachten te geneezen, neemende zeer weinig waarnemingen en proefondervindingen van de ziekten, derzelver beloop vermommingsen, zamen-voegingen, veranderingen enz.

de inrichting van het menscheijk lichaam en zijne functies. Deze arsen kunnen verder de middelen en de methoden gebruiken, die zij wen- schen. Zij kunnen met hun gelukkige greep, hunne intuïtie of hun geloof de voorgenomen genezing ondersteunen. Maar er zijn ook betwe- ters en bedriegers, die het volk te goeder of te kwader trouw bedriegen, en er zijn menschen die geen verstand genoeg hebben om te begrip- pen dat zij zich niet met zaken moeten inlaten waarvan zij geen begrip kunnen hebben, omdat zij niet in staat zijn, anders dan een zeer op- pervlakkig en gebrekkig oordeel, berustend op hooren zeggens en schijnwaarnemingen, te vormen.

En wij zouden zeggen: wanneer gij u nu bij u w vak houdt, kunt ge daar misschien nog heel wat verbeteren en goedmaken wat nog niet geheel recht staat en op deze wijze kunt ge dan waar- schijnlijk met uwe talenten de maatschappij nog onschabbare diensten bewijzen, maar tracht dan niet ongeluk uit te storten over uwe medemen- schen, door u te gaan bemoeien met eene zaak waarvan ge het a. b. c. nog niet hebt leeren snappen.

En dat er, ongeveer zes jaar later, ook door anderen eensluidend gedacht worde, moge blijken uit het onderstaand artikel, dat *De Telegraaf*, naar aanleiding van het rapport, geplaatst heeft.

„Het rapport van de staatscommissie, die op- dracht had een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaren van de geneeskunst toe- gepaste geneeswijze en naar de verkregen re- sultaten”, is verschenen. Men vraagt zich toch af, hoe 't mogelijk is, dat een officieele commissie is benoemd, om rapport uit te brengen betref- fende de mogelijkheid, dat iemand een vak zou kunnen uitoefenen, dat hij niet geleerd heeft. Een mensch met een normaal stel hersenen zal toch kunnen begrijpen, dat zoo'n mogelijk- heid niet bestaat en ook niet bestaan kan. Men vroeg eens aan een ingebeeld jongmensch of hij viool kon spelen: het antwoord luidde: „dat weet ik niet, ik heb het nooit geprobeerd.”

Zou er ook eens een staatscommissie in het leven geroepen worden om te onderzoeken of er bij de mannequins van Hirsch misschien ook iemand is, die een spoorwegbrug kan bouwen! Waarom niet! Dat zou niets minder absurd zijn,

Maar een rechtschapen geneesheer moet zich voor al deze schadelijke dwaalingen wachten, en de geneesmiddelen, het zij in- of uitwendig gebruikt niet verwerpen, al zijn aan hem niet direct bekend de wegen, door dewelke zij in ons lichaam indringen, en de onzichbaare en onnaspeurlijke manier, op dewelke zij koomen te werken. De kwakzalver trekt zich van dit alles niets aan.

Als iemand de ziekten zonder methode, dus zonder studie, onderneemt te geneezen, zal hij dikwils, zoo niet altijd dwaalen, al had hij ook een volmaakt *specificum* en algemeen hulpmiddel uitgevonden.

Neem eens als voorbeeld het Kwikzilver, hetwelk inderdaad zoodanig een algemeen geneesmiddel in de Venus-kwaalen is, dat dezelve daar door bijna door elkeen dikwils kunnen geneezen worden, ofschoon hij al geen kennis van de oorzaak des Venus-kwaals, of van deszelfs verscheidenheid heeft, en dat zelfs op een en denzelfden trant in alderhande lichaamen, zo wel mannen, als vrouwen en kinderen mitsgaders in alderhande verscheidenheid van toe- vallen en omstandigheden. Maar dat neemt echter niet weg, dat zodanig onkundig Medicijn-meester bijna altijd dwaalt, en dat, indien hij een reden- kundig geneesheer was, hij met dit zijn specifium veel veiliger, veel gemakkelijker en in veel korter tijd, de Venus-kwaalen zoude geneezen.

Wij zien dagelijks, dat door zodanige onkun- digen de kwik al te roekeloos, of ook wel al te veel, of te weinig in hoeveelheid, of op een verkeerde wijze gebruikt wordt. Daarbij zijn de lichaamen, dewelke met de Venus-kwaalen bezet zijn, dikwils tegelijk met andere kwaalen bezet, die eerst moeten geneezen worden eer de kwik mag gebruikt worden.

Ten derde, zijn de *morbose* lichaamen zomtijds te dor, te droog, te mager, te veel uitgeteerd en voor de *salivatie* ten eenemaal onbekwaam gemaakt.

Ten vierden is het Venus-fenijn, door veroudering of dikwils door voorafgaande salivatiën en ophooping van kwaade stoffen, menigmaal al te corrosief en als *cancreus*, in zo verre dat hetzelfde op die wijze, dat is door de kwik, niet meer aangetast mag worden.

Als nu iemand in al deze verschillende gevallen en zaken onkundig is, kunnen wij zeer licht begrip- pen, dat hij bijna nooit zonder groote misslagen met dit uitmuntend en volmaakt *specificum* tewerk gaat.

dan dat men veronderstelt, dat een troep gees- telijk 2e of 3e-rangs menschen in staat zou zijn het moeilijke beroep van geneesheer uit te oefenen. De commissie kwam tot de conclusie, „dat weten- schappelijke voorbereiding gewenscht is.” Het kost altijd eenige moeite, zich te verplaatsen in het feit, dat deze conclusie moest genomen wor- den door een aantal ernstige menschen, ver- eenigd in een commissie. Men zou zoo zeggen, dat iedereen met een snippertje gezond verstand wel tot die slotsom zou gekomen zijn; maar we willen aannemen, dat er geldige redenen be- stonden zulk een commissie samen te stellen.

Het verslag getuigt zeker van groote wel- willendheid ten opzichte van de waanwijze knoei- ers. Of die al of niet te goeder trouw zijn, doet niets ter zake, de hoofdzak is o.a. de uitspraak „dat de onbevoegden niet in staat waren om ziekten, die zij behandelen, te beoordeelen”.

Die conclusie ligt voor het grijpen. Hoe zou- den ze ook aan die wetenschap moeten komen? Aangewaaid? Onzin, waarom zou een banket- bakker ook niet aangewaaid kunnen zijn de kennis om een verzakte viaduct te herstellen?

Men had ze moeten zien peuteren, de stum- perds, waar ze hun kunsten moesten vertoonen onder toezicht van directeuren van ziekenhui- zen e.a. De grootste domheid en onkunde paar- den zich aan een dosis verbeelding, die grensde aan waanideeën; van zoogenaamde wonder- genezingen is niet het allergeeringste gebleken.

In sommige gevallen werd geconstateerd een suggestieven invloed. Waarom niet? Die be- hoeft niet geleerd te worden, kan misschien niet geleerd worden, maar die is nooit in staat een organische afwijking te beïnvloeden.

De commissie is eenparig van meening, dat het optreden van onbevoegden gevaar oplevert, zoowel voor de patiënten als voor de gemeen- schap.

En dat gevaar is enorm in alle opzichten. In de eerste plaats voor de patiënten, waarbij geen diagnose wordt gesteld, dus waarbij de kans besaat, dat een gunstig tijdsip voor be- handeling wordt verzuimd.

Ten tweede voor de gemeenschap, omdat, waar de onbevoegden niet weten wat ze doen en niet weten wat ze zien, lijders aan besmet- telijke ziekten onherkend in hun omgeving blijven.

De Centrale Gezondheidsraad heeft de kwak-

Als dan een medicijn-meester-kwakzalver, zonder geleertheit en redenkundige ervarenheid, onbe- kwaam is, om die ziekten zelfs gerust en veilig te geneezen, tegens dewelke *specificia* gevonden zijn, wat zal dit soort van volk dan niet ontelbare mis- slagen begaan met hunne receptjes, huismiddeltjes en duizend prullen, in die ziekten en gebreken, tegen dewelke tot noch toe geen volmaakte *speci- fica* zijn gevonden?

Behalven dat tot noch toe weinig *specificia* uit- gevonden zijn, darf ik, stoutmoedighijk aan mijnen Lezer verzekeren, dat zelfs onder die *specificia*, dewelke reeds uitgevonden zijn, zeer weinig worden aangetroffen, welke de waare en vereischte hoeda- nigheden van een specifium bezitten.

Is in veel ziekten zeer gevaarlijk, dat dezelve door haare zogenaamde *specificia* geneezen worden.

Ik kenne veel zogenaamde geneezingen, dewelke dagelijks door *specificia* verticht worden, doch die inderdaad geen geneezingen zijn, alleen zijn het op- stoppingen van de kwaal.

Als wij uiterlijke geneesmiddelen, welker natuur en werkdaaden in het geneezen van inwendige kwaalen, wij door de reden niet kunnen achterhaalen, koomen te gebruiken, dienen wij ons zelve door een herhaalde en zekere ondervindingen eerst te oefenen, op dat wij door die ondervindinge onder- scheidentlijk moogen leeren, derzelver gewrochten en verschillende werkingen, naar de verscheiden- heid der lichaamen, eer wij dezelve overal en zonder onderscheidt in 't werk koomen te stellen. Anders zou het dikwils kunnen gebeuren, dat wij de kwaal kwamen op te stoppen en op een gevaarlijke wijze voor eenigen tijd te verbergen, daar ik verscheide voorbeelden van gezien hebbe, in de plaats van de- zelve veiliglijk te geneezen; dewijl deze onvoor- zichtige behandeling zo wel plaats heeft in 't ge- bruiken van uitwendige *specificia*, als met die gene- welke inwendig gebruikt worden.

Het is een bekende waarheid, dat de Geneeshee- ren gewoonlijk de ziekten trachten te geneezen, door het ontlasten van de bedurve stoffen en kwaade humeuren. Maar de ondervinding leert ons echter, dat sommige groote ziekten schielijk en onver-

zalvers heel zacht, maar beslist uitgewezen. Of het resultaat nu zijn zal, dat de onbevoegden minder in de gelegenheid gesteld zullen worden, dan tot nu toe het geval is geweest, hun afkeuringswaardige handelingen te volvoeren, blijft een open vraag. We vermoeden, dat het publiek, zooals gewoonlijk, bedrogen zal willen worden, en dat er altijd liefhebbers zullen blijven, die aan dat verlangen zullen voldoen, ondanks de kwakzalverij nu officieel het zoo verdiende etiket: „gevaarlijk en minderwaardig” verkregen heeft”.

Dit moeten wij afwachten. Aan den wetgever en aan de uitvoerders der wetten om hier werkdadig op te treden.

BERICHTEN.

Enquête naar de gevaren der Kwakzalverij. In de *N. Courant*- en ook in andere bladen — kwam de vorige maand het onderstaand bericht voor:

De vereeniging tegen de Kwakzalverij wenscht nu de staatscommissie, ingesteld om een onderzoek te doen naar de wenschelijkheid om de uitoefening der geneeskunst vrij te laten, tot de conclusie is gekomen, dat de kwakzalver den zieke geen voordeel brengt, materiaal bijeen te drengen, waaruit blijken kan, hoeveel noodeloos nadeel de kwakzalver den zieke berokkent. Daartoe heeft zij een vragenlijst gezonden aan de verschillende geneesheeren met het doel, om door de beantwoording van die vragen goed geconstateerde gevallen, goed gedocumenteerd in haar bezit te krijgen en die aan het oordeel van het publiek te onderwerpen”.

Wij kunnen dit bericht bevestigen ofschoon wij de mededeeling daarvan hadden willen zien uitgesteld totdat wij in de gelegenheid waren iets naders omtrent de resultaten van de enquête daaraan toe te voegen. Wij komsn dus later op deze zaak terug; voorloopig kunnen wij verklaren, dat de thans reeds ingekomen antwoorden onze verwachting overtreffen.

De controle over Gilead. In het *Pharm. Weekbl.* is onderstaand bericht opgenomen van het *Dep. Noord-Holland* van de Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie:

Het stukje „Wetenschappelijke verklaring van het praeparat „Kracht en Lucht”, o.a. voorkomende in het *Maanblad tegen de Kwakzalverij*, Maart 1919, No. 3, heeft stof doen opwaaien, zóó, dat het Bestuur van het Departement Noord-Holland zich gedrongen

wacht geneezen worden zonder eenige ontlastinge, hetzij door braakinge, door kwijlinge, door uitweping uit de neus, door afgang, door pisdrijving, door zweeting, of door fontanellen, *setons*, zweeringen enz.

De heer BOYLE verhaalt dat zekere edelman lang met een hardnekkige vierdendaagsche koorts gekweld had geweest, van dewelke hij door een schrik, op het gezicht van een groote rot, daar hij altijd van kindsbeen af een afkeer van gehad had, van deze *quartein* geneezen wierd.

De ervaren SALMUTH verhaalt van een Podagrist dewelke door een schrik volkomen van de podagra geneezen wierd. (Wat een boffer! M.) Hoe dikwils worden de menschen van de teering, van *hypochondriacque* kwellingen, van het graveel, van een benauwde borst van het Koningszeer, en allerhand-wangedaanten geneezen, alleenlijk door het veranderen van licht, zonder dat zij eenige bedurve stoffen of kwaade humeuren uit hun lichaam ontlasten? (Dat zijn boffers, waarde vriend, echte boffers, M.)

Wij lezen in de aantekeningen van Landschap- en Reis-beschrijvers, dat zelfs de alderonkundigste natiën, door de enkele ondervindinge hunne landziektens hebben leeren geneezen met kruiden, zappen, gommen, wortels, balsems enz., en het is dikwijls gebleken, dat de alder-redeneerkundigste Europese Geneesheeren van deze onnozele menschen hebben moeten leeren, dat wil zeggen de kruiden enz. leeren kennen, waarmede de inlandsche ziekten werden geneezen.

De onkundige kwakzalvers van Japan zijn zeer hoog geacht in de Indiën, om de wonderlijke geneezingen dewelke zij verrichten.

PETRUS DE OSMA verhaalt, dat in Peru een zeker Indiaan verscheide ziekten genas, alleen met het zap van een zekere plant op de ledematen en gewrichten der liders te strijken.

Uit een en ander mogen wij besluiten, dat wij, door de kennise der Natuurlijke Historie en Proefkundige Wijsbegeerte, noch veel uitmuntende geneesmiddelen zouden kunnen ontdekken, als wij maar naarstig genoeg waren. Want ofschoon de onnozele Oost- en Westindiërs, en andere onkundige volken, door de kennise en ondervindinge van zommige kruiden, wortels, balsems enz. hunne land-

gevoelde hierover met Mejuffrouw C. R. S. MEYER een samenspreking te houden. In dat onderhoud is het gelukt Mejuffrouw M. te overtuigen, dat haar wetenschappelijke verklaring praematur is en is zij bereid bevonden deze voorloopig in te trekken. Het wetenschappelijk onderzoek in deze materie wordt evenwel ijverig door Mejuffrouw M. voortgezet en zal ter gelegener

B. H. JÜRGENS, Voorzitter.
AUG. A. DONKER, 1e Secretaris.

Een Ideaal voor Kwakzalvers. China heeft in den loop der eeuwen een enorm aantal recepten samengesteld ten gebuike bij allerlei ziekten, welke voorschriften nog voor een groot deel gevolgd worden. Geen land ter wereld heeft dan ook een zoo levendigen handel in allerlei zoogenaamde geneesmiddelen als het Hemelsche Rijk. In de 17de eeuw is een medisch handboek samengesteld, dat uit 52 deelen bestaat en 1892 verschillende geneesmiddelen bevat. Tot de meest in gebruik zijnde behooren ginseng (een wortel, die eenigszins den vorm vertoont van een mensch en daarom geneeskracht heet te bezitten), rhabarber, zoethout, drop, granaatappelwortel, opium, arsenicum enz. De Chineezen in het buitenland zijn zoozeer gehecht aan de Chinese recepten, dat er uit China jaarlijks voor meer dan f 7.500.000 aan geneesmiddelen wordt uitgevoerd terwijl weer groote hoeveelheden ginseng, kamfer en barskamfer, enz. worden ingevoerd om te worden verwerkt tot prima geneesmiddelen. Tegenwoordig komen er ook uit het buitenland allerlei verpakte middeltjes in den handel, die door handige reclame dikwijls een enormen afzet verkrijgen. Zoo werd het Japansche middeltje „Jen Tan” of „welwillende pil” door een flinke advertentiecampaagne over geheel China verspreid; de aanbeveling draagt in Chineesche karakters de veelzeggende spreuk „Van dood tot leven”.
(Haagsche Post.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Een mededeeling omtrent de samenstelling van „Gilia” of Goëlwater.

De Prov. Drentsche en Asser Courant bevatte onlangs het volgend „Ingezonden Stuk”:

Kwakzalverij op tuberculose-gebied.
M. de R.

Hier ter stede, gelijk ook elders, wordt den laatsten tijd reclame gemaakt voor een nieuw middel tegen tuberculose, waarover het wenschelijk schijnt een enkele mededeeling te doen. Ik bedoel het zoogenaamde „luchtpraeparat” „Goël” van den „chemicus” van der Meulen te Hilversum. Ofschoon de lezing van een tweetal ziekten tegenwoordig (17e eeuw M.) beter kunnen geneezen, als de aldergeleertste Europese Geneesheeren, welke op die plaatsen koomen, is 't echter een onveranderlijke waarheid, dat wij door onze geleerdheid en redenkundige wijsheid, veel grooter en beter gebruik van die middelen zouden kunnen maken dan genoemde volkeren, als aan ons de natuur der luchten, de ziekten en de geneesmiddelen, door den tijd en redenkundige ervarenheid bekend waren.

De *Naturalisten* vinden zomtijd onder de Metalen, Mineralen, Steenen, Aardens, gestremde mineralische zappen; of onder de plantgewassen, vruchten, houten, schorsen, zaden kruiden, bloemen; of onder dieren, insecten, derzelver deelen, en diergelijke zaken, het een of ander, door hetwelk zij uitwendig geapliceert, dikwils groote geneezingen verrichten.

Onder deze dingen is de *Lapis Nephriticus* of Graveelsteen in hooge achting bij zommige geleerde *Naturalisten* en uitmuntende Geneesheeren. Deschrijvers verhalen zooveel wonderlijke uitwerkingen, van deze steen, alleenlijk maar uitwendig op den pols gedragen, of op de heup, of in de lenden, of in een ring aan de kleinste vinger, of in den zak gedragen, tegens het aanwassen van den steen, tegens kalk, zand, steen, of andere graveelstof in de nieren dat het de moeite waard is er het een en ander van te verhalen en den weetgierigen lezer over dezen steen een weinig te onderhouden.

De Graveelsteen wordt door de inboorlingen van Nieuw Spanje *Itliayotliquetzaliztli* genaamt (zeker voor 't gemak! M.), en zij beschouwen dezelve te zijn een donkere smaragd.

Elk van de schrijvers tracht de Graveelsteen onder het een of ander geslacht van edelgesteenten thuis te brengen, zommigen onder de *Jaspis*, anderen onder de *Phrasius*. Maar de zeer schrandere de *Laat* oordeelt, dat de Graveelsteen een steen van zijn eigen soort is, en onder geen andere soort gerekend behoort te worden. De Graveelsteen is niet doorschijnend en ook niet geheel duister, maar tusschen beiden in. De koleur van dezen steen trekt meest altijd naar den groenen, hoewel met andere koleuren gemengd, die als donkerder of lichter vlekken en wolken zich op dezelve vertoonen. De zelfstandigheid van dezen steen is niet zoo hard en vast dat hij

brochures over bedoelde stof mij den indruk gaf te doen te hebben met het werk van een warhoofd, achtte ik het toch de moeite waard het praeparat te laten onderzoeken aan het beste mij daarvoor bekende adres: het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid te Utrecht. Hedenmorgen ontving ik het resultaat; de directeur schreef mij: ik heb de eer u te berichten, dat het gezonden water de samenstelling heeft van het water der Hilversumsche waterleiding! Voor den ter zake kundige volge nog, wat daaraan toegevoegd wordt: „Ozon, waterstofsperoxyde, nitraat afwezig.”

Mij dunkt, commentaar is verder overbodig.
Hoogachtend,

Uw. dw. dn.

H. SANDERS.

Assen, 26 Maart 1919.

UIT VROEGERE JAARGANGEN.

D. D. D.

Van welwillende zijde (waarvoor wij hier dank betuigen) werd ons een boekje toegezonden getiteld: *Oorzaak en genezing van alle huidziekten en eenige tevredenheidsbetuigingen van Personen door D.D.D. genezen*. Blijkbaar wordt er dus weer reclame gemaakt voor dit zeer gevaarlijk middel, weshalve wij ons haasten enkele van de vele waarschuwingen, in vroegere jaargangen opgenomen, opnieuw onder de oogen van onze lezers te brengen:

„D. D. D.

De gewaarborgde genezing voor ECZEMA en alle huidziekten.

Geeft direct verlichting en eene blijvende genezing wanneer alles gefaald heeft.

Directe verlichting van de verschrikkelijke jeuk. Een paar droppels van een verzachtende vloeistof en de jeuk is als door een wonder verdwenen.

Kunt U zich voorstellen hoe het gevoel is wanneer die ontzettende jeuk in een oogenblik is verdwenen? Slechts een of twee droppels op de huid en U hebt geen last meer van die kwellende eindelooze, zenuwstorende jeuk. U kunt die verlichting bekomen, wanneer U slechts het eenvoudigste middel — het eenvoudigste van alle vloeibare middelen — gebruikt, bekend onder den naam van D.D.D. Wij weten zeker dat D.D.D. den jeuk onmiddellijk doet ophouden

gepolijst of geslepen kan worden. Uitwendig is de steen altijd eenigszins vettig en alsof hij met oly besmeert is.

De geleerde *Casparus Bartholinus* heeft het de moeite waardig geoordeelt, om over dezen steen een geheel bijzonder Tractaat te schrijven; eveneens ook Angerius Clutius, in zijn tijd een vermaard geneesheer tot Amsterdam.

Deze steen wordt tot ons gebracht uit West-Indiën en wordt soms ook gevonden in Bohemen en in Spanjen.

Hofmannus verhaalt, dat deze steenen zomtjids zoo groot zijn, dat uit dezelve drinkbekers kunnen gemaakt worden, en dat hij zelf tot Francfort een zeer groot stuk heeft gezien. *Franciscus Bernius*, *Donzellinus*, *Ernestus Burggraaf*, enz. verhalen verschillende gevallen van het geneezen van het graveel, alleen door het op den pols binden van den graveelsteen.

De zeer scherpzinnige *Anselmus Boëtius de Boot* schijnt ook zijn zegel te hechten aan de verwonderenswaardige krachten van dezen steen.

De vermaarde *Monardus*, dewelke zulk een algemeenen roem verkregen heeft, door zijn groote kennis in de Indische zaken, verhaalt insgelijks veel tot lof van den graveelsteen.

Matthias Untzerus, een Man, die in zijn jonge jaaren reeds den lof van groote geleerdheid verkregen had, verhaalt vele ongehoorde ondervindingen, dewelke hij zelf gehad zoude hebben van den Graveelsteen.

Zommige zijn van gedachten, dat wij niet genoegzaam verzekerd zijn van de wonderlijke kragten van den Graveelsteen, omdat dezelve menigmaal in verschillende nierkwaalen en graveelen, zonder eenige vrucht op de pols, of in de lenden, of in een ring zijn gedragen en zelfs ook wel vergeefs inwendig zijn gebruikt. Maar de uitmuntende *Joannes de Laat* heeft aangemerkt, dat van de verschillende soorten, welke van den Graveelsteen gevonden worden, zommige derzelver van de bovengenoemde verborgen kragten ontbloomt zijn.

— Ik kan uit zekere ondervinding spreken — zegt de *Laat* — dewelke ik gehad hebbe met mijn eigen huisvrouw, met een langwerpigen, gladden en matig dikken Graveelsteen; de koleur van dezen

we verzekeren en waarborgen zulks — omdat we het in te veel gevallen gebruikt hebben gezien om aan de kracht te twifelen, en we weten ook dat de genezing die volgt een blijvende is."

Aldus luidt een van de vele advertenties — sommige met mooie, griezelige prentjes opgehuisterd — die men in bijna alle kranten en in sommige tijdschriften vindt. Handigheid is den steller daarvan niet te ontzeggen.

Wanneer het publiek nu inderdaad meent, dat dit D.D.D. iets bijzonders is, dan moeten wij het die illusie ontnemen niet alleen, maar ook tegen het gebruik waarschuwen.

Volgens het welwillend onderzoek van Mejufvrouw G. JONGBLOED te *Arnhem* (later door een analyse van Mej. C. H. HUGENHOLTZ te *Amsterdam* bevestigd) bevat een flacon van 150 c.M³ inhoud, verkocht voor den prijs van f 2.—: *Salicylzuur*, *phenol* (carbolzuur), *Gaultheria-olie* (wintergroen olie) en *glycerine*, opgelost in gemethyleerden en groen gekleurden *spiritus*. Nu is 't mogelijk, dat bij aanwending van dit mengsel bij hevig jeuken *tijdelijk* eenige verlichting wordt waargenomen, dit geven wij toe maar dat het is „de gewaarborgde genezing voor eczema en alle huidziekten”, zooals in de advertentie staat, is een besliste onwaarheid. Integendeel, het gebruik van dit middel en — diensgevolge het niet inroepen van doelmatige hulp — (op dit indirecte gevaar moeten wij voortdurend wijzen —) kan, niet in het minst bij eczeem, de nadeeligste gevolgen na zich slepen."

Dit blijkt reeds uit een „mededeeling uit de practijk”, die wij vroeger opnamen en waarvan wij hier de hoofdzaak laten volgen:

„Onlangs had ik gelegenheid in de practijk een ernstig voorbeeld van het schadelijke van kwakzalversmiddelen nauwkeurig waar te nemen. Te meer achtte ik de mededeeling van dit geval de moeite waard, omdat de patiënt mij vroeger voor dezelfde kwaal had geraadpleegd en ik het verloop dus kende bij juiste behandeling van het proces. Toen nu, in den aanvang van dit jaar, hij mij vertelde, dat hij het eens met een ander middel wilde probeeren, omdat dit hem in drie weken zou genezen, terwijl ik hier twee tot drie maanden voor noodig had en hij — ondanks mijn waarschuwing, — ook werkelijk zijn voornemen ten uitvoer bracht, was ik

steen is bijna als die van honing en vetachtig aan de oppervlakte.

Die naauwkeurige Heer verhaalt verder, dat hij met dezen steen op den pols te binden, dikwils het graveel heeft genezen, maar dat hij nog een anderen graveelsteen bezat, van dewelken een armring gemaakt was, donker groen van kleur met zwarte stippen doormengt, maar dat hij van dezen steen nooit zulke goede uitwerkingen gezien had als van eerstgenoemden, niettegenstaande *Monardus* de groene steenen boven de anderen verheft.

(De verbeelding zal er wel veel toe bijdragen of afdoen, denkt M.)

De Graveelsteen wordt geen zins om deszelfs schoonheid of glans onder de edele gesteentens gerekend, maar enkelijk en alleen om zijn verwonderenswaardige eigenschappen, en niet zoo zeer om zijn grootte als wel om zijn bijzondere hoedanigheden tegens het graveel, zeer duur verkocht. (Zooals alle kwakzalvers-artikelen! M.)

Boëtius de Boot zegt: — Ik heb een stuk bij den Juwelier van mijnen genadigsten Heer Keizer Rudolphus gezien, hetwelk gekocht was voor zestien honderd Rijksdaalders, en uit dewelke een bekwame drinkbeker gemaakt was.

Hij getuigt op een andere plaats, dat hij zeer kleine stukjes, om derzelver groote kracht, op honderd Kronen heeft zien schatten, en de naauwkeurige Naturalist *de Laat* zegt: — Het staat mij voor ook in Engeland een stuk Graveelsteen gezien te hebben, dat zoo groot als een menschenhoofd was en uit het vaste land van America, niet verre van de rivier der Amazonen, naar Engeland gebragt was. Het werd door degene dewelke het medegebragt had, op vijftig pond sterlings geschat.

Behalve de deugden tegen 't graveel, geven de schrijvers ook voor, dat de *Lapis Nephriticus*, alleenlijk door uitwendig aan de hand of arm te dragen, geneest kramp, jicht, en zwaare pijnen van de maag, heugpicht en podagreuse vloeingen. Maar deze ziekten zijn gewoonlijk met een zeker soort van graveel verzelt, en daarom ten opzichte van de stoffelijke oorzaak een en dezelfde.

Zij getuigen verder, dat de steenen die goed zijn, op een verwonderenswaardige wijze den brand en

in staat de werking van zijn wondermiddel nauwkeurig te controleeren.

M., oud 61 jaar, is lijdende aan de gevolgen van een vroeger verkregen syphilitische infectie. Vooral heeft deze ziekte haar invloed doen gelden op zijn hersenen; hij is in de laatste jaren zeer „abnormaal” geworden. — Tevens moet in dit syphilitisch proces de oorzaak worden gezocht van telkens weer terugkeerende *beenzweren*.

Deze genezen in twee of tot drie maanden vlot, wanneer zij op de juiste wijze worden behandeld. In begin Februari nu had M. wederom last van zijn oude kwaal en liet zich bepraten het eens te probeeren met D.D.D. In drie weken was dan alles genezen. De naam van een Engelschen dokter (?), die het middel aanbeval, gevoegd bij de verzekering van den drogist „dat het zoo 'n best middel was”, deden M. besluiten bij zich zelf dit wondergeneesmiddel toe te passen. Redeneeren tegen vriend M. helpt nooit en nu ook niet; hij moest en hij zou D.D.D. gebruiken. Na enkele dagen begon de wond al te steken en te trekken, hetwelk M. voor een zeer gunstig verschijnsel hield. In het begin van de tweede week werd de pijn heviger, het been werd rood en zwol sterk op. Desondanks wilde M. het middel door gebruiken. Voor het eind van de derde week toch, zoo redeneerde hij, was er geen genezing te wachten. Die derde week werd er een, die den man heugen zal; de pijn werd ondragelijk, drie nachten achtereen sliep hij geen oogenblik en ten einde raad riep hij toen de 21e dag was aangebroken mijn hulp in. Het geheele onderbeen was heftig ontstoken, terwijl drie weken te voren twee zweren bestonden, de een zoo groot als een gulden, de tweede nauwelijks den omvang van een dubbeltje bezittend. Er was sterke vochtscheiding, pijn en jeuk. Alvorens wij met een specifieke behandeling konden beginnen, moesten door vechtige omslagen de ontstekingsverschijnselen worden bestreden. Na 8 weken waren de beenzweren geheel verdwenen.

Ernstig dient dus te worden gewaarschuwd tegen het gebruik van dit middel. Het „Baat het niet, het schaadt toth niet” is hier niet van toepassing. En even ernstig tegen de gewetenlooze handelwijze van de meest drogisten, die maar voortgaan het goedgehoovig publiek niet alleen waardelooze, maar zelfs gevaarlijke kwakzalversmiddelen in de hand te stoppen. Dr. J. E.”

hette der lendenen en nieren verkoelen, en het gra veelgruis en zelfs de kalk, promptelijk doen ontlasten.

De *Chemisten* bereiden verschillende geneesmiddelen van dezen steen, en roemen dezelve zeer hoog.

Garcias ab Horto, dewelke geweest is lijfarts van den Onder-Koning van Oost-Indiën en die dertig jaaren lang in Oost-Indiën de Geneeskunst geoefent heeft, verhaalt dat in *Balagate* een steen gevonden word, welke aldaar *Alaqueca* en bij de Arabieren *Quequi* genoemd word, en die alle andere gesteentens te boven gaat in het stelpen van alderhande bloeduitstortingen. (Dus ook bij de steenen „baas boven baas!” M.)

De natuurlijke Historieschrijver Nicolaus Monardus, spreekt insgelijks van een steen, dewelke uitwendig de opstijginge en dampen der vrouwen geneest.

— Uit Nieuw Spanje — zegt hij — word een steen gebragt die uitstekend dienstig is tegens de ongemakken van de moer. Dezelve is zwart van kleur en zeer glad, en ook ongemeen zwaar van gewigt, meestal langwerpig of rond van gedaante.

Hij verhaalt verder, dat een adellijke Dame hem als een zuivere waarheid verklaart heeft, dat zij dezelve gebruikt hadde, draagende dezelve op de navel, en dat zij op deze wijze een zekere en schielijke hulp hadde gekregen.

— Hetzelfde getuigen ook andere vrouwen — zegt Monardus — die den steen gebruikt hebben. Zoo ras zij de dampen gewaar worden, en den steen appliceeren, worden zij verlicht, en zo lang zij den steen draagen, worden zij nooit van dat ongemak aangetast. Deze en dergelijke voorbeelden zijn de oorzaak — vervolgt hij — dat ik mijn toestemminge aan dergelijke zaken geve—

(Hij vindt het dus maar goed, zonder zelf een proef genomen te hebben. M.)

Op een andere plaats spreekt *Monardus* van den Bloedsteen of *Lapis Haematites*.

— Uit dezen steen — zegt hij — maaken de Indianen de gedaante van een menschenhart. Dezelve

Een andere mededeeling uit de practijk werd ons later door volgend ingezonden stuk: „Over D. D. D.

In het maandblad van Dec. 1916 werd weer opnieuw gewaarschuwd tegen het bekende kwakzalversmiddel *D.D.D.*, waarvoor den laatsten tijd weer druk reclame gemaakt wordt.

Dat dit middel lang niet altijd onschadelijk werkt kan uit het volgende blijken:

Voor eenigen tijd vervoegde zich iemand bij mij om gekeurd te worden voor een levensverzekering. De candidaat had een uitgebreide huidziekte en bovendien veel eiwit in de urine. Bij nadere ondervraging bleek dat hij zich „behandelde” met D.D.D. Ik raadde bedoelden persoon aan de aanwending van dit middel te staken, en gelukkig was na een week het eiwit uit de urine verdwenen.

Het komt mij waarschijnlijk voor dat bij voortgezet gebruik van het beruchte middel de nieren blijvend schade geleden zouden hebben. Bij toeval werd dit hier voorkomen.

Amsterdam. I. VAN DAAL, Arts.”
Zouden deze mededeelingen de lichtgeloovigen niet eens de oogen openen?

INGEZONDEN.

Boine, 3 April 1919.

Redactie Maandblad tegen de Kwakzalverij, Amsterdam.

Mijne Heeren,

In Uw April-nummer lees ik het stukje van de Prov. Drentsche en Asser Crt., waarvan ik getegeld lezer ben en waarin ik de advertentie van het middel tegen T.B.C. à 15 ct. vond. Ik maakte daarop de Redactie op het schandelijke van eene dergelijke kwakzalverij attent, die toch in een fatsoenlijk blad niet thuis behoort, waarop men tot mijn genoegen het bewuste door U aangehaalde artikeltje opnam. Ik meende U hiervan op de hoogte te moeten stellen, als een bewijs, dat dergelijke stappen nog wel eens vruchten dragen.

Hoogachtend,

A. v. D. WIJK.

Secr. Afdeling Boiné, der Ver.,
Het Groene Kruis.”

Zeker is aan het nut van dergelijke stappen niet te twifelen. Op dusdanige wijze kan men ons, in onzen strijd, zeer behulpzaam zijn. RED.

CORRESPONDENTIE.

Het Verslag over 1918 van de Gezondheidscommissie, gezeteld te Aalsmeer, in dank ontvangen.

is goed tegens het bloeden van den neus, de bloedvloedt der vrouwen, het al te sterk bloeden der aambeien; het bloedstorten der kwetzuuren, en het bloeden uit den mond of bloedspuuwen. De steen in koud water nat gemaakt, word door den lijder zeer vast gedrukt en gehouden in de rechterhand en spoedig zal het bloeden ophouden. Dezelve is ook goed tegen het bloeden, als hij gebonden of gehouden word tegen het deel waaruit het bloed vloeit. Hij verklaart als een waarheid, dat hij dikwils gezien heeft, dat de steen verschillende menschen heeft geholpen, die met het bloeden der tepels gekweld werden, als zij alleenlijk aan hun vinger een ring droegen, die van een bloedsteen gemaakt was.

Hij heeft ook nog van een anderen steen gehoord, welke de kloven in voeten en handen, door zoute uitwaasemingen veroorzaakt, genas. Een andere schrijver verhaalt dat de tinctuur van bloedsteen wonderen verricht tegen het bloeden en vele andere gebreken, die door al te groote „scherpheid en bijtachtige gesteltheit onzer vochten” veroorzaakt worden, en voornamentlijk tegens de opbruizinge en scherpheid van de gal.

Wij hebben in dit en in het vorig opstel een kijkje gegeven op verschillende zaken, waaraan onze voorouders wonderlijke genezingen toeschreven. Het is waarlijk niet noodig er veel commentaar aan toe te voegen. De verbeelding zal er veel toe hebben gedaan, evenals het met de kwakzalverij tegenwoordig nog het geval is.

De menschen nemen hun toevlucht tot een kwakzalver, betalen de verstekte rommel duur en laten intusschen den tijd voor een volkomen genezing, door een goede behandeling der kwaal door een dokter, voorbijgaan.

Nogmaals wijzen wij er op, dat bovenstaande verzameling van wonderlijke zaken geput is uit een ten dien tijde veel gelezen tijdschrift en dus de kwakzalverij ter dege in de hand werd gewekt.

En ook nu nog staan vele bladen vol met kwakzalvers-annonces, en schamen Redactie en Uitgever zich niet, om door middel van hun blad, ter wille van den zilverling, mede te werken aan deze zwen delarij!

MEMENO.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar f 1.25.

INHOUD:

- Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Jaarverslag en Rekening en Verantwoording over 1918.
- Hoofdartikel: Altijd dezelfde verdachtmaking.
- Berichten: Hulp van het Weekblad Panorama. — Marokkaansche geneeskunst.
- Mededeelingen van verschillenden aard: De officieele wetenschap in de kwakzalverij. — Extractum Dr. Bridge. — Sillo.
- Uit de Pers: Over geneeskundigen. — Tuberculose en reclame.
- Correspondentie.
- Feuilleton: Muziek als artsenij.

De Spaansche griep gaf ook ons werk, want het spreekt wel van zelf dat een aantal menschen die op beter voet met hun beurs dan met hun geweten staan, van de omstandigheid, dat hier het publiek, beangst was geworden, dankbaar gebruik maakte om hun waardelooze middelen aan den man te brengen.

Onze uitgaven stegen schrikbarend, de kosten van het Maandblad werden bijna verdubbeld. Daartegenover hadden we een daling in het ledental te boeken. Aanstands staat ons ook nog de verhooging van het posttarief te wachten. Konden we het tot nu toe zonder contributieverhoging stellen, het staat te vreezen, dat dit weldra niet meer zal gaan. Ons klein kapitaalje slinkt op onrustbarende wijze. Ongaarne zouden we, daar dit ons doel niet bevordert, tot verhooging der contributie overgaan; dit kan echter alleen vermeden worden, wanneer een paar honderd nieuwe leden zich aanmelden.

Zouden de leden nu niet eens een heel klein beetje moeite willen doen en ons in deze helpen?

Wij hebben nog hoop; laat men ons nu eens niet teleurstellen.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Altijd dezelfde verdachtmaking.

De Amsterdammer (Chr.) schreef onlangs het volgende:

„Enquête naar de gevaren der kwakzalverij.

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij wenscht, nu de Staatscommissie, ingesteld om een onderzoek te doen naar de wenschelijkheid om de uitoefening der geneeskunst vrij te laten, tot de conclusie gekomen, dat de kwakzalver den zieken geen voordeel brengt, materiaal bijeen te brengen, waaruit blijken kan, hoeveel noodeloos nadeel de kwakzalver den zieke berokkent. Daartoe heeft zij een vragenlijst gezonden aan de verschillende geneesheeren met het doel, om door de beantwoording van die vragen goed geconstateerde gevallen, goed gedocumenteerd in haar bezit te krijgen en die aan het oordeel van het publiek te onderwerpen.

In verband met bovenstaand bericht schrijft men ons van geachte zijde;:

Wij zijn niet gewoon om het op te nemen voor bedriegers; zullen dit daarom ook thans niet doen, doch waar het ons met zooveel bekend is, dat door zieken die bij den officieel erkenden arts geen baat vonden, hulp gezocht en ook gevonden wordt bij „geneeskundigen”, die niet wettelijk bevoegd zijn de geneeskunst uit te oefenen, komt het ons voor, dat het drijven van de gezamenlijke doktoren, die hun materiele belangen benadeeld zien, wanneer de uitoefening der geneeskunst vrij gegeven zou worden, te keer moet gegaan worden.”

Het is weer de gewone wijze van bestrijding „het drijven van de gezamenlijke doctoren die hun materiele belangen benadeeld zien.”

Alsof men niet beter wist of, laat ons dit als excuus aannemen, alsof men niet beter kon weten.

De enquête gaat uit van de Vereeniging tegen de kwakzalverij en het initiatief daartoe is, op voorstel van het bestuur genomen in een vergadering, waarin geen der gewone ledenmedici tegenwoordig was.

En in het bestuur heeft slechts één medicus zitting terwijl van de tien andere bestuursleden er vijf Meester in de rechten zijn.

Dat bestuur nu, nog steeds van meening, dat de vrije uitoefening der geneeskunst tot groot nadeel van de zieken zou strekken en daarvan het publiek willende overtuigen, heeft zich gewend tot die personen van wie zij met recht kon verwachten dat zij de meeste ervaring hadden ten opzichte van de gevaren, waaraan de zieken tengevolge van de behandeling van onbevoegden, bloot staan.

De ingekomen antwoorden op de verzonden vragenlijsten zouden aan het bestuur den weg wijzen hoe verder in het algemeen belang te handelen.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Jaarverslag van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij over het jaar 1918.

Ons orgaan bleef steeds door de onverflauwde zorgen van onzen redacteur een zeer lezenswaardig blad, waarin vele nieuwe kwakzalversmiddelen, 22 in getal, op voorreffelijke wijze werden besproken. Onze onderzoekers verrichtten weer op uitstekende wijze hun moeilijken arbeid.

Rekening en verantwoording over het jaar 1918.

INKOMSTEN,

Batig Saldo 1917	f 2068.48
785 contributies	2355.—
771 x 10 cent restitutie inningskosten	77.10
Dr. L. te U.	10.—
L. v. E.	5.—
Ned. Maatsch. tot bevord. der geneesk.	50.—
Idem Afd. Gooi en Eemland	10.—
Idem Afd. den Haag en omstr.	10.—
Idem Afd. Alkmaar en omstr.	10.—
Ned. Maatsch. ter bevord. der Pharmacie	25.—
Idem Departement Amsterdam	10.—
Gezondheidscommissie Amersfoort	6.—
" Warfum	6.—
" Zierikzee	6.—
" Heusden	6.—
" den Helder	6.—
Groene Kruis afd. Bodegraven	5.—
" Grave	6.—
" Boskoop	2.50
" Goedereede	5.20
Witte Kruis afd. Zaandam	10.—
195 abonneementen	243.75
195 x 10 cent restitutie inningskosten	19 50
90 Boekhandel-abonneementen	90.—
Verkoop boekje	32.34
Rente	59.65
Restitutie teveel betaalde drukkosten 1917/1918	141.69
	f 5276.21

UITGAVEN.

Secretariaat	f 200.—
Porti enz.	42.75
Redactie	600.—
Verschotten redactie	60.46
Lidmaatschap Ned. Vereen. Het Groene Kruis	15.—
" Gezondheids-congres	5.—
Abonnement Persbureau	27.70
Drukken	1783.02
Inningskosten contributie en abonneementen	105.67 ³
Aankoop Kwakzalversmiddelen	28.93
Onderzoek Kwakzalversmiddelen	115.—
Bijdragen Maandblad	78.—
Propaganda	165.—
Kosten beheer ass. Cassa	10 10
Batig saldo 1918	2059.67 ³
	f 5276.21

Nagezien en goedgekeurd door de commissie tot nazien der Rekening 21/5/19.

(w.g.) C. HUGENHOLTZ.
Dr. W. HIJMANS.

Gezien door het dagelijksch bestuur.

(w.g.) P. W. DE KONING.
A. LIND.

Meer is er met den besten wil uit het bericht over de enquête niet te lezen.

De conclusie waartoe de schrijver in *De Amsterdammer* komt, laten wij voor zijn rekening.

BERICHTEN.

Hulp van het Weekblad „Panorama.” Genoemd blad bevat in het no. van 7 Mei j.l. een geïllustreerd artikel getiteld: *Kwakzalverij voorheen en thans*, waarin een arts over dit onderwerp belangrijke mededeelingen doet. O.a. wordt daarin de samenstelling van enkele kwakzalversmiddelen besproken aan welke bespreking het volgende wordt toegevoegd:

„Wij hebben hier slechts de samenstelling van enkele kwakzalversmiddelen genoemd. Wie er meer van weten wil koope het boekje dat onlangs (1916) door de Vereniging ter bestrijding van de kwakzalverij is uitgegeven en meer dan 500 van zulke recepten bevat. Wanneer wij dit zoo doorkijken, zien wij dat kwakzalversmiddelen hetzij bestaan uit deugdelooze, niet geneeskrachtige producten, of middelen met eenig therapeutisch effect. Deze laatste zijn echter in de officieele geneeskunde eveneens bekend, worden echter door de kwakzalvers onder den een of anderen fraaien naam voor een schreeuwend hoogen prijs verkocht.

De middelen waarmee de kwakzalverij bestreden kan worden bestaan in hoofdzaak uit voorlichting van het publiek door de pers en, strenge handhaving van de wetten die er tegen dit kwaad zijn. Wie hieraan wil medewerken, sluite zich aan bij de Vereniging tot bestrijding van de kwakzalverij. Deze heeft op dit gebied alles gedaan, wat ze vermag. Ieder kan daar bijv. over een of ander middel inlichtingen krijgen. Tenslotte willen wij aan dit artikel nog slechts den raad toevoegen: Koopt geen kwakzalversmiddelen, want ge zult er geen baat bij vinden.”

Wij betuigen de Redactie van *Panorama* onzen dank voor hare medewerking.

Marokkaansche geneeskunst. Lacapère geeft in *Paris Médical* een belangwekkende schets van de wijze, waarop in Marokko de zieken worden behandeld. Op dit gebied is men daar, evenals op elk ander gebied, eeuwen ten achter, ja, het is de vraag, of in den Moorschen bloeitijd de art-

sen niet meer hebben geweten dan de geneeskunstoefenaren van thans. De voornamste personen roepen tegenwoordig de hulp van Fransche artsen in, maar het volk blijft den *toebid* (arts) of *taleb* (geleerde) van eigen stam getrouw. De *toebid* zit op de markt in een tentje, omringd door geneesmiddelen en instrumenten. De patient gaat bij hem zitten, en vertelt hem, wat hem scheelt: noear (syphilis) of, meestal berd (koude), want alles, ook de gonorrhoe, is een berd. Dan mengt de dokter eenige middelen, die hij in holle rietstengels bewaart of in potten en flesschen. en de zieke heeft slechts te slikken, en te betalen wat hem goed dunkt, meestal weinig. Maar de *toebid* kan ook wonden hechten, den staar wegdrucken en met brandijzers werken. De pijn der brandwonden verzacht hij met speeksel. Sommigen gebruikten Europeesche middelen, bijv. joodkalium. Syphilis wordt meestal met sarsaparille behandeld. Koorts en ziekten van het zenuwstelsel daarentegen komen veelal bij den „geleerde” terecht, die de booze geesten uitbant door tooverformulieren te schrijven op drie papiertjes. Een wordt verbrand op een kolenvuurtje, waarboven de lijder gaat zitten, één wordt uitgewischt in water, dat door hem wordt opgedronken, en één wordt in een leeren zakje om het hoofd gedragen. Ook paarden ziet men met zulke amuletten loopen, die overigens ook dienen om liefde of rijkdom tot zich te trekken. Als de amuletten niet helpen, dan gaat men een nachtje op den grond slapen in het graf van een beroemden heilige.

(T. v. G.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

De „Officieele” wetenschap en de „Negatieve” wetenschap alias Kwakzalverij.

Naar aanleiding van onze publicatie van een gedeelte van het verslag van de bekende Staatscommissie, die de eventuele waarde van de kwakzalverij zou moeten aantoonen, ontvingen we talrijke brieven van personen, die zich bezig houden met onbevoegd uitoefenen van iets, dat niets lijkt op geneeskunst.

Persoonlijk debat met die personen leidt nooit tot eenig resultaat om redenen teveel om op te noemen. Het heeft overigens geen doel, want men kan een kwakzalver of die te goeder of te kwader trouw is er iet toe brengen, dat hij zijn gevaarlijk (voor anderen) beroep zal opgeven. Wel behoort men het publiek bekend te maken met de moeilijke studie, met de uitgebreidheid van de hulpmiddelen

de ondervinding, dat de geluiden der muziek de soldaten ten strijd aanzetten en als verhitten, en dat elfs de paarden er moediger door worden. Wat kan de muziek derhalven niet wel bij een besponkenen, of iemand die buiten zich zelve is, en wiens verbeeldingskracht in vuur en vlam staat te weeg brengen, als zij ter rechter tijd, en met de juiste toonen op zijn hart werkt.

De *Centaurus* CHIRON, bezadigde het woeste karakter van ACHILLES door de kracht der toonkunst, en DAVID verdreef met het geluid zijner harp de droefgeestige luimen, welke den koning SAUL benaauwden. EMPEDOCLES behoefde slechts een aanvang met zingen te maken, om een razend jongmensch te bezadigen.

Deze voorbeelden der ouden zijn te minder te verachten, omdat niet alleen ASKLEPIADES, een Grieksche geneesheer, de krankzinnigen door de muziek, geholpen heeft, maar omdat dit ook in later tijden menigmaal gedaan is, en naar men mij verzekerde nog geschiedt.

D. KAELER heeft in de *Gedenkschriften van de Koninklijke Zweedsche Academie der Wetenschappen* bewezen, dat de dolheid der Italianen, welke zij aan 't steken der Tarantula-spinnen toeschrijven, niet anders is, dan een gewone melancholische krankzinnigheid, en elk weet, dat die door de muziek en het dansen genezen wordt. Men kan derhalven den Tarantismus, of de ziekte door de Tarantula veroorzaakt of daaraan toegeschreven, met die welke de St. VITUS-DANS wordt genoemd, in den grond voor eenlerlei houden, en de natuurlijke drift der St. VITUS-DANSEERS bewijst, dat de muziek een grooten invloed heeft op dit soort van zwaarmoedigheid. Daar zijn vele bijzondere voorbeelden, welke het zelfde bewijzen.

Een zeker Schot werd met zijn drie zonen ongelukkig in den opstand van 1715 gewikkeld, en waagde vol ijver voor de zaak, die hij voor recht hield, het grootste gedeelte van zijn vermogen voor den Pretendent. Maar toen de rebellen bij Dublin geslagen werden, bleven twee zijner zonen in den slag, en hij zelf viel gekwets in de handen zijner vijanden.

Men droeg zorg voor zijn wonden en na herstel liet men hem te Edenburg in een tamelijke vrijheid leven.

Maar eerezucht en droefheid deden hem in een zenuwziekte vervallen, en stortten hem in zoodanig een mijmering en naargeestige gepinzen, dat hij met geen mensch spfeken en zelfs geen spijs gebrui-

en ook met de groote bezwaren, die de officieele wetenschap overwinnen moet om resultaten te bereiken, resultaten, die de leek slechts kent als een of ander voorschrift, dat tastbaar wordt in den vorm van een poeder of een tabletje, waarvan een of ander effect na het gebruik kan worden geconstateerd.

Het lijkt alles zoo geweldig eenvoudig. En toch, in werkelijkheid, wat is er soms veel vooraf gegaan, voordat het effect van een geneesmiddel behoorlijk is vastgesteld. Hoeveel combinatievermogen is soms niet nodig, hoeveel kennis van de normale verrichtingen van organen is niet vereischt om een praktisch resultaat te boeken. Het zijn juist de talrijke bezwaren, de ontelbare vraagstukken, die de „officieele” wetenschap moet oplossen, terwijl van veel van die vraagstukken nog geen voldoende oplossing te vinden is, ondanks kliniek, laboratoria en geestesinspanning van de geschoolde ontwikkelde beoefenaars in de geheele Medische en Chemische wereld. Wij willen hier een voorbeeld uit vele noemen. Wat is pituitrine?

Voor dat hierop het antwoord gegeven kan worden moeten we in enkele korte woorden een begrip geven van wat genoemd wordt: „Secretion interne”. Een feit is dan, dat de onderzoekers, dat zijn de menschen, die weten wat ze doen en wat ze zien, tot de overtuiging kwamen, dat verschillende deelen van het menschelijk lichaam 2 functies kunnen vervullen. Er bestaan organen, die men anatomisch steeds weer aantrof, zonder dat de werking daarvan kon worden aangetoond. Toch moesten die organen iets te bepalen hebben, want zonder beteekenis konden ze niet zijn.

Men heeft slechts te denken aan de werking van den schildklier en de enorme afwijkingen, die slechte functie daarvan op het lichaam uitoefent. Tal van experimenten en observaties waren noodzakelijk om te komen tot de behandeling met thyroïd-extract, een der meest merkwaardige en heilzame ontdekkingen die de „officieele” wetenschap ons gegeven heeft. Die „officieele” wetenschap, die zoo dikwijls gesmaad wordt door den leek, die slechts ziet naar de nog onopgeloste vraagstukken en door de niet officieele uitoefenaren van de geneeskunst die zonder kennis, zonder wetenschap meepraten, lateren, uit domheid of erger; die algemeenen debiteeren, nonsens vertellen en grasduinen op een terrein, dat hun ten eenenmale vreemd is, niet anders dan vreemd kan zijn. Goedgelooigen in eigen kunnen, of listige bedriegers, zoeken hun voordeel bij de talrijke ongelukkige lijders, die de echte, werkelijke weten-

ken wilde. Zijn dokter wist dat hij vroeger een bijzonder vermaak in de harp gehad en zich daar dikwijls mede verlustigd had, en liet, door een der bekwaaamste harpspelers eenige zijner geliefste stukken spelen.

Bij het eerste stuk toonde de lijder reeds eene ongewone beweging in het lichaam en in het gemoed, en terwijl dit spel dagelijks herhaald werd, kwam hij eindelijk zoo ver, dat hij van gewone zaken spreken wilde en al spoedig goede spijsen en geneesmiddelen gebruiken, tot dat hij eindelijk volkomen hersteld was.

Bij alle soorten van krankzinnigheid heerschen zekere verbijsterende hartstochten, en de muziek is in staat dezelve te bevredigen te kalmeeren, en op deze wijze iets tot de genezing der ziekte bij te brengen.

Dat de muziek deze werking op de hartstochten door een natuurlijke kracht uitoefent, blijkt uit het volgende:

Ein kind van twee jaar, dat uit ouders, de zelf liefhebbers en beoefenaars der muziek waren, geboren was en opgevoed, werd uitermate vrolijk, zoodra de ouders eenige luchtige stukjes speelden, daarentegen zeer droefgeestig, zoodra het droefvige of zelfs maar al te ernstige toonen hoorde, 't welk zoo lang duurde, tot dat zijn droefgeestige gemoedsgesteldheid door een vrolijker muziek werd verdreven.

Is het na dit alles wel ongelooflijk, 't geen ons SENECA van MACENAS verhaalt, dat hij namelijk in een zware droefgeestigheid, vergezeld van een bestendige slapeloosheid, vervallen was, toen hij de liefde, welk AUGUSTUS voor zijne Gemalin had, ontdekte? Dat deze ongesteldheid drie jaren had geduurd en noch door den wijn, noch door het gebruik van zachte watervallen kon verdreven, noch aan zijn oogen eenige slaap kon verschaffen, totdat dit door de zoete tonen eener muziek, die men hem van verre hooren deed, werd uitgewerkt.

In de *Memoires* van de Fransche Academie van Wetenschappen worden twee gevallen vermeld van genezingen, die aan krankzinnigen die in heete koorts lagen, door de muziek werden verricht, en bijzonder opmerkelijk was het, dat bij den eenen de koorts geheel verdween zoo lang de muziek duurde.

Er zou een menigte van zulke geschiedenissen en voorvallen zijn bij te brengen, waaruit het zelfde blijken zou, namelijk dat de muziek in alle gemoedsziekten, of ongesteldheden die in den geest haar oorsprong nemen, een ware arts en is, die onmiddellijk

FEUILLETON.

MUZIEK ALS ARTSENIJ.

„De Mensch is uit der aart geneigd tot de muziek”, zegt Chomel, in zijn Huishoudelijk Woordenboek, — en heeft in deeze neiging een natuurlijk middel om zich tegen de aanvallen van zwaarmoedigheid en knorrige luimen te verdeedigen, welke hem zijn geluk ontnemen, zijne gezondheid benadeelen, en zijn leven verkorten.

Dat door de hartstochten dikwijls ziekten voorkomen of genezen worden, is zulk een uitgemaakte en bekende zaak, dat zij niets minder dan mijn bewijs behoeft.

De muziek behoort onder die middelen welke de hartstochten opwekken, vermeerderen, veranderen en leiden kunnen. Zij moet derhalven een ontwijfelbaren invloed op de gezondheid der menschen hebben.

Dit hebben de oude volken al begrepen, en 'tgeen zij van de uitwerking der muziek op de gezondheid verhalen, gaat dikwijls wel wat al te ver, maar bewijst toch altijd, dat de invloed van de muziek zeer aanmerkelijk moet zijn.

Men verhaalt van een zeker TIMOTHEUS, dat hij door een Phrygisch gezang ALEXANDER in zulk een woede bracht, dat deze van tafel opstond en naar de wapenen liep, totdat hij eindelijk door een ander, onder-of tegen phrygisch gezang, weder gestild werd.

Eveneens verhaalt D'EMERI in zijn *Comment* over het leven van APOLLINIUS VAN THIJANA, dat de musicus CLAUDIN de Jonge, bij het bijleger van den Hertog JOLIEUSE, in 1581, een *Aria* gecomponeerd heeft, welke in een concert, waar zij werd uitgevoerd, een edelman vervoerde om de hand aan 't geweer te leggen en hardop te zweren, dat hij zich niet bedwingen kon om te vechten en elk uitdaagde die een robbertje met hem wilde slaan; maar een andere tegenphrygische *Aria* bracht hem weer tot kalmte.

Ik wil gaarne gelooven, dat bij ALEXANDER de dronkenschap meer gewerkt heeft dan de muziek. En wat den edelman betreft, hetgeen deze voor de uitwerking der eerste *Aria* heeft opgegeven, kan zeer goed een gewaande kloekmoedigheid zijn geweest, en een voorgewende lust om een tegenpartij te zoeken, en de uitwerking der laatste, de vrees van een te vinden. Desniettemin staande zien wij echter uit

schap niet kan helpen en die, het is soms begrijpelijk, trachten zich vast te klampen aan een spinrag.

Het gevaarlijke van de kwakzalvers is juist daarin gelegen, dat hun handeligen soms bedriegelijk gelijken op die van een man van de wetenschap, maar daar in werkelijk hoegenaamd niets mee hebben uit te staan. Een papagaai kan woorden praten, een aap handeligen verrichten, een glazen oog bedriegelijk een holte vullen; in werkelijkheid heeft dat niets te maken met spreken, handelen of zien. De papagaai, de aap, het glazen oog, is de kwakzalver. Als een bakker wil gaan schilderen dan behoeft men geen schilder te zijn om te zien dat hij dit vak niet verstaat, dat ziet ook elk arder.

Bij de geneeskunst is dit anders: daar ziet de niet „vakman” soms veel later, te laat pas, dat de „genezer” niet genezen kan en dit is juist de groote bron van het gevaar.

De kwakzalver werkt niet alleen aan „verloren gevallen” maar grijpt wat hij kan, uit domheid en hebzucht en laat gedurende de toepassing van zijn bespottelijke waanwijsheden, soms den tijd verlopen, waarin een patient nog genezing had kunnen vinden. Waarom wij dit alles weer vertellen? Uitsluitend om steeds weer om een waarschuwingssignaal te doen hooren, om steeds weer te pogen de menschen, uit alle standen der Maatschappij tot de overtuiging te brengen van het bestaande gevaar in den vorm van kwakzalvers, om even te doen uitkomen het verschil tusschen een functioneerend oog, met een cosmetisch stuk glas, om nogmaals te wijzen op het verschil tusschen functioneerende ingewanden en het opvulsel van een pop. Tot slot dan onze pituitriae, waarvan we een heel eind zijn afgeraait.

Onze moderne verloskundige techniek bedient zich zoo noodig van een klein spuitje, waarin luttel vocht wordt opgezogen, welk vocht wordt ingespoten bij de a.s. moeder, wanneer de toekomstige wereldburger volkomen gebrek aan belangstelling toont voor de buitenwereld. M.a.w. de weënzwakke, maakt plaats voor krachtige contracties waardoor het proces spoedig wordt beëindigd.

Wat lijkt dit alles buitengewoon eenvoudig! Toch is 't noodig geweest, dat onze wetenschappelijke onderzoekers, aan de basis van de hersenen een klein kliertje vonden. Daarna heeft het jaren moeten duren voordat men tot de ontdekking kwam, dat een bepaald gedeelte van dat kliertje, eigenaardige verschijnselen kon teweegbrengen, wanneer dit als extract in een lichaam wordt ingebracht.

Het resultaat van zooveel experimenten is dan de

op de zenuwen, en hierdoor op het lichaam en de ziel tevens werkt.

Daarom oordeel ik de gedachten van een Engelsch schrijver geheel niet te ver gaande of ongegrond, te weten dat de geneesheeren, die het toezicht over gestichten van krankzinnigen en geesteszieken hebben, de muziek veel meer moesten in 't werk stellen dan thans gebruikelijk is, en dat zij de muziek met hunne geneesmiddelen moesten verbinden en samen laten werken.

(Zooiets als Sequah zaliger. M).

Het zou hierbij noodig zijn, dat de geneesheeren dan zelf kenners der toonkunst waren om uit den toestand van iederen zieke te kunnen oordeelen welk soort van hartstochten, op welk een wijze bij hen opgewekt of gestild en welk soort van muziek daartoe gebruikt moest worden. Een ieder die zonder zoodanige nauwkeurige onderscheiding de moeite wilde nemen, om de geesteszieken door middel van de muziek te genezen, zou even ongerijmd handelen als wanneer hij alle koortsen met gelijke poeders wilde verdrijven. HIPPOCRATES heeft zelfs al aangemerkt, dat niet alle muziek voor alle patienten geschikt, dus medicijn is.

Dewij nu de invloed der hartstochten zooveel vermogen heeft op den staat van vele ziekten, begrijpt men gemakkelijk, dat de muziek ook in andere ongesteldheden, dan die men eigenlijk ziekten van het gemoed noemt, goede diensten kan bewijzen.

Dit is in 't bijzonder van de zenuwziekten zeer waarschijnlijk, daar de muziek onmiddellijk door de zenuwen werkt. Maar men kan het ook van andere ziekten zeggen, voor zoover zij door zekere hartstochten verergerd worden.

Men weet bij voorbeeld, dat in tijden van Pest, meer menschen door de vrees voor die ziekte, dan door de ziekte zelve sterven. Kan men het dan wel voor louter fabelachtig houden, hetgeen ons van THALES den Milesiër verhaald wordt, dat hij vele menschen van de Pest zou genezen hebben door op de citer te spelen?

Kan niet de muziek bij de soldaten de vrees verdrijven?

De liederen, welke door de beten van dolle of vergiftige dieren razend worden, zijn als 't ware in den hevigsten brand van driften en gemoedsbewegingen, waardoor hun ongemak onherstelbaar wordt. Zou hier de muziek niet van dienst kunnen zijn?

(Misschien wel, maar welke muziek? M)

GELLIUS meldt inderdaad, dat THEOPHRASTUS

inspuiting van een weinig vocht en het effect dat er op volgt.

We nemen hier een voorbeeld uit vele, om te trachten duidelijk te doen uitkomen het groote onderscheid tusschen de toepassing van op rationeële gronden en wetenschappelijk onderzoek verkregen kennis en het maffe, bekrompene, op niets gebaseerde armzalige kwakzalversgedoe.

Wanneer men nu nog meer waarde wil hechten aan de verklaring van een of andere juffrouw in Stompe Toren die beweert door professoren te zijn „opgegeven” en door een kwakzalver te zijn genezen en wanneer men dan ook nu gelooft, dat bovengenoemde betrouwbare beoordeelaarster nog een advertentie betaald heeft, ja, dan refereeren we ons aan de uitspraak van een onzer filosofisch aangeligde vrienden, die steeds tot de conclusie komt: „ze moeten 't dan zelf maar weten.”

D. J.

Extractum Dr. Bridge.

.Doofheid is te genezen door 1 flacon „Extractum Dr. Bridge”. Prijs met gebruiksaanwijzing f 1.80 na ontvangst postwissel f 1.90 The Chemical works Comp. London Liverpool. Eenige importeurs Haagsche Import-Compagnie, Denneweg 17a, Den Haag.”

Nadat de arme dooven een poosje met rust gelaten zijn met aanbieding van middelkjes, die hun kwaal heeten te genezen, aanbiedingen die steeds op teleurstelling uitloopen, worden zij door bovenstaande advertentie weer eens uitgenoodigd hun geluk te beproeven en hij, die weet, dat de ongelukkige lijdens bijna alles aanwenden wat ter genezing hunner kwaal wordt aanbevolen, weet ook, dat er weer zeker slachtoffers zullen vallen. Zoo spoedig ons mogelijk was hebben wij daarom een onderzoek naar het *Extractum*, waaromtrent wij niet het minste vertrouwen koesterden, laten instellen, teneinde door onze waarschuwing het getal slachtoffers te kunnen beperken.

Het *Extractum Dr. Bridge*, een vloeistof vervat in een fleschje van ongeveer 15 gram inhoud, is, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, een mengsel van *glycerine*, *phenol* (carbolsuur) *kamfer* en eenige vluchtige oliën — vermoedelijk cajaputolie en pepermuntolie.

de muziek bij vergiftige slangenbeten heeft aangeprezen. En MOHAMMED raad ditzelfde middel aan als iemand van een schorpioen vergiftigd is.

Men kan natuurlijk op zulke getuigenissen, niet te veel vertrouwen. De beten van slangen en schorpioenen zijn niet altijd vergiftig en zulke menschen zouden misschien ook zonder de hulp der muziek gezond geworden zijn. Ondertusschen leert toch de natuur der zaak, dat de muziek in zulke ziekten van dienst kan zijn, en de aangehaalde voorbeelden krijgen hierdoor een merklijken trap van geloofwaardigheid.

De jichtpijnen zijn zenuwziekten, dus kunnen er ook wel gevallen zijn, waarin deze door de muziek verzacht worden.

ATHENÆUS meldt, uit een verloren werk van THEOPHRASTUS, dat men door de phrygische harmonie (1) de heupjicht genezen heeft. Diezelfde genezing der heupjicht door de muziek, bevestigt ook CÆLIUS AURELIANUS. Men kan in het algemeen zeggen, dat een middel, 't welk zoo krachtig op de hartstochten werkt als de muziek, in zeer vele ja de meeste ziekten, met vrucht gebruikt kan worden.

HEROPHILUS zei, dat hij geloofde, dat de pols zich naar een harmonisch wet regelde. Zooveel is zeker, dat de muziek, voor zooverre zij hartstochten regelt, een merklijken invloed op den pols kan hebben; en dit is in iemand, die smaak in de toonkunst heeft en voor hare aandoeningen vatbaar is, even weinig te verwonderen, alsdat de pols eener jonge juffrouw verandert, zoodra een schoon galant heer haar zegt. „Ik bemijn U!” Deze uitgestrekte omvang van de werking der toonkunst in de geneeskunde heeft teweeg gebracht, dat sommige geneesheeren de muziek even als andere artsenijen, ter genezing van ziekten in 't algemeen gebruikt hebben.

Van XENOCRATES is bekend, dat hij zijne patienten somtijds een stukje voorgespeeld heeft. En wie het menigvuldig gebruik dezer harmonische artsenij bij ziekten nader wil leeren kennen, kan vele heilzame uitwerkingen er van bij MARTIANUS CAPPELLA vinden. ROGER BACO prees de muziek den grijsaards aan, tot vervrolijking van den geest; en de arabier RHAZES geloofde, dat de moeders zoowel aan zich zelve, als aan hare nog ongeboren vrucht deze versterking der levensgeesten schuldig waren.

Uit hoofde van dit alles, denk ik niet iets wonderlijks te schrijven, als ik zoowel het leeren als het aanhooren der muziek, in 't belang der gezondheid en de vervrolijking van den geest, aanprijs.

Op het fleschje bevindt zich de volgende gebruiksaanwijzing (N.B. in de Nederlandsche taal, wel beleefd van die *Engelsche firma*): „Des avonds een paar druppels op een watje in beide ooren brengen en 's morgens verwijderen.”

Wij beklagen de arme dooven, die dezen raad zullen opvolgen. Niet alleen zal er geen sprake van zijn, dat dit mengsel te beschouwen is als een *geneesmiddel* tegen doofheid maar het is te verwachten, dat een, in 't begin misschien schijnbare beterschap, bij voortdurende aanwending van de druppels, door een verergering van de kwaal gevolgd zal worden.

De vrees is niet ongegrond, dat het gebruik van dit scherpe *Extractum* ontsteking van de uitwendige gehoorgang (Otitis externa) en beschadiging van het trommelvlies kan teweeg brengen en dan is men nog verder van huis.

Sillo.

't Is een feit waarop wij al zoo menigmaal gewezen hebben, dat, zoodra een of andere ziekte eenigszins onrustbarend heerscht, de kwakzalvers er terstond bij zijn om uit deze ongelukkige omstandigheid munt te slaan.

De *Spaansche Griep* is door hen duchtig onder handen genomen en nu de vlektyphus, zou die ongemoeid worden gelaten?

De volgende advertentie geeft hierop het antwoord:

„Hoofdluizen. Waar geen luizen zijn heerscht geen vlektyphus. Houdt daarom het hoofd rein en zuiver. Het eenigste afdoende middel ter verdelging van de hoofdluizen is: Sillo. Uit zuiver medische producten samengesteld. Wetig gedeponerd. Proefflacon van 75 gram f 0,35. Winkeliers flink Rabat. Hoofdvertegenwoordiger voor de provincie Noord-Holland, A. v. d. Berg, 3e Oosterparkstraat 203II A'dam.”

Wat een geluk dat Sillo is uitgevonden! Want waar dit middel het *eenigste afdoende* is, zouden allen, die daarmee geen kennis hebben gemaakt, er slecht aan toe zijn.

Hoort hoe de vervaardiger — of exploitant — zijn waar aanprijst;

Men kan niet genoeg overtuigd zijn, hoe voordeelig en goed een zachte vreugde en een duurzaam vermaak voor de gezondheid is; en wat aangamer, krachtiger en onschuldiger middel zou er zijn, dan de toonkunst, die ons door haar vermogen als tot vreugde dwingt. Een bekwaam musicus maakt zich meester van ons hart, dat wij hem terzelfder tijd vrijwillig overgeven, en wekt zoodanige aandoeningen er in op, als hem goeddunkt. Laat ons daarom die aandoeningen, die wij allen zoeken, die ons allen heilzaam zijn, vreugde en vergenoegen namelijk, door de muziek trachten te bevorderen.

Het eenigste gebrek van deze blijde makende artsenij is dit, 't welk aan alle artsenijen eigen is, dat zij alleen bij de geschikte gestellen werkt, en daarom bij denzulken mist, die zulke ellendige ooren hebben, dat zij de schoonheden der toonkunst niet hooren of voelen kunnen.

Het zou daarom goed zijn, dat ouders die hunne kinderen gelukkig willen maken, door een medicinale beweegreden, welke tot het geluk eens menschen zoo onontbeerlijk is, als vreugde en gezondheid, die oude vergeten grondregel der Grieken weder aannamen, en hunne kinderen tijdig in de gronden der toonkunst lieten onderrichten.”

* Uit een en ander zou men kunnen besluiten dat de muziek een specificum is voor alle ziekten en kwalen van den mensch, maar trots de aangehaalde voorbeelden, is dit niet het geval.

Het zou anders al heel gemakkelijk zijn om een genezing in massa tot stand te brengen, door in een ziekenhuis uitvoeringen van allerlei muziek te doen geven. De eene geneest bij zachte, zalvendé muziek en een ander bij een wals van Straus. Het sorteeren zou vlug genoeg gaan; zij die genezen zijn gaan weg en men houdt alleen hen over die „zulke ellendige ooren hebben, dat zij de schoonheden der toonkunst niet hooren of voelen kunnen,” dus andere artsenijen moeten gebruiken.

Niettemin is het waar, dat muziek „een geheel ander mensch” van ons kan maken, zooals ik iemand bij een concert eens hoorde zeggen.

De aangehaalde oude schrijvers mogen misschien wat al te ver gaan in hun niet te controleeren beweringen, in den grond is er wel eenigen schijn van waarheid, en het lezen er van wel de moeite waard.

MEMENTO.

1) Phrygische harmonie of phrygische toonaard, de 2e kerktoonard, de toonladder van e zonder voortekens.

„Hoelang, ja hoelang reeds hebben, kan haast wel gezegd worden, alle huismoeders getobt, gezwogen, zich het hoofd moe gedacht, hoe zij hunne kinderen toch naar school zouden kunnen sturen, zonder steeds van de altijd terugkeerende kwaal lastig gevallen te worden dat hun kroost weer behebt met ongedierte zou terugkeeren.

Hoeveel middelen zijn er niet reeds voor uitgedacht, door allen weer met vernieuwde moed geprobeerd, maar geen mocht ooit tot een afdoende resultaat aanleiding geven.

Doch thans, stelt U allen gerust zij huismoeders, de niet te overbruggen kwaal, de altijd weer terugkeerende ziekte is overwonnen.

Gebruikt nu Sillo!!! Wat is Sillo??? Sillo is een uit zuiver medische producten samengesteld mengsel.

Sillo is absoluut afdoende, en bovendien volstrekt gevaarloos.

Sillo kan ten alle tijde gebruikt worden al bevinden zich op het hoofd kleine abscessen, gebruikt het gerust want het is zuiverend.

Sillo is, voor het in den handel gebracht werd, in honderden gevallen gebezigt, waardoor steeds bewezen werd dat het beslist afdoende was.

Sillo verspreidt niet, zooals de meeste haarwaters, een onaangename sterke lucht, wat de onaangename zijde vormt bij het gebruik daarvan, doch brengt een eenigszins parfumachtige lucht teweeg.

Maar niettegenstaande al die omhaal van woorden, weet gij nog altijd niet *wat Sillo is?* Wij zullen het u zeggen:

Sillo is, volgens het onderzoek van MEJ. KNIPSCHER en den heer N. KEULEMANS een oplossing van Lysol, waarlijk niets nieuws en niets bijzonders, al is het handelsmerk ook wettig gedeponcerd (wat van geenerlei betekenis is), en al verbiedt de fabrikant ook de namaak.

Misschien zal het geen kwaad kunnen het hoofd met Sillo rein te houden (het herhaalde wasschen zal ook, zonder sillo resultaat opleveren) maar wij verwachten van dit wettig gedeponcerde middel volstrekt niets meer dan van de andere, bekende waschmiddelen; zelfs zouden wij aan enkele van deze verreweg de voorkeur geven boven het „eenigst afdoende“.

UIT DE PERS.

Over geneeskundigen.

In een van zijn „Hygiënische Brieven“ in het N. v. d. DAG bespreekt Prof. SALTET de positie van de geneeskundigen tegenover hunne patiënten. Slechts enkele gedeelten, van deze belangwekkende verhandeling kunnen wij, wegens gebrek aan ruimte, hier overnemen:

„Allereerst wil ik er op wijzen, dat er een mij wel verklaarbare, maar zeker hoogst bedenkelijke oppositie tegen den geneeskundigen stand in de maatschappij schijnt te bestaan en toe te nemen, die er vroeger niet of minder was. Indien men b.v. let op de inrichting van ons staatsziekenhuis op de volksgezondheid, zoo ziet men dat het omstreeks 20 jaren geleden geenszins het streven was, goed opgeleide en voor de gezondheidsleer in het bijzonder voorbereide geneeskundigen op de volksgezondheid te doen toezien en hun ook de middelen te verschaffen, laboratoria en technische hulp, om dit behoorlijk te doen. Integendeel, het werd in de memorie van toelichting voor de nieuwe wet duidelijk op der voorgrond geplaatst, dat men vooral geen geneeskundigen dienst wenscht, maar eerder een soort van sanitair parlement, waarin dan ook blijkens de benoemingen wel op de „politieke kleur“ maar niet op vakbekwaamheid werd gelet.

Zoo heeft men dus in de officieele wereld het geneeskundige vak der gezondheidsleer op den achtergrond geplaatst, maar ook onder de burgerij toont men weinig waardeering voor de geneeskunst. Kwakzalverij is zeer algemeen in de gratie bij menschen van allerlei politieke of godsdienstige overtuiging; menig geneesheer kan, wat de financieele resultaten aangaat niet tegen den kwakzalver op. Nu is wel de uitoefening der geneeskunst als beroep aan bepaalde voorwaarden verbonden. Slechts hij of zij, die het artsexamen heeft afgelegd, mag lijders behandelen, maar iedereen weet, dat de kwakzalver slecht weinig nadeel van deze wettelijke bepaling ondervindt. Hoogstens een boete, die de gezondheidsleer, kruidkundige of magnetiseur gemakkelijker betaalt of door een „dankbaren patiënt“ laat betalen. Men herinnert zich ook de oppositie, toen in het begin van den oorlog de geneeskundigen hun tarief voor ziekenfonds-patiënten verhoogden. Iedereen

mag en moet, zoo betoogt ongeveer de burgerij, meer loon trekken, als het leven duurder wordt, maar als de docter aan deze niet onbegrijpelijke beweging wil meedoen, foetert de maatschappij dat deze wensch onbeschaamd is.“

„Wel mag men zich afvragen hoe het komt, dat een vak waarvoor een lange voorbereiding noodzakelijk is; welks uitoefening maar matige verdiensten oplevert en hetwelk dag en nacht de bereidvaardigheid van den beoefenaar eischt, zoo geringe waardeering ondervindt. Het komt mij voor, dat vooreerst de reusachtige vooruitgang der geneeskundige wetenschap de leken verontrust en dat ten tweede het groote aantal chronische ongesteldheden „waarvoor geen kruid gewassen is“ de oppositie of de geringe achting voor geneeskundig weten en kunnen heeft teweeggebracht. De docter zegt wijselijk aan een ongeneeslijken lijder niet, dat hij met de noodzakelijke filosofie dit ondermaansche spoedig heeft te verlaten. Bijna niemand, ook niet de zieke docter zelf, kan over voldoende berusting beschikken om zoo'n mededeeling te verdragen. De geneesheer moet als humaan mensch de hoop op herstel niet verdooven, al is die niet gerechtvaardigd. Hij zal trachten, vaak met succes, verlichting te geven, waar hij niet redden of genezen kan, maar de lijder die zijn krachten voelt verminderen is, niettegenstaande die hulp, ontevreden en probeert het bij den een of anderen wonderdoener, die gewoonlijk als er niets te helpen valt na eenige „consulten“ vertelt, dat de patiënt al te ver heen is en te laat onder zijne behandeling is gekomen. Bij de laakbare naïviteit van Jan Publick wordt dit dadelijk geloofd en oververteld en de geneesheer heeft bij een grooteren of kleineren kring der bevolking het vertrouwen verloren.“

Tuberculose en Reclame.

In de „Revue d'hygiène et de police sanitaire“ van November 1918 schrijft Dr. G. Vitoux het volgende:

Door den oorlog is nagenoeg overal de tuberculose belangrijk toegenomen en deze opflukking is voor ons reeds zoo zwaar beproefd land in hooge mate zorgwekkend. Gelukkig worden van verschillende zijde pogingen in het werk gesteld de ziekte tegen te gaan en haar noodlottige gevolgen te beperken en dit geeft ons het recht de hoop te koesteren, dat wellicht uit de toeneming van het kwaad iets goed zal voortkomen. — De strijd tegen de tuberculose, die tot voor korten tijd bij ons van zeer weinig betekenis was, heeft in de laatste maanden een wijziging ten goede ondergaan en nieuwe krachten zullen daarin medewerken. De overheid heeft begrepen, dat ten aanzien van een zoo belangrijk vraagstuk, dat de levenskracht der natie bedreigt, onverschilligheid niet langer toelaatbaar is en dat het onverantwoordelijk moet worden geacht, de oplossing ervan aan het particulier initiatief over te laten. Op solieden grondslag is een anti-tuberculose organisatie in het leven geroepen, die wettelijk en methodisch in staat geacht mag worden het kwaad te beperken. Achtereenvolgers zijn in de laatste maanden de Nationale en Departementale vereenigingen opgericht, met hun bezoeken dienst en consultatiebureaux, welke reeds nu belangrijke diensten bewijzen en op voorstel van de afgevaardigden André Honnorat en Fernand Merlier, zal de wetgevende macht eerlang groepen zijn een voorstel in behandeling te nemen „strekking om sanatoria voor longlijders op te richten en de voorwaarden voor de verpleging der lijders vast te stellen.“

Men kan zich bezwaarlijk voorstellen, dat al deze pogingen dreigen onvruchtbaar te worden gemaakt door individuen, die in hun eigen belang de ellende hunner medemenschen exploiteeren. Er toch is dit te duchten, indien men niet op zijn hoede is en de overheid niet snel daartegen optreedt.

Gedurende eenige weken worden de lijders aan tuberculose vooral te Parijs, maar zeker ook elders, bewerkt door eenige geneeskundigen, welke waar schijnlijk samenwerken met schaamteloze bedriegers.

De zaak zit goed in elkaar. In der loop der laatste maanden verschenen in een Parijsch blad een aantal artikelen, waarbij de waarde van een nieuwe geneeswijze der tuberculose hemelhoog geprezen werd. Deze geneeswijze, naar het schijnt door een Italiaansch geleerde ingevoerd en die neerkomt op inspuitingen van suikeroplossing, zou buitengewoon snel den toestand der zieken verbeteren en in opvallend korten tijd klinische genezing ten gevolge hebben. Men kan zich inderdaad moeilijk iets meer verleidelijks voorstellen en beter in staat om het vertrouwen der zieken te winnen en, ofschoon tot nu toe, de bedoelde artikelen nimmer melding maakten van goed gecontroleerde waarnemingen, hebben zij op het publiek een grooten indruk gemaakt, die handig en brutaal geëxploiteerd wordt. Speciale

klinieken zijn opgericht in eigen huizen en hun beheerders maken op schaamteloze wijze reclame.

Gedurende eenige weken zien wij op de muren groote gekleurde aanplakbiljetten prijken die verkondigen, dat de tuberculose voortaan overwonnen is, dank zij de behandeling met suiker, volgens den Italiaanschen professor en dat de genezing der lijders verzekerd is, in welk tijdperk der ziekte zij ook verkeerden.

Maar dat is nog niet alles!

Het aanplakbiljet is niet voldoende. Men verzendt circulaires per post aan alle militairen, die wegens tuberculose uit den dienst ontslagen zijn, waarbij hun aanbiedingen gedaan worden voor behandeling tegen verminderd tarief en voor faciliteiten bij de betaling. De zoogenaamd gereduceerde prijzen wisselen naar gelang van het geval, tusschen 100 en 300 francs en men ziet daaruit, dat zelfs bij den tegenwoordigen suikerprijs een aardige winst voor hem, die deze behandeling toepast, overblijft.

Zoo staan de zaken! Het is met de tuberculose gegaan als met de geslachtsziekten, welke medetengevolge van den oorlog, ontzettend zijn toegenomen.

De zoogenaamden specialiteiten, gewoon de lijders aan deze ziekten te exploiteeren en misbruik te maken van het valsche schaamtegevoel, dat hen er van weerhoudt hun gewonen geneesheer te raadplegen, hebben een ongehoorde uitbreiding aan hun reclame gegeven. Tot nu toe verbannen naar de schaduw der urinoirs, prijkt deze tegenwoordig op alle muren en vult op de meest onbeschaamde wijze een kwart bladzijde der dagbladen. Het oog van onze vrouwen en dochters wordt er door beledigd en op bedroevende en gevaarlijke wijze lokt zij de vreesachtige lijders tot zich. Zou er niet iemand te vinden zijn die den moed en den wil had luid en duidelijk uit te spreken, dat een einde gemaakt moet worden aan de schandelijke practijken, dat men zich verzetten moet tegen deze schurkenstreken, tot nu toe ongestraft, onder welwillend toezien der overheid, toegelaten opdat de toekomst van ons volk beschermd worde, die in dubbele mate bedreigd wordt door de toeneming der tuberculose en de niet minder verschrikkelijke gevolgen der geslachtsziekten?

Zou er in dezen tijd van papiernood, waarin men de dagbladen op rantsoen stelt en hun uitgaaf beperkt, geen afgevaardigde te vinden zijn, geen senator of minister, die het Parlement wijst op de noodzakelijkheid om ter wille van de volksgezondheid het wapen ter hand te nemen dat thans ontbreekt: een wet die al die ongezone publiciteit in de toekomst onmogelijk maakt, en den schaamtelozen geneesheer — en er zijn er helaas! zulke — dwingt het misbruiken van zijn bevoegdheid te staken, en of hij wil of niet den traditioneele eed van Hippocrates te eerbiedigen?

(Tuberculose.)

CORRESPONDENTIE

W. H. B. te R. Wij hadden kort geleden twee artikeltjes over middelen tegen bedwateren geplaatst; daarom lieten wij uw stukje achterwege.

J. J. O. te 's-G. Wij danken u voor de toezending van De Volharding. Het deed ons groot genoegen te ontwaren, dat dit veel verspreide Maandblad onze waarschuwingen overneemt.

— Den toezenders van de Middelb. Ct. en Schager Ct. betuigen wij onzen dank. 't Is bar, hoeveel kwakzalveradvertenties er wel in één nummer voorkomen. Door ons dergelijke couranten te doen toekomen, bewijst men ons een grooten dienst; wij kunnen, ofschoon veel der geadverteerde middelen oude kennissen van ons zijn, daardoor nog dikwijls op de hoogte komen van het bestaan van kwakzalverijen, waarvan wij geen vermoeden hadden en die, in plaatselijke bladen geadverteerd, in de omgeving dikwijls veel onheil stichten. Wij houden ons aanbevolen.

E. T. K. te Z. De pillen in dank ontvangen; Zij worden onderzocht. 't Is niet zeker of het onderzoek resultaat zal opleveren, want die „dames“ schrijven soms zoo'n raar mengelmoes van medicijnen voor, dat het moeilijk is de juiste samenstelling na te gaan. Wij moeten dus om eniggeduld verzoeken. Over die Mevrouw van Gelderen en den haar helpenden apotheker hebben wij reeds het een en ander gezegd in de Maandbladen van December 1913 en November 1914. Ook het gedrag van dien apotheker vinden wij zeer laakbaar, er is echter weinig tegen te doen.

P. G. te O. Wij hebben eerst 30 Mei uwe zending ontvangen. Wij danken u en zullen een onderzoek laten instellen. Van de adres-verandering zullen wij den Secretaris kennis geven.

— Het Verslag van de Gezondheidscommissie, zetelende te Bozmeer, over 1918, in dank ontvangen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *'s-Hertogenbosch*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar f 1.25.

INHOUD:

Hoofdartikel: Een wet tegen de kwakzalverij.

Berichten: Uit het jaarverslag van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over 1917. — Nio de Brahmaan overleden.

Mededeelingen van verschillenden aard: Purgatiepillen van Leroy. — Kwakzalvers-reclame.

Uit de Pers: Het rapport van de Staatscommissie inzake de kwakzalverij. — Kwakzalversmiddelen voor het vee.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: De roode pil- len van Dupuis.

Feuilleton: Volksgeloof en Volksgeneeskunst.

Een wet tegen de Kwakzalverij.

Bij de behandeling in de Tweede Kamer van het wetsontwerp betreffende *Keuring en aanduiding van waren* heeft de heer VAN DE BILT o.m. het volgende gezegd:

„Ook de kwakzalversmiddelen, waarvan de fabricage zeer winstgevend is, dienen onder de wet te vallen. De pers treedt er te weinig tegen op, omdat de fabrikanten goede adverteerders zijn. Deze kwakzalversmiddelen worden gebruikt als geneesmiddelen en zijn veel te duur bovendien.

FEUILLETON.

Volksgeloof en Volksgeneeskunst

Dat er in het volksgeloof al heel vreemde middelen bestaan om ziekten en wonden te genezen, is een ieder bekend.

Wie weet b.v. niet dat hij den spijker, die in zijn voet drong, door dat hij er op trapte, direct in een potje met vet moet steken, of in een boom timmeren? Een probaat middel, want van zweren der wond in den voet is dan geen sprake. Om de dierendag- sche koorts kwijt te raken is er niets zoo afdoende, als een van Uw kousenbanden om een boom te bin- den. Zoodra de kousenband verteerd is, zijt ge de koorts kwijt. Heusch waar!

Om wratten te verwijderen neemt men een touw- tje en maakt er boven elke wrat een knoop in. Zoo- veel watten dus, zooveel knopen. Het touwtje met de knopen, werpt men in den mestput of in de W.C. en zoodra het touwtje verrot is, zijn de wratten spoorloos verdwenen.

Ook het wrijven van de wratten over een lijk is een goed middel om die leelijke uitwassen te doen verdwijnen. Na korten tijd zijn ze weg. Er is echter een bepaling aan verbonden, en wel deze: het lijk moet, bij zijn leven, nooit wratten gehad hebben. Is dit wel het geval dan helpt het strijken van de wratten tegen het lijk niets. Dus dient men een en ander eerst te informeren.

Maar deze middeltjes, er zijn er zoo vele, ze zijn van tamelijk onschuldigen aard. Wie kent ze niet, wie heeft er nooit van gehoord? Ze zijn voor het grijpen!

Erger, meer gevaarlijker wordt het met spinne- webben op bloedende wonden te leggen, om het

De minst ontwikkelden zijn er het slachtoffer van. Een middeltje van stroop, Abdijsiroop, — die nooit een abdij gezien heeft, ofschoon er een monnik op het etiket staat, wordt voor f2 in alle steden en dorpen verkocht, ofschoon de waarde niet grooter is dan twee dubbeltjes.

Stond er nu maar op wat er in zit, dan was aan het bezwaar te gemoet gekomen. Het *Maandblad tot bestrijding van de Kwakzalverij* bevat telkens analyses van die kwakzalversmiddelen, maar het groote publiek leest dat niet. Kan nu niet tegen die kwakzalversmiddelen iets worden gedaan, kan niet evenals in Duitschland worden voorgeschreven, dat op het etiket, dus op de verpakking, de schei- kundige analyse moet staan? Hoe ook, het is in het belang van de volksgezondheid, dat de wet- gever hier tusschenbeide treedt!

Minister AALBERSE heeft hierop geantwoord:

„De heer van de Bilt vroeg of ook de kwak- zalversmiddelen onder deze wet zullen vallen. Wellicht zullen er eenige van die middelen onder vallen, maar de bestrijding der kwakzalverij zal moeten geschieden door de wijzigingen der Phar- maciewet. Het zal te gelegener tijd toch tot

bloed te stelpen, of tabaksbladen of papier waarin tabak verpakt is geweest, tabakszakjes met het- zelfde doel.

Een vieze boel wordt het wanneer de uitwerp- selen van menschen en dieren worden gebruikt om ziekten te verdriven.

Zoo nemen wij eens het gebruik van de muizen: Hee verachtelijk en schadelijk dit diertje ook voor het menscheijk geslacht is, hebben de menschen echter gezocht er hulp in te vinden, tot genezing van enkele kwalen. Nog heden is het volk in som- mige streken in den waan, dat wanneer men twee of drie muizer of een rat, gevild en de kop en pooten afgesneden, in water kookt en het afkooksel ervan aan kinderen te drinken geeft die gewoon zijn in bed te wateren, deze kinderen die lastige gewoonte nalaten.

Om de walgelijkheid te vermijden willen anderen, dat men hun de asch van een verbrande muis of rat, driemaal per dag 1 gram ingeve. Ook verzekert men dat die asch op wratten gewreven, deze weg- neemt, de barsten van winterhanden geneest en tot opheldering der oogen dienstig is.

Het warme bloed van een levend opengesneden muis of rat is zeer vermaard tot het doen vergaan der kliergezwellen aan den hals, indien men die er mede wrijft, en vervolgens een lint in dat bloed ge- doopt zoolang om den hals draagt, tot dat het er van zelf af valt. (Lekker!) Niet minder vermaard zijn de ratten- of muizenkeutels in wijn-azijn op- genomen, en als een smeisel tegen de schurfigheid der huid gebruikt of met honig en uensap gemengd, om, van tijd tot tijd op het hoofd gestreken, het haar te doen groeien.

Kleine kinderen kan men, door hun drie of vier keuteltjes met zog of pap in te geven, een open lijf maken: gedroogd en tot poeder gewreven, schat men het dienstig, om de waterloozing te bevorderen, alsmede tegen 't graveel.

wijziging van die wet moeten komen en dan zal spreker, dat kan hij den heer van de Bilt beloven, de kwakzalvers niet sparen!

Deze laatste verklaring van den Minister nemen wij gaarne aan als van iemand, die herhaaldelijk heeft getoond ons streven goedgezind te zijn.

En ook den heer VAN DE BILT zijn wij zeer dankbaar, dat hij de zaak te berde heeft gebracht. Over vraag en antwoord verheugen wij ons; waar naar middelen gezocht wordt om de kwakzalverij den kop in te drukken, om dit groote gevaar voor de samenleving te beteugelen, kan men steeds van onze dankbare instemming zeker zijn. Wij nemen elke hulp in onzen strijd gretig aan.

Maar toch gaan onze wenschen verder dan het gebodene.

Tot nu toe zijn de wettelijke bepalingen tot be- strijding der kwakzalverij samengekoppeld aan de *geneeskundige wetten* en wat er van die bestrijding is terecht gekomen, behoeven wij niet uiteen te zetten. Sedert 1865 zijn die bepalingen van kracht en... de kwakzalverij bloeit als ooit te voren.

Thans wenscht men die samen koppeling opnieuw tot stand te brengen; de heer VAN DEN BILT bij

„Een levendige Muys opgensneden, en die alzo warm over de slangen beet geleyt ofte schorpioe- nen steek, zal 't fenijn terstont dempen.

De Veldtmuys tot asschen gebrand, en met honing onder de oogen geleyt, verdriift de duysterheit, en maekt een klaer gesicht. Dese assche met honing ofte Roozenedick in de ooren gedropt beneemt alle pyne der ooren!”

Aldus een paar recepten uit een oud handboek voor de „Gezontheyt.”

Dat het bijgeloof, en de zucht tot zelfbehoud dikwijls tot wreedheid voert, bewijst het gebruik van levend opengesneden muizen en andere dieren.

Zoo lezen we van honden:

Een kleine hond „levendig opengesneden,” en geheel warm op het hoofd gelegd, wordt door zeer kundige practici, als een heilzaam middel in zware en geweldige pijnen van dat deel aanprezen, ja zelfs in zulke pijnen die gehouden worden van de aandoening der inwendige deelen, zcoals de herse- nen en hersenvliezen af te hangen.

Zoo'n „opengesneden” hondje in de zijde gelegd die door de pleuris is aangedaan, heeft zoowel als de meeste uitwendige applicaties en broeiingen, veelmalen goede uitwerkingen gedaan. Levende jonge honden worden soms op den onderbuik ge- legd, om de koliekpijn door een zachte stovende warmte te doen bedaren.

Bij BARTHOLINUS vindt men aangeteekend, dat een hond, zoodra hij de warmte van 's lijdens lichaam voelde, direct sterk begon te braken en aanstonds was het koliek genezen. Probatum est!

Om de pijnen van het podagra te stillen, is er volgens BORELLES, niets beter dan jonge honden bij zulk een lijder te doen slapen, waardoor de kwaal tot zulk een graad in hun overgaat, dat zij niet meer kunnen loopen.

De heer ASCHELIN, een man die buitengewoon met podagra gekweld werd, liet gestadig zijn voeten

de *warenwet* (en ongetwijfeld kan hiervan nuttig effect worden verwacht) en de Minister door de bepalingen tegen de kwakzalverij onder te brengen bij de *pharmaceutische wetten*.

Het leidt geen twijfel, dat ook in dit laatste geval niet onbelangrijk tegen de kwakzalverij te velde kan worden getrokken, zooals wij reeds be- weerden in ons No. van Februari 1915, bij de bespreking van het toen ingediende, thans ingetro- ken wetsontwerp, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst.

Maar evenzeer staat het bij ons vast, dat een dergelijke samenkoppeling het zoo ernstige kwaad als de kwakzalverij niet *voldoende* kan keeren, te meer, waar men te doen heeft met *kwakzalvers*, menschen, die getoond hebben over de noodige brutaliteit te beschikken, vereischt om in elke wet de mazen te vinden, waar doorheen ze kunnen glippen.

Wij herhalen hetgeen wij in 1915 — en ook vroeger — schreven:

„Bij het verbinden van bestrijdingsmaatregelen tegen de kwakzalverij met andere wetten, zal steeds, wij hebben het al dikwijls beweerd, de bestrijding van de kwakzalverij in het gedrang gekomen. De kwakzalverij is zóó'n groot euvel, grijpt zóózeer in het maatschappelijk leven, werkt zóó nadeelig op volksgezondheid en volkswelvaart, dat zij noodzakelijk (even als andere groote maatschappelijke misstanden) een speciale wet behoeft, waardoor zij geregeld wordt”.

Dus, . . . een wet tegen de kwakzalverij!

BERICHTEN.

Uit het jaarverslag van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over 1917. Aan dit verslag ontleenen wij het volgende:

„Wet van 1 Juli 1865 (*Stbl.* no. 61), regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, zooals deze wet is gewijzigd, laatstelijk bij de wet van 19 Maart 1913 (*Stbl.* no. 107).

Pharmaceutische wet.

[Ingevolge opdracht van den Centralen Gezondheidsraad won het buitengewoon lid Dr. H. WEFERS BETTINK bij de betrokken ambtenaren van het Staatstoezicht op de volksgezondheid en bij rechterlijke ambtenaren inlichtingen in ter beantwoording van de vraag in hoeverre de justitie te kort schiet ten opzichte van vervolging en berechting van overtredingen van de wetten, regelende de uitoefening der geneeskunst en der artseneijbereidkunst.

De verkregen inlichtingen wekten bij den heer WEFERS BETTINK de overtuiging, dat, behoudens enkele uitzonderingen, de ambtenaren van het Staatstoezicht niet te klagen hebben over gebrek aan

door een schoothondje likken. Hierdoor genas hij, het hondje kreeg zwaar het podagra en stierf er aan.

Twee jaar bleef deze heer vrij, doch werd toen opnieuw door deze kwaal aangetast. Hij nam een anderen hond en door diens likken is hij volkomen hersteld. (Hoe het hondje er aan toe was, wordt niet gemeld. Voor de curiositeit wel erg jammer. M.)

Ook leert de ondervinding, dat het likken der honden, zeer dienstig is om de wonden zoowel van zich zelf, als die van menschen te zuiveren en spoediger te doen genezen. En wanneer de wonden vuil zijn, of met eenig vergift besmet, krijgen deze dieren daar dikwijls ongemak van. (Hoe is 't mogelijk! M.)

Het vet van den hond wordt voor doordringender, meer zuiverend, en wondheelerder gehouden, als enig ander vet. Uitwendig gebruikt, wordt het geprezen tegen jicht en oorspijnen, droge zweren en schurft. Ook wordt het soms inwendig gebruikt tegen longzweren en borstkwalen, dienende alsdan tot rijpmaking en uitloozing der fluiten.

De drek van honden werd in vroeger tijd ook als geneesmiddel gebruikt.

Verschillende schrijvers o.a. ETTMULLER, hebben vele goede eigenschappen aan het *album graecum* (hondendrek) toegekend. Zij prezen het aan is: zweetverwekkende, zuiverende, koortsverdrivende, wondheelerde, verzachtende, buitengewoon dienstig bij kropzweren, benauwdheid en alle andere keelziekten, zoowel in — als uitwendig gebruikt.

Thans wordt het *album graecum* niet meer gebruikt, of misschien alleen nog door lieden die nu eenmaal van geen vooruitgang willen weten, en het gebruik hunner voorouders in eere willen houden. Zoo zijn er! Van jonge honden wordt of werd, een olie of balsem gemaakt, bekend onder den naam van *jonge hondensbalsem*.

De pasgeboren hondjes worden in boomolie gekookt, zoolang, tot zelfs de beenderen fijn gekookt

bereidwilligheid van de justitie om mede te werken tot beteugeling van den onwettigen verkoop van geneesmiddelen, wanneer er proces-verbaal was gemaakt; dat de justitie uit eigen beweging zelden optreedt terwijl de indruk was, dat waar zij na proces-verbaal vervolgt, die vervolging haar weinig sympathiek is, hetgeen ook wel mag worden afgeleid uit de geringe straffen, die bij vervolging worden toegepast. Daardoor werken zij weinig afschrikwekkend; de clandestiene verkoop gedurende den tijd der terechtzitting brengt den beklagde gewoonlijk meer op dan het bedrag der geldstraf.

Van de zijde der politie werd soms, als reden voor haar niet zelfstandig optreden, opgegeven, dat hare ambtenaren geen kennis hadden van de zaak, waarvoor zij zouden moeten verbaliseeren; toen daarop de betrokken [pharmaceutische inspecteur aanbodde hun een cursus dazover te geven, mislukte deze poging, omdat de procureur-generaal zeide de bevoegdheid te missen de politieagenten voor zoo'n cursus te doen samenkomen.

Eindelijk bleek, dat overlading van werkzaamheden bij de kantongerechten, dikwijls ook oorzaak is, dat erbij de justitie bezwaren bestaan tegen veelvuldig optreden tegen deze overtreding, waarvan de belangrijkheid soms niet wordt erkend.

Ten opzichte van de uitoefening der artseneijbereidkunst door onbevoegden en den verkoop van geneesmiddelen beneden de in lijst C genoemde minimum-hoeveelheden, gedurende het verslagjaar, kan slechts herhaald worden wat daaromtrent in de vorige jaarverslagen werd medegedeeld: de overtredingen waren vele en velerlei; betreffing bleef in den regel achterwege en waar ze werd toegepast, bestond ze in het opleggen eener zeer geringe geldboete, dikwijls van niet meer dan f 0.50.

De Raad vond gedurende het verslagjaar aanleiding de aandacht van de met het toezicht op de handhaving der wet belaste ambtenaren van het Staatstoezicht op de volksgezondheid te vestigen op een bepaald persoon, van wien vermoed werd, dat hij de artseneijbereidkunst onbevoegd uitoefende, en op bepaalde winkels, waarvan de Raad meende te kunnen aannemen, dat geneesmiddelen verkocht werden beneden de vastgestelde minimum-hoeveelheden. Een der pharmaceutische inspecteurs vond in zijne bemoeiingen ten dezen aanleiding de aandacht wederom te vestigen op de groote bezwaren, verbonden aan het constateeren der overtreding, zóó, dat in rechte opgetreden kan worden en daarneven aan de geringe waarde, die door de rechterlijke ambtenaren, in den regel, aan delicten, als hier bedoeld, wordt gehecht.

Met dezen inspecteur is ook de Raad van oordeel, dat afdoende verbetering slechts is te verwachten van wetswijziging, waarbij de verkoop van geneesmiddelen en vergiften buiten de apotheken op afdoende wijze geregeld wordt.”

Omtrent het onderzoek van geheimmiddelen wordt in het verslag het volgende gemeld:

„*Abortief middel.* De Directeur van den gemeentelijken keuringsdienst te Utrecht verzocht den phar-

zijn. Deze soep wordt dan gefiltreerd en nog warm zijnde worden er verschillende kruiden bijgevoegd. Dan wordt alles bijeen in een kruik gedaan en deze een paar weken in den zonneshijn gezet, daarna wordt de vloeistof weer gefiltreerd en tot het gebruik bewaard.

Deze balsem wordt zeer geprezen en aangewend tegen kneuzingen, zenuwzwakte, lamheid, het spit en jicht.

De handschoenen van hondenleder gemaakt, zijn, zegt men, zeer dienstig tot verzachting aan het vel en om jeuk te doen bedaren.

Van de bereide vacht der krulhonden, worden kousen gemaakt, die, naar men zegt, veel verlichting aan de podagreuzsen geven. Laarsjes van hondenleder bereid, en op het bloote vel gedragen, roemt men buitengewoon om zeere beenen en aderspatten te genezen.

Men ziet, dat er nog al wat nut van de honden getrokken kan worden, in de volksgeneeskunst.

Over het algemeen is men bij het gebruik van huismiddeltjes, en het zelf bereiden van geneesmiddelen(?) niet vies uitgevallen. Zelfs de uitwerpselen van menschen en dieren worden uit- en inwendig gebruikt hetgeen niet zelden verkeerd uitkomt.

Welke ingrediënten het menscheijk lichaam alzoo levert voor verschillende doeleinden, blijkt uit het volgende:

De stank van haar, dat verbrand wordt, is dienstig om de opstijging bij vrouwen te doen bedaren. Door distillatie geeft haar een vlug, doordringend zout, dat bij vallende ziekte, beroertheid, slaapzucht en nog meer kwalen, aangeprezen wordt. Daarenboven verschaft het hoofdhaar, als men het door een kromhals, in het zand gezet, distilleert, een olie, die zeer dienstig geacht wordt om het haar te doen groeien en nieuw haar te doen opkomen op plaatsen die kaal geworden zijn. Men mengt de olie met honig tot een zalfje en smeert er het hoofd mede.

maceutischen inspecteur een onderzoek te doen instellen naar capsules, waarvan het gebruik als abortief middel werd vermoed.

* Bij onderzoek in het Centraal Laboratorium bleken zij een groenachtig-bruine vette massa te bevatten, welke waarschijnlijk bestond uit sandelolie, vermengd met een vette olie. Alkaloiden en schadelijke verbindingen werden niet aangetroffen.

Diabetikerthee. Diabetikerthee (kein Gemisch) van WILH. JUNGEBURT te Cöln-Lindenthal, door den pharmaceutischen inspecteur voor Noordholland en Utrecht aangetroffen in eene apotheek in zijn amtsgebied, bleek bij een door hem verricht onderzoek te bestaan uit het gedroogde bloeiende kruid van *Senecio Fuchsii*.

Het einde van een kwakzalver. Woensdag 4 Juni j.k. werd in een café aan het slagveld te Rotterdam aangehouden de 29-jarige E.K.V. bijgenaamd NIO DE BRAHMAAN. Hij stond als deserteur van het Nederl. leger gesignaleerd. Hij had papieren bij zich ten name van Jacobus Moltini en was uit Antwerpen gekomen.

V. werd ter beschikking der militaire autoriteiten gesteld en vervolgens, onder geleide van een korporaal, op transport.

Aan het station D.P. te Rotterdam zakte Nico plotseling ineen. Hij werd naar de wachtkamer der conducteurs gebracht, waar een dokter den dood tengevolge van hartverlamming constateerde.

V. oefende destijds in den Haag een zeer drukke praktijk als wonderdokter uit en werd er ook een paar maal voor veroordeeld. Het laatst nog in Sept. 1917.

Zie ons Maandblad van October 1917.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Purgatiepillen van Dr. Leroy.

In een van de eerste jaargangen van ons blad, in het no. van April 1983, waarschuwde de toenmalige Redactie tegen een boekje: *Geneeskundige Zuiveringsleer van Dr. Le Roy*, in welk boekje o.m. reclame werd gemaakt voor een zeker soort purgeerpillen. Gedurende geruimen tijd hebben wij van dezen dokter niets vernomen, totdat, kort geleden, een advertentie onze aandacht vestigde op den naam en op de pillen. De *Rozen-apotheek*, Rozengracht 27 te Amsterdam, bood daarin pillen aan onder den naam van *Purgatiepillen van Dr. Leroy*. Nu weten wij niet of deze naam slaat op de pillen in het aangehaalde boekje beschreven, maar wij vonden het toch raadzaam iets omtrent de samenstelling te weten te komen. Als steeds vonden wij Mej. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS bereid het onderzoek van de pillen, gehaald in de *Rozen-apotheek*, op zich te nemen en, als resultaat van dit onderzoek, kunnen wij mel-

De asch van haar, van een half tot één drachma, afgetrokken in een glas wijn, wordt aangemerkt als een goed middel tegen de geelzucht. Het aftrek- sel wordt ingenomen 's morgens op de nuchtere maag!

De nagels van vingers en teenen worden tegen de vallende ziekte aangewend. Men geeft ze droog, maar ook afgetrokken in een glas wijn. Ook dit middel wordt gebruikt tegen slaapziekte, waterzucht en verouderde afgaande koorts.

Het oorsmeer heeft een zeepachtige, zuiverende doch tevens balsemende hoedanigheid. Het is nuttig bij kwetsuren der zenuwen en pezen, hetzij alleen gebruikt of gemengd met perubalsem.

ETTMULLER prijst het, gemengd met notenolie, aan om de wonden te zuiveren!

AGRICOLA geeft de beschrijving van een zalfje samengesteld uit oorsmeer, loodsuiker en olie van noten, 't welk in korten tijd, op een verbazende wijze ontstekingen, zwelling der gewrichten en verzweringen genezen zou. In 't bijzonder zou het goed zijn om kleine wondjes die men soms aan de wortels der nagels maakt, en de gebarsten lippen, ontstaan door de winterkoude, te genezen.

Dit walgelijke middel zou ook, ingenomen, tegen koliek dienstig zijn!

Het is bekend, dat vele dieren hun wonden genezen door ze te likken, en bij den mensch vindt men dergelijke voorbeelden. Maar hieruit mag men niet besluiten, dat door zoo'n likpartij alle wonden en kwetsuren worden genezen. Het is ook eerder aan te nemen, dat de dieren, door hun wonden te likken, deze zuiveren en zuiver houden, ongewenschte zelfstandigheden verwijderen en de genezing van binneuit gaat, dan dat men het genezen in zijn geheel aan het likken toeschrijft, dus dat de genezing van buitenaf zou komen.

De verzachting die het speeksel geeft bij jeuk of ontvellingen is ieder bekend. En het uitzuigen van

den, dat de pillen bevatten *jalapehars, sennabladen, rhabarber* en een in water onoplosbare *ijzerverbinding*, vermoedelijk het bruine staalpoeder.

Nu, men kan het er mee doen. Drie laxeer-middelen tegelijk en daaronder de *zeer sterk werkende jalapehars*. Op het doosje, waarin de pillen worden afgeleverd, staat 's avonds 1 à 2 pillen; een geregeld gebruik van die hoeveelheid kan bij sommige gestellen en bij verschillende kwalen hoogst ernstige gevolgen na zich slepen. Men zij voorzichtig en vrage eerst raad aan zijn geneesheer, vóór men zich aan deze weldaad van de Rozen-apotheek waagt.

Kwakzalvers-reclame.

De bedreiging in stilte.

Als de ziekte u overvalt, zeg dan niet, dat gij van haar komst niets kondt merken. De ziekte komt zoo maar niet ineens. Zij neemt sluipsgewijs haar maatregelen om U te overvallen en werkt gestadig voort. Dat is de bedreiging in stilte, die men niet altijd nauwkeurig kan onderscheiden, maar waarvan zwakte en ongemakken, die haar voorloopers zijn, toch een voorgevoel geven. Zulks is in het bijzonder waar voor gevolgen van bloedarmoede, van uitputting en verslapt zenuwen. Men wordt niet plotseling bloedarm of zenuwzwak, dat gaat geleidelijk. Met een weinig oplettendheid zou men het kunnen bemerken en het gevaar bezweren, want meestal zou het voldoende zijn ter geschikter tijd het geneesmiddel te gebruiken dat bloed en zenuwen weder herstelt. De Pink Pillen zijn daarvoor aangewezen. Zij geven het bloed nieuw leven en nieuwe kracht en versterken op krachtige wijze het zenuwstelsel. Zoo bijvoorbeeld zou de moeder, wier brief wij heden publiceerden zich zeker heel wat ongerusheid hebben bespaard, als zij bij het zien van den achteruitgang harer dochter in gezondheid en krachten haar onmiddellijk de Pink Pillen had doen gebruiken. „Ik kan U niet genoeg zeggen, schrijft Mevrouw MÉTAYER, wonende rue de Madelaine 102 te Angers (Frankrijk) hoe voldaan ik ben over de Pink Pillen. Mijn achttienjarige dochter was zeer bloedarm tengevolge van een voor haar leeftijd zwaren arbeid. Na velerlei nuttelooze geneesmiddelen te hebben gebruikt, nam ik het besluit een behandeling met de Pink Pillen te ondergaan. Zij is op heden geheel genezen en kan zonder zich te vermoeien allen arbeid verrichten. Als ik ze ooit zou nodig hebben zou ik geen oogenblik aarzelen mijn toevlucht weer tot de Pink Pillen te nemen.”

wonden of steken van venijnige dieren, heeft ook zijn nut. Maar dat men speeksel met goeden uitslag tegen koorts kan aanwenden, is weer al te ver gezocht.

Bovendien wordt het aanwenden van speeksel gevaarlijk, als de persoon van wien het speeksel komt, met een of andere kwaal behept is.

Men kan daarom de gewoonte van vele moeders en bakkers niet genoeg afkeuren, die niet nalaten de pap of ander voedsel eerst in haar eigen mond te steken, voor dat zij het aan de kinderen geven. 't Bederft de vertering, kan besmetting geven en een bronader worden van een menigte ziekten, waarvan de oorzaak niet kan gevonden of weggenomen worden. Het drinken van menschenbloed tegen de vallende ziekte, werd van oudsher sterk aangeprezen. Nog warm zijnde moet het gedronken worden.

CELSUS verhaalt, dat iemand door dit middel van de vallende ziekte is genezen doch TULPIUS beschrijft twee gevallen, waarin het bloed van een zoeven onthoofden jongen man, gedronken door twee lijdens aan vallende ziekte, de kwaal verergerd heeft in plaats van te verdrijven. Men zegt wel dat de patient zich dadelijk na het gebruik sterk moet bewegen teneinde aan het zweten te geraken, doch niettemin is dit afschuwelijke middel, naderhand nog in verschillende gevallen nutteloos gebleken. Zelfs heeft men waargenomen, dat zij, die bloed van menschen hadden ingenomen, ijshoofdig en krankzinnig geworden zijn, ja, een van dezen stierf drie dagen later.

Men mag vrijwel aannemen, dat de gedachte aan het afschuwelijke middel, de gebruikers als een nachtmerrie heeft vervolgd, hen angstig en vreesachtig maakte met krankzinnigheid als gevolg. Ook de angst, in 't algemeen den gemoedstoestand, van den veroordeelde even voor zijn onthoofding, kan door het bloed een heilloozen invloed op den patient hebben. Een en ander is waarlijk reden genoeg om zulk

Pendant.

Als de kwakzalver U beetneemt, zeg dan niet dat gij van zijn komst niets kondt merken. De kwakzalver neemt sluipsgewijs zijn maatregelen om U te bedriegen en werkt gestadig voort. Dat is de bedreiging in stilte, die men altijd nauwkeurig zou kunnen onderscheiden, als domheid en bijgeloof, de helpers van den kwakzalver, U niet verblindde.

Zulks is in 't bijzonder waar voor de Pink Pillen, die bloedarmoede en uitputting van Uw portemonnaie tengevolge hebben.

Die bloedarmoede en uitputting komt niet plotseling, doch geleidelijk, want men moet de pilletjes langdurig gebruiken.

Met een weinig oplettendheid en een beetje gezond verstand zou men het kunnen bemerken en het gevaar bezweren, want meestal zou het voldoende zijn ter geschikter tijd de oogen te openen en een geneeskundige te raadplegen, die Uw lichaam herstelt en Uw portemonnaie voor uitputting behoedt.

De Pink Pilletjes zijn daar heusch niet voor geschikt. Zij versterken alleen op krachtige wijze de portemonnaie van den kwakzalver.

Zoo b.v. zou de moeder, wier brief wij heden publiceerden, zich zeker heel wat ongerusheid hebben bespaard en heel wat geld in haar zak hebben gehouden, als zij bij het zien van den achteruitgang van haar dochter in gezondheid en krachten, een dokter had geraadpleegd.

Het briefje van de moeder, dat nu volgt is zulke vermakelijke onzin, dat wij het met genoegen een paar maal hebben gelezen.

De dochter gebruikte b.v. velerlei nuttelooze geneesmiddelen.

Maar moedertje, waarom nu nuttelooze geneesmiddelen gebruikt, had eens een dokter geraadpleegd en het dan met goede geneesmiddelen geprobeerd.

Toen nam de moeder het besluit een behandeling met Pink Pillen te ondergaan, let wel de moeder, niet de dochter, want de brief zegt: „nam ik het besluit,“ enz. enz. de dochter kwam, door de behandeling die de moeder onderging, er weer bovenop!

Is dat mooi of niet?

Jammer, dat de goochelaar Bamberg dood is. Die moeder en dochter zou iets voor zijn repertoire zijn geweest.

Tot besluit zegt de moeder nog: „Als ik ze ooit zou nodig hebben zou ik geen oogenblik aarzelen mijn toevlucht weer tot de Pink Pillen te nemen.”

Dus wel degelijk heeft de moeder de pilletjes

een geneesmiddel, waarvan de natuur zelfs een afrijzen heeft, geheel te verwerpen.

Dat somtijds bloedstortingen ophouden, in 't bijzonder het bloeden uit den neus wanneer men lianen in bloed gedoopt, op 't voorhoofd legt en het daar laat drogen, is niet een uitsluitend gevolg van de uitwerking van dat bloed, want met enkel water gelukt het ook wel eens en nog beter met azijn.

Ook raadt men aan het bloed op het vuur te drogen en het daarna tot een poeder te wrijven, welke men in de neusgaten kan blazen. Anderen willen dat men het bloed zal gieten op een gloeiend ijzer en de damp ervan in de neus ophalen. Het spreekt van zelf, dat in al deze middelen meer inbeelding dan werkelijke kracht van het middel, werkt.

De urine van den mensch, uitwendig gebruikt zou een zeer goed middel zijn tot verzachting der pijnen van het podagra, 't zij tot broeiing of met Alst tot een papje gemaakt en aldus opgelegd.

Men wascht er ook de lichaamsdeelen mede, die met schuift, kwaad zee, of dauwwoom geplaagd zijn, en zij is bij uitstek dienstig tot het verjagen van pijnen in de leden of spieren, door koude veroorzaakt.

Het is een bekend middel, de handen die door de winterkoude barstig van vel zijn, 's avonds te wassen met zijn eigen water.

Het inwendig gebruik van urine zullen we maar stilzwijgend voorbij gaan, want eerstens is het wel wat erg vies, zelfs er maar aan te denken en dan, men geeft er zooveel van op dat het toch niet anders kan of men haalt er de schouders voor op.

Er zijn in het volksgeloof en onder de huismiddeltjes nog een aantal te noemen die „alles en nog wat“ genezen of voorkomen, maar die middeltjes zijn zoo obscuur, zoo vies en soms zóo gevaarlijk, dat wij er maar niet verder van zullen vertellen, ook al uit angst dat er zullen zijn die, na het lezen er van, zelf proeven zullen gaan nemen.

geslikt, want ze zou *weer* haar toevlucht tot de pillen nemen. Wáblief?

De geheele annonce, en de brief in 't bijzonder laat zien dat de opsteller een beetje lager onderwijs nog hard nodig heeft. Wat een taal! Wat een stijl! Misschien als deze pillenbaas zelf eens een kuur met zijn pilletjes onderging? Wie weet of het niet zal helpen aan een beetje stijl in de annonce-opstellerij.

Intusschen, is het zeer te bejammeren dat die Mevrouw Métayer zoo ver weg zit, of wellicht alleen in de verbeelding van den pinkpillenman bestaat.

Maar anders, zij kon zeker rekenen op een bezoek van

Memento.

UIT DE PERS.

Het rapport van de Staatscommissie in zake de kwakzalverij. *)

Bij Koninklijk Besluit van 31 Juli 1917 werd een Staatscommissie benoemd met de opdracht een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaars van de geneeskunst toegepaste geneeswijze en naar de door deze verkregen resultaten. Een tweede Staatscommissie, ter zelfder tijd ingesteld, kreeg de opdracht te onderzoeken of aan deze ongediplomeerde en dus niet wettelijk toegelaten geneeskunstbeoefenaars eenig verlof tot uitoefening der praktijk zou kunnen worden gegeven. Het rapport van deze laatste commissie is nog niet verschenen, maar de eerste heeft haar arbeid ten einde gebracht en haar rapport is door den druk bekend gemaakt. Het geeft niet zoo heel veel nieuws, noch ten voordeele noch ten nadeele van het bedrijf der onbevoegden, en het levert dus ook weinig stof ter beoordeeling van de vraag of het bestaande verbod moet worden bestendig, maar het is toch misschien goed er eens wat van te zeggen, omdat juist omtrent het laatste punt, de zaak waarom het gaat, naar hetgeen men zoo hier en daar vernemt, de indruk gewekt schijnt te zijn, dat er al enigszins een uitspraak gevallen is. Dat lijkt me zeker niet juist en ik geloof, dat het goed kan zijn over de betekenis van het rapport tot klaarheid te komen.

Dat de commissie met haar arbeid tot geen meer sprekend resultaat gekomen is zal aan haar zeker nooit kunnen worden geweten. Zij kon alleen het werk beoordeelen van de personen, die zich bij haar aanmeldden, en dat er niet meer kwamen en zoo weinig treffende gevallen voor het onderzoek beschikbaar werden gesteld, was haar schuld niet. Ze

*) Plaatsgebrek heeft ons tot nu toe belet de volgende beschouwing, voorkomende onder de rubriek *Medische Kroniek* van het *Algemeen Handelsblad*, onder de oogen van onze lezers te brengen. Wij denken echter: beter laat dan nooit. RED.

Het lijkt aan ook onnoodig, uitdrukkelijk te verklaren, dat de bovengenoemde huismiddeltjes uit de „volksgeneeskunst“, niet mijn goedkeuring wegdragen. Integendeel, worden zij juist eens op het tapijt gebracht, om te doen zien tot welke vreemde en dwaze middelen, men voor ziekten en kwalen zijn toevlucht neemt, inplaats dat men een geneeskundige gaa raadplegen.

Dat de kwakzalvers zoowel nu als vroeger, met enkele huismiddeltjes wonderen verrichtten, naam en geld maakten is te begrijpen.

Immers als een middeltje bij één van de honderd gebruikers, per geluk of per ongeluk een goeden uitslag heeft, al is het maar in de verbeelding, dan wordt dat uitgebaaid en geëxploiteerd ten bate van den verkooper of kwakzalver. De overige negen en negentig gebruikers zwijgen immers. Zij erkennen voor zich zelf dat ze er in gevlogen zijn, maar willen dat voor de buitenwereld niet weten, nog minder willen zij bekend zijn als tot kwakzalvers-middelen hun toevlucht te nemen. En daarin schuilt het succes van den kwakzalver, dat het publiek alleen van den goeden uitslag hoort en niets van den anderen kant. De geneeskundigen maken met hunne behaalde successen geen reclame, zij achten dat beneden de waardigheid van hun menschevend, hoog ambt.

Daarentegen zijn er patienten die tegen hun geneesheer ageeren, omdat deze niet op het eerste gezicht ziet wat de patient mankeert en met een universeel geneesmiddel in zijn tasch aankomt om zonder naer onderzoek direct toe te dienen en genezing te commandeeren.

Er zijn nu eenmaal van die schuinsmarcheerdere op de wereld en de gewetenloozen, de bedriegers, de kwakzalvers profiteeren er van.

MEMENTO.

heeft er moeite genoeg voor gedaan het noodige materiaal te verkrijgen en alles wat haar geboden werd volkomen loyaal en zonder vooringenomenheid onderzocht, en meer dan dat kon zij natuurlijk niet doen. Nu het werk gereed is en de gelegenheid tot onderzoek althans voor het oogenblik, niet meer bestaat, hoort men merkwaardigerwijze weer telkens van prachtige genezingen, die ware wonderen zouden zijn. Waarom hebben de bewerkers daarvan zich dan niet aangemeld? Juist die worden nu gemist en wat de Centrale Gezondheidsraad, blijkens wat het rapport vermeldt, gehoopt had, dat er van al die wondergenezingen een eenvoudige verklaring zou worden verkregen, kon niet worden gegeven. Dat is jammer, maar tot een oplossing, die ieder bevestigde zou men toch nooit hebben kunnen komen. Als men die begeerde uitkomst verkregen had, zou er natuurlijk spoedig een andere nog wonderdadiger genezing gemeld worden, waarvoor zulk een eenvoudige verklaring zeker zou worden afgewezen. Er zullen er velen zijn, die liever een blijvende commissie gewenscht hadden om een meer gelegelde controle te kunnen verkrijgen van de gevallen, die zich mochten voordoen maar zelfs langs dezen weg zou men toch niet tot een voor ieder overtuigend resultaat gekomen zijn.

Intusschen, men heeft nu tenminste dit op zich zelf zeer zorgvuldig bewerkte rapport en daar is waarlijk ook nog wel wat belangrijks in te vinden. Men weet, dat de commissie onder voorzitterschap van prof. Pikelharing, uit een elftal van de beste tegenwoordigers der verschillende geneeskundige wetenschappen bestond, en uit haar rapport blijkt, dat zij haar taak zonder eenige vooringenomenheid heeft opgevat, met het eenige doel de gevallen, die haar zouden worden voorgelegd, nauwkeurig en volkomen objectief te onderzoeken. Zij plaatste een advertentie in een aantal dagbladen om allen, die voor een onderzoek van hun geneeswijze en de daarmee verkregen uitkomsten in aanmerking wenschten te komen, op te roepen zich daarvoor aan te melden. Zij kregen de zekerheid dat er geen vrees behoefde te bestaan voor ongewenschte inmenging van den kant der justitie en de mededeeling, dat voorloopig alleen rekering zou gehouden worden met gevallen, waarin de betrokkene patiënt eerst kon worden onderzocht, daarna onder toezicht van de commissie door den niet wettelijk toegelaten geneeskunstbeoefenaar zou worden behandeld en eindelijk weer aan een onderzoek door de commissie zou kunnen worden onderworpen. Op dit punt rezen echter eenige moeilijkheden. De meeste onbevoegden verklaarden zich niet in staat met hun patiënten te reizen te ondernemen, die tot uitvoering van het plan noodig waren en zouden dus gaarne door de commissie uitgezochte zieken in behandeling gekregen hebben, maar het was duidelijk, dat dit niet ging. De patiënten, die hiervoor in aanmerking hadden kunnen komen, waren in de ziekenhuizen gekomen om daar door de artsen te worden behandeld en niet om ter beschikking van onbevoegden te worden gesteld, en aan dezen de gelegenheid te schenken op hun lichaam hun bekwaamheid te demonstreeren, en in ieder geval zou voor zulk een proef hun volledige goedkeuring moeten zijn verkregen, voor men er toe overging. Het bezwaar werd ook niet door alle onbevoegden gevoeld want een van hen bracht in den loop van eenige maanden niet minder dan twintig patiënten mee. Een en ander was echter oorzaak, dat het voor de onderzoekingen geschikte aantal zieken ten slotte niet groot kon zijn.

Er deden zich echter ook nog andere bezwaren voor. De wijze waarop het onderzoek geleid werd vond uit den aard der zaak bij de gecontroleerden niet altijd geheele instemming en sommigen bleken zich ook van de taak en bevoegdheid der commissie een verkeerd indruk gemaakt te hebben. Zij dachten, dat hun, na een examen, een bewijs van bevoegdheid tot uitoefening der praktijk kon worden uitgereikt. Dit denkbeeld kon spoedig ter zijde worden gesteld, maar de eersten konden niet altijd van hun ongelijk worden overtuigd en hun ontsaeming bleef. Wie het rapport leest zal echter tot de overtuiging moeten komen, dat zij ongelijk hadden en de commissie alles gedaan heeft wat in haar vermogen lag om de onbevoegden in staat te stellen hun bekwaamheid te demonstreeren. Dit gold niet alleen voor het geven van bewijzen op het gebied der praktijk, maar ook voor de beoordeling van de soms zeer uitvoerige theoretische beschouwingen die eenige van hen inzonden. Al wat men deed en zeide en schreef werd aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen en men werd inderdaad in geen enkel opzicht te kort gedaan.

Het resultaat van dit alles was, dat eigenlijk niets gevonden werd, dat voor een bijzondere bekwaamheid der onbevoegden zou kunnen pleiten. Zij bleken hier en daar wel eens wat te kunnen bereiken, maar iets bijzonders, dat aan de geneeskundigen nog onbekend was, kwam daarbij niet aan den dag. De eenige werkelijk mooie uitkomst was de genezing van een huidziekte door een zelf, waarvan de samenstelling

niet bekend werd. Het bleef echter bij dit eene geval, want bij andere bleef het middel werkloos. Verder konden sommige magnetiseurs enkele goede uitkomsten doen zien, maar er bleek uit niets, dat zij daarbij van bijzondere krachten konden gebruik maken, en wat zij deden was alleen aan den bij alle geneeskundigen bekenden, maar bij hen, door hun geheimzinnig optreden, bijzonder krachtigen suggestieven invloed, dien de artsen op de zieken uitoefenen. Een door prof. Julius ondernomen proef om, volgens de hem verstrekte aanwijzingen, een buitengewone natuurkracht aan te toonen, mislukte. Wat van den magnetiseur uitstraalde was niet anders dan de gewone lichaamswarmte. De specialisten in massage hadden ten slotte ook eenig succes, maar daarbij was zeker geen geheimzinnige kracht aanwezig. Kortom, er was op geen manier iets bijzonders in de verrichtingen der onbevoegden te ontdekken en de heele afloop van het onderzoek was zoo nuchter mogelijk.

De opdracht van de commissie was hiermede ten einde, maar men heeft in de uitkomst nog wat meer willen vinden en zij zelve heeft daartoe wel enige aanleiding gegeven. Zij verklaart, dat de uitkomsten van haar onderzoek geenszins steun geven aan hen die meenen, dat uitoefening der geneeskunst zonder wetenschappelijke voorbereiding in het belang der menscheid mag worden aangeraden en zij acht het haar plicht op groote gevaren te wijzen, die uit een toegeven aan de eischen uit die richting zouden voortvloeien. Haar opdracht behoefde tot het stellen van die conclusies geen aanleiding te geven maar nu zij meende zelve haar oordeel over de betekenis van haar arbeid te moeten mededeelen is er grond voor de meening, dat dit toch niet juist kan zijn. Groote gevaren heeft zij, dunkt mij, niet doen zien en zeker geen groot gevaar voor de gemeenschap, en haar eerste conclusie gaat feitelijk buiten de zaak om. De voorstanders, van de vrije uitoefening der geneeskunst beschouwen deze, afgezien van de vraag of men er voordeel van verwachtten, een of niet, als een uitvloeisel van het natuurlijk recht, dat aan ieder moet gegund worden, zolang daarvan geen positief nadeel kon worden aangetoond, dat hij zelf den persoon mag kiezen, aan wien hij zijn lichaam ter genezing van ziekte wil toevertrouwen. Of die hem dan werkelijk geneest of geheel verknoeit, gaat niemand dan hemzelf of desnoods zijn familie aan, en zeker niet den wetgever. Die mag pas tusschen beide komen, als blijkt, dat die knoeierij op zoo groote schaal plaats heeft, dat het algemeen belang er mee gemoeid wordt, of de gezondheid van anderen, door verspreiding van besmettelijke ziekten, in gevaar gebracht kan worden. Er zal dus om de voorstanders van ongelijk te overtuigen, dienen aangetoond worden, niet dat er geen voordeel voor de volksgezondheid van de vrijheid te wachten is, want dit wil een groot deel van hen onmiddellijk gelooven, maar dat er nadeel en schade van gevreesd moet worden. En op dit punt leerde dit zeer degelijke en zorgvuldige onderzoek, naar ik meen nog niets. De gevallen, waarin de onbevoegden dwaalden, op zich zelf curieus genoeg, konden zeker gelden als waarschuwing voor hen, die in de bekwaamheid der onbevoegden veel vertrouwen zouden willen stellen. maar het algemeen belang is er nauwelijks mee gemoeid en het eenige geval, waarin dat wel betrokken is, de nietherkenning van schurft, mag men, omdat de diagnose dikwijls zoo lastig kan zijn, dat ze ook menigen arts in twijfel zou brengen, zeker niet te waar laten wegen.

Ter zake van de prestaties der magnetiseurs valt nog een opmerking te maken. De uitkomst van de proef van prof. Julius werd ook door anderen verkregen, maar het is bekend, dat er telkens bezwaren tegen zijn gemaakt omdat andere proeven een resultaat hadden gegeven, waardoor wel degelijk het bestaan van bijzondere krachten zou zijn aangetoond. Het schijnt dus twijfelachtig of aan de nu verkregen negatieve uitkomst afdoende bewijskracht kan worden toegekend. De hoofdredacteur van het Ned. Tijdschrift voor geneeskunde gaf in zijn bespreking van het rapport reeds te kennen, dat door deze proef het niet-bestaan van het magnetisch fluide, dat van de magnetiseurs zou uitstralen en hun kracht zou zijn, niet op afdoende wijze is aangetoond.

Ook in verband hiermede zal menigen het betreuren, dat de werkzaamheid der commissie, naar men moet aannemen, met de verschijning van haar rapport tot een einde gekomen is. Men zou wenschen, dat een commissie als deze een blijvend karakter had, zoodat zij steeds beschikbaar zou zijn om de genezingen der onbevoegden te controleren. Een onderzoek voor één keer, zoals nu heeft plaats gehad, moet wel onvolledig en daardoor onbetrouwbaar blijven. Een volledige bevestiging krijgt men op dit punt natuurlijk nooit, maar als deze commissie van bij uitstek bevoegden, die blijkt heeft gegeven van met de noodige objectiviteit te kunnen werken, ook voor toekomstig onderzoek beschikbaar kon blijven, zou er op den duur toch meer opheldering in deze belangrijke materie verwacht kunnen worden, dan nu gegeven is. P.

Kwakzalversmiddelen voor het vee.

Kwakzalverij. Doen de boeren daar nog aan? Zijn er nog landbouwers, die zich door rondreizende kooplui of adverteerende speculanten het geld uit den zak laten kloppen voor nietswaardige, misschien zelfs schadelijke kwakzalversmiddeltjes, die hun als voordeelig voor dit, of heilzaam genezend voor dat, worden aanbevolen? 't Lijkt wel, want geregeld komt men nog advertenties in nieuwsbladen tegen en zelfs worden circulaire en prijscouranten verspreid. Degelijke landbouwbladen nemen natuurlijk die boerenbedriegende annonces niet op. Vandaar dat ze op andere wijze de boeren trachten te bereiken. Niet zoo openlijk. Dat gaat dikwijls beter. 't Loopt niet in de gaten. Er wordt dan niet zoo licht tegen gewaarschuwd. En vooral de buitensporig hoge prijs valt dan niet zoo op. In een prijscourant welke wordt verspreid, worden genees- en krachtmiddelen van allerlei aard aangeprezen:

1. Een melkgevend poeder. 2. Een eetlustopwekkend poeder. 3. Een droespoeder voor paarden. 4. Een middel tegen mond- en klauwzeer. 5. Een krachtpoeder voor dieren. Eilieve wat wilt ge nog meer? Zoek maar uit! Of liever: kunt ge alles te zamen niet gebruiken? Méer melk, gezond vee, krachtige werkpaarden! Hebt ge geen mond- of klauwzeer in uw stal, geen droes bij uw paarden, — koopt toch de middeltjes maar! Ge hebt ze dan bij de hand en dat helpt misschien al. De kosten kunnen geen bezwaar zijn. Elk der middeltjes kost slechts vier gulden per pond! De koopman is niet nauw: hij neemt voor elk der artikelen evenveel. Een humane kerel! Hij zal nu stellig op één of meer dier artikelen niet te veel verdienen, of zelfs wel verliezen, maar hij rekent natuurlijk op een goed debiet van alle nummers. Zooals ze waard zijn! Landbouwers, profiteert dus vooral van dergelijke aanbiedingen!!! (De Tijd).

CORRESPONDENTIE.

A. V. te D. Tegen de Compagnieschap DEIJERE-HEMMERS hebben wij al dikwijls gewaarschuwd; inmiddels dank voor uwe mededeeling. Gij zelf wel gemerkt hebben, dat gij aan het verkeerde adres waart.

R. E. v. d. S. te 's-G. Gaarne zullen wij nadere inlichtingen omtrent bedoelden persoon van u ontvangen. De feiten moeten intusschen vast staan, anders kunnen wij er niets aan doen.

Mr. H. V. te S. De Maandbladen, handelende over *Abdiypillen* en *Lia-tabletten* zijn zeker al in uw bezit. Door afwezigheid van den Secretaris zijn uwe brieven (die beter bij de redactie thuis behoorden) te laat in ons bezit gekomen.

v. S. te D. Door welwillendheid van Dr. VAN HAMEL Roos, de Hoofd-Redacteur van het *Maandblad tegen de Vervalschingen*, kwamen wij in het bezit van uwen brief, die blijkbaar voor het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* bestemd was. De kruiden worden onderzocht; eerst na afloop van het onderzoek kunnen wij onze meening zeggen. Dus een beetje geduld.

— Ook anderen verzoeken wij eenig geduld te oefenen. De zomermaanden en daarmee gepaard gaande vacaties zijn daarvan oorzaak.

— De *Nieuwe Veendammer Courant* in dank ontvangen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De Roode pillen van Dupuis. Reclames in de meeste couranten en tijdschriften vestigen opnieuw de aandacht op deze kwakzalverij. Reeds in het *Maandblad* van Juli 1902 hebben wij gewaarschuwd tegen deze pillen, die, als van bijzondere samenstelling, o.m. worden aanbevolen tegen:

„Verstoptheid, moeilijke spijsvertering, maagkwellingen, gallen, slijmen, maagzuren, mangel aan eetlust, verstramingen, bloedbederf, huidziekte, puisten, broedwonen, kwade lichaamszappen, jeuksel, geelzucht, schele hoofdpijn, zenuwsmarten, zwijmelingen, bedwelmdheden, aamborstigheid, gerazekheid, rhumatismus, onzuiverheden van het bloed, hartziekten.”

Waaruit bestaan dan wel die wonderpillen? Vermoedelijk uit wat nieuws, want de gewone purgeermiddelen, die op de maag en darmen werken, worden afgekeurd. Om hieromtrent zekerheid te verkrijgen, heeft de heer A. J. WIJNNE, te Rotterdam, de pillen onderzocht en wel met het volgend resultaat: Elke pil woog ongeveer een halve gram; daarvan kon een licht rood, later wit omhulsel worden verwijderd, dat 300 mgr. woog en bestond uit *sukker, talk* en een roode aniline-kleurstof. Voor de eigenlijke pil bleef dus 200 mgr. over en daarin werd met zekerheid aangetoond kleine hoeveelheden *aloë* en *jalape-stengelharis*, terwijl de hoofdmassa een plantaardig extract was. 't Is waarlijk om te lachen als 't niet zoo treurig ware! Twee van de meest sterk-werkende, eeuwen lang bekende *purgeermiddelen*, die dikwijls door geneesheeren worden voorgeschreven, maar die, bij een langdurig en voortgezet gebruik zeer noodlottige gevolgen na zich kunnen slepen, al zegt ook DUPUIS, dat zij „samengesteld uit uittreksel van kruiden, nooit kwaad doen.”

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar / 1.25.

INHOUD:

Hoofdartikel: Help U zelf met de Geneesmiddelen.
Berichten: Beteugeling besmettelijke geslachtsziekten. — Kwakzalverij in de veeartsnijkunde.
Mededeelingen van verschillenden aard: Mijnbard's staal- en thermotabletten.
Ingezonden: Mevrouw van Geideren.
Uit de pers: Luchtpraeparaat Goël
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: De roode pillen van Dupuis.
Feuilleton: Een satire op de kwakzalverij.

Oók kwakzalverij!

[„Help U zelf met de Geneesmiddelen” (Homoeopathie en Natuurgeneeswijze) van PASTOR FELKE door D. GERPHEIDE.]

De Hollandia-Drukkerij te Baarn, die een goede reputatie heeft op te houden door vele voortreffelijke uitgaven, is niet te feliciteren met dit wanproduct: zelden krijgt men zoo'n prul in handen. Wanneer dit boekje ter beoordeling was gegeven aan een „censor”-deskundige, die op dezelfde hoogte stond als zijn collega's voor andere takken van wetenschap, zou het nimmer in druk zijn verschenen bij een gerenommeerde firma.

Wat moet men er eigenlijk van zeggen? Het blameert Pastor Felke, wat overbodig is; het blameert D. Gerpheide, wat zielig is; het blameert de homoeopathie, (over welke in deze regelen geen woord van goedkeuring of afkeuring zal worden gezegd), wat de aanhangers van deze leer hopelijk zelf zullen opknappen; het blameert de uitgeefster, wat jammer is en het blameert en dupeert de koopers en lezers.

Kortom, het is een gevaarlijk boekje, dat door zijn onbeteekenendheid niet in aanmerking zou komen voor een ernstige bespreking, ware het niet, dat de Abdijsroop- en Pink-pillen-allures: hebt ge...? neem dan:.... maar al te gretig er ingaan, en het groote publiek maar al te graag zelf hampeld en knoeit aan ziekteverschijnselen, zonder zich te bekommeren om de oorzaak, den samenhang enz.

Aangezien dit echte-kwakzalvers-boekje dus aanleiding zal geven tot kwakzalverij aan eigen lichaam, zoodra een lezer dom genoeg is de waarde van zijn gezondheid en van de geneeskunde even laag te taxeren als een ander zijn eigen ontwikkelingsgraad en talenkennis doet, die een: „Help U zelf met Fransch”, aanschaf, (wat dan nog doodonschuldig is,) is het noodig, in dit blad heftig te protesteerden tegen den onzin die hier verkocht wordt; tegen de brutaliteit waarmee hier geneeskundige vaktermen worden gekoppeld aan de meest wanstaltige kwakzalvers-advertentie-journalistiek; en tegen het masker van louter menschevriendheid, waarachter de heeren zich in hun misdadig bedrijf verschuilen!

„Misdadig bedrijf”. Want is het niet misdadig, om onder de zinspreuk van Felke, als voorwoord geplaatst: „Met 40 jaren moet ieder zijn en zijns huizes eigen geneeskundige zijn! De aanwijzing gerust gebruikt, het hart tot God verheven — te kort komt er niemand bij.” —, de gee-gemeente bijvoorbeeld het volgende fraais te doen slikken als aanwijzing om in zeker geval zelf voor dekeur te spelen:

„66. Niri acidum D 3. Nieraandoeningen. Zwelling der liesklieren. Kwikvergiftiging. Secund. syphilis. Bij uitslag in afwisseling met Lycopod. D 6, Arsen. D 6, Sepia D 6 en Sulfur D 6. Ook bij onderdrukt Ekzeem. Bij gevoel alsof kleine scherpe voorwerpen in de keel zijn. Slecht riekende diarrhee die den aarswond maakt. Longtuberculose. Nierziekte met waterzuchtige zwellingen en bloedwateren.—” ? of het volgende:

„13 Aur. mur. natr. D. 4. Stinkneus. Wandelende nier. Hartneuralgiën. Hardnekkig ekzeem aan neus en baarmoeder. Pijn in het neusbeen 's nachts. Levensmoedheid en verwijfeling.”— ? of dit:

„63. Natrum muriaticum D 3. Maagstoornissen. Suikerziekte. Drukking op het hart ingevolge van onderdrukten uitslag. Waterige mensuraatie met treurigheid, waarbij men troest niet wensch. Bij moedheid der hersens.”— ?

Commentaar overbodig. De schrijver ziet zijn menschen toch wel voor naief aan, indien hij in ernst meent, dat er stommelingen zijn, die op grond van deze poespas hun middel zullen weten te kiezen! Men denkt soms bij de lezing: 't is toch geen mop, om ons er eens in te laten loopen?

Gelukkig lezen wij op den omslag:

„De middelen van Pastor Felke zijn nimmer schadelijk. — ook niet indien ze bij geval eens verkeerd gekozen mochten worden.” Dat zal nog wel eens gebeuren; want hoe iemand precies moet weten dat ie aan nymphomanie lijdt en dus 49 Hyoseyamus D 4, noodig heeft, (blz. 19) en bijv. niet „30 Cimicifuga D 3. Onderlijfmiddel voor vrouwen. Aanbevolen ter verkrijging van een gemakkelijke geboorte,” mag raadselachtig heeten, tenzij de Hollandia-Drukkerij in Baarnsnoed nog een „Help-U-zelf met Vreemde Woorden op Geneeskundig gebied” in de wereld schopt.

Het is eigenlijk een schandaal dat geestelijke en echte vaders van een dergelijk papieren kind vrij rondloopen. (wij zullen de baker, i.c. de Holl. Dr., maar vergeven, zij wist niet beter zullen we maar hopen.) Want wat voor brouwsels worden er misschien nog meer op 't vuur gezet; en hoeveel schadelijken invloed oefenen zulke heeren bovendien nog mondeling uit?

Het is te hopen, en wij spreken in vollen ernst, dat de ernstige homoeopathische geneesheeren te velde zullen trekken tegen dit vod, omdat het hun leer belachelijk maakt (wat deze

nimmer verdient op deze wijze) en der homoeopathie als zoodanig kwakzalverigheid aanwrijft welke misschien slechts gelden mag voor vele boeifenarenbuiten den geneeskundigen stand.

De aanmatiging, waarmee alweer tal van algemeen erkende geneesmethoden als uitsluitend domein van vegetarisme, natuurgeneeswijze, homoeopathie, worden bestempeld is van de gewone soort, die men bij deze lieden aantreft. Er behoeft niet bij te worden stilgestaan.

Evenmin is te vergen, op de geweldige kletsboek van de Inleiding in te gaan, die de heer Gerpheide doet vocrafgaan aan de klaarblijkelijke naar het Duitsch bewerkte lijst van „geneesmiddelen”.

Men kan zich slechts verbazen en bedroeven dat de onzin, de pseudo-geleerdheid en de brutale, gevaarlijke raadgevingen die den inhoud van dit boekje uitmaken, worden bedacht in menschenhersen, worden gedrukt door een overigens verdienstelijk „huis”, en misschien (hopelijk niet of weinig) voor zoete koek verorbard door lichtgeloovige, licht-beïnvloedbare, in ziektestudie's zwelgende zenuwlijders!

Laten wij toch met hoon en spot, met gezond verstand en menschevriendelijk meegevoel, met alle middelen die ten dienste staan, de kwakzalverij te lijf gaan! Er moet te keer gegaan worden tegen dergelijk geschrijf, zonder onderscheid des persoons! Want het is kwakzalverij in optima forma; het is boerenbedrog; het is gevaarlijk in de hoogste mate!

ARTS. G. E. WINDEMULLER.

Vaassen.

Wie omtrent de treurige handelingen van FELKE meer wil weten, verwijzen wij o.a. naar de Maandbladen van December 1909 en van Mei en Augustus 1912. Hij kan daaruit tevens leeren, hoe hoogst gevaarlijk het is de uitoefening der geneeskunst aan onbevoegden toe te vertrouwen. (RED).

Beteugeling der besmettelijke geslachtsziekten. Verschenen is het belangrijke rapport van de commissie, ingesteld om den Centralen Gezondheidsraad voor te lichten inzake de verspreiding van besmettelijke geslachtsziekten en de middelen ter bestrijding, nopens de vraag welke overheids-maatregelen tot beteugeling der geslachtsziekten in Nederland aanbeveling verdienen.

Allereerst wordt de noodzakelijkheid betoogd dat de overheid de bestrijding van het voortwoekeren der besmettelijke geslachtsziekten met kracht ter hand neemt, in verband met den nadeeligen invloed welke deze uitoefenen op volksgezondheid en volkskracht en de onmacht, waarin niet zelden de enkeling verkeert, ook al onthoudt hij zich van buitenechtelijke geslachtsgemeenschap, om zich tegen besmetting te behoeden.

Voor dit doel wordt aanbevolen een afzonderlijke wet tot stand te brengen, houdende voorziening tegen besme telijke geslachtsziekten, waarbij o. m.

Verbods- en strafbepalingen vastgelegd worden ten aanzien van de kwakzalverij op het gebied der geslachtsziekten voorzover deze niet reeds voorzien zijn in de wet, regelende de uitoefening der geneeskunst.

Verder wordt in het rapport aangedrongen op het instellen van Consultatie-bureaux, tot het maken van propaganda voor de klinische en poliklinische behandeling der ziekten, waarbij alle moderne propagandamiddelen benut zouden kunnen worden.

Een afzonderlijk onderdeel der bovenbedoelde propaganda is dat tegen de kwakzalverij, waardoor op dit gebied veel kwaad wordt verricht, ten koste van de volksgezondheid. Zoowel het aankondigen en aanbevelen (anders dan in medische en pharmaceutische vaktijdschriften door artsen en bonafide apotheken) van middelen, voorwerpen of handelwijzen ter genezing of verbetering van geslachtsziekten en van ziekten der geslachtsorganen en urinewegen als het behandelen door lieden die wettelijk niet tot het uitoefenen der geneeskunst bevoegd zijn, moet verboden worden.

Het wordt inderdaad tijd.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Mijnhardt's staal- en thermotabletten.

Alweer MIJNHARDT! Lezer, het kan u niet erger dan ons vervelen, dat wij telkens weer op dien geneesmiddelenfabrikant moeten terugkomen maar er is niets tegen te doen. Want zoolang Mijnhardt weer met nieuwe middelen voor den dag komt (en dat gebeurt herhaaldelijk) zoolang zijn wij genoodzaakt tegen zijn o.i. zeer gevaarlijk opreden te waarschuwen.

Want juist tegen het optreden hebben wij het meer dan tegen de middelen. Deze laatste (wij hebben het al meermalen aangetoond en zullen het ook nu doen) zijn, in 't algemeen, samengesteld uit zeer gewone bekende stoffen, waarvan de meeste reeds lang door de geneesheeren met succes worden aangewend. Zijn derhalve de praeparaten van de Zeister fabriek volkomen overbodig, in de wijze waarop zij aan het publiek worden aanbevolen, liever gezegd, door de voortdurende advertenties worden opgedrongen, schuilt een groot gevaar. Moeten wij nog eens herhalen, waarin dat gevaar bestaat?

Onder de middelen, door MIJNHARDT in zijn tabletten gefabriceerd, bevinden zich verscheidene, die lang niet onschuldig zijn en die slechts onder controle van een bevoegd deskundige mogen worden aangewend. Een geneeskundige zal het gebruik daarvan slechts aanraden, wanneer hij, door onderzoek van den patiënt, zich een oordeel heeft gevormd omtrent de kwaal, die bestreden moet worden en het gebruik doen ophouden, wanneer hij bemerkt, dat het aanbevolen geneesmiddel geen of zelf een nadeeligen invloed op den lijder uitoefent.

Geheel anders staat Mijnhardt hier tegenover. Even als alle echte kwakzalvers houdt hij geen rekening met den persoon van den zieke en met den aard zijner ziekte. De patiënt moet zelf maar uitmaken waaraan hij lijdt, (en hoe weinigen daartoe in staat zijn is bekend) hij moet zelf maar uitzoeken wat hij meent te moeten innemen en of hij daarbij schadelijke inwerking ondervindt, laat MIJNHARDT volkomen koud. Als hij maar zoveel mogelijk van zijn tabletten verkoopt is hij tevreden, het belang van den lijder beteekent voor hem niets.

Zeggen wij dus te veel, wanneer wij beweren, dat er veel kwaads steekt in het optreden van den Zeister fabrikant?

Wij komen nu tot, zover wij weten, de nieuwste uitvindingen van MIJNHARDT, waarvan de namen hierboven vermeld zijn.

Staaltabletten, tegen rugpijn, bloedarmoede, bleeke gelaatskleur, enz. worden in de Gebruiksaanwijzing op de volgende wijze aanbevolen:

„Deze tabletten overwinnen alle verschijnselen van bloedarmoede, als rugpijn, loomheid, bleeke gelaatskleur, afgematheid, bleekzucht, voortdurende vermoeidheid en meerdere verslappings-toestanden van het lichaam. Om al deze verschijnselen blijvend te overwinnen, verdient het

groote aanbeveling om ook na herstel nog geruimen tijd met het gebruiken van deze tabletten door te gaan. Het lichaam wordt daardoor innig versterkt, want zij vervangen steeds de verloren gegane voor het leven noodzakelijke substantiën van het bloed.

De tabletten kunnen met een weinig water of melk doorgeslikt worden.

Deze tabletten zijn aan geen bederf onderhevig en kunnen jaren lang onveranderd bewaard worden.

Eigenaardig is het wel, dat MIJNHARDT nog een ander praeparaat in den handel brengt tegen bloedarmoede enz. n.l. Enersan-tabletten, dat ook staal bevat. Hij schijnt dit zelf te gevoelen, want op het fleschje staaltabletten lezen wij:

„Lijdt gij naast bloedarmoede ook aan slechten eelust, hartkloppingen en zenuwslaptes, dan raden wij U aan in plaats van deze tabletten onze Enersan Tabletten te gebruiken.

De Enersan-Tabletten bevatten naast staal ook eelustopwekkende en zenuwsterkende bestanddeelen, zoodat door het gebruik van Enersan-Tabletten dan niet alleen Uw bloedarmoede geneest, maar ook gelijktijdig Uw eelust verbetert, en Uw zenuwgestel versterkt wordt.

Welzeker, zoo sijdt het mes van twee kanten.

De staaltabletten bevatten, volgens het onderzoek van Mej. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS: koolzuur ijzer, de stof, die voorkomt in de bekende staalpillen (Blaudsche pillen), in ieder apotheek verkrijgbaar en volgens het voorschrift van de Pharmacopee bereid. De hulp van MIJNHARDT is dus volkomen overbodig en zijn geneeskundige raad dikwijls gevaarlijk.

De thermotabletten, die „verlichting en genezing“ brengen bij hoest, keelpijn, verkoudheid en nog meer heilzame werking uitoefenen bestaan, volgens bovengenoemde onderzoekers, uit drop, suiker en pepermuntolie, gewone dropjes, die bij hoest misschien wel wat verlichting zullen geven. Of zij bij keelpijn genezing zullen brengen is een bewering, die wij voor rekening van den fabrikant laten. Wij, voor ons, gelooven dat men bij keelpijn (een ziekte, die soms een oorzaak van ernstigen aard kan hebben) verstandiger doet dan raad in te winnen van een geneeskundige dan gehoor te geven aan de aanbevelingen van een kwakzalver.

INGEZONDEN.

WelEd.Geb. Heer.

Ik neem de vrijheid mij tot u te wenden in uw qualiteit van redacteur van het Maandblad der Ver. tegen de Kwakzalverij, met het verzoek of u bijgaande pillen zoudt kunnen laten onderzoeken. Een patiënt van mij, lijder aan leucaemie, heeft ze mij gegeven. Een belangstellend familielid van hem heeft zijn portret opgestuurd aan een zekere MEVROUW VAN GELDEREN, Geldersche Kade 34 boven of 32 boven Amsterdam. Zij heeft toen aan mijn patiënt een brief geschreven waarin zij hem vertelt dat hij een schrik heeft gehad, de „vuile klierstof“ is door zijn bloed gegaan, zijn maag is ziek en kan daardoor geen gezond bloed meer aan de organen afgeven, terwijl hij veel pijn lijdt en zich niet gemakkelijk kan bewegen. Hij mag geen melk drinken, moet versterkend voedsel gebruiken en de pillen die ze hem zal doen toekomen. Voor dit prachtig advies moest de patiënt f 4 betalen en voor de pillen (een ongeveer 4 maal grootere hoeveelheid als welke ik u zend) moest hij den apotheker f 6 zenden. Twee dagen later kwam een nieuw epistel van de dame, waarin zij, blijkbaar haar vorige diagnose vergeten hebbend, mededeelt dat hij lijdt aan „water in de nieren“ en een nieuwe doos zeer stinkende pillen, welke patiënt echter zoo verstandig was te weigeren en naar den afzender terug te zenden. De apotheker die deze medicijnen aflevert is: L. MULLER, apotheker en scheikundige, Kalverstraat 195 en Brouwersgracht 68 Amsterdam. Kan zoo'n man vrij uit-gaan, als hij zulke recepten klaar maakt?

Ik hoop, dat ik bij U aan het goede adres ben om achter de samenstelling van deze schoone pillen te komen. Ik denk wel dat de dame een goede bekende van U zal zijn, zij schijnt ten minste nog al praktisch te hebben, ook andere patiënten van mij riepen haar hulp in.

In de hoop eenige inlichtingen van U te ontvangen, hetzij in het maandblad, hetzij persoonlijk, met de meeste hoogachting

Uw dw.
T. K.

Zeker is die MEVROUW VAN GELDEREN, een bekende van ons, ofschoon wij het woord „goede“ maar achterwege zullen laten. Reeds verscheidene malen hebben wij tegen haar gewaarschuwd, waarbij wij tevens gelegenheid vonden onze bevreemding uit te spreken over de handelwijze van den apotheker, die haar in haar bedrijf helpt. Want „hulp“ moet hier op een of andere wijze bestaan, daar het voor een niet-ingewijde apotheker onmogelijk is uit de recepten van die Mevrouw wijs te worden.

Tegen dit optreden is al heel weinig te doen; goed te keuren is het o.i. niet.

De ons gezonden pillen, door Mej. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS onderzocht, bevatten *Extractum Secalis Cornuti* (extract van moederkoorn), *Kina* en *Rhabarber*, eigenaardige geneesmiddelen tegen „schrik“ en „vuile klierstof“.

RED.

UIT DE PERS.

Goël.

In de Maandbladen van Maart 1917, December 1918 en April en Mei 1919 hebben wij ons bezig gehouden met het wonderwater *Giliad*, later genoemd: *Luchtpraeparaat Goël*. In het Juli no. van *Moleschott* schrijft de Redacteur DR. CH. BLES over dit middel het volgende:

„*Luchtpraeparaat Goël*. A. A. van der Meulen, zich noemende Chemicus, heeft een open brief aan H.H. Doctoren gericht, betreffende het luchtpraeparaat Goël. Deze open brief, die, zooals men zal bemerken, louter wartaal bevat, laten wij hier in zijn geheel volgen*).

Bij een onweder wordt de lucht ontbonden en tevens gebonden aan zich zelf en hoewel ammoniumnitraat na een onweder kan worden aangetoond de lucht dan bevat, kan ammoniumnitraat niet aantoonen, dat de lucht dit bevat, zoolang het niet heeft geonweërd.

Wacht men een dag en gaat men dan onderzoeken en het niet weder geonweërd heeft, dan zal men geen ammoniumnitraat kunnen aantoonen, dat na een onweder de lucht wel bevat.

Het ammoniumnitraat, dat de lucht wel kan bevatten, bewijst derhalve al door te verdwijnen en te komen, dat deze zaak is gelijk electriciteit.

Het onweder, de elektrische werking, doet derhalve ontstaan in de lucht ammoniumnitraat, dat kan verdwijnen en gaan tot zijnen eersten oorsprong terug om reden een dag na het onweder niemand ooit vermocht ammoniumnitraat in de lucht aan te toonen.

Bij de elektrische werking, gelijk een onweder is, wordt de lucht ontbonden en gezuiverd en korten tijd daarna dan is er geen ammoniumnitraat door een chemicus aan te toonen.

Derhalve heeft de lucht wel en niet ammoniumnitraat in zich zelve en die nu dit niet vinden kan als hij het luchtpraeparaat onderzoeken gaat, heeft volkomen gelijk dat dit niet is daarin aan te toonen, en toch wel de eglijk is het er in.

Wanneer een ware chemicus, onderwezen door de natuur, het luchtpraeparaat Goël zoude onderzoeken gaan, dan zoude die eerst zich zelve af gaan vragen hoé doet de natuur ammoniumnitraat ontstaan in de lucht en daarna zoude hij zijn arbeid regelen om te kunnen constateeren dat wat de maker van het luchtpraeparaat Goël daarvan heeft gezegd dat dit praeparaat bevat, en dan zoude hij dat luchtpraeparaat langzaam gaan ontbinden en maken een microscopisch praeparaat gereed en van zelve zoude hij dan hebben ammoniumnitraat.

Zoude de maker van dat middel nu hebben gelijk of niet, of zoude een domme onderzoeker het beter weten, of zoude ammoniumnitraat ook zijn het werkzame bestanddeel dat de lucht bevat

*) Ik wijs er met nadruk op, dat door ons geen drukfouten zijn laten staan.

en door een onweder alleen worden gezuiverd en weder worden gelijk het eens was?

Deze zaak en electriciteit en het leven van de menschen, dat toch op electricische krachten berust, staat zoo nauw in verband met de gezondheid der menschen, dat het meer dan de moeite waard is, dat de wetenschap deze zaak grondig onderzoekt, doch op een andere wijze dan de wetenschap tot heden hare onderzoekingen doet.

Daarom wordt aan vele mannen der wetenschap heden dezen open brief toegezonden, opdat men al vóór men iets veroordeelen gaat, voorzichtig is en niet veroordeelt dat, wat op de gewone chemische wijze niet te onderzoeken is.

Wel bestaat er een methode tot onderzoek, dat het luchtpraeparaat Goël een geneeskrachtige waarde heeft en dat is alléén probeeren en het geven aan de zieken en waarnemingen doen, hoe of de werking is in de lichamen en dan zullen de H.H. doktoren verwonderd staan wat het luchtpraeparaat wel kan uitwerken.

Alles dat wat ontleed is, gezuiverd en weder ineen gezet, geheel gelijk het oorspronkelijk was, is daarom niet meer hetzelfde en wel daarom, omdat de onzuiverheden weggenomen zijn en daarom is het ook verhoogd in innerlijke waarde.

Ammoniumnitraat werd daarom eerst gemaakt uit de lucht en daarna dit ontbonden en gebonden aan zichzelf en de onzuiverheden, die de lucht bevat, werden verwijderd en daarom de gebezigde uitdrukking in bijgaande beschrijving, ammoniumnitraat ontbonden en gebonden aan zichzelf, de meest duidelijke wetenschappelijke benaming is heden en de beste begrijpelijke ook voor dien chemicus, die rekening houdt met de natuur.

De wetenschap zal zich daarom wel moeten interesseeren voor het luchtpraeparaat Goël als zij let op de zeer natuurlijke werking van het luchtpraeparaat en als zij die heeft waargenomen, dan zal zij moeten erkennen, dat de maker van dit middel een natuurwet heeft toegepast, die heden aan de wetenschap onbekend is en dan zoude ondergeteekende zeggen dat dit de waarheid is.

Drie maanden is dit middel gratis aangeboden om te probeeren wat de uitwerking aangaat op den zieken mensch, omdat den maker van dit middel wel was bekend, dat dit niet te onderzoeken was op de gewone wijze, die men heden volgt bij chemisch onderzoek.

Wanneer de wetenschap nu waarlijk de men-

schen had willen genezen, dan had zij dit aangenomen en geprobeert, te meer daar de maker het gratis aanbood en als men het resultaat had gezien der uitwerking, hij gratis de werkwijze had gegeven aan de algemeene wetenschap ten behoeve van de lijdende menschheid.

Nu heeft, daar de wetenschap niet wenschte in te gaan op het aanbod om praktisch toe te passen, zij zelve niet verkregen het middel heden aan haar niet bekend en de lijdende menschheid, die al jaren wachtende is op een gezuiverde kracht uit de lucht, die de gezondheid kan bevorderen, die heeft daardoor heden ook zelve niets, als zij niet op eigen gelegenheid gaat gebruiken dat wat aan de wetenschap is onbekend. Wie is nu de oorzaak, dat de zieken moeten nemen dat, wat voor de wetenschap op zijn zachts gesproken interessant moest zijn?

Moeten nu de zieken de dupe worden of de wetenschap alleen?

Zoude de werking en de toepassing van een zeer natuurlijk middel, zoude dat heden zoo geheel overbodig zijn???

Heeft de wetenschap wel een middel dat kon doen wat het luchtpraeparaat al bewezen heeft te kunnen doen?

Behalve uitwendig bij verzwering of brandwonden, bij winterhanden of voeten, heeft het een spoedige bloedstelpende kracht bij een snijwonde en inwendig hielp het bij inwendige malaria, terwijl T. b. c. patiënten na een paar weken geen koorts meer hadden en het sputum veel verminderd was en zeer gemakkelijk werd opgegeven.

Dit mijne heeren deel ik u heden alleen alleen maar mee om te bewijzen, dat vele mannen der wetenschap toch hebben getracht om te onderzoeken dat wat ik hen te voren heb gezegd, dat ten eenenmale hen zoude blijken niet mooglijk was op de wijze gelijk men heden doet.

Bewijzen zal ik alleen aanbrengen als u mij bewijst, dat de wetenschap heeft één middel, dat al het bovengenoemde kan, en dan zal ik u erkennen, dat u de meerdere is, doch als u mij dat middel niet kan toonen en noemen daarbij de menschen die genezen zijn, dan heb ook ik geen reden te gelooven dat de wetenschap een dergelijk middel heeft!

Voldoende heb ik nu op wetenschappelijke wijze uiteengezet, waaruit het luchtpraeparaat Goël bestaat en geen arts behoeft nu langer bezwaar te maken om voor te willen

schrijven Goël, en omdat hij nu weet de samenstelling en de uitwerking, daar is hij niet alloen gemachtigd door de wet, doch tevens ook de aangewezen man der wetenschap om deze te kunnen constateeren!

Iedere arts, die nu hart heeft voor zijne patienten, zal zeker dit ook wel willen gaan toonen aan hen, wanneer daar velen wachten op een middel dat heel natuurlijk werkt en de doktoren hen niet kunnen helpen, opdat door niet te willen voorschrijven het luchtpraeparaat Goël, de patienten dit dan niet gebruiken geheel op eigen gelegenheid en daarom de zoogenaamde kwakzalverij niet langer in de hand gaan werken!

Dan toont een arts hart te hebben voor zijne patienten, wanneer hij niets meer geven kan, dat waarlijk helpen kan; dat hij dan gebruike dat volgens zijn eigen redelijk verstand hem is aangetoond wel degelijk een natuurlijk middel is en nog wel door een natuurwet toe te passen is gemaakt.

Indien uit deze wartaal iets op te maken valt, dan is het wellicht dit:

1o. Het scheikundig onderzoek heeft geleerd, dat het Luchtpraeparaat Goël à f 1.25 per flesch, uit niets anders dan regenwater *) bestaat. Van der Meulen beweert nu, dat er iets in zit, dat een „domme onderzoeker” niet vinden kan.

2o. Van der Meulen beweert, dat de doctoren verplicht zijn, zijn „middel” voor te schrijven, omdat hij v. d. Meulen, zegt dat zijn middel een middel is. Dezelfde tactiek wordt door kwakzalvers meer gevolgd en steeds laat de fabrikant van het middel zich zoodanig kennen dat de doctoren verplicht zijn geen waarde te hechten aan zijn beweringen. Men informeerde slechts naar den heer v. d. Meulen en men zal begrijpen, dat hij geen vertrouwde leidsman voor de doctoren zijn kan.

In een prospectus voor het publiek, bestemd zegt A. A. v. d. Meulen het volgende, waaraan evenmin een touw vast te knoopen is.

Het ammoniumnitraat, dat kan worden aangetoond de lucht bevat na een onweder, is het werkzame bestanddeel van de lucht en dit is verborgen in de lucht, die ingeademd wordt en daarom moet de lucht worden ontleed, zoodat men dit ammoniumnitraat bekomt.

Tevens moet de werkende kracht van het ammoniumnitraat worden ontleed en deze worden gebonden aan het verkregene ammoniumnitraat en

*) Het lijkt meer op leidingwater.

RED MBL.

FEUILLETON.

Een satyre op de Kwakzalverij

(Omstreeks 1650).

Dat de kwakzalverij in vroeger eeuwen gemakkelijker en weliger kon groeien en bloeien dan tegenwoordig, spreekt van zelf.

Allerlei factoren werkten de kwakzalverij in de hand, en van bestrijding dezer bedriegerij was bijna geen sprake. Slechts sporadisch vinden we in de literatuur van vorige eeuwen eens een opmerking, een aanwijzing, of een waarschuwing aan het adres der kwakzalvers en hun bedrijf.

En gemoedelijk als onze voorouders waren, meer nog dan het tegenwoordige geslacht, maakten zij zich niet druk, nog minder boos, als zij al eens moesten bekennen bedrogen te zijn.

Wel neen. Mocht men over een geval van kwakzalverij spreken, in „Het Witte Paerd”, of „De Vergulde Os”, dan moest het al een heel bijzonder geval zijn, waarbij een bekende het hachje ingeschoten had, maar anders: men lachte er om, stopte een versche pijp en nam een nieuw potteke gerstenat, waarna de kwakzalver weer de hoogte in ging, want: die kaerels weten toch meer as nijs!

Omstreeks het jaar 1650 werd door PETRUS BAARDT, „Genees-heer tot Leeuwaerden” het volgende gedicht uitgegeven, een satyre op de kwakzalverij, onder de spreuk:

„Of snijdt, of brandt,
Of helpt aan kant”.

Och neen, dit spreekwoordt is niet waer;
Ja, immer, 't is soo ver van daer,
Dat dese Man geluckigh is,
Die, met sijn onbekeken Pis,

Die, met een half-verrotten scheen,
Loopt na een goe *Chirurgus* heen.
Flucks moeder Vaders Plaester op,
En Af-vaers Bry moet by de kop;
Wilt 't dan niet gaen, mijn Vriendt, dit moet
Het *Morbum* zijn; siet wat ghy doet: ^{1.)}

Ick weet een goe gelegentheydt,
Hier achter, bij ons oude Meyt,
Die is nu kortelijck getrouwt,
Mij dunckt wel datse Slapers houdt,
Vergeet U hier een weeck of meer,
Soo krijgdy U Gesontheydt weer;
Voorwaer ghy zijt een jonger Helt,
My deert dat ghy dus zijt gestelt,
Jawel, ghy bent een rijcken Man,
Hoe Pestilency quamjer an?

'k Gaf liever noch een blanck je meer, ^{2.)}
En hielde vaerdigh mijn geweer.

Wel, seght eens, zydy des gesint?
Soo wil ik sien men yemandt vindt,
Die u een Kamer maectt geree,
En u een goet geraeck aen de'e. ^{3.)}
Wat mij aengaet, ick, om mijn Kunst,
Heb door het gantsche Landt de gunst,
Het komt my op geen Boer of thien,
Daer hoeft ghy niet na om te sien,
Doch, wat geseydt wordt, segh ick al,
Mijn goede Vriendt, u te geval,
Want u, sonder *Decoectien*, ^{4.)}

Te helpen, ick geen Mensche ken;
Houdt mij maer van d' Apotheker vry,
De rest, siet daer, die schenck ick dy:
Mijn wijf een Schape-kees of vier,
Op datmen 't dies te recht bestier;
En oft u Volckjen vragen quam,
Soo dunkt my benje t' Amsterdam.
En houdje na de Cuyr wat bleecks, ^{5.)}
Soo seght, ja wel, ick ben wat queacks,

Misschien of my d' Hollandtsche Traen,
Niet al te wel wil hangen aen.

En raeckt mijn Oom-kool dan in 't Bedt,
Sint-felten eens, mijn Boer, ick wedt
Du raeckster met geen praten af,
Men soeckst dyn Koren, niet dyn Kaf;
Drinck dan en sweet soo langhje mooght,
En slypt, en quylt soo langhje drooght;
Ja immer, soo langh dat u huylt,
Soo nauwkens om de Boncken sluyt,
Gelyck de vellen van een Ael,
Getrocken om een houten Pael.

Wech, Meester Lenaert, Meester Geert,
Wech, Kamper-beudel met u Sweert, ^{6.)}
Die 't Volckjen eerst de leden reekt,
En alles uyt malkander treckt,
Die rabraeck, brant, die snijdt, en vilt,
Die kopt, en geesselt, soo ghy wilt,
En dan den armen Gauw-dief weer,
Steeckt, fix en vaerdigh, in sijn kleeer,
En jaeght hem stracks ten Poorten uyt,
En meent dat dit wat groots beduyt,
Ja, dat u hierom al de Lien,
Behooren vriendschap aan te bien?
Hierom soudt ghy *Chirurgen* zijn,
Dat komt oock nimmermeer in mijn.
Hier buyten was nu laetst een Weert,
Die hadt syn Schouder *Disloceert*, ^{7.)}
En oock *gefractueert* sijn Been,
Dat 't *Ossis* stack door 't *Cutis* heen,
Daer waren twee *Chirurgen* by
Met elk een Doktor aen sijn zy,
Wat holpet doch, al-eer ick quam,
Men hulp, noch baet, noch niet vernam,
Eer ick noch had *gerestaurieert*,
En de *Soulisi* *visitiert*,
Soo sond ick desen *Recipe*,

dan heeft men de werkzame bestanddeelen uit en van de lucht, gebonden aan en door zich zelve en één kracht. Zal men kracht kunnen ontwikkelen, moet men minstens twee polen hebben daartoe en het ammoniumnitraat is de andere en toch zijn deze beide polen ieder op zichzelf dieldedig en derhalve samen gelijk zes en toch vereenigd ééne kracht en dit is het luchtpraeparaat onverdund met water.

De vloeistof, benoemd om het luchtpraeparaat samen te stellen, heeft de lucht zelve geleverd en gelijk een olieachtig water, vol glans en dit water is de reden waarom het praeparaat glanzende is.

Het olieachtige water aan de lucht onttrokken, is het meest zuivere water dat er is en toch gewoon regenwater is anders en het soortelijke gewicht bewijst dit wel, hoewel er maar een gering verschil in gewicht aan te toonen is met de Mohrsche balans en de ijlheid bewijst wel dat het andere eigenschappen heeft dan water.

Deze inlichtingen kunnen voldoende wezen om iemand zelve te doen denken, dat een praeparaat alléén uit de lucht gemaakt en verdund met water ook in zich hebben kan en moet het middel, om alle ongesteldheid van het menschelijke organisme te genezen, zoowel inwendig als uitwendig en bij de toepassing zal Goël wel bewijzen, dat het is een vernietigen van het kwaad.

Welk medicijn er ook mag bestaan op de aarde, zoo heeft dit toch zijn innerlijke kracht ontvangen van en door de inwerking van de lucht en de minerale zouten, die in de aarde gevonden worden, hebben daarom ook een kracht in zich zelve, die kunstmatig gemaakte zouten niet hebben.

Ieder die zelve maar even denken kan, begrijpt wel dat als men kunstmatig een peer, een appel zoude kunnen maken, dat de natuur zelve het anders deed dan de geleerden onzer dagen dat zouden wenschen en hoewel dezen niet zijn in staat om appelen en peren te laten groeien zijn zij wel instaat te beoordeelen waaruit die vruchten bestaan.

Toch wordt bij de opgave der samenstelling van natuurproducten vergeten de levende natuurkracht zelf en doet de wetenschap bij hare onderzoekingen en bij hare opgave der samenstelling, geheel al was in de natuur geen kracht.

De kracht der natuur is het, die zich zelve belichaamt in een natuurproduct en zich aansloot bij de natuurproducten en deze natuurkracht heeft haar zetel in de lucht en daarom hij die deze weet te bekomen, heeft de kracht der natuur, die in alle natuurproducten is aanwezig en toch uit die allen niet te verkrijgen is.

De lucht, de eerste oorzaak aller dingen, die zichtbaar zijn voor het oog is zelve de oorzaak niet, doch in de lucht is aanwezig de levende kracht als de kracht der natuur en deze natuurkracht is het leven op de aarde.

Wie zich nu niets wijs laat maken en zelve gezonde gedachten heeft, kan wel nagaan, dat het bovenstaande de waarheid is voor alles wat leeft en daarom, wanneer een mensch ziek is geworden, niemand in staat is hem te genezen, doch de kracht der levende natuur, die zich in de lucht bevindt, die alleen hem kan genezen en anders niets.

Ook hier weer de echte kwakzalversmanier. Met groote woorden, tot onzin vormende zinnen vereenigd, wordt getracht eenvoudige zielen te overbluffen; het regenwater, alias het luchtpraeparaat Goël is het beste en eenige geneesmiddel voor alle in- en uitwendige kwalen!

Eén zaak treft bijzonder ongenaam Aangekondigd wordt dat dit „praeparaat” onder controle staat van een vrouwelijke apotheker, die de affaire voor Nederland vertegenwoordigt, Dat iemand van wetenschappelijke opleiding zich tot dergelijke praktijken verlaagt is betreurenswaard. Zij helpt daardoor de volksgezondheid in gevaar te brengen, zij benadeelt daardoor den apothekerstand en verliest daardoor het recht, dat de doctoren haar als apotheker zullen vertrouwen.

Moge het spoedig blijken, dat Mejuffrouw Christina R. S. Meijer, Apotheker te Hilversum, Kerkstraat 87, inziet dat zij dwaalt dan zal ook spoedig de tijd komen, dat de doktoren het met vertrouwen kunnen toelaten, dat hun patiënten medicijnen uit de apotheek van die dame betrekken. Ch. B.”

Als naschrift laat DR. BLES een raak artikel-tje volgen over de tegenwoordige reclame in de Apotheken. Ofschoon wij daarmee geheel instemmen, is het hier de plaats niet om het over te nemen.

RED. MBL.

Aan Los-pots winckel in de Ste,
't Was *Recipe Farijn Fabaar*,
Arristotology, Backalaar,
Bolis Armenis, an' een Ongs,
Wat Albis Griek, of Hongde strongs,
Croc Martis, Terrum Sigillaet,
Sic parum: of, soo ghy 't verstaet:
Misce: sec. art. & cog. in OII,
Dum manent tribus partes vol,
Post, adde Oleor Myrtin,
Rosarum, & wat Eeck van Wijn;
Fac nunc in Olla, die wat past,
Et ligas cum een blaeske vast;
Met dit mijn deiftigh *Defensijf*,
Besloegh ick 't Been, en spaectket stijf,
En quamer met tot goede cuyr,
Het beterde van uur tot uur.
Alleenigh blijft sijn arm wat slap,
Dat 's niet met al, dat heip ick knap;
En 't Been dat staet een weinigh scheef,
Wat schaeft dat, als 't ook soo bleef?
Ick woud' ick eens een Hencker von 8.)
Die my dit werckjen na doen kon.
Ons Konst is van een ander aert,
En oock veel meerder eere waert,
Hippocrates is self geweest
Een *Surgjus*, soomen by hem leest;
Galenus, Celsus en veel aer,
Doen 't *Olim* in die tijden waer,
Oft schoon haer Beenen sijn in 't Graf,
Nochtans zijn wyder spruyten af;
En oft het *Gangreneuse* quaet,
Eens yemandt Neus en Oor af-aet,
En oft het vliegend' *Aquila*,
Eens ruckte schielijck yemandt na,
En oft het *Turbith Minerael*
Een sondaer bracht in 't Hemels zael,
En oftmen eens een Lating de'e, 9.)
Die onder 't werck nam yemandt me'e,

Wat eerlijck Mensche van verstant,
Woont hier, oft in een ander Landt,
Wie vond doch soo geleerden Man,
Die alle Sieckt' genesen kan?
Men weet wel, die een harden Oest
Met stompe Beytels kerven moest;
Ghy riept, voorwaer de Man is door, 10.)
Soo yemandt u dit lagh te voor;
Een sware Sieckte scheydt oock niet,
Voor datmen stercke Kruyden biet.

* * *

Zeer juist heeft eertijds *Hippocrates* gezegd, dat de geneeskunde stond boven alle andere kunde, maar dat zij, door de ongeleerdheid der genen die haar zoo maar bij de hand nemen, en door de onwetendheid van hen die onbescheiden over de genees-meesters oordeelen, naar beneden gehaald wordt. En dat zijn zij die de rechtzinnige geneesmeesters in hun kunst bespotten: de kwakzalvers.

De oorzaak is, zegt *Hippocrates*, dat er geen straf op de kwakzalverij gesteld is dan die der schande, en dat raakt den kwakzalvers hun koude kleeren niet eens, als daarvan zoo vol gepropt zijnde, dat zij van buiten niet kunnen geraakt worden.

Het is een andere zaak met wetenschap en ervaring een kunst te beoefenen, dan met kousen en schoenen, gelijk een boer in een wetering (zooals een spreekwoord zegt) in dit werk te springen. De Goden, zegt een Grieksch dichter, verkoopen alles voor arbeid. Dan, de geneeskunde komt niemand slapende thuis, maar laat zich eveneens kopen door gestadige vlijt, naarstigheid en langdurige ervaring en studie.

Een spreuk van *Hippocrates* is door *Jacob Cats* aldus saamgevat:

Ons *Tijdt* is kort, de *Konsie* langh,
En *Kans* neemt vaerdigh haren gangh,

CORRESPONDENTIE.

C. J. v. O te R. Naar aanleiding van uwen belangwekkenden brief zonden wij u dd. 20 Juli, een schrijven, waarop wij tot heden nog geen antwoord ontvingen. Wij moeten de zaak derhalve tot het volgend no. laten rusten.

A. G. te Z. Voor ons is er geen komkommertijd; daar zorgen de kwakzalvers wel voor.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De Roode pillen van Dupuis.

Reclames in de meeste couranten en tijdschriften vestigen voortdurend de aandacht op deze kwakzalverij. Reeds in het Maandblad van Juli 1902 hebben wij gewaarschuwd tegen deze pillen, die als van bijzondere samenstelling, o.m. worden aanbevolen tegen:

„Verstoptheid, moeilijke spijsverteering, maagkwellingen, gallen, slijmen, maagzuren, mangel aan eetlust, verstrammingen, bloedbederf, huidziekte, puisten, bloedzweren, kwade lichaamssappen, jeuksel, geelzucht, schele hoofdpijn, zenuwsmarten, zwijmelingen, bedwelmdheden, aamborstigheid, geëraktheid, rhumatismus, onzuiverheden van het bloed, hartziekten.”

Waaruit bestaan dan wel die wonderpillen?

Vermoedelijk uit wat nieuws, want de gewone purgeermiddelen die, op de maag en darmen werken worden afgekeurd. Om hieromtrent zekerheid te verkrijgen, heeft de heer A. J. Wijne te Rotterdam, de pillen onderzocht en wel met het volgend resultaat: Elke pil woog ongeveer een halve gram; daarvan kon een licht rood, later wit omhulsel worden verwijderd, dat 300 mg. woog en bestond uit *suiker, talk* en een roode aniline-kleurstof.

Voor de eigenlijke pil bleef dus 200 mgr. over en daarin werd met zekerheid aangetoond kleine hoeveelheden *aloë* en *jalape-stengelhars*, terwijl de hoofdmassa een plantaardig extract was. 't Is waarlijk om te lachen als 't niet zoo treurig ware! Twee van de meest sterk-werkende, eeuwen lang bekende *purgeermiddelen*, die dikwijls door geneesheeren worden voorgeschreven, maar die, bij een langdurig en voortgezet gebruik zeer noodlottige gevolgen na zich kunnen slepen, al zegt ook DUPUIS, dat zij, „samengesteld uit uittreksel van kruiden, nooit kwaad doen”.

Oock heeft het *Proeven* syn gevaer,
Al leefden yemandt hondert jaer,
En schoon men yet met *Oordeel* doet,
Noch vintmen diekmael tegenspoet,
Dies moet niet slechts de *Chirurgijn*,
In als geset en wacker zijn:
Maer oock de *Krancken* sijne vriend,
En *Wie hem in de Sieckte dient*,
Heeft staegh te letten op het stuck,
Of hem genaekt groot ongeluck:
Dan noch *Al wat van buyten Koomt*,
Is hier oock nut te zijn geschroomt.

Ja, de Konst is lang. Al studeerde men honderd jaar, dan nog zouden er oogenblikken komen dat men vreemd voor een ziektegeval komt te staan.

Hierdoor is vanzelf bewezen dat een ongestudeerd mensch, iemand die zonder kennis van ziekten en medicijnen, of een slechts heel oppervlakkige kennis, in 't kort een kwakzalver een gevaarlijk persoon is, indien hij zijn kunsten gaat uitoefenen.

MENENTO.

1) Morbum, de bedoeling van den „kwak” is Morbus = ziekte.

2) De patient geeft liever wat meer, als hij maar weer spoedig genezen, vaardig is.

3) Gerak = voedsel, kleeding, verpleging.

4) Decoctie = afkooksel

5) Als je na de kuur wat bleek ziet, zeg dan maar dat je niet erg lekker bent.

6) Kamper beudel = Kamper beul. De geneesmeesters worden met den beul gelijk gesteld.

7) Het potjeslatijn dat de schrijver door d-n „kwak” laat zeggen is te koddig. Verklaringen zouden het grappige er af halen

8) Hencker = beul = geneesmeester.

9) Lating = aderlating.

10) Die man is door = die man is gek.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar f 1.25.

INHOUD:

Hoofdartikel: A. J. Wijnne herdacht.
Berichten: Kwakzalverij in de veeartsenijkunde.
Mededeelingen van verschillenden aard: A. Plobner's gehoortrommels. — Aambeienzalf Excelsior. — Schandelijke reclame. — Waterkijzers en nog wat.
Ingezonden: Over de pullen van Mevrouw van Gelderen.
Uit de pers: Olie van Baaij. — „De Nederlander” en Granuline.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Akker's abdij-tabletten.

AREND JOHAN WIJNNE †

Alweder is — op ruim zescigjarigen leeftijd — een onzer medewerkers overleden en welk een medewerker!

Reeds kort na de oprichting onzer Vereeniging trad A. J. WIJNNE als lid toe en terstond toonde hij zich een ijverig bestrijder van alles wat op den naam van kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes aanspraak moes maken. Waardig apotheker, die zijn vak de het toekomstige eereplaats in de maatschappij wilde doen innemen, gebruikte hij herhaaldelijk de gelegenheid om in pharmaceutische tijdschriften de beoefenaars der artseneijbereidkunst te wijzen op het standpunt, dat zij tegenover de kwakzalverij hadden in te nemen. Maar ook in ons blad werd reeds spoedig zijn naam aangetroffen. De resultaten van onderzoekingen van kwakzalversmiddelen, door hem verricht en in het Maandblad opgenomen, kwamen in talrijke nummers voor en gaven het bewijs hoe nauwgezet hij ook in dit opzicht steeds te werk ging. Het was echter eerst in 1899, dat hij een meer werkzaam aandeel nam in de algemeene verrichtingen onzer Vereeniging. Door een ernstige ongesteldheid van den heer G. B. SCHMIDT, de Secretaris-penningmeester en de voornaamste beweegkracht der Vereeniging, (thans nog ons eenig Eerlid) kwam deze te staan voor een crisis, die haar bijna met ondergang bedreigde en het was slechts door krachtig ingrijpen van eenige leden dat die gevaar kon worden voorkomen. Onder deze leden was het WIJNNE, die de moeilijke taak van secretaris-penningmeester op zich nam en die taak op zoodanige wijze vervulde dat, mede door zijn hulp, de Vereeniging weer spoedig op vaste grondslagen was bevestigd. Tot in 1905 bleef W. deze functie waarnemen, waarna hij nog enigen tijd bestuurslid bleef, doch slechts als penningmeester, onder welke voorwaarde hij zich slechts bereid had verklaard zich voor een herkiezing beschikbaar te stellen. Doch ook daarna bleef hij een oprecht vriend der Vereeniging, in welker doen en laten hij, tot zijn einde, het grootste belang bleef koesteren.

Betreurt derhalve de Vereeniging tegen de

kwakzalverij zijn betrekkelijk nog vroegtijdig verscheiden van harte en legt zij, in deze woorden, daarvan getuigenis af, men houde het den ondergeteekende ten goede, dat hij te dezer plaatse nog uiting geeft aan een persoonlijk gevoel van smart door dit overlijden te weeg gebracht, Jaren lang is hij met W., ook op ander gebied, op de meest overeenstemmende wijze werkzaam geweest en daarbij is, niet het minst door het karakter van den overledene, zóó rechtschapen en zóó edel, een vriendschapsband ontstaan, die door den dood helaas verbroken is maar waarvan de herinnering zoolang mogelijk zal bijblijven.

HERMAN VAN GELDER.

BERICHTEN.

Kwakzalverij in de veeartsenijkunde. Aan *De Telegraaf* meldt men uit *Akkrum*: Nu het mond- en klauwzeer in erge mate in Friesland heerscht, wordt er veel reclame gemaakt voor allerlei middeljes tegen deze ziekte, die duur betaald worden. In plaats van den veearts te raadplegen gaat menig boer op de aangeprezen middeljes af. Een tweetal personen is reeds geverbaliseerd wegens onbevoegd uitoefenen van de veeartsenijkunde.

Mededeelingen van verschillenden aard.

A. Plobner's gehoortrommels worden tegenwoordig weer in vele bladen, o.a. in het *Algem. Handelsblad* en *N. R. Ct.* geadverteerd, b.v. op deze wijze:

!! Voor hardhoorenden !!

„De Heer K. K. te H. schrijft woordelijk:

„De gehoortrommel heeft wonderen bij mij verricht. Ik gevoel mij als herboren en kan mijn blijdschap niet genoeg uiten, nu ik ook het zachtste fluistergesprek kan verstaan”.

BIJ HARDHOORIGHEID is A. PLOBNER's (de eenige uitvinder) wettig gedeponeerde gehoortrommel onmisbaar. De trommel wordt, ternauwernood zichtbaar, in het oor gedragen en wordt met het grootste succes gebruikt bij oorsuizingen, nerveuze oorpijnen, enzovoorts. Duizenden in gebruik. Ontelbare dankbetuigingen. Prijs f 6, 2 stuks f 10. Gratis inlichtingen.

Generaal-agentschap: E. M. Müller, München II, Postbox 30b 1.

Voor minderwaardige namaak wordt gewaarschuwd”.

Evenals tal van dergelijke apparaten, waartegen wij en anderen reeds ontelbare malen gewaarschuwd

hebben, is deze z.g. *Hörtrommel* zonder eenige waarde; zij helpt absoluut niets.

Speculeerende op de valsche schaamte, aan vele dooven eigen, wijst men er op, dat zij ternauwernood zichtbaar is; het gevolg is, dat men zich de geldelijke opoffering getroost — om spoedig tot de overtuiging te komen, dat het geld weggeworpen doch dat men een teleurstelling rijker geworden is. *Plobner's toestel* is gratis te probeeren bij Mej. TINE MARCUS, Middelwijkstraat 21, Soest. Daar heeft de Vereeniging tot beharijging der belangen van slechthoorenden een Centraal Magazijn van alle gehoorapparaten; daar worden ook zooveel mogelijk alle kwakzalversmiddelen betreffende doofheid, aan de kaak gesteld en is alles gratis te beproeven. Dat men verstandig doet, bij aanbieding van middelen of toestellen tegen slechthoorendheid aan dit Magazijn inlichtingen in te winnen vóór men tot koopen overgaat, behoeft geen betoog.

Weer een aambeien zalf.

Wij lijden toch verschrikkelijk aan aambeien! Gelukkig niet in de beteekenis, dat wij zelve aan die pijnlijke kwaal sukkelen maar in den zin, dat voortdurend moet gewaarschuwd worden tegen middelen, die tegen aambeien als onfeilbaar worden aanbevolen.

Zoals bij alle kwalen, die veelvuldig voorkomen en waarbij de genezing menigmaal moeilijk is of lang op zich laat wachten, hebben de kwakzalvers zich er ook op toegelegd om de beklagenswaardige lijders aan aambeien in hunne netten te lokken; groot is het getal z.g. geneesmiddelen, die zij met de noodige reclame aan de markt brengen, en eveneens groot is het getal dat van nul en geener waarde is en dat geen ander nut sticht, dan dat de zakken der fabrikanten gevuld worden.

Bij de vele zalven en andere geneesmiddelvormen, in den loop van jaren in ons blad besproken, moeten wij weer een nieuwe voegen, n.l. de zalf *Excelsior*, op de volgende wijze per advertentie aangekondigd:

„AAMBEIEN-LIJDERS

genezen volkomen door het gebruik van de beroemde zalf *Excelsior*. Nieuwste vinding! prijs per pot f 3.50. Chem. Lab. *Excelsior* A'dam”.

Wij hebben niet het genoegen het Chem. Lab. te kennen en waren niet op de hoogte van de *nieuwste vinding*; doch nieuwsgierigheid naar dat *nieuwste* bracht ons er toe f 3.50 te besteden om een potje, ter onderzoek, aan te koopen.

Mejuff. KNIPSCHER en de heer KEULEMANS onderzochten den inhoud van het potje en het bleek dat de *wettig gedeponeerde* aambeienzalf als werkzaam bestanddeel niets anders bevatte dan *boorzuur* en *loodcarbonaat*.

't Is weer het oude liedje: *Nieuwste vinding, volkomen genezing*, niets van dit alles. Zeer bekende stoffen, die *misschien* tijdelijk eenige verzachting zullen aanbrengen maar van *genezing* geen sprake. Trouwens aambeien, zullen zij met succes bestreden worden, vereischen een andere behandeling dan het smeeren met een zalfje, een behandeling, die de geneesheer, die het gestel van den lijder kent en weet wat doelmatig bij hem moet worden aangewend, alléén kan beoordeelen.

Daartoe is zelfs een *Chemisch Laboratorium* niet in staat.

Schandelijke reclame.

In het Augustus-nummer van ons blad werd melding gemaakt van het belangrijk rapport van de commissie, ingesteld om den Centralen Gezondheidsraad voor te lichten inzake de verspreiding van besmettelijke geslachtsziekten en de middelen ter bestrijding.

Dat de kwakzalverij op dit gebied enorm veel kwaad sticht is bekend en de brutale wijze, waarop voor de waardelooze kwakzalversrommel reclame gemaakt wordt, grenst aan het ongelooflijke.

Men moet de uitstalkasten van sommige apothekers en drogisten maar eens zien, om van annonces in de bladen maar niet te spreken, 't is alsof er geen zedelijkheidswet bestaat!

Te Rotterdam is gevestigd aan de Coolvest 94b, de drogisterij „De Komeet”. Terwijl ik daar even een kijkje nam, las ik:

„Mogen wij zwijgen? Neen!

Gebruikt bij ziekte der urinewegen de injectie BINITRANOL van Prof. Bauhmann v. d. Graff. f 3.75 per flesch.

BINITRANOL de beste inspuiting voor geheime ziekte.

Gebruikt bij verloren levenskrachten of *na venerische ziekten* Prof. Bauhmann v. d. Graff's RADIUMIN tabletten. f 15.— per flacon.

Prof. Bauhmann v. d. Graff's SPERMATOL-pillen, aan te wenden bij onmacht.”

Hier stond nog meer van dit genre uitgesteld, maar dit drietal geeft al voldoende aan van welke strekking ook de rest is.

De brochures, die daar zoo nu en dan ten toon gesteld worden, zijn van het gehalte „Voor verloofden en jonggehuwden” en andere pornografie.

Nu mogen wij niet veronderstellen dat de politie onbekend is met Art. 240 en 451 W. v. Stc., maar willen ze toch hierbij afdrucken:

Art. 240.

„Hij die eenig geschrift waarvan hij den inhoud kent, of eenige hem bekende afbeelding of voorwerp, aanstootelijk voor de eerbaarheid, hetzij verspreidt, hetzij ter verspreiding vervaardigt, invoert, uitvoert, of in voorraad heeft, hetzij openlijk ten toon stelt, aanbiedt, aanslaat of als verkrijgbaar aankondigt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogsten een jaar of geldboete van ten hoogste drie duizend gulden.

Art. 451 bis.

Hij die op of aan plaatsen, voor openbaar verkeer bestemd, hetzij eenig geschrift, waarvan de leesbaar gestelde titel, omslag of inhoud geschikt is om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, openlijk ten toon stelt, aanbiedt of aanslaat, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste twee honderd gulden.

Deze artikelen van het W. v. Str. zeggen wel niets tegen het verkoopen of in voorraad hebben van kwakzalversrommel, maar wel tegen de drukwerken en dus kan de politie ingrijpen.

Een kijkje nemen bij H. Spetter en Co, in genees- en verbandmiddelen, Jonker Fransstraat 72a, zou de moeite ook wel loonen, wat het drukwerk aangaat.

De kwakzalverij tiert wellicht op geen enkel gebied weliger, dan op dat der geslachtsziekten en vruchtafdrijving. Daarom wordt het hoog tijd dat er paal en perk gesteld wordt aan dezen zwendel.

Wij wezen er vroeger al op, dat zij, die lijdende zijn aan eene geslachtsziekte zich meestal schamen om een dokter te raadplegen. Zij gaan „zelfdokteren” met alles wat hun met

hoogdravende woorden, per annonce of circulaire, wordt wijs gemaakt en zij komen van den wal in de sloot, raken steeds verder achteruit en zijn een gevaar voor hun omgeving.

Het gaat toch niet aan om te zeggen neem dit of dat voor de geslachtsziekte. Er behoort toch een onderzoek vooraf te gaan, waarna de dokter oordeelt en de betreffende geneesmiddelen, levenswijze en behandeling voorschrijft.

Natuurlijk stoort zich de kwakzalver en de handelaar in kwakzalversrommel niet aan dit alles. Hun is het alleen te doen om het geld van den lijder en, of het middel al of niet baat, dat maakt niets uit, als de patiënt maar weer terug komt, om meer of om wat anders, want van alles wordt geprobeerd en zoodoende wordt de ziekte steeds moeilijker om te genezen, om maar niet te spreken van het geld dat geheel nutteloos wordt weggegooid aan kwakzalversmiddelen.

Om de geslachtsziekten behoorlijk en met goed gevolg te bestrijden, behoort eerst de kwakzalverij op dit gebied aan banden gelegd te worden; het opnemen van annonces en het maken van reclame, op welk een wijze dan ook, van middelen tegen geslachtsziekten, moet ten strengste verboden worden en alleen toegestaan in medische en pharmaceutische vakbladen, zooals reeds in het Aug. nummer is gezegd. Zolang er nog geen wet is die de geheel kwakzalverij den kop indrukt, moet de regeering, in 't belang der volksgezondheid, alvast beginnen met een regeeringsbesluit dat kort en goed maatregelen voorschrijft waardoor aan dit euvel: de handel in geheimmiddelen door particulieren, een einde wordt gemaakt.

Aan dezen schadelijken en voor de volksgezondheid schadelijken zwendel moet eerst een einde gemaakt worden, wil men verder de meer en meer voortwoekerende geslachtsziekten met succes bestrijden.

MEMENTO.

Waterkijkers en nog wat.

Begin Juni ontvingen wij het volgende schrijven:

„Eenigen tijd geleden ging een mijner patiënten, 'n jonge man met praedispositie voor long t.b.c. naar Rotterdam, om advies te vragen bij een zekeren „Dr. Waasdorp” wonende in de Oppert. Toen hij bij deze kwam, kreeg hij al vermoeden, niet bij een medicus, maar bij een waterdokter te zijn beland. Hij moest wateren, in een pot; dit water deed „de dokter” in een flesch, onderwijl de patiënt die erg nerveus was en wat hoestte, uithoorende; daarna werd een „wit steentje” in de urine geworpen en deze met een ernstig gezicht bekeken. Daarop kwam de diagnose: beginnende keeltering, maar kans op radicale genezing, als patiënt maar geregeld de beide fleschjes medicijnen gebruikte. Patiënt ging naar huis en toen de fleschjes leeg waren, schreef hij om nieuwe. Maar... eerst moest weer f 2,20 worden gestuurd.

Patiënt heeft zich nu weer onder mijn behandeling gesteld. Hij heeft werkelijk een tuberculeus ulcus op de epiglottis. Hij was zeer gedepimeerd maar gelukkig heb ik hem wat moed in kunnen spreken.

Is het mogelijk, bijgaand „medicijn” te analyseren? Gaarne zou ik de uitslag daarvan vernemen. Zou het geen aanbeveling verdienen, 's mans naam eens te vermelden? Want wel heeft hij ditmaal een goede diagnose „geraden” maar hij heeft toch patiënt een groote psychische schade toegebracht en hem bovendien bedrogen, door hem radicale genezing voor te spiegelen.

Hoogachtend,

Uw dw.

P. GREUP.”

Het onderzoek, verricht door den heer KEULEMANS, ofschoon zeer lastig en tijdrovend, heeft weinig resultaat opgeleverd. *Vloeistof I* was een spiritueus vocht, dat iets naar vanille reekte, van 0,837 soortel. gewicht (overeenkomende met spiritus van ongeveer 90 %). Bij verdamping bleef een zeer gering

residu, onoplosbaar in water, dat niet nader kon worden geïdentificeerd.

Vloeistof II, ook een spiritueus vocht van 0,841 soortel. gewicht (overeenkomende met spiritus van ongeveer 88 %), reekte naar *geest van lepelblad* en vertoonde tevens een reactie, die daarop wees.

De scheikundige somenstelling is uit die gegevens moeilijk uit te maken.

Tijdens het onderzoek ontvingen wij van denzelfden schrijver onderstaanden brief:

„Geachte Redactie.

Hoewel het vertrouwen in de bekwaamheid van kwakzalvers ten allen tijde heeft bestaan en wel altijd zal blijven bestaan, niettegenstaande de tegenwoordige ontwikkeling van het volk, geloof ik toch, dat de roem en reputatie van waterkijkers en dergelijk gespuis wel het grootsf is onder de boerenbevolking ten plattenlande. Hoewel ik nog maar kort de algemeene practijk uitoefen op een groot boerendorp, ben ik toch reeds meermalen in aanraking geweest met het werk van zulke wonderdoeners. Een vorige maal schreef ik U over een jonge man met t.b.c. pulmonum et laryngis, die bij een waterdokter in Rotterdam heil had gezocht en wien door deze man was verteld, dat hij „keeltering” had, maar dat hij door het gebruik van zijn middelen „radicaal zou genezen.”

Ik stuurde U de beide fleschjes op ter onderzoek, waarop ik echter, vermoedelijk wegens de vacantie, nog geen antwoord ontving(*). Deze jonge man is helaas aan een phthisis florida gesuccombeerd. Voorwaar een treurige moed om zoo iemand „radicale genezing” voor te spiegelen.

Ik weet niet, of 't wel geoorloofd is, U telkens lastig te vallen met verzoek om onderzoekingen; vermoedelijk wordt er dan te veel beslag gelegd op de tijd van Uwen scheikundige.

Toch zou ik gaarne, zooveel in mijn vermogen ligt, meewerken waar 't geldt, de praktijken van de heeren misdadigers op medisch gebied aan de kaak te stellen.

Ik werd laatst geroepen bij een ongeveer 50-jarige vrouw met algemeene klachten. 't Urine-onderzoek leverde een groot suikergehalte op. De menschen volgden gelukkig mijn voorschriften op, maar bij een van mijn bezoeken kwam het ter sprake over waterdokter. Ik stelde de menschen voor, nu eens een fleschje urine op te sturen naar zoo'n waterdokter en eens te zien, wat voor advies deze zou geven.

Mijn voorstel werd uitgevoerd en bijgaand ziet U het letterlijk antwoord:

„J. P. BOMGAARS en B. J. DE VRIES arts.

Noordsingel 182. Uroscopie — Rotterdam.

Contrôle—kaart.

Ziekte: Patiente lijd aan de nieren en is niet geheel vrij van eene zenuwaandoening. Gelieve volgende keer leeftijd en duur van de ziekte-toestand op te geven. Gebruik van Melk is zeer goed. De medicijnen gebruiken vier keer per dag na het eten telkens 25 druppels op een eetlepel water.

Vriendelijke groetten.

(w.g.) BOMGAARS.

Hier dus een diabetes-patiënte, die 't volgens den waterdokter aan de nieren heeft. Van dieet geen sprake. Ze mag dus kalm doorgaan met koolhydraat-voeding. Gelukkig doet ze dat niet. Ik kon dus de menschen weer eens overtuigen, dat de waterdokter in dit geval absoluut de plank mis is.

De naam Bomgaars is U waarschijnlijk al bekend. De man wordt helaas weer gedekt door een arts. In 't Geneeskundig Jaarboekje komt inderdaad onder Rotterdam de naam B. J. de Vries voor; het valt echter op, dat er geen spreekuur achter zijn naam vermeld staat. Blijkbaar leent deze collega

(*) Juist opgemerkt. Red.

alleen maar zijn naam, want ongetwijfeld heeft hij de gezonden urine niet onderzocht; immers dan had hij suiker moeten vinden.

Ik hoop, dat 't niet te veel geverg'd is, wanneer ik U vraag de „medicijnen” te laten onderzoeken.

Met vriendelijk dank voor de moeite verblijf ik met de meeste hoogachting,

Uw dw.
P. GREUP.”

Wij zullen ons best doen; of het resultaat zal geven?

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

Jarenlang heb ik met belangstelling in uw maandblad den strijd gevolgd, dien gij onvermoeid hebt gestreden tegen de kwakzalverij. Altijd heb ik gemeend, dat gij ridderlijk streeft met open vizier, en ten volle was ik er van overtuigd, dat gij door jarenlange ervaring wel voorzichtig waart geworden, en zeker niet roekeloos de eer van uwen evenmenschen, laat staan van één uwer naaste collega's, zoudt aantasten.

Helaas! tot mijn spijt heb ik, door het laatste weekblad moeten ondervinden, dat mijn vertrouwen in uwe ridderlijkheid en in uwe voorzichtigheid veel te groot was.

In dit weekblad neemt gij een stuk op, geschreven door iemand die alléén met initialen onderteekent, maar waarin mijn naam ten volle genoemd wordt, en waarin ik wordt beticht, niet meer en niet minder, dan van *onwaardige uitoefening van de pharmacie*.

Ik weet niet welke opvatting gij koestert ten opzichte van het uitoefenen van de Pharmacie, maar de mijne zal ik kort en bondig zeggen, vast overtuigd zijnde, dat deze opvatting ook wordt gedeeld door de overheid als door de grootste meerderheid der pharmacenten.

De apotheker drijft zijn zaak in de eerste plaats ten dienste van het publiek. Hij levert de medicijnen af in de meest volmaakte hoedanigheid, zoowel die, welke door den bevoegden medicus zijn voorgeschreven, als die welke door het publiek mondeling of schriftelijk worden gevraagd. Een tweede kwaliteit mag volgens mijn begrip in de Apotheek niet bestaan, en nooit mag de Apotheker op eigen verantwoordelijkheid een remplaçant-geneesmiddel verstrekken voor het uitdrukkelijk gevraagde. Ook mag de Apotheker niet handelen met onderscheid des persoons. Het moet hem onverschillig zijn of het medicament is voorgeschreven door een professor of door een arts, — of het wordt gevraagd door een baron of door een bedelaar. Nog minder past het den Pharmacent om te oordeelen of een medicament helpt en of het niet helpt; want hiertoe is hij niet alleen onbevoegd, maar hij kan er ook geen oordeel over vellen omdat hij er geen studie van gemaakt heeft. Wel moet hij de giftige werking kennen van vele medicijnen (iets wat hem verre verheft boven de drogisten) en is verplicht den Dokter te waarschuwen, als hij meent dat een medicament, of door vergissing of door onkunde, in te groote hoeveelheid is voorgeschreven.

Evenmin zal de Apotheker buiten noodzakelijkheid vergiften of sterk werkende geneesmiddelen aan onbevoegden afleveren. Van dit laatste werd ik beticht in uw maandblad van Aug. j.l. Daar staat duidelijk in dat ik pillen heb afgeleverd, op voorschrift van Mevrouw Van Gelderen, welke Extractum Secalis Cornuti bevatten, een stof die zeker tot de sterk werkende geneesmiddelen moet gerekend worden. En aan het feit was volgens uwe meening niet te tornen, omdat de pillen scheikundig waren onderzocht door Mejuff. Knipscheer en den Heer Keulemans.

Mijnheer de Redacteur! ik geef u de onwrikbare verzekering dat de pillen geen spoor van Extractum Secalis Cornuti bevatten, dat Mevrouw Van Gelderen nooit Moederkoorn of extract van Moederkoorn voorschrijft. Deze bewering kan ik staven door de verklaring van al mijn vroegere en tegenwoordige assistenten, en bovendien ligt het voorschrift ten allen tijde voor U ter inzage.

Wanneer gij, mijnheer de Redacteur, te voren even bij mij waart gekomen en mij inzage had gevraagd, dan zou dit zeker niet aan U geweigerd zijn geworden; en dan had gij mij bespaard een

blaat op de uitoefening der Pharmacie en Mejuffrouw Knipscheer en den Heer Keulemans een blaam op hun scheikundig onderzoek.

Verder schrijft gij nog dat voor een oningewijden apotheker het onmogelijk is om wijs te worden uit het schrift van Mevrouw Van Gelderen. Mijnheer de Redacteur, deze eigenschap, gij weet het even goed als ik, heeft zij gemeen met zeer veel Hooggeleerde en Zeergeleerde Heeren; maar in hooge mate onredelijk is het van U, om te bêveren, dat er verstandhouding tusschen Mevrouw Van Gelderen en den Apotheker moet bestaan, omdat deze haar schrift beter kan lezen dan een ander.

Mevrouw Van Gelder laat ieder, die haar raad komt vragen, volkomen vrij in de keuze van Apotheker, maar ieder Apotheker is er niet op ingericht om de medicijnen te verstrekken die zij in den regel voorschrijft en gewoonlijk tot de zoogenaamde obsoleete behooren. Doch zeer veel Apothekers, zoowel in als buiten Amsterdam, wenden zich tot mij, als zij de medicijnen die Mevrouw v. G. voorschrijft, niet bezitten, om hun behulpzaam te zijn, en zij doen dit ook alléén, omdat zij, evenals ik, de meening zijn toegedaan: dat gegeven moet worden wat gevraagd wordt.

U dank zeggend voor de opname, verblijf ik,
Hoogachtend,
Uw dw. dn.
L. MÜLLER.

Met genoegen ontvingen wij het bovenstaand stuk van den Heer MÜLLER; het geeft ons (onze ridderlijkheid en voorzichtigheid daargelaten) een gelegenheid om — in 't algemeen — onze meening te zeggen over de medewerking, door apothekers verleend aan z.g. waarzegsters enz. Tevoren even een excuus omtrent het plaatsen van initialen onder het bedoelde stukje in 't voorgaande Maandblad.

De schuld daarvan lag inderdaad bij ons. Het stuk waarin den naam van den heer M. genoemd was als leverancier van de pillen, was *woordelijk* ingezonden door den Heer E. TIELENIUS KRUYTHOF Arts te Zutphen. Daar dit voor de zaak van geen belang was, vervingen wij den naam door initialen. Wij hebben den naam van den Heer M. niet genoemd, maar dezen reeds eenige malen, wanneer die ter sprake kwam en, zonder dat de behandeling er onder leed, verzwegen. Nu kon het niet, waar de inzender ons vroeg: Kan zoo'n man vrij uitgaan als hij zulke recepten klaar maakt?

En thans komen wij terzake.

De opvatting omtrent de *waardige uitoefening der pharmacie* is afhankelijk van de denkbeelden die men daaromtrent koestert. Wij weten te goed hoe verschillend die denkbeelden — vooral tegenwoordig — zijn maar zouden, wanneer wij een of ander collega daarover wilden lastig vallen, een ander orgaan dan het onze gekozen hebben.

De vraag die wij te beantwoorden hadden — en die wij zoo voorzichtig mogelijk beantwoord hebben — is: „Kan zoo'n apotheker vrij uitgaan”?

En daarop hebben wij gezegd: „Er is tegen dit optreden al heel weinig te doen”.

Wij weten evengoed als de heer M., dat het afleveren van *bij name genoemde geneesmiddelen* ('t zij mondeling, 't zij schriftelijk) door apothekers, onder enkele bepalingen, volkomen vrij staat en dat, wij willen het gaarne toegeven, hij daarbij rekening heeft te houden met de belangen van het publiek.

In 't kort, wij zijn het eens met wat de heer M. schrijft omtrent *zijn* opvatting ten opzichte van de uitoefening der pharmacie, — voorzoover het betreft de *wettelijke* regeling daarvan. Een apotheker, die de recepten, afkomstig van een z.g. waarzegster gereed maakt en aflevert, handelt in geen enkel opzicht tegen de pharmaceutische wet maar toch schreven wij in ons vorig antwoord: „goed te keuren is het o.i. niet”.

En daar blijven wij bij.

Wij hebben in ons blad nu en dan enkele artikelen opgenomen omtrent ervaringen opgedaan met z.g. „Mevrouwen” enz. Wie deze leest, zal wel, met ons, tot de overtuiging komen dat de belangen van het zieke publiek *ernstig geschaad worden*, wanneer men deze „Dames” in hun gevaarlijk bedrijf steunt. Door het gereedmaken van de recepten (?) door of namens haar voorgeschreven en — om daartoe in de gelegenheid te zijn — door het voorhanden hebben van allerlei obsoleete geneesmiddelen — biedt men deze „Mevrouwen” de behulpzame hand bij het onbevoegd uitoefenen der

geneeskunst, welke uitoefening niet zonder gevaar voor de zieken geschiedt.

Nu mogen de heer M. wel schrijven:

„Nog minder past het de Pharmacent om te oordeelen of een medicament helpt en of het niet helpt; want hiertoe is hij niet alleen onbevoegd, maar hij kan er ook geen oordeel over vellen omdat hij er geen studie van gemaakt heeft”, of hij in dit geval het publiek van dienst is, is bij ons zeer twijfelachtig.

Dit is onze opvatting omtrent een zeker punt van uitoefening der pharmacie.

De bijzaken zullen wij laten rusten. Op één moeten wij nog antwoorden, n.l. op het onderzoek van de pillen, door den heer Tienenius Kruythof gezonden. De heer M. geeft ons de *onwrikbare verzekering*, dat de pillen geen spoor van Extractum Secalis Cornuti bevatten.

Wij meenen nog altijd ridderlijk genoeg te strijden om aan bovenstaande bewering volkomen geloof te hechten. Maar dan moet er op een of andere wijze een misverstand bestaan. Wij hebben den heer KEULEMANS, die op reis is, met het geval in kennis gesteld en deze schrijft ons:

„Bij het onderzoek der pillen van den heer Müller wreef ik eenige pillen fijn en mengde die af met water en constateerde toen zeer duidelijk de typische geur van Extr. Secalis Cornuti. Ook eenige menschen uit de apotheek vonden die geur duidelijk.

Ook deed ik de ring-reactie op ergotinine, welke positief uitviel.

Ik vind dan ook geen aanleiding om op mijn conclusie terug te komen.”

Wij stellen ons nu voor, bij terugkomst van den Heer K. nog een nieuw onderzoek — misschien ook met andere chemici — te doen verrichten, terwijl een hoeveelheid van de ons oorspronkelijk gezonden pillen ter beschikking staat van den heer M., om zijnerzijds te kunnen worden onderzocht. Het resultaat zal dan in het Maandblad worden opgenomen.

REDACTIE.

UIT DE PERS.

Olie van Baai.

In het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde* van 26 Juli j.l. komt het volgende artikel voor:

„N. A. SCHEERS, EEN GEVAARLIJK HUIS-MIDDELTJE.

Een kleine reeks van personen met *min* of *meer* ernstig huiduitslag tengevolge van inwrijving met een overal verspreid huismiddeltje moge nogmaals als afschrikwekkend voorbeeld dienen voor de kwakzalverende goegemeente.

Dit voorjaar kreeg ik onder mijn behandeling een dame, die last had van een heftig jeukend uitslag op het benedengedeelte van den rug. Aanvankelijk had dit exantheem een vlekkelig voorkomen en nam slechts een plek ter grootte van een handpalm op de lendenen in beslag. Zeer spoedig echter breidde het zich uit, werd eerst papulo-vesiculens, vormde daarna groote blaren, gevuld met sereus vocht, dat op vele plaatsen van onder de loslatende opperhuid te voorschijn trad, en bezorgde zoodoende aan patiënte een zeer pijnlijk en lastig, langduig ziekbed. Want achtereen volgens werden alle lichaamsdeelen, tot het gelaat, de handen en de voeten toe, door dit snel voortschrijdend exfolieerend exantheem aangetast, dat met pasta LASSAR op de maculo-papuleuse en dermatol-strooipoeder op de dragende gedeelten behandeld werd. Eerst na zes weken was het overal volkomen verdwenen.

In het begin van de ziekte naar de oorzaak zoekend, vond ik deze in een op de waschtafel staand zelfpotje uit een Winschotensche apotheek. dat op het etiket vermeldde: *Olie van Baai*. Hiermede had patiënte, op aanraden van een medeburger, slechts éénmaal de lendenen gewreven wegens pijn in den rug, waarvoor genoemde olie in deze omgeving als een onfeilbaar en snelwerkend middel bekend staat. Bij verdere navraag bleek, dat in dezen zelfden tijd zeven personen uit dit beroemde zelfpotje gebruikt hadden, dat bij sommigen de rugpijn wel, bij anderen niet verbeterd was, maar dat vier van de zeven schoon niet in zoo hevige mate een dergelijke uitslag als het beschrevenen hadden doorgemaakt; drie op de ingewreven plaats, één op den rug van de inwrijvende hand. Na deze epidemie is de olie van Baai uit ons dorp voorloopig verbannen. Voor hoelang echter?

De gebruikte olie werd door apotheker J. A. IMHOFF, directeur van den gemeentelijken keu-

ringsdienst te 's-Hertogenbosch, welwillend voor mij onderzoek. Hij vond als hoofdbestanddeel Oleum Lauri, zooals ook in het *Pharmacotherapeutisch Vademecum* wordt opgegeven, waar laurierolie als jeuk- en uitslag verwekkend wrijfmiddel vermeld wordt. Andere volksnamen voor dit schoone praeparaat, dat ook in het eens zoo vermaarde *Zambuk* voorkomt, zijn: doorgaande zalf, doordringende olie, groene balsem, molenaarsolie, balsem van Baai, olie van het zevengetijde en, last not least, zalf uit den aap zijn pot. De kennis van deze namen kan wellicht voor den arts nuttig zijn; als hij ooit hun klank verneme, waarschuwe hij dringend den zelfgenezer.

Ten slotte de vraag: hoe is het mogelijk, dat een apotheker er toe overgaat, dit gevaarlijke middel zonder geneeskundig voorschrift, af te leveren?

Noordbroek, Juni 1919."

In het daarop volgend no. van 2 Aug. lezen we het onderstaande:

Het Gevaarlijke huismiddeltje: de „olie van Baai“.

De mededeeling van collega N. A. Scheers in het vorige nummer van het *Tijdschrift* betreffende de schadelijke gevolgen van inwrijvingen met deze „Olie van Baai“ noopt mij melding te maken van een, juist eenige dagen te voren, door mij gezien, analoog geval.

Vrijdag j.l. werd ik ontboden bij een mijner patiënten, lijdende aan chronische gewrichtsrheumatiek, waarvoor zij in het instituut voor phys. therapie deskundig werd behandeld.

Ter „bespoediging der genezing“, liet zij zich bovendien nog door een harer huisgeooten masseren.

Zij vertoonde op beide knieën, dijen en onderbuik een papuleus exantheem, dat heftig jeukte. Bij navraag vertelde zij mij, dat zij zich thuis ruim een maand reeds liet masseren met „Olie van Baai“.

Dit middeltje was mij onbekend tot ik den volgende dag de mededeeling van collega Scheers las.

Of de verbaaning dezer olië uit Amsterdam even spoedig zal gaan als uit Noordbroek staat te bezien. Amsterdam, Juli 1919. I. VAN ERP Bz."

Men ziet uit deze mededeelingen, dat onze herhaalde waarschuwingen tegen *Zambuk* op goede gronden berustte. Voorzover wij konden nagaan, bevatten nog de twee volgende kwakzalversmiddelen laurierolie: *Epo's Cinquoline* — tegen rheumatiek en *Breukzalf van Sturzenegger*.

De „Nederlander“ en Granuline.

De *Nederlander* houdt er een rubriek op na onder den titel: *Medisch Hoekje*, waarin dikwijls zeer behartenswaardige artikelen, geschreven door een medicus, voorkomen. De Redactie heeft ditmaal gemeend, in plaats van de gewonen medewerker, zelf een woordje in deze rubriek mee te spreken en een artikel geleverd onder het opschrift „*Granuline*“. Het luidt aldus:

„Onze medewerker voor deze Rubriek houde het ons ten goede, dat wij ditmaal in dit hoekje zelf het woord nemen, waartoe trouwens een bijzondere aanleiding bestaat. Voor eenige weken nam hij op deze plaats een aantal oordeelvellingen over van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij gericht tegen een serie voor deze vereeniging gevaarlijk geachte kwakzalversmiddelen, onder welke door haar ook „*Granuline*“, zooals men weet een door een arts Van Grafhorst samengesteld en in den handel gebracht praeparaat ter bestrijding van Tuberculose, geargischikt wordt. Het feit dat onze medewerker deze vergoerpening niet zonder instemming overnam, deed verschillende onzer lezers naar de pen grijpen, die zelf de hi gunstige werking van bedoeld middel hadden geconstateerd, en bovendien zond men ons een boekje vol attesten, zowel van doctoren als van genezenen, die een geheel anderen indruk geven van het middel „*granuline*“ dan door het voorn van de Nederl. Vereeniging tegen de kwakzalverij wordt gewekt. Nu weten onze lezers, dat speciaal ons blad steeds de vrijheid verdedigd heeft om zich te laten genezen door wie men wil, ook door een zoogenaamden kwakzalver, wens verantwoordelijkheid voor de wet immers blijft bestaan, en dat wij behoorden tot de bestrijders van het z.g.n. artsenmonopolie, welks verdediging veelal doel is van de bestrijding der kwakzalverij. Reeds om die reden konden wij ons niet met het inzicht, niet ingenomen verklaren. (*) Al er-

keanen wij dat het publiek menigmaal door gewetenlooze en onkundige lieden bedrogen wordt, men streeft zijn doel voorbij, indien men all r i middelen — enkel en alleen omdat ze niet door de officieele medische wetenschap zijn erkend — eenvoudig tot kwakzalversmiddelen stempelt.

Wij hebben daarom onze bezwaren aan onzen medewerker medegedeeld, die ons in antwoord daarop een artikel zendt, waaraan het volgende is ontleend:

„Is granuline een kwakzalversmiddel?

Ziedaar een vraag, die al twaalf jaar oud en nog actueel genoeg is om er een Medisch Hoekje aan te wijden, te meer waar men zich gestooten heeft aan het feit, dat wij 14 dagen geleden dit middel onder „de bedriegelijke en gevaarlijke kwakzalversmiddelen“ overnamen uit het bekende roode boekje der zoo nuttige Vereeniging tegen de kwakzalverij.

De brochure van den medicus Grafhorst met zijn schoonschijnende attesten van geneeskundigen en „genezenen“, met zijn slechts leeken-overtuigende wetenschappelijke documentatie heeft al vele drukken beleefd. Die van 1916 ligt voor ons.

Het spreekuur van den genoemden arts wordt druk bezocht door geneezingszoekenden en de waarde van het middel, dat inderdaad niet bovenmatig prijzig is, wordt luide verkondigd door velen die zeggen daaraan hun genezing te danken te hebben! En toch kwakzalverij?

Dat de fabrikant-arts het fabrieksgeheim bewaart, is wel niet 's lands wijs en dus niet 's lands eer, maar per slot van rekening bijzaak, omdat het aan de ev. waarde van het middel in quaestie niets afdoet?

Waar het om gaat is, dat het middel voorzover niet direct dan teeh indirect, voorzover niet door den arts-fabrikant, dan toch door Jan Publiek wordt aanbevolen als het middel bij uitnemendheid tegen de tering, wanneer deze zich in een niet te ver gevorderd stadium bevindt.

Dat is het groote gevaar van het middel."

Wij merken hierbij op, dat dit „groote gevaar“ ons zeer overdreven voorkomt. Jan Publiek maakt zich zoo druk niet; het zijn degenen die bij zeker middel genezing vonden, die het prijzen en aanbevelen. En hebben zij daartoe niet het recht?

Onze medewerker betoogt verder, dat Tuberculose een ziekte is, waarbij men de veronderstelling kan maken,

„dat niets alle schadelijke invloeden verre gehouden worden en alle begunstigende factoren te werk gesteld worden, de geneeskans echts in zeer geringe mate beïnvloed wordt door het gebruik van het eene of van het andere „geneesmiddel“. Na het gebruik van granuline zijn vele patiënten genezen of verbeterd en zijn er ook vele door den dood weggerukt. Hoe zou het hun zonder granuline vergaan zijn, ziedaar een open vraag. Attesten hebben hier geene waarde, en die zijn het juist, die zo'n indruk maken op het publiek.

Tegen het experimenteren door geneeskundigen met granuline zal geen geneesheer bezwaar maken, ook wij niet. Maar wel tegen het aan leeken in handen geven van een attesten- en aanbevelingsverzameling, waarvan zij de waarde en onwaarde niet kunnen beoordeelen en het slechts tegen het geweld of ongewild wekken van den schijn, dat er bij alle lichtere gevallen genezing en bij alle zwaardere gevallen van tuberculose verlichting te verkrijgen is door het gebruik van een geneesmiddel; wat dan ook“.

Wat onze medewerker hier „een open vraag“ noemt, is er een die men bij alle geneesmiddelen stellen kan. Men kan nooit met onfeilbare zekerheid aangeven of een middel, dan wel de natuur, genezing teweeggebracht heeft. De samenstelling van het middel, de wijze waarop het wordt aanbevolen, doen daaraan niets af of toe. Op gelijke overwegingen zou men aan alle door artsen voorgeschreven middelen kunnen twifelen.

Waar het nu hier een middel geldt, dat niet door een „onbevoegde“ wordt verstrekt, terwijl dr. van Grafhorst, naar men ons mededeelt, volkomen bereid is het geheim der „samenstelling“, voor een bevoegde enquête-commissie te ontsluiten, terwijl bovendien het medisch weekblad *Vox medicorum* (19 Febr. '19) schreef: „Granuline mag als geneesmiddel niet onderschat worden“, daar wil het ons voorkomen dat de Vereeniging tegen de kwakzalverij dit middel niet onder de afkeuringswaardige kwakzalversmiddelen had behooren op te nemen, en dat er o.i. hier van misleiding van het publiek geen sprake is.

Slechts kort vóór het afdrukken van ons blad — en nogwel door tevalige omstandigheden — maakten wij kennis met bovenstaand artikel. Er is daarom geen gelegenheid nader op de zaak in te

gaan. Slechts wenschen wij twee vragen tot de Redactie van „De Nederlander“ te richten:

1°. Waar hebben wij geschr. van, ofschoon wij onze afkeuring over de wijze van exploitatie en de geheimhouding van de samenstelling niet onder ons hebben gehouden, dat de *Granuline* behoort te worden opgenomen „onder de afkeuringswaardige kwakzalversmiddelen“?

2°. Mocht een dergelijke uitdrukking ons inderdaad uit de pen gevloeid zijn (de tijd ontbreekt ons thans om al onze artikelen betreffende *granuline* na te zoeken) en dientengevolge in *De Nederlander* een antwoord op onze eerste vraag worden opgenomen, wil dan de Redactie de journalistieke beleefdheid in acht nemen door ons een blad te zenden, waarin dat antwoord voorkomt? Dat is toch niet te veel gevraagd?

REDACTIE.

CORRESPONDENTIE

Dr. I. L. te U. Dank voor uwe opmerking. Ook ons ontbreekt de kennis en lust om naar den oorsprong van den naam *Goël* te vorschien.

H. H. v. S. te A. Van uw veranderd adres is kennis genomen. De kruiden worden in het volgend no. behandeld. Wij kunnen nu al zeggen, dat ge uw f 10 beklagen zult.

C. J. v. O. te R. Tot ons leedwezen zijn wij door plaatsgebrek verhinderd thans uw stuk op te nemen. Wij moeten het tot het volgend no. laten wachten, maar we zijn niet bang, dat de mosterd na den maaltijd komt. We zijn het met u eens, dat er nog weinig ten goede veranderd is. Zoolang de wetgever niet krachtiger optreedt, is er weinig te verwachten. Uw middel om daartoe op te wekken lijkt ons echter wat te drastisch.

W. J. B. te R. Eveneens in het volgend no. Somwijlen komt het voor, dat de inhoud stukjes vermeldt, waarvoor bij het afdrukken geen plaats blijkt te zijn en die dan bij ongeluk in de inhoudsopgave blijven staan.

A. de G. te S. De *Wolf's Harol* is ons onbekend. Kunt zij ons mededeelen waar het te krijgen is, teneinde het te laten onderzoeken? Want, alhoewel wij in 't algemeen, bij de vele geneesmiddelen die wij te onderzoeken krijgen, ons zelden bezig houden met toilet-artikelen, wenschen wij in dit geval een uitzondering te maken, naar aanleiding van de resultaten na het gebruik verkregen.

Mej. J. C. R. te D. Dank voor uw juiste opmerking. *Nujol* wordt in onderzoek genomen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Akker's abdijs tabletten.

Voor de abdijs tabletten, zoo het heet ook afkomstig van het *Klooster Sancta Paulo*, wordt tegenwoordig uitgebreide reclame gemaakt op de bekende wijze van de *abdijsiroop*. Tegen allerlei maagkwalen wordt het middel aanbevolen en zelfs ontziet de fabrikant zich niet de tabletten voor te stellen als voorbehoedmiddel tegen maagontsteking, *maagzweer* en *maagkanker*!

Wij schreven in het Maandblad van Augustus j.l.:

Wij hebben geen woorden tot onze beschikking om onze verontwaardiging over een dergelijke brutale leugen uit te drukken. *Misdadig* noemen wij de voorspiegeling, waarbij de arme lijdens aan enkele der zwaarste ziekten erop gewezen worden, dat het slechts aan hen ligt om van die ziekten bevrijd te blijven, wanneer zij maar gebruik maken van het aanbevolen voorbehoedmiddel.

Hoevele slachtoffers zullen op deze manier gemaakt worden? Hoevele dezer die bij het tijdig inroepen van *doelmatige* hulp baat zouden hebben kunnen vinden, zullen, door hun geloofslaan aan de woorden van den kwakzalver, jammerlijk te gronde gaan?

Maar óit schijnt AKKER niet te deren.

Hij gaat voort met zijn reclame maar daartegenover zullen wij ter *ernstige waarschuwing* aan onze lezers bekend maken waaruit die wonderdadige tabletten waarvan gezegd wordt: dat „het onderzoek naar de juiste verhouding der daartoe benodigde hulpmiddelen een langdurige en ernstige studie is geweest“ dan wel bestaan.

Het scheikundig en microscopisch onderzoek, ingesteld door Mej. KNIPSCHER en den Heer N. KEULEMANS, Apothekers te Amsterdam, heeft als hoofdbestanddeel aangehouden de aanwezigheid van *rhubarber* en *dubbelkoolzure soda*, terwijl tevens nog werden aangetroffen geringe hoeveelheden *zoelhout*, *pepermuntolie* en sporen *peper*. Oude, bekende middeltjes; een sinds eeuwen gebruikt laxerend middel en het z.g. *zuiveringszout*, een veel gebruikt huismiddel tegen maagbezwaren, waarvan echter niemand de wonderen zal verwachten, die AKKER ervan voorspelt.

Men zij nu toch eens verstandig en bejegene den kwakzalver en zijn klooster *Sancta Paulo* met het *wantrouwen*, dat zij zoo klaarblijkelijk waard zijn.

(*) Men zal zeggen dat wij dit hadden kunnen inzien alvorens het bewuste artikel werd geplaatst. Dit is juist, en het zou ook niet, althans niet zonder commentaar, geplaatst zijn, indien niet bijzondere omstandigheden, waarin de vacaties een groote rol spelen, hadden gemaakt, dat het stukje niet onder de oogen der hoofdredactie ware gekomen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar f 1.25.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Agenda voor de jaarvergadering. Nieuwe leden.

Hoofdartikel: Een wet tegen de kwakzalverij.
Mededeelingen van verschillenden aard:
Kruiden tegen ruggemergsziekte. — Eilers als redacteur. — De pillen van Mevrouw van Gelderen. — Yonkerman en zijn tuberculosyne.

Ingezonden: De advertenties van „Het Leven”. — In zake Bijsterveld.

Rechtszaken: Onbevoegd uitoefenen van geneeskunst. — Het verwijderen van tatouage.

Correspondentie.
Feuilleton: Lof der jicht.

Nog eens een Wet tegen de Kwakzalverij.

Nog onlangs, in het Maandblad van Juli j.l., hadden wij de gelegenheid er op te wijzen, dat de kwakzalverij met geneesmiddelen enz. slechts dan voldoende kan bestreden worden, wanneer de bepalingen daartegen niet aan andere wetten vastgekoppeld, maar in een speciale wet worden opgenomen. Het was naar aanleiding van een rede van den heer VAN DE BILT, bij de behandeling in de Tweede Kamer van het wetsontwerp betreffende keuring en aanduiding van waren.

Een artikel van onzen medewerker *Memento*, in ons vorig no. noodzaakt ons nog eens op hetzelfde onderwerp terug te komen.

In bedoeld artikel werd beweerd, dat art. 240 en 451bis W. v. Str. (betrekking hebbende op geschriften, aanstootelijk voor de eerbaarheid) de politie gelegenheid gaven om in te grijpen daar, waar zooals men voor de uitstalramen van talrijke winkels kan waarnemen, brochures worden tentoongesteld, die dienen om reclame te maken voor kwakzalversmiddelen tegen geslachtsziekten.

Van zeer bevoegde zijde wordt ons hierop medegedeeld: „Wel degelijk wordt vanwege Politie en Justitie toezicht op dergelijke uitstallingen gehouden, maar men grijpt liever niet in als men geen zekerheid heeft van veroordeeling. Bestrijding van misstanden is nog niet altijd zoo gemakkelijk als menigeen denkt.”

Dit nemen we gaarne aan en hebben het bij een ander wetsartikel ondervonden. Wij waren vroeger van meening dat, waar kwakzalverij berust op den bodem van *bedrog*, de kwakzalvers konden worden vervolgd wegens *bedrog* en dat het tweede lid van art. 329 van het Wetboek van Strafrecht op hen zou kunnen worden toegepast. Dat artikel luidt: „Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar wordt gestraft de verkooper, die den koper be-
„driegt:

„1e.
„2e. ten opzichte van den aard, de hoedanigheid „of de hoeveelheid van het geleverde, door het „aanwenden van listige kunstgrepen.”

Dat de kwakzalvers de koopers meestal bedriegen ten opzichte van den aard van het geleverde, staat o. i. vast en dat daarbij *listige kunstgrepen* worden aangewend, is moeilijk te ontkennen. De advertenties, reclames, brochures, valsche of gefingeerde attesten enz., 't zijn alle listige kunstgrepen.

Toch werd ons aangetoond, dat een vervolging in deze richting zelden succes zal hebben, omdat het zoo moeilijk zal zijn de *bewijzen* te leveren, dat diegenen, die zich tot den kwakzalver wenden of de koopers van kwakzalversmiddelen, juist naar aanleiding van en door die kunstgrepen heil bij de kwakzalverij hebben gezocht.

Inderdaad, wij hebben het al herhaaldelijk gezegd, de bestaande wettelijke bepalingen zijn niet voldoende om het euvel van de kwakzalverij, dat groote

gevaar voor de volksgezondheid en volkswelvaart, voldoende te bestrijden; de bestrijdingsmiddelen bij andere wetten onder te brengen, zooals thans reeds geschiedt, zal steeds de pogingen tot krachtadig ingrijpen verslappen.

Er is maar één middel om met kracht tegen het bestaande, zich steeds meer uitbreidende kwaad te keer te gaan:

Een speciale wet tegen de kwakzalverij.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Kruiden tegen ruggemergsziekte.

Wij ontvingen het onderstaand schrijven:

„Van een kruidenkundige ontving ik tegen betaling van f 10 — bijgaande kruiden voor mijne ruggemergsziekte. Ik ben natuurlijk bereid zelf het risico te dragen of deze mij al of niet zullen helpen. Evenwel schijnt het mij toe, dat deze z.g.n. kruiden gedroogde boombladeren zijn. Gaarne vernam ik of U deze opinie kan bevestigen. Tevens vestig ik Uw aandacht op het roode poeder, waarmee de kruiden zijn vermengd. Een en ander moet als thee gezet worden en inwendig gebruikt. Alvorens hiertoe over te gaan ontving ik gaarne uwe meening en of deze kruiden schadelijke bestanddeelen bevatten.”

De heer J. JELGERHUIS SWILDENS te Amsterdam was zoo welwillend de kruiden voor ons te onderzoeken. Daarin werden aangetoond: *Jeneverbessen*, *Notebladeren*, *Hoefblad*, *Eikenbladeren* en *Campechehout*. Het roode poeder is van dit laatste afkomstig.

Schadelijke bestanddeelen zijn dus niet afwezig maar het geheel beschouwen wij toch als *gevaarlijk*. Bij ruggemergsziekte aangewend, zullen zij *niemandal* tot de genezing bijdragen maar alleen de oorzaak zijn, dat men, vertrouwend op de belofte van den kwakzalver, zich niet wendt tot den bevoegden deskundige, waardoor de tijd voorbijgaat waarop deskundige hulp misschien nog zou kunnen baten.

En daarvoor behoeft men toch geen tien gulden uit te geven voor een kruidenmengsel, dat hoogstens een paar stuivers waarde heeft.

Eilers als redacteur.

In langen tijd had ik het blad „Voor Recht en Vrijheid” niet ontvangen. Onze lezers weten hoe ik op dat blad gesteld ben, niet om dat blad, maar omdat onze welbekende vriend EILERS zoo nu en dan een zeer leerzaam artikeltje in dat blad schreef, waarvan ik altijd volop genoot. Geen wonder dus, dat ik eens informeerde en daarop de nootlottige tijding vernam, dat „Voor Recht en Vrijheid” niet meer bestaat, ten onder is gegaan in den strijd om het bestaan. De „onbevoegde-genezers” konden met elkander het blaadje niet op de beenen houden.

Ik zou dus de pennevruchten van mijn vriend EILERS moeten missen! Alweer een illusie minder!

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Jaarvergadering op Zaterdag 18 October, des namiddags half drie, in het American Hotel, Leidsche Plein, Amsterdam.

Punten van behandeling:

1. Opening door den Voorzitter.
2. Jaarverslag van den Secretaris (Maandblad Juni 1919).
3. Rekening en verantwoording van den Penningmeester (Maandblad Juni 1919).
4. Verslag van de Commissie tot razien der rekening 1918.
5. Benoeming van de Commissie tot razien van de rekening 1919.
6. Bestuursverkiezing.

Overeenkomstig artikel 2 van het Huishoudelijk Reglement beveelt het bestuur aan:

- In de vacature Mr. A. A. CNOPIUS:
1. de heer Mr. A. A. CNOPIUS.
 2. de heer V. VAN ITALIE.
- In de vacature Mr. P. W. DE KONING:
1. de heer Mr. P. W. DE KONING.
 2. W. BINNENDIJK.
- In de vacature Mr. A. VAN DER ELST:
1. de heer Mr. A. VAN DER ELST.
 2. MEVROUW F. BLOMBERG—SWART.

7. Bespreking omtrent voorziening in het Secretariaat.
8. Propaganda.
9. Rondvraag.

Namens het Bestuur,
E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als leden der vereeniging hebben zich aangemeld: Mej. A. P. RIJNBENDE, Baarn, de heer W. HOLZHAUS, arts te Amsterdam, W. P. INGENEGEREN, Baarn, A. C. SMALT, Baarn, W. E. CARP, Baarn, W. FORTUIN, arts te Oosterzee.

Het eerste resultaat van onze circulaire. Mogen wij er de leden aan herinneren, dat dit nog niet genoeg is? Ieder doe nu eens zijn best.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

Maar neen. Daar, onverwacht, brengt de post mij eenige couranten, getiteld: „De Nederlandsche Oranjevlag”, verantwoordelijk Redacteur en Uitgever H. J. EILERS, Oegstgeest!

Is dat nu een boffen of niet? Daar zit ik opeens aan de bron van kennis en ondervinding, en heb een courant vol van de hand van EILERS, van den Redacteur zelf!

Mijn kennis, die mij altijd de bladen toezendt, heb ik direct geschreven zulks niet meer te doen, bedankt voor de attentie en moeite, maar ik neem een abonnement op de „Nederlandsche Oranjevlag”. En dat heb ik gedaan ook. Zoo ben ik nu eenmaal. Als ik mijn zin ergens op gezet heb, dan ben ik er niet van af te brengen.

Met genoeg, zooals altijd, heb ik de eerste zending eens door gezien, gelezen, neen verslonden. Nu eerst bemerkte ik, hoe veelzijdig mijn vriend is! Niet alleen directeur van een chemisch laboratorium, maar ook werktuigkundige, uitvinder, volksleider, journalist, uitgever, redacteur. . .

Neen, zeg, EILERS, dat redacteurschap moest je toch maar aan een ander over laten. Heusch, hoewel je alles even goed van de hand gaat, het redigeeren van een courant is toch weer wat anders dan b.v. het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Maar dit moet gezegd, de bedoeling is goed.

In het eerste nummer van zijn blad zegt EILERS, na een nieuwjaarswensch aan de lezers:

Als ik terugzie op mijn werk in 1918, dan kan ik met een gerust en blijmoedig hart zeggen: „Ik heb gewerkt voor God, Koningin en Volk. 1°. Door mijn strijd tegen de gevreesde ziekte, de tuberculose; 2°. Door in vergaderingen op te wekken om de beschaving, die nu verloren is, weer in eere te herstellen, en tevens door de uitvoering der machine waardoor voor altijd aande kolennoed een einde zal komen.

Dat mijn werk niet gewaardeerd wordt, soi, „ondank is 's werelds loon.” Ik verlang echter geen dank, maar wel rust en zegen op mijn werk.

FEUILLETON.

LOF DER JICHT,

door

— HIERONIMUS CARDANUS. —

(1501—1576.)

Ik zou het rekenen tot een stuk van ondankbaarheid, laat staan van vergeetachtigheid, indien ik niet gedachtig was degenen, door wiens weldaad ik iets verkregen heb; of de weldaden gedenkende, niet met alle middelen zou toonen, dankbaar te zijn.

Ik meen ook niet, dat men om dankbaarheid te toonen, behoeft te onderzoeken, wie den gever van den weldaad geweest is, noch uit wat harte hij gegeven heeft; maar wat gij daardoor gekregen hebt en hoe gaarne hij U dat medegedeeld heeft. Want wat zult gij veel naar 't harte vragen, gezien hebbende het vroolijk gelaat en de vaardigheid van den gever? En indien men er naar moet gissen, zoo moet men gelooven, dat de weldaden ons niet, dan uit een goed hart toegevoegd werden, temeer nog, als de gever ook aan anderen zijn middadigheden getoond heeft. Indien hij al degenen die hem baden en vroegen geweigerd had, zou men met recht mogen denken, dat hij niet gaf uit een mild hart. Maar wat de persoon aangaat, er is niemand, gelijk men gewoonlijk zegt, voor iedereen goed, dan alleen God. Anderen zijn voor enkelen goed, voor velen meestal kwaad. De *jicht* daarentegen is voor de meesten goed, voor weinigen kwaad en bezwaarlijk, daarenboven den menschen mild en zelfs beleefd bezoekende.

Derhalve iemand ten aanzien van zijn gaven voor goed of kwaad houdende, zoo moet de *jicht* met alle reden voor *goed* gekeurd worden. En terwijl wij degenen voor kwaad houden, die ons met vriendelijk gelaat bejegen, en daar achter zijn boosheid verbergt, zoo valt wederom te prijzen, die onder een deksel van kwaad, ons aankomt, en al wat achter het deksel en onder zijn kleeren schuilt, *goed* is.

Ik wil de *jicht* niet prijzen, gelijk men kwade dingen placht goed te praten, alsof daardoor een rechtvaardige straf werd uitgeoefend. Want zoo plegen de dood, de ziekten en tyraanen geprezen te worden; dat is hun lof niet, maar veeleer een beschuldiging van het menschelijk geslacht.

Iets dat verloren is, moet men eerst terug vinden, EILERS, en dan kan pas sprake zijn van in eere herstellen. Zoo ook met de beschaving, die volgens u verloren is.

In de volgende nummers doet EILERS zich geheel kennen als leeraar, als volksopvoedkundige, en debatteert met zich zelf dat het zoo'n aard heeft.

Telkens komt hij ook op zijn wereld-uit-den-kolennoed-reddende-machines terug, naar nog steeds tasten de lezers en de noodlijdende wereld daarover in 't duister.

Nu heeft EILERS weer een verzoekschrift aan de Koningin gezonden, waarin hij „Fabrikant van Chemische praeparaten” met den meest verschuldigen eerbied te kennen geeft:

- a. Dat het hem bekend is, dat er eene Staatscommissie is benoemd, ter bestudeering van het tuberculose vraagstuk;
- b. dat hij dientengevolge beleefd verzoekt het navolgende onder de aandacht van Uwe Majesteit te mogen brengen;

Nu volgen zeven punten waarin EILERS er op wijst, dat hij gaarne zijn uitvinding ter bestrijding der tuberculose aan bedoelde commissie aanbiedt ter proefneming en onderzoek.

Het verzoekschrift is te lang om geheel weer te geven en wordt bovendien nog gevolgd door een „memorie van toelichting” die ook niet voor de poes is, en begint als volgt:

Mevrouw!

„Het zij mij vergund eerbiedig de verzuchting te slaken”, en nu volgt die verzuchting, heel eerbiedig:

Hoelang nog zullen de tuberculoselidjers worden opgeofferd aan het misverstand, aan het dwaalbegrip, wat bij de Medici en ook bij de Regeering tegenover mijn optreden en mijn werk en mijne aanbiedingen bestaat.”

Daar zal de Koningin wel niet op antwoorden: vriend EILERS. Doch het is ook maar een verzuchting, geen vraag, hoewel een eerbiedige ver-

laat de menschen, volgens hun oordeel zijn: ondankbaar, schelmachtig, goddeloos, wreed, gierig, onrechtvaardig en geheel boos, zulke schandelijke en verfoeilijke zaken kunnen geen voordeel aanbrengen aar-den lof van de *jicht*.

Het is de *jicht*, die zich van den beginne af zoo loffelijk vertoont, dat haar lof zonder schaamte niet voorbijgegaan kan worden. Het is zelfs moeilijk uit te maken of het eerlijker en treffelijker is van haar te spreken of loelijker en schandlijker haar, die zoo vol gaven en verdiensten is, zonder prijzen voorbij te gaan.

De *jicht* heeft tot op dezen dag niemand gevonden, die haren lof zou beschrijven. Maar verdient ze niet geprezen te worden, juist omdat ze nog door niemand geprezen is?

Wat al zaken, wat al treffelijke mannen zijn zonder lofdichter geweest! Hoeveel ziekten en mallegheden zijn tot aanstoot der vromen geprezen? Er is niets kwaads, of het heeft zijn voorspraak gevonden.

Moet dan 't ongeluk vervolgt worden, omdat het eens geschied is? Toch heeft de *jicht* nog een braven prijzer gehad, en zelfs een, die gewoon was ook Goden en Godinnen te prijzen, te weten, de Griek *Lucianus*, een dapper man, van groote geleerdheid, door wiens geschrift ik opgewekt werd, maar niet tot nijd gedreven. Want gelijk in alle brave dingen geen spreker zoo gauw, noch vernuftig is, dat hij de waardigheid van de zaak met zijn welsprekendheid zou kunnen naderen, zoo ontbreekt ook noodzakelijk altijd wat in den lof van de *jicht*.

Wij beginnen dit werk ook niet, dat wij zouden hopen waardigen lof naar waardigheid van de *jicht* te zeggen; maar omdat wij vertrouwen, anderen, die meerder de gave der welsprekendheid bezitten, door onze arbeid hiertoe op te wekken.

Ik daag een ieder uit, niet op hoop van overwinning, maar opdat ik overwonnen zijnde, er dikwijls trots op mag zijn de aanvanger van den strijd, de opgever van een zoo voornaam werk geweest te zijn.

Och dat zij wederom leefden die *Cicero's*, *Hortensii*, *Cotta's*, *Corvini*, om deze zaak volgens haar waardigheid op te nemen en voortreffelijk, uit te voeren. Want het scheelt veel, ook in de fraaiste zaken, hoe iets gezegd, versiert, uitgebreid; of vergeten en van zijn behoorlijken lof verstoken wordt.

Er is niets zoo schoon dat niet bij gebrek aan welsprekendheid slecht, zelfs verachtelijk zal schijnen.

*Alexander de Groot*e wenschte den dichter *Ho-*

zuchting wel eens met een „het hart ontwellende zucht” wordt beantwoord: b.v. verliefden in een roman!

Nu teekent EILERS eerst als *onderdanige dienstwillige dienaar* en geeft, als postscriptum, nog even dit hatelijkheidsje te slikken aan de Koningin:

* Uwe Majesteit vergunne mij nog deze bijzondere vraag:

Sedert wanneer is het in ons beschaafd Nederland verboden om *wel* te doen, en is het strafbaar, wanneer men zijne ongelukkige medemenschen, die in levensgevaar verkeerden, ter hulpe komt?

Neen EILERS, nu is alles weer bedorven. Deze bijzondere vraag is erg bijzonder, en had ge deze vraag beter „eerbiedig kunnen verzuchten.”

Intusschen, men ziet EILERS zit niet stil, werkt wat hij werken kan, en alles gaat den veelzijdigen man even handig af, behalve redigeeren van couranten en rekestes.

Maar EILERS zal wel zeggen „soi”.

Ik zeg soi!

MEMENTO.

De pillen van Mevrouw van Gelderen.

Bij een opnieuw ingesteld onderzoek van deze pillen (*die inmiddels in belangrijke mate verschimmeld waren*) werd bij fijnwrijven en aanmenging met water de typische geur van Extr. *Secalis Cornuti* niet meer waargenomen, terwijl ook de ring-reactie op ergotinine twijfel overliet.

Waarom het verschil in resultaat, bij dit en het vorig onderzoek, is toe te schrijven, durven wij niet met zekerheid te zeggen, maar wel verklaren wij, dat wij de bewering, als zouden de bedoelde pillen Extract. *Secalis Cornuti* bevatten, *niet kunnen volhouden*.

Wij bieden den heer *Müller* derhalve voor deze, onze vroegere mededeeling onze verontschuldiging aan.

De teringgenezer Derk P. Yonkerman en zijn tuberculozyne.

In den laatsten tijd wordt ons herhaaldelijk om inlichtingen gevraagd betreffende *YONKERMANS*

merus tot zijn lof-dichter En voerwaer den roem van *Ulysses* en *Achilles* die alleen over kleine stedekens heerschten en met geheel Griekenland nauwelijks in tien jaar een Troyen overwonnen, is nu grooter, dan van Alexander zelf, die alleen in zooveel jaren de wereld onder zijn gebied gebracht heeft.

Indien ik derhalve de *jicht* niet behandel naar haar grootte en waarde, zoo mag zij zich terecht beklagen, dat zij tot haar ongeluk een zoo kouden en drogen prijzer ontmoet heeft, daar een ander door zijne welsprekendheid den lof, dien zij verdient, tot den hemel zou kunnen verheffen.

Maar om de zaak niet langer uit te stellen, zal ik beginnen.

Een ieder zal moeten bekennen dat de *jicht* onder haar medestanders de kroon spant, en dat Graveel, Koliek, Koorts, Geelzucht, zich kunnen beroemen hun oorsprong in de *jicht* te hebben.

Haar oudheid is al lang bekend geweest vóór den prins der geneesmeesters *Hippocrates*, en al van de tijden der Troyanen, vanwaar zij ook den Grieksch-namen naam van *Podagra* behouden heeft. Niet dat zij den Latijnschen naam versmaat, maar dat zij den ouden liever heeft is een teken van haar standvastigheid, terwijl zij altijd de vrijheid en vrijborstigheid voor oogen hebbende, in het openbaar iemand bezoekt en haren wil uitwerkt, zonder iemand lagen te leggen.

En al is het dat ze iemand groote pijn aandoet, zij brengt niemand om hals, ja verwekt nog midden in de pijn het lachen.

Zij is het alleen die de geneeskunst veracht. Ja zij oorlooft tegen de geneesmeesters, van wie zij velen zeer leelijk onthaalt heeft. Zij versmaat de zalven en geeft niets om dranken, worút aan gehitst door pleisters en geërgerd door stovingen. Zij vraagt nergens naar, komt en gaat als 't haar belieft, zonder zich aan iemand te onderwerpen.

Zij laat zich niet door omhangsels of belezen verdrijven, ja zelfs niet door gebeden aan heiligen.

Het is voorwaar een bewijs van groothartigheid teere jaren niet moeilijk te vallen, noch kinderen, noch vrouwen, noch oude lieden, noch gesnedenen. Al wat in de fleur, al wat sterk is rand zij slechts aan. Zij verschuift de beenderen, verzwaakt de sterkste, maakt los zenuwen en banden, werpt geheel alleen jonge lieden onder den voet. Zij is niet vervaart voor eenig dreigement, wijkt voor geen geweld, noch laat zich door streelen verzachten.

Die zij voornemens is op 't lijf te vallen, be-

en zijn middel tegen tering, daarom willen wij nog een kort woord aan deze kwakzalverij wijden :

In de Maandbladen van Maart en April van 1910 en van April 1911 hebben wij reeds uitvoerige artikelen geplaatst, waaruit onze lezers konden zien hoe deze Amerikaan, die volgens eigen opgave een zoon is van „wakkere Hollandsche ouders”, zich in zijn optreden als een echte moderne kwakzalver vertoont, mooie brochures schrijft waarin dankbetuigingen niet ontbreken, lijders, zonder ze gezien te hebben, genezing belooft, alle andere geneesmiddelen en methodes afkeurt en daartegenover zijn eigen middel hemelhoog als het eenige, onfeilbare prijst.

Alles volgens het bekende recept. Wij vinden het onnoodig nog eens uitvoerig bij het optreden van YONKERMAN te blijven stilstaan en bepalen ons thans in hoofdzaak tot de bespreking van zijn geneesmiddel (?)

Na jarenlange studie (weer het gewone praatje) van de tering in haar verschillende wijze van optreden, heeft YONKERMAN, zooals hij zelf schrijft, het grootste deel van zijn tijd doorgebracht „met energische studie over Tuberculoze-Tering”.

Maar laten we hem zelf even aan 't woord; onze lezers mogen — al is de zaak op zichzelf treurig — toch ook eens lachen.

„Hij heeft de Geneeskunde der Tering tot zijn levensstudie gemaakt, met het resultaat, dat hij de Tuberculozyne samenstelde, „De Kopergenezing voor Tering”, — en gelijk anderen, die aan hetzelfde veld werkten, hunne namen in de medische historie beroemd maakten door hun waardevolle ontdekkingen — zooals JENNER, die de inenting met serum eener koe invoerde, PASTEUR, die een zeker vergift van dulle honden en konijnen aanwende om dyphteritis schadeloos te maken en vele andere onderzoekers en ontdekkers kunnen opgenoemd worden, waar eerst om gelachen werd — is hij beroemd geworden door zijn ontdekking, welke door zijn volhardend, wetenschappelijk onderzoek en toepassing, een zegen voor duizenden lijders aan deze verschrikkelijke kwaal is geworden.

stormt ze, en neemt altijd van degenen waarop zij niet verstoort is.

Met gelijke eer als Koningen, Keizers, Pausen en anderen Hoogen en Wijzen, gaat zij ten strijde, armen en boeren overslaande. Zij treedt in de hoven der prinsen, en onderhoudt dag en nacht degenen, die van vrouw en kinderen niet houden, tegen hun wil.

En uitsluitende de beste vrienden doet zij zich zelf wel koesteren. Zij geniet den reuk van welriekende zalven, hoort zaag en snaarspel; slaapt op een zacht bed, tusschen zijden gordijnen en dekens met goud en paarlen geborduurd, en in allerhande weelde.

Zij hoort alle genoegelijke praatjes, proeft de lekkerste kost en wijn; ondertusschen worden haar gebracht al het kostelijk vermaak, dat voor koningen zelfs in lange jaren bedacht is. En bijaldien waar is, 't geen de Platonische wijzen van de Telchineesche geesten voorgeven, te weten, dat zij zich in menschelijke lichamen overzetten, zoo zou ik die van de geesten alleen voor gelukzalig houden, die in gezelschap van de jicht, woonplaats in de menschelijke lichamen kwamen nemen. Want zij heeft met *Venus*, *Bachus*, en al wat lekker en vermakelijk is, een eeuwig verbond gesloten, en is zoo gelukkig, dat degenen, die daaraan vast zitten, buiten de pijn een vroolijk leven leiden. Zij belet ook geen vermaak, maar brengt een ruiter te paard.

Dan, ik kom nu tot de wijsgeeren. *Arcesilaus* is van haar huisgenooten geweest, alsmede *Lycon* van *Tharsus* en anderen, waaruit genoeg blijkt, dat de jicht ook wijsheid verwekt.

Een man van groote geleerdheid, ERASMUS heeft al wat waard is gelezen te worden, getapt uit een jichtige kamer.

Voor wat al voortreffelijke geschriften van geleerde mannen zijn wij den dank schuldig aan de jicht ?

Gezond zijnde, doet elk zijn zaken, weinig letteende op hetgeen hij uitwerpt; maar die aan jicht lijdt, is vol van gedachten, en al wat van hem komt is rijp en zedelijk. Maar laat ons overgaan tot de macht, die bij de jicht zeer groot is. Zij overvalt den geheelen mensch. Ten eerste begint zij met de voeten, daarna de handen kniën, ellebogen, kuiten, hals, schouders, kaken, ja, ook de tanden. Zelfs spaart zij de toeg niet en bij enkelen heeft ze de neus verdraaid. Zoo toont ze haar kracht over alle deelen van het lichaam. Wie is haar gelijk? De Koorts beslaat het geheele lichaam, gelijk ook de Lazerij (melaatschheid), Water en Geelzucht, doch zij gaan maar gewoon, terwijl de

Belang hebbende bij dezelfde wijze van studie en onderzoek, toen KOCH in 1882 zijn groote ontdekking deed, door de tering-bacill of microbe, welke tering veroorzaakt af te zonderen, waakte Dr. YONKERMAN met een critisch oog en was een der eerste mannen in zijn land, welke gebruik van KOCH's uitvinding maakte. Hij werkte voor zichzelf alle toegepaste proeven uit. Zijn werk vervolgend, ontvouwde en beproefde hij nauwkeurig vele origineele theoriën en ideeën, tot ten laatste door zijn ontdekking der Tuberculozyne, Tering heden spoedig en zeker genezen kan worden.

Dr. YONKERMAN verzuimde niet, zijn uitvinding aan de wereld te geven, toen hij zeker was van de buitengewone geneeskrachtige waarde zijner nieuwe ontdekking; het is nu reeds verscheidene jaren geleden, sinds hij het eerste bekend maakte, dat hij een besliste genezing voor Tering had gevonden. Hij werd eerst door zijn collega's uitgelachen, toen hij bekend maakte, dat zijn lange jaren van studie, proeven en onderzoekingen met de uitvinding van een merkwaardig geneesmiddel, hetwelk hij Tuberculozyne noemde, beloond werden en dat dit middel de tering-bacill zou doodden en geen schadelijke uitwerking heeft voor zelfs het teerste gestel eener lijder. Het was slechts na de nauwkeurigste proeven en geloofwaardige en besliste bewijzen, dat hij alle belangstellenden kon overtuigen, dat hij had, wat hij beweerde te hebben, een geneesmiddel wat de verschrikkelijke Tering-kwaal zou genezen.”

Dit middel, de *Tuberculozyne*, is, volgens opgave van den ontdekker, een samenstelling van *zekere koperzouten*.

Het bestaat uit 2 flacons, gevuld met een roode vloeistof (No. 1) en een bruine (No. 2). Elke flacon draagt het volgende opschrift :

TUBERCULOZYNE YONKERMAN.
Het Nieuwe Geneesmiddel voor tering.

Tuberculozyne (Yonkerman) de nieuw ontdekte en eenig zekere bekende genezing voor tering,

jicht in elk bijzonder lid van het lichaam haar macht toont. Zij ontheupt de menschen, plaagt, pijnigt, kromt handen en voeten, verteert het merg, stelt het lichaam in vreemde bochten, zoodat van haar alleen met recht mag gezegd worden te zijn : de Koningin van ons lichaam.

Maar hoort, wat vreemd van haar. Zij had vernomen, dat er bij eenige geneesmeesters, en niet van de minsten, beschreven was, hoe zij kon verdreven worden, door *Hermodactylum* en *Corallium*. Hierover verstoort zijde, heeft ze terstond, ik weet niet door wat kunst, toeval of geluk, deze hare vijanden, zóó aan kant geholpen, dat ze ons alleen de namen van dezelve heeft nagelaten. Men hoort nog wel eens van *Coronopum*, of *Corallium*, alsook van *Hermodactylum*, maar wat dat voor snuiters zijn geweest, kan ons niemand goed uitleggen.

Ik zou ook dien genees-meester niet prijzen, die in warme baden van welriekende kruiden, de flauwe ziekten met veel koppen plaagden. Wat heeft het den Romeinschen vorst *Agrippa*, gebaat, het bad van heeten Azijn, dat hem tegelijk met de pijn het gebruik van zijn beenen wegnam? Wat voordeel trok Caesar uit dat mal en bijgeloovig middel van zwarte-geitenwei en vijgenmelk? Heeft het niet, behalve dat het niets goeds deed, de krachten vermindert en het leven verkort?

Ja die haar springader wil stoppen, stopt meteen die aan 't leven. Die veel steunen op *Pokhout*, *Sarzaparilla*, *Spawater*, laat ze de jaren tellen, die zij daarna nog gezond zijn geweest; en 't is de rechte genezing niet: een zachte ziekte te verdrijven, om een dodelijke te ontvangen. Wat zij nog met mij zal aanvangen, dewijl ik mij beroemd heb haar te kunnen weg-maken, ik weet het niet. Zij zal mij wel lichtelijk verachten, of klein achten, daar dien raad mij zoo weinig gevraagd werd, dat het schijnt dat ik dien voor mij zelf alleen gevonden heb. Maar iets tegen mij doende zal zij ongelijk hebben, dewijl ik maar alleen gezocht heb haar een weinig aan kant te zetten, niet voor altijd uit huis te schoppen, gelijk ik ook anderen niet geleerd heb. Zij is voorwaar wel terecht verstoort geweest op *Willem Budeus*, die in 't openbaar leerde haar geheel uit te stooten, zóó zelfs, dat zij aan geheel zijn lichaam niets gaaf liet.

Maar 't is wat anders, zijn zaken te beschermen en zijn voordeel voor te staan, dan tot roem, of hoop van winst aadereen zulks te leeren. 't Is wat anders, een onaangename gast lang te houden, opdat hij het ons niet te moeilijk zou maken, dan hem buiten de deur te smijten en ons huis te verbieden.

werd ontdekt door Dr. DERK P. YONKERMAN te Kalamazzo, Mich. U. S. A. en wordt slechts bereid en verkocht door de DERK P. YONKERMAN Company Ltd. Het is geen medicijn, wat overal verkrijgbaar is en mag het slechts gebruikt worden volgens de gebruiksaanwijzing, welke er bij behoort. Het publiek in het algemeen wordt gewaarschuwd voor namaakselen, daar de roem dezer merkwaardige medicijn reeds wereldbekend is en menig-een zal trachten teringlijders met waardelooze samenstellingen te bedriegen. Overtuigt U, dat het zegel boven op de flesch onbeschadigd is.

Geen verpakking is werkelijke Tuberculozyne (Yonkerman) zonder dit zegel.”

No. 1 bevatte geen koper. Het was een mengsel van *broomkalium*, *glycerine* en een weinig *kaneelolie*, door cochenille rood gekleurd.

No. 2 bevatte een spoor koper. Eerst bij onderzoek van een belangrijke hoeveelheid der vloeistof kon dit metaal worden aangetoond en wel in een hoeveelheid zóó gering, dat men eerder moet denken aan een verontreiniging der gebruikte grondstoffen dan aan een expresselijk toegevoegde stof. *)

Verder was aanwezig *glycerine*, een weinig *bitteramandelolie*, terwijl hoogstwaarschijnlijk de bruine kleur aan *gebrande suiker* te danken was.

Ziethier nu het *wondermiddel*, dat voor het bagatel van *dertig gulden* wordt afgeleverd.

Wat *broomkali* en *glycerine*; is er grooter *humbug* denkbaar ?

*) Inderdaad is door latere onderzoekingen — vermeld in de *Apotheker-Zeitung* — gebleken, dat dit vermoeden juist is.

INGEZONDEN.

Aan
de Redactie van het Maandblad u.d.d. Ver. tegen
de Kwakzalverij,

Amsterdam.

Geachte Redactie,

Per gelijke post doe ik U toekomen een exemplaar van het laatste nummer van „Het Leven”.

Maar zij durft misschien voortreffelijke en maanhafte lieden niet genaken ?

Wij hebben in onzen tijd gezien *Antonio Leva* en *Alfonso Davalos*, twee krijgshelden van buitengewone dapperheid en verstand, die zoo aan haar vast zaten, dat licht te merken was, dat de jicht niemand spaart. Wat zou het anders geweest zijn, dat den sterken *Hercules* getemd heeft, hoewel de dichters zulks aan eenige zweren toeschrijven? Want hij zou in zulke vreeselijke woorden niet uitgebarsten zijn, indien het kwaad in zijn vleesch en niet in zijn gewrichten gezeten had.

Maar laat ons twijfelachtige zaken overslaan, dewijl de jicht tevreden is met haar eigen en zeker lof. Want één voorbeeld kan in plaats van velen genoeg zijn in den keizer *Severus*, die, al was hij de strijdbaarste van allen, die alles overwon, toch zoo dapper door de jicht is overwonnen geweest, dat hij altijd te bed liggende en de geheele wereld onder zich hebbende, was gedwongen te staan onder de slavernij van de jicht. En zij liet zich niet overwinnen, noch hij overwonnen zijnde, schrikkelijker te wezen.

Dit wil ik evenwel maar zeggen, al goed te weten, dat geen pijnbank den mensch zoo veel pijn aan kan doen, als de jicht. Die daaraan vast zijn, worden gestoken, gebrand, getrokken, ja bijna vaneen gerukt.

Ik geloof dat noch de Goden, noch de tyrannen, zulk een langdurige, of hevige pijn zeuden kunnen bij brengen, als de jicht. Zij houdt op tusschen beiden, om daarna met meer geweld terug te keeren.

Zij verzacht, opdat het als gezond gevoelend vleesch, het kwaad overvloediger zal ontvangen. De zieken bekomen, om te langer voor de aanstaande straffe te duren. Evenwel brengt zij niemand om hals, daar zij niet den schijn op zich wil laten vallen, als te zijn een dienaar van eens ander mans dood.

Een beetje koliek of maagpijn, helpt den mensch van kant, door dat zij doodsdienaars zijn: maar de jicht is haar eigen meesteres, is aan niemand onderworpen, veeleer zijn andere ziekten haar gehoorzaam. Want waar zij verschijnt, daar verjaagt ze alle andere ziekten, zij wil niet, dat het lichaam haar toebehoorende en onder haar gehoorzaamheid staande, iemand anders aanneemt, of onderdanigheid bewijst. Hoe velen, die, aan de zwaarste ziekten liggende, al buiten hoop waren zelfs, zijn er niet door haar komst genezen ?

(Slot volgt.)

„Het Leven” heeft menigmaal, om niet te zeggen telkens als ik het in handen kreeg, mij uitermate geërgerd door de vele „smerige” advertenties en op 11 Maart schreef ik aan den Hoofd-Redacteur den volgende brief:

„11 Maart 1919.

Den heer Hoofd-Redacteur van „Het Leven”,
A m s t e r d a m.
Keizersgracht 285.

WelEd. Heer,

Al sedert jaren bevat Uw Blad een aantal advertenties van dusdanigen inhoud en strekking, dat in een fatsoenlijk huisgezin met jeugdige personen het lezen ervan voor dezen een ernstig zedelijk gevaar oplevert.

Ten bewijze hiervan zend ik U inliggend eenige advertenties-uitknipsels uit „Het Leven” van 4—3 en van heden en veroorloof ik mij U te vragen, of dergelijke advertenties wel thuisbehooren in een blad, dat serie-artikelen geeft over huwelijksbureau-zwendelaarigen en zich daardoor in de kleederen wenscht te steken van een zedelijkheidsapostel, doch dat tevens op de meest openlijke wijze de geraffineerdste kwakzalverij steunt in haar schandelijk pogen onnadenkende, bang gemaakte, jonge menschen in hare klauwen te krijgen.

Op die wijze werkt U er ijverig toe mede, dat lezers van Uw blad in handen vallen van gewetenlooze personen, wie het slechts om het geld hunner slachtoffers (door U aangebracht) te doen is en die er zich niet om bekommeren, of jonge levens verwoest worden door het gebruik hunner niet alleen waardelooze, doch veelal zelfs hoogst gevaarlijke middelen.

Wordt het geen tijd, dat U zich op een ander standpunt plaatst, en het goede voorbeeld volgt van vele Nederlandsche bladen, die advertenties als inliggend volstrekt weigeren te plaatsen in hunne kolommen?

Ik zal het zeer op prijs stellen Uw antwoord op bovenstaande te mogen ontvangen en tekenen,

Hoogachtend,

C. J. VAN OVERZEE.

oud-abonnré.”

Zooals ik wel verwachtte heeft de Hoofd-Redacteur mij niet geantwoord en evenmin zijn de beruchte advertenties uit het weekblad verdwenen.

Ligt het nu misschien op Uwen weg „Het Leven” eens aan te pakken en bestaat er geen wetsartikel, dat het weekblad kan roodzaken te handelen zooals het behoort? In het nummer, dat ik U heden zend, heb ik 30 advertenties aangeschapt, welke om diverse redenen niet hadden mogen worden geplaatst; in Maart zag ik er „maar” een stuk of 20. Het wordt dus erger in plaats van beter. Het zal mij bijzonder aangenaam zijn van U te vernemen of U in deze materie iets ten nutte van het algemeen kunt doen.

Hoogachtend, *

C. J. VAN OVERZEE,

(abonnré Maandblad.)

Tot ons leedwezen moesten wij — wegens plaatsgebrek — het bovenstaande eenigen tijd laten liggen maar het komt toch niet als mosterd na den maaltijd. Reeds meermalen zagen wij ons geroedzaakt op te komen tegen den inhoud van „Het Leven”, niet alleen wegens de advertenties maar ook tegen sommige reclame-artikelen, opgenomen in het *redactionele gedeelte* van het blad. Inderdaad beschouwen ook wij in dit opzicht, dit Weekblad als *gevaarlijke lectuur*.

Daartegen te waarschuwen — en daarom plaatsen wij *gaarne* stukken als het bovenstaande — is helaas! het eenige wat wij kunnen doen; een beroep op den wetgever moet zonder succes blijven. Een wetsartikel dat het opnemen van bedoelde advertenties en reclames verbiedt, bestaat er bij ons nog niet, daarin staan wij bij vele andere landen ten achter.

Jammer genoeg!

Red.

In zake Bijsterveld:

Een patiënt, de heer v. B., wendde zich tot den uroloog Bijsterveld; diagnose: Malaria. Bij onderzoek bleek het mij *diabetes* te zijn. Wel dus een bewijs ervoor dat zulke typen zonder bevoegdheid of kennis in den artselijken stand moeten worden opgenomen! Is de ontwrichting in de maatschappij nog niet groot genoeg?

Hoogachtend
Dr. TEN CATE.

Rotterdam, 17/IX.19.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.*

De electro-homoeopaath P. Dekker te Schevningen was door het kantongerecht te 's Gravenhage veroordeeld tot een geldboete van f 10 wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. Van dit vonnis was het O. M. bij het kantongerecht, dat drie geldboeten van f 300 had gevorderd in hooger beroep gekomen. Dit appel is door de Rechtbank aldaar behandeld.

Bekl. had in Maart j.l. twee kinderen, waarvan de een volgens verklaring van den behandelenden geneesheer lijdend was aan rheumatiek en de andere aan een maa kwaal, in behandeling genomen en volgens de moeder volkomen genezen.

Bekl. bekende dit. Volgens hem had de geneesheer de diagnose verkeerd vastgesteld. Hij stelde zijn diagnose door de patienten met een spiegelglas in de oogen te kijken.

De officier van Justitie was van oordeel, dat het vonnis van den kantonrechter juist was, met uitzondering van de qualificatie. Het betrof hier geen voortgezette handeling, doch twee op zichzelf staande feiten. De opgelegde straf achtte spr. ook veel te laag; hij vorderde daar m tegen bekl. twee geldboeten van f 100, bij niet betaling te vervangen door 2 maal 50 dagen hechtenis.

De verdediger, mr. Varenkamp, betoogde, dat bekl. niet t t de zoogenaamde kwakzalvers behoort, maar zijne geneeswijze berustte op wetenschappelijke gronden. Deze vervolging is niet ingesteld op een klacht van een der behandelde patienten, maar is uit eigen beweging door de politie ondernomen.

Spr. meende, dat de rechtbank dezen bekl. wel kon vrijspreken; mocht zij echter hiertoe niet kunnen overgaan, dan verzoekt pl. bevestiging van het vonnis van den kantonrechter. (Alg Handelsbl.)

Is het verwijderen van tatouage onbevoegd uitoefenen der geneeskunst?

De „Heldersche Courant” van Donderdag 15 Augustus 1918 bevatte o.m. de navolgende advertentie: „Tatouering. De heer J. H. G. belast zich met het verwijderen van alle zichtbare tatoueringen Brieven onder no. 872 aan het bureau van dit blad”. Een lezeres, thans gehuwd, had eene tatouering op haar bovenarm; haar man schreef op de bewuste advertentie, waarop zij te haren huize twee personen vervoegde, van wie er een — beiden waren in matrozenuniform — zich bekend maakte als de persoon die de tatouage wegmaakte. Hij verklaarde dat het er binnen een week af zou zijn, wanneer zij niet tegen een beetje pijn opzag, en dat het ongeveer f 15 zou kosten. Zijn naam wilde hij niet zeggen, omdat hij met de dokters overhoop lag en hij het feitelijk niet mocht doen. Nadat zij haar man er over geschreven had en deze haar had aangeraden er maar toe over te gaan, gaf zij te kennen dat de wonderdokter dan maar bij haar moest komen; omdat zij arm was en zorgen had, zou zij het dan maar pijnloos voor f 10 doen. Hij liet haar een fleschje en een stift zien: het fleschje met inhoud had hij voor f 200 van een Chinees gekocht. Hij werkte liever niet met de stift, omdat die niet meer te krijgen was. gewoonlijk prikte hij maar, doch omdat het nu pijnloos moest, diende de stift er bij te pas te komen. Vervolgens toonde hij haar allerlei brieven en briefkaarten van personen waar hij nog naar toe moest en hij had al ruim 300 menschen behandeld, ook verschillende officieren. Zij is toen tot de behandeling overgegaan: haar bovenarm werd ingesmeerd met vecht uit het fleschje en vervolgens met de stift bestreken, de arm zette op. werd donkerblauw en begon veel pijn te doen. De wonderdokter beweerde dat het goed werkte, want, zeide hij: „Kijk, het komt al op, net als bij inenten”. De pijn zou over een uurtje wel minder worden, maar in plaats van minder werd de pijn heviger, de arm ging open en er kwam vocht uit. Twee nachten heeft zij niet kunnen slapen, en de arm zette op, eenige dagen daarna is zij naar haar dokter gegaan, die haar verder heeft behandeld. Zij heeft nog geruimen tijd daarna pijn gehad.

Als beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde had deswege voor den Krijgsraad te Willemsoord teregtgestaan een zeemilicien-hoofmeester. Tot zijn verontschuldiging had hij opgegeven dat hij het fleschje met inhoud en stift in West-Indië van een Cubaan ten geschenke had gekregen. Bij hem was daarmede een tatouagestip weggemaakt op de hand, aan boord heeft hij vervolgens ook verschillende tatouages weggemaakt, waarna hij aan het adverteeren is gegaan. Zelfs heeft hij in Den Haag twee Engelsche officieren met succes behandeld, overigens heeft hij de behandeling van de bedoelde juffrouw toegegeven.

De Krijgsraad die als deskundige in deze zaak had gehoord den Off. v. Gez. te kl. der Marine, J. E. Honcoop, overwoog in zijn vonnis, in afwijking van

het oordeel van dien deskundige, die had verklaard dat het verwijderen van tatoueringen op de wijze, zooals beklagde dit heeft gedaan, moet worden beschouwd als een heelkundige behandeling, dat zulks niet het geval was, daar een tatouering niet is een kwaal of ziekte en dus de verwijdering daarvan niet kan worden beschouwd als heel- of geneeskundige bijstand, doch hoogstens als het wegmaken van een schoonheidsgebrek. Beklaagde kan dan ook, door den arm alleen met een vloeistof in te smeren en met een stift te bestrijken zonder te treden in eenig onderzoek of verderen bijstand, niet geacht worden daardoor het beroep van geneeskundige te hebben uitgeoefend. Zulks is niet in strijd met de publieke opinie die het aanbrengen van tatoueringen, het snijden van likdoorns en de mani- en pedicurische behandeling niet als genees- of heelkundige bijstand beschouwt doch vindt in die opinie bevestiging.

Op die gronden was beklagde derhalve van het hem ten laste gelegde vrijgesproken.

Van dit vonnis was de advocaat-fiscaal voor de zee- en landmacht in appel gekomen bij het Hoog Militair Gerechtshof, waar de zaak opnieuw behandeld werd.

Als deskundige was door het Hof gedagvaard prof. dr. H. J. Lameris te Utrecht, terwijl als getuige was opgeroepen de bewuste juffrouw. Als raadsman trad voor beklagde op mr. S. M. S. Furnee. Beklaagde was niet verschenen; bij bleek wederom voor andere feiten straf te ondergaan.

De juffrouw verklaarde dat zij zich voor hare tatoueringen schaamde; vroeger was zij als bij een dokter geweest, doch die had het haar afgeraden. Bekl. heeft ongeveer een kwartier lang haar arm bewerkt. De tatouering is niet verdwenen. Vooraf had zij aan beklagde f 5 gegeven; de rest heeft zij natuurlijk niet betaald.

Prof. Lameris verklaarde dat, wanneer men eene afwijking in het lichaam doet verdwijnen, men dan die afwijking geneest. Maakt men van dat wegmaken, zijn beroep, dan oefent men de geneeskunst uit. De behandeling van likdoorns en dergelijken kan hier niet mede vergeleken worden. Alleen een geneeskundige zou in het onderwerpelijke geval de behandeling zonder gevaar en naar de regelen der kunst kunnen verrichten; de eenige wijze om tatouage te doen verdwijnen is uitsnijden, hetgeen een deel van de medische praktijk is. De tegenstelling gemaakt door de Krijgsraad tusschen ziekten en kwalen enerzijds en wegneming van een schoonheidsgebrek anderzijds is niet juist. Het willen genezen van afwijkingen is het willen uitoefenen van de geneeskunst, wanneer men, zooals gezegd, daarvan zijn beroep maakt. Het onderwerpelijke geval is volgens deskundige eene chirurgische bewerking.

De advocaat-fiscaal concludeerde hierop tot tenuitdoening van het vonnis van den Krijgsraad en veroordeelde beklagde tot eene geldboete van f 40 subs. 10 dagen hechtenis.

Mr. Furnee refereerde zich aan het oordeel van het Hof.

Het Hof zal in deze zaak later uitspraak doen.

(Algem. Handelsbl.)

CORRESPONDENTIE.

Dr. A. N. N. T. te T. Wij danken U voor de toezending van de pillen van Mevrouw V. G., die ongetwijfeld aan een verkeerd adres bezorgd zijn. Het onderzoek van die pillen zal vermoedelijk niet veel resultaat opleveren, omdat er meestal talrijke stoffen in voorkomen, die hoogst moeilijk zijn aan te toonen. Misschien komen wij nog op deze zaak terug; wij hebben echter eerst kort geleden iets dergelijks behandeld.

F. te L. De bedoelde olie wordt eerst in 't volgend no. besproken. Wij zullen u dan 2 exemplaren doen toekomen.

Mej J. C. R. te D. Een onderzoek, dat nog niet geëindigd is, moet uitmaken of het bedoelde praeparat tot de kwakzalversmiddelen moet worden gerekend of niet. Het N. v. d. D. in dank ontvangen.

A. de G. te S. Van De Wolf's Harol hebben wij nog niets gehoord.

W. D. V. te 'sG. Dank voor de gezonden advertentie. Zoudt gij ons opnieuw willen helpen, door die kruiden voor ons aan te koop? Is de leverancier familie van den Professor?

S. D. te B. en anderen. Zie over IJonkerman dit no.

N. L. te K. Tot ons leedwezen kunnen wij U aan het bedoelde rapport niet helpen. Waarschijnlijk kan een boekhandelaar het U verschaffen.

Mr. W. H. de G. te H. De circulaire met uw schrijven in dank en met genoegen ontvangen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; MEJ. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester W. BINNENDIJK, Arts, MARNIXSTRAAT 368, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar f 1.25.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur: Verslag van de Algem. Vergadering
Mededeelingen van verschillenden aard: Valda Pastilles. — St. Agnes-kruiden. Heveke Rheumatiek-olie. — Wonderkruiden. — Nog eens de advertenties van „Het Leven”. — Het adres van Eilers. — De naam Goël.
Uit de Pers: Patentgeneesmiddelen in Spanje. — Dwang tot onbevoegde uitoefening der geneeskunde.
Correspondentie.
Feuilleton: Lof der jicht. (Slot.)

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieve zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Marnixstraat 368 te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgende Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Alle mededeelingen voor het Bestuur der Vereeniging en voor de Administratie van het Maandblad gelieve men voortaan te richten aan het adres van den heer W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 368 te Amsterdam.

Voor stukken, brieven enz., betrekking hebbende op de Redactie van het Maandblad blijft het adres: Amstel 102 te Amsterdam.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

ONZE JAARVERGADERING.

In het American-hotel te Amsterdam werd Zaterdag middag 18 October de jaarlijksche algemeene ledenvergadering gehouden, onder voorzitterschap van Mr P. W. DE KONING, die in zijn openingswoord er aan herinnerde, dat de Secretaris-penningmeester, de heer E. J. ABRAHAMS, in deze stad thans een breeder veld voor zijn energie had gevonden om er nuttig werkzaam te zijn. Door de eervolle benoeming van den Raad tot het wethouderschap der gemeente geroepen, heeft hij te kennen gegeven de betrekking, die hij gedurende tien jaren in het belang der vereeniging heeft vervuld, neer te leggen. Wij zijn hem ten zeerste dankbaar voor hetgeen hij voor ons deed en het

doet ons oprecht leed, dat hij ons in deze qualiteit gaat verlaten, al wenschen we hem van harte met zijne benoeming geluk.

De heer ABRAHAMS blijft echter lid van het Dag. bestuur der vereeniging en zoo wordt gelukkig het contact, dat wij met hem hebben, niet verbroken. Bij uitzondering zal spr. ditmaal niet over den strijd tegen de kwakzalverij uitweiden en alleen de hoop uitspreken, dat de menschen zich niet zullen laten bedriegen en zien wat zij doen!

Het jaarverslag van den Secretaris-penningmeester, opgenomen in ons Maandblad van Juni j.l., gaf geen aanleiding tot op- of aanmerkingen en werd goedgekeurd everals het verslag der Commissie tot het nazien der rekening en verantwoording over 1918.

De Secretaris-penningmeester merkte op, dat het batig saldo het volgend jaar vermoedelijk veel lager zal zijn, wijl de drukkosten van het orgaan en de porto's stijgen en het ledental niet toeneemt. Als alle leden hun best doen nieuwe leden er bij te krijgen, zal er nog niet tot contributieverhooging behoeven overgegaan te worden. Is het ledental niet grooter te maken, dan zullen ernstige maatregelen moeten genomen worden naar vermeerdering der inkomsten om te zien.

Nadat tot leden der Commissie voor het nazien der rekening over 1919 benoemd waren Mevr. F. Blomberg—Swart, Mej. W. Hugenholtz en Dr. C. Hijmans, werd overgegaan tot de bestuursverkiezing. Herkozen werden de heeren Mr. W. P. R. BOUMAN, officier van justitie te *Rotterdam*, E. J. ABRAHAMS, arts te *Amsterdam* en Dr. G. ROMIJN, inspecteur der volksgezondheid te 's *Hertogenbosch*; in de vacature van wijlen den heer P. Keg werd voorzien door de benoeming van den heer W. BINNENDIJK te *Amsterdam*, die tevens den heer Abrahams als Secretaris-penningmeester zal opvolgen.

Besloten werd eene krachtige propaganda te voeren tot het verkrijgen van meerdere leden en tot eene feestelijke herdenking op 1 Jan. 1921 van het 40jarig bestaan der Vereeniging. Ten einde dit feit op waardige en passende wijze te vieren, werd eene Commissie van voorbereiding benoemd, bestaande uit de heeren Mr. P. W. de Koning, Mr. A. Lind en de heer E. J. Abrahams.

Aan het einde der vergadering zeide de heer ABRAHAMS steeds als secretaris-penningmeester met genegen voor de Vereeniging te hebben gewerkt, doch nu het oogenblik van scheiden komt, valt het toch moeilijk. In de jaren, die achter ons liggen heeft spr. het niet lastig gehad wat het bestuur betreft; steeds heeft hij op de meest prettige wijze met de verschillende leden saamgewerkt en den steun gekregen dien hij noodig had om in den strijd sterk te staan.

Naar buiten heeft hij lastiger moeten werken; hij heeft steeds moeten vechten, doch behoudt ook daaraan aangename herinneringen. Spr. is zijner-

zijds veel dank aan de Vereeniging verschuldigd, hij kreeg er meerdere bekendheid door en hoopt nog jaren lang op de meest prettige wijze samen te werken. (Applaus).

Nadat de heer H. van Gelder nog eenige woorden van weemoedige hulde gebracht had aan de nagedachtenis van den heer A. J. WIJNNE, die onlangs was overleden en vroeger de Vereeniging als secretaris-penningmeester groote diensten had bewezen, bij welke woorden de Voorzitter zich namens de vergadering gaarne aansloot, werd deze met dankbetuiging voor de opkomst gesloten.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mejuffrouw C. Offerhaus, apotheker,	<i>Den Haag.</i>
J. L. van den Brink,	<i>Leiden.</i>
Frl. Panthaleon Baronesse van Eck,	„
en de Heeren:	
C. A. Bon, Rijksveearts,	<i>Amsterdam.</i>
B. Prensela, arts,	„
J. J. C. Bakker, apotheker,	<i>Den Haag.</i>
F. L. E. & E. van Beest, apotheker,	„
J. J. Hofman, apotheker,	„
G. H. van der Wal, apotheker,	„
Prof. Ir. J. van der Hoeve,	<i>Leiden.</i>
C. F. Koch,	„
Dr. M. N. Roegholt,	„
W. F. Suermondt, arts,	„
Dr. Ch. A. Götte,	<i>Haarlem.</i>
M. Mauritz, arts,	„
L. C. W. Naessens, arts,	„
R. C. Venema, arts,	„
Mr. J. C. J. W. Hermans, Subs. Offic. v. Just.	<i>Rotterdam.</i>
Mr. S. E. J. van Lier,	„
Mr. J. H. Polman,	„
Mr. A. Rombach,	„
Mr. J. Wijnveldt,	„
J. H. Evers, apotheker,	<i>Schiedam.</i>
J. Bij sma, arts,	<i>Ameide.</i>
J. J. Heusden, arts,	<i>Bodegraven.</i>
C. Hemmes, arts,	<i>Nieuw-Vennep.</i>
D. Zipp, arts,	<i>Stiedrecht.</i>

Enkele leden voldeden aan ons verzoek; zij brachten nieuw leven in de Vereeniging, waarvoor onzen dank.

De overige leden kunnen toch ook wel een klein beetje moeite doen!

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Valda Pastilles.

Ook al kwakzalverij?

Oordeel zelf lezer.

De *Valda Pastilles* zijn geen product van den laatsten tijd maar er wordt tegenwoordig een reuzen-reclame voor gemaakt. Men zou zeggen: dat is wel het beste dat er bestaat.

Is dat zoo? Een onderzoek ingesteld door den heer N. KEULEMANS heeft aangetoond, dat de

Pastilles bestaan uit gom, suiker, menthol en een groene kleurstof. Sterk werkende stoffen (alkaloiden) somwijlen in hoestmiddelen aanwezig zooals codeïne of morphine, werden niet aangetroffen. Wij hebben derhalve te doen met een soort van gomballetjes met menthol, een snoepmiddeltje, dat bij het hoesten soms wel eenige verzachting brengt. Inderdaad, baat het niet . . . men zou zeggen het schaadt ook niet. Van kwakzalverij is dus geen sprake?

Wacht eens even: lees eerst een der vele advertenties:

„Gij zult niets te duchten hebben van koude, rocht, microbes, als gij ter rechter tijd gebruik weet te maken van de Valda Pastilles.

Kinderen, Volwassenen, Grijsaards, voor gij uitgaat; voor gij uit een verwarmd vertrek naar een koude vochtige plaats gaat; als gij U in acht moet nemen tegen besmetting, tocht, stof en microbes, 's morgens bij het opstaan zoowel als 's avonds bij het naar bed gaan; in alle omstandigheden, waarin men te waken heeft voor de veiligheid der ademhalingsorganen, neemt steeds een Valda Pastille in den mond wier kalmeerende, balsemachtige en antiseptische werking uw keel, luchtpijp en longen zullen beschermen. Deze pastilles zijn een voorbehoedmiddel en een uitstekend geneesmiddel voor Verkoudheid, Keelpijn, Keelontsteking, Bronchitis, Griep, Influenza, enz. Maar eischt vooral slechts uitsluitend de echte Valda Pastilles.”

't Zijn deze en soortgelijke advertenties, zoo opvallend in tal van bladen geplaatst, dat zij ieders aandacht moeten trekken, die de vrij onschuldige balletjes tot een gevaarlijk middel maken.

Een „voorbehoedmiddel en een uitstekend geneesmiddel“ o.a. tegen keelontsteking, bronchitis, griep en influenza is het in geen opzicht en wij beschouwen het als misdadig die pastilles bij die kwalen als uitstekend aan te bevelen. Wat zal van die aanbeveling het gevolg zijn? Het goedgeloovig publiek, aan de verzekering van den Franschen fabrikant geloof hechtende, zoekt zijn toevlucht bij de pastilles en niet daar, waar, door een deskundig onderzoek, het wezen der kwaal kan worden vast-

gesteld benevens de geneesmethode die moet worden aangewend. De gevolgen zullen niet uitblijven; niet alleen voor den zieke maar ook voor zijn omgeving, wanneer de ziekte, zooals griep en influenza, tot de besmettelijke behoort.

Lezer, hoe zoudt gij thans, uit dit oogpunt beschouwd, de Valda Pastilles noemen?

St. Agnes-Kruiden.

Door de volgende advertentie, voorkomende in het *N. v. d. Dag*, kregen wij kennis van het bestaan van bovengenoemde kruiden:

„St. AGNES-KRUIDEN!

Een zeer oud en beproefd geneesmiddel, volgens een familie-recept, waardoor velen zijn genezen. Deze kruiden worden met succes gebruikt tegen *Jicht, Verlamming, Rheumatiek, Maagkwalen, Blaasziekten, Vrouwenziekten*, (zooals *bleekzucht, hoofdpijn, onregelmatige menstruatie, enz.*) *Influenza en zware Verkoudheid* en geven aan het lichaam werking en kracht terug.

Prijs per pak met gebruiksaanwijzing f 2.25. Proefpakjes f 0.75.

Toezending na ontvangst van postwissel met 15 ct. verhooging door het Centr.-depot.

v. d. KAMP,

Haarlemmerdijk 35, Amsterdam.

Wij kenden dit „oud en beproefd middel“ niet en dat is jammer, want afgaande op de gebruiksaanwijzing moet het een wondermiddel zijn. In die gebruiksaanwijzing lezen wij:

„Deze kruiden zijn bereid volgens een oud familie-recept, en munten uit door haar groote geneeskracht; het is een natuurlijk geneesmiddel met heilzame kracht.

Vele personen hebben aan deze kruiden hunne genezing te danken; deze kruiden worden met goed succes gebruikt tegen *Jicht, Verlamming, Rheumatiek, Maagkwalen, Blaasziekten, Vrouwenziekten* (zooals *bleekzucht, hoofdpijn, onregelmatige menstruatie enz.*) Tevens is het een uitstekend geneesmiddel tegen In-

blijkende daaruit, dat zij niet klagen noch schreeuwen. Nu wat al voordeel brengt de jicht aan! Vooreerst neemt men er uit de voetswaarden van Adel, want indien een boerenzoon er mede gekweld wordt, zoo meent een elk terstond, dat hij zijn rechte vader niet heeft, maar het maaksel en bastaard van een edelman is. En nog temeer omdat de jicht het eerst en het liefst haar nakomelingen kerner wil. Wanneer een jichtige ter Hove verschijnt, hij wordt door een ieder geëerd, al was hij een Rabauwt. (Schelm. M.) Want de jicht heeft iets koninklijks in, zij zit, als een ander staat en rijdt als een ander te voet gaat.

Ik heb gezien dat een gewoon Edelman, MAXIMIANUS STAMPA, aan de jicht vast zittende, op een Muil-dier zat, daarnover gaande als dienaar ALFONSO DAVALO, een prins zijnde, toen geen jicht hebbende.

Wat zitter er, om hareit wille, van dit volk al in tegenwoordigheid der prinser, die anders zoodanig een eer orwaardig zijn!

Ziet men niet met wat een beleefdheid de vrienden haar komen bezoeken, gelijk of zij bij den Keizer, of den Paus zaten; met wat een eerbied zij haar onderhouden?

Wat zal ik zeggen van de huisgenooten?

Hebt gij een botterik, of een stuurschen knecht, laat hem een jichtige gaan dienen, hij zal terstond vlijtig worden er zoo mak als een lam.

Denkt eens wat woning de jicht voor zich verkozen heeft, niets als paleizen en groote huizen, waar zij in vreugde leeft, midden onder de vrienden, en allerlei genot.

Is iemand van zijn vrienden verlater, of schuwer zij zijn ruw gezelschap, laat hem de jicht krijgen en elk zal naar hem toe komen looper. Indien er eenige ziekte toeslaat, hetzij koorts, slapeloosheid, of andere pijnen, zij beslaat de plaats van allemaal.

Vraagt iemand, wat degere, die hier of daaraan lijde is, voor ziekte heeft, en men zegt *jicht*, dan weet hij terstond welke ziekte het is, zoo bekend en vermaard is die naam overal.

Maar wat voor een man maakt de jicht? Een die vroom, godzalig, kuisch, wijs en wakker is, en als hij slaapt niet onrustig droomt.

Daar denkt niemand meer over den dood dan een die aan jicht lijdt. Die zoodanige pijn voelt kan niet vergeten, hetgeen meestal anderen wel doet, dat hij sterfelijk is en wacht zich voor meer te eten en te drinken, dan voor zijn gezondheid noodig is.

De jicht verdrijft uit ons voornaamste deel, te weten de hersenen, zinnen en verstand, alle kwade gedachten, ijdele hoop, onmoedige vrees, onzekere bederkingen. Zij laat niet toe dat men zijn goed verspeelt, en zij dwingt tegen wil en dank, goed en

fluenza en zware verkoudheid en geven aan het lichaam werking en kracht terug”.

Inderdaad, daar zijn alle middelen van *Akker en Mijnhardt* maar kinderspel bij . . . als het waar is. Maar is het waar?

Mej. KNIPSCHER en de heer KEULEMANS hebben de kruiden aan een onderzoek onderworpen en daarin gevonden:

Veel *Rood Santelhout, Gezegende-Distelkruid en Aisenknoppen*, weinig *Sennabladen* en *Oranjeschillen*, benevens, *wonderlijk genoeg in een „zeer oud“ en „natuurlijk“ geneesmiddel! Salicylzure Soda.*

En dit mengselte zoon een „beproefd geneesmiddel“ zijn tegen alle opgenoemde kwalen? 't Is waarlijk om te lachen, wanneer 't niet zoo in-treurig ware.

Schandelijk is het door dit middel genezing te beloven van ziekten als blaas- en vrouwenziekten; schandelijk, door die beloften, de lijdens van die kwalen, die toch zoo hoogst noodig bevoegde hulp vereischen, daarvan terug te houden.

Maar f 2.25 voor zoo'n pakje kruiden daar doet men wat voor!

Heveke Rheumatiek-Olie

Deze olie wordt aldus aanbevolen:

„De van ouds bekende Heveke Rheumatiek-Olie.

Deze olie is vanaf 1817 in den handel en wordt met succes aangewend.

Iederen avond, voor het naar bed gaan, neemt men een weinig van deze Olie op de hand en wrijft hiermede het aangetaste lichaamsdeel in. Na het gebruik zal men direct verlichting van de pijn bemerken. Steeds moet gewreven worden in de richting van het hart.

De Heveke-Artikelen worden alleen bereid door de Firma v. d. Woude & Van Pommereen, Zaandam. Al het andere onder dien naam is namaak.”

Nu, dit laatste zou zoo erg niet zijn, want veel bijzonders kunnen wij in de Olie van 1817 niet vinden.

braaf te leven, welke matigheid zeer veel voordeel in heeft.

Verder, dewijl de jichtigen anderen niet kunnen bezoeken, worden zij, om bezoek te ontvangen, beleefd, vriendelijk, toegevend, en leeren met de menschen omgaan, zoodat er geen wijzer menschen zijn dan jichtigen, waarom hun de leiding van de publieke zaken in handen gegeven wordt, als zijnde hun beraadslagingen wijs, rijp en zeker.

Want haar verstand wordt door geen golven gedreven en der ziel geschiedt noch door spijs, noch door drank eenig belet.

Wij zullen nu ook eenige harer bijzondere gaven uitleggen.

Zij belet dat er steer in de blaas groeit, noch de loig tot zweren komt. Daarenboven geeft ze den wijn zulker smaak, dat er niemand zulken geur en aangenaamheid in der wijn vindt, als een jichtige. Daarbij geeft zij den zachtsten dood, en hij die door een, uit de jicht spruitende ziekte komt te sterven, gaat uit, gelijk als in een slaap.

Ja, wat zoeten slaap, wat een rust, geeft zij!

Zij alleen vermaant ons tot de boeken, alzo het eenige genot dat door tusschenkomst van pijn niet kan afgescheurd worden.

Behalve het aangenaam gezelschap van bezoekers, daar in alle ziekten naar verlangd wordt, zoo beweegt ze door een bijzonder aard, de vrienden en zieken, dat ze meer vermaak scheppen in boerten en joppen, dan degenen die welvarend zijn, gelijk de gebultte in geestigheid, de schelm in bedrog, de kalen in vlyg te overleggen, zoodat derzelver omgang heel kluchtig is. Zal ik hier nog bijvoegen, dat de jichtige den loop van de Maan beter verstaat dan de sterrekijkers, en de verandering van het getij beter dan de schippers?

Dit, en meer, en nog beter, kan over den lof van de jicht gezegd worden. Maar ik begrijp wat gij hier tegein zou willen brengen, namelijk dat de jicht nochtans een ziekte is; en dat het in alle geval beter is, gelijk ook van andere ziekten kan gezegd worden, haar niet dan wel te hebben. En dit is 't geen sommigen voorgeven, die met weinig woorden en weinig steekhoudends hebbende, de hooge waardigheid van de jicht zoeken te onderdrukken en om te stooten. Maar indien ik ook zelfs hieruit kan bewijzen haren lof en voortreffelijkheid, zoo twijfel ik niet, of zij zullen beschaamd staan, die haren goeder naam zoeken te lasteren.

Vooreerst wordt zij beschuldigd een ziekte te zijn alsof niet ons geheele leven vrij wat erger ziekte is dan de jicht. Als gij de pijn alleen voor een ziekte houdt, dan zal zeer zeker de jicht een ziekte zijn

FEUILLETON.

LOF DER JICHT,

door

— HIERONIMUS CARDANUS. —

(1501—1576.)

(Slot.)

Wat zal ik zeggen van haar eerbaarheid en rechtvaardigheid? Al bevangt ze, gelijk verhaalt is, 't geheele lichaam in al zijn leden, zij is everwel nimmer zoo eervergeten dat zij de schaamte van man of vrouw, ook maar in 't minst aantast. Zij onthoudt zich mede van degenen die matig leven, om den naam van broodronken niet te krijgen. Met dezelfde standvastigheid laat zij de armen ook met vrede, om niet te schijnen wreed te wezen, die der ellendigen den kost beneemt. Derhalve is de jicht rechtvaardig, goed, vroom, wijs, kuisch, en groot van hart, zoo van wege het versmadden der genen die ze niet aanpoert, als van wege de waardigheid van hen die ze ter onder brengt. En bijaldien ze op iemand zoo vergramd mocht wezen, dat ze hem wilde van kant maken, dan scheidt ze van hem en geeft hem over aan de Koorts, Kortademigheid of Popolsy, om dat werk uit te voeren. En op dezelfde wijze tegen sommigen ingenomen zijnde, die haar trachten uit te stooten, deze verlatende, geeft zij ze over aan Koortser of andere Ziekten, die hen uit 't leven halen.

Zij is niet leelijk of afzichtelijk, gelijk de melaatsheid, of Spaansche Pokken; niet besmettelijk gelijk Tering, Pest, Oogziekten, maar laat toe, dat vrienden haar zonder schroom kunnen bezoeken.

Zij bestrijdt ons nooit, als andere ziekten onvoorziens, of zonder dat wij het gewaar worden. Zij brengt ook niets vuils mede, geen etter, of zweren, geen hoest, geen braken, noch diarrhee. Zij is geheel zuiver en met zichzelf tevreden. Ja, zij drukt een ieder naar de mate zijner krachten: sterke lieden lang en dapper, slappe lieden weinig tijds en zachtkeis.

Hier zou gemakkelijk tegen in gebracht kunnen worden, dat de jicht een slechte zaak is, dewijl ze ook Honden, Vee, Kapoeren en veel andere dieren, die opgesloten worden gehouden, kan overkomen; waardoor ook degenen die zulke vogels eten lichter door de jicht gevat worden. Maar dat is geen jicht, dewijl bij hun knobbels geen, of zeer weinig pijn is,

Zij bestaat, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, uit een *Spiriteus waterige oplossing van kaliseep* (ongeveer 12.5 %) terwijl de reuk van *Eucalyptus-olie* merkbaar is.

Misschien is het mogelijk, dat het wrijven met die *Zeeoplossing* (een *Olie* is een onjuiste naam) bij reumathiek somwijlen eenige verlichting brengt, maar dan nog — wij herhalen het — zien wij in het genoemde remedie *niets bijzonders*.

De firma, die de *Heveke-Artikelen* bereid, heeft niemand een dienst bewezen, misschien alleen, om begrijpelijke redenen, zich zelve.

Want, wil men bij reumathiek een spiritueus-waterige oplossing als inwrijving gebruiken, dan behoeft men in elke apotheek maar te vragen naar *Opodeldoch*, een algemeen bekend geneesmiddel, dat o.i. door zijn samenstelling verre de voorkeur verdient boven het middel van de firma *v. d. Woude en van Pommeren te Zaandam*.

Wonderkruiden.

Deze kruiden worden aanbevolen als:

„Het eenige onfeilbare middel tegen alle reumatische- en zenuwpijnen. Mevr. A. HEIJNIS, Amsterdam, Marnixstraat 202”.

Bij onderzoek, verriicht door Mej. KNIPSCHER en den heer N. KEULEMANS werd daarin gevonden; *Sennebladen, Steranijs en Gansekerik* (Herba *Potentillae anserin*). Hoe op dit mengsel de naam van *kruiden* toepasselijk is en wat er voor wonderlijksch aanzit, begrijpen wij niet; wel is het ons duidelijk, dat er tegen de onfeilbaarheid van genezing tegen „alle reumatische- en zenuwpijnen” nogal het een en ander, of liever *alles* is in te brengen. Hoogstens zal een laxeerende werking opreden. De volgende gebruiksaanwijzing is bij de kruiden gevoegd:

„Men neemt den inhoud van een pakje **Wonder-Kruis-Kruiden**, zet die op een liter beste Fransche Brandewijn, laat het acht dagen trekken,

en het verdere leven kan niet gezegd worden zekelijker te wezen.

Maar als gij met ziekte bedoelde een zwakheid des gemoeds en des lichaams, dan is het geheel anders gelegen.

Wij hebben nooit minder ziekte dan wanneer de jicht ons bezoekt.

Ziekten zijn Zothed, Wellust, het vergeten van onze eigen aangelegenheden, Gramschap, Haat, Droefheid, waardoor wij ons zelf en de onzen, door een lichte of geene oorzaak te kort doen. En is de *Melancholy* of zwaarmoedigheid geen ziekte? En toch zegt ARISTOTELES, dat daarmede veel wijze en groote mannen zijn gekweld geweest. Wat zeggen wij van de Dichters, de Profeten en de Sybillen? Zijn zij niet allen met deze ziekte behept geweest? Ja, hoe meer zij in achtung waren, hoe grooter hun kwelling was, waardoor ook slechts weinigen van hen lang geleefd hebben.

Van de Dichters is VIRGILIUS zwaarmoedig geweest, LUCRETIVS dol, OVIDIUS zot, HORATIUS droeken. Wat zal ik er meer van zeggen, dewijl ze allemaal razende en kort van leven zijn geweest?

Indien er iets goddelijks in ons is, dan openbaart zich dat het meest in de ziekten. Want dan voorziet wij het toekomstige, wij leggen onze zaken wijzelijk aan en wij zijn bevrijd van alle ontroeringen des gemoeds.

De jicht met de matigheid samengaan, maakt wakkere zinnen, een welgedaar lichaam, zuivere gezondheid, lang leven, goeden smaak, gerusten slaap, lieflijken adem, vroolijke gedachten, vaardig verstand tot nasporing van wijsheid en wetenschappen. Want daar andere ziekten het verstand verontrusten en bedwelmen, zoo wordt het alleen door de jicht opgeklaard en verscherpt. Maar dit heeft ze nog tot een voorname en overgelijkelijke gave, dat zij alleen het gemoed door gewoonte doet strijden tegen de allergrootste pijn, waaraan blijkt haar groote sterkte en standvastigheid, waarmede zij het lichaam tegen alle ander ongemak kan bestieren. Want van het lichaam klaagt gij alleen na dat er van de zwakheid des gemoeds genoeg gesproken is.

Nochthans klaagde de wijsgeerige Plato, dat hij al te gezond was, alsof het gemoed niet welvarend kon zijn in een al te welvarend lichaam! Maar laat, gelijk ik gezegd heb, het gemoed terzijde gesteld worden, en zoeken wij alleen het lichamenlijk goed.

Hoeveel tijd benemt U de jicht? Wat belet ze Uwe zaken? Voorwaar zoo gij matig wilt leven, zij vereischt weinig of niemandal.

Ja zij weert ijdel en zware zorg. Als men dien dienste moet staan van een oproerige gemeente,

neemt dan elken avond voor het naar bed gaan een flink bitter glaasje, en U zult de beste uitwerking van mijn Wonder-Kruis-Kruiden onderwinden. Mevrouw A. HEIJNIS.”

Zeker, een bittertje voor 't naar bed gaan (waarom niet voor tafel?), menigeen zal dat misschien aangenaam vinden, maar tegen reumatische- en zenuwpijnen moet men er niets van verwachten.

Nog eens de advertenties van „Het Leven”.

Het stuk van den heer VAN OVERZEE in ons vorig no. heeft in verschillende bladen aanleiding gegeven tot beschouwingen over den inhoud daarvan en — voor zoover wij konden nagaan — waren die het met het schrijven van den heer v. O. eens. Tevens ontvingen wij enkele blijken van instemming. Onze ruimte laat niet toe nog eens uitvoerig op deze zaak terug te komen; wij moeten ons tot enkele mededeelingen bepalen.

Een geacht geneesheer schrijft ons het volgende:

„Geachte Redactie!

Het artikel van den Heer van Overzee in Uw blad van October 1919 heb ik met voldoening gelezen.

Om de door hem genoemde reden heb ik ook destijds als abonné van „Het Leven” bedankt met vermelding van dat motief.

Dit lijkt nog de juiste weg ter bestrijding.

Bovendien zou ik gaarne zien, dat voorloopig in elk Maandblad de lezers aangespoord werden als boven te handelen en ook hun kennissen daartoe op te wekken.”

De *Nieuwe Zeeuwsche Ct.* schrijft over dit onderwerp:

„HET (VIEZE) LEVEN”.

In onze vorige driestar over „Lectuur” merkten wij op, dat lectuur een voedsel kan zijn voor geest en hart, maar ook een vergif en helaas moet bij voortdoring geconstateerd worden, dat tal van boeken en tijdschriften ondanks hun verlokken-

van een korzeligen, lastigen meester, van een onvoorzichtigen vriend; waarmede zou men zich beter zou kunnen verontschuldigen dan met de jicht? De jichtige heeft het grootste deel van den tijd in zijn macht. Wat hij niet doet kan hij op de jicht schuiven, en als hij wat doen wil kan hij zeggen er nu van ontslagen te zijn.

Maar wij zullen dit laten loopen en van de ziekten spreken.

Wie is er, die, zoo hij niet door de jicht bezocht wordt, in geen andere ziekte vervalt? Zoo hij een kwaad oog krijgt, wat al moeilijkheid, wat gevaar, wat al beletsel! Indien het gebrek in 't oor komt, gij loopt gevaar voor 't leven, of ten minste van het gehoor! Indien aan de tanden, gij kunt niet slapen, noch eten! Overvalt U den hoest, het bloedspuwen ligt voor de hand! Wordt gij schurftig, het is vuil en een ieder schuwt U! Krijgt gij koorts, Uw lever staat in de waagschaal! Krijgt gij maagpijn of koliek, behalve de smart zijt ge ook uw lever niet zeker! Graveel of steen verwekken gruwelijke pijn en stellen het leven in gevaar! De geelzucht brengt de waterzucht aan, en waterzucht den dood! De hartkloppingen gelijkt de helse straf! De vallende ziekte is ieder oogenblik vol schrik en niet zonder gevaar voor het leven! Wat is er dan dat gij liever hebben zoudt dan de jicht, indien gij althans niet hoopt altijd gezond te kunnen blijven?

De bedriegelijkheid van deze hoop zult gij het best begrijpen, door het onderzoeken van eenieder die boven de veertig jaren is. Want wie zal er onder dezen, zonder eenige kwaal bevonden worden? Doch dit blijft meestal verborgen, behalve voor de geneesmeesters.

Daarom meent het volk, dat er vele in volle gezondheid leven, maar die zijn dan gezaaid. Derhalve, daar wij uit onze aard aan ziekten onderworpen zijn, en er geen van allen netter, zachter, zekerder, lichter, de krachten der zielen zoo vermeerderend, de manieren versiert, niemand naar 't leven staat, of zijn middelen beschadigt: zoo hebben wij wel terecht den lof der jicht beschreven en haar de haar toe-eer gegeven.

Niettegenstaande een kwaadwillige lasteraar hier-tegen inbrengt: waartoe dan wel stricken mag het prijzen van een leelijke, verfoeilijke zaak, een langdurige en ongeneeslijke ziekte, en dat het prijzen alleen gedaan was tot vertooning van verstand en welsprekendheid, daar de jicht geen Godinne is, geen wezen, of iets natuurlijks, maar een zeer pijnlijk gebrek, hij zal voorwaar zeer bedrogen zijn. Want al is de jicht maar een toeval, zoo moet men weten, dat ze voortkomt meer uit geluk dan uit ongeluk; en dat goed in 't algemeen is, hetgeen schadelijk op zich zelf

schijn, een heilloozen invloed uitoefenen op lezers en lezer en op den omslag de waarschuwing behoorden te bevatten, die eens Jan Jaques Rousseau in een oogenblik van oprechtheid in de voorrede van een zijner romans neerschreef: „de jongeling of het meisje dat dit boek leest is een verloren jongeling, een verloren meisje”.

Hoe vaak moest al den Katholieken van gezaghebbende zijde de lectuur van het geillustreerde tijdschrift „Het Leven” worden ontraden op grond van deszelfs wuften inhoud, op grond vooral van de geraffineerd sluwe advertenties, die een ware wolfskuil zijn voor de onschuld van den lezer en voor hem of haar die er op reflecteeren den zekeren weg openen naar lichamenlijk en geestelijk verderf.

Wij hebben altijd gemeend, dat, niet alleen een Katholiek, die zichzelf respecteert, maar ieder mensch van hoogstaand moreel gevoel met verachting een tijdschrift van de hand wijst, dat zich tot de opname van dergelijke „ordures” leent en, gelukkig, wij hebben ons in die meening niet bedrogen. In het Maandblad, uitgegeven door de vereeniging tegen de kwakzalverij en wel in het nummer van deze maand, lezen wij onder ingezonden stukken het volgende.

(Nadat bedoeld artikel uit ons blad, met het onderschrift der Redactie is overgenomen, gaat de *N. Zeeuwsche Ct.* aldus voort:)

Tot zoover het „Maandblad”.

Met de opname van den brief des heeren Van Overzee en de kloeke toevoeging van eigen hand heeft de redactie van het „Maandblad” zich de dankbare instemming verzekerd van alle weldenkende, fatsoenlijke lieden.

Met het „Maandblad” bejammeren wij, dat de Wet niet toelaat „Het Leven” aan den lijve te doen gevoelen, dat het niet straffeloos met zijn opnemen van advertentiën, als boven gesignaleerd, jonge levens belaagt.

Intusschen hopen wij, dat ook die menschen onder ons, die het altijd beter willen weten dan een ander en die altijd van overdrijving spreken, wanneer het kerkelijk gezag een boek of tijdschrift

zou zijn om te gebruiken, gelijk het zeer slecht is goede dingen te misbruiken.

Zij is een teeken, zij is een oorzaak van veel goeds, en als de zaken naar haar werken en uitkomsten te beoordeelen zijn, dan heeft zij in de wereld haars gelijken niet. Want buiten de zaken tot nu verhaalt, uit welk schrikkelijk gevaar verlost zij ons niet?

Dit is onlangs gebeken bij *Andrea Doria*, van Genua, Admiraal van Keizer Karel. Hij was uitgenoodigd door een zekeren *Gio-Aloisio Ilisco* met het doel *Doria* van kant te maken. Maar *Doria* aan de jicht liggende, kwam op den maaltijd niet, waardoor hij zijn voorbereiden moord voorkwam.

Zoveel jaren als hij daarna leefden, en dat waren er omtrent dertien, moeten aan de jicht toegeschreven worden, benevens nog de schoone heldendaden, die hij ondertusschen uitvoerde.

En hoeveel andere menschen is de jicht tot behoud geweest, door hen van lagen en aanstaand gevaar te bevrijden. Wat al vergift, doodslag, en al was 't niets anders, dronkenschap werden niet gezien, terwijl de jichtigen niet te gast gaan?

Verder behoedt de jicht ons voor kwaad gezelschap, ongeluk, lagen, overspel, niet alleen omdat wij aan de jicht liggende belet worden, maar omdat wij wel weten, dat degene die aan zulke zaken verslaafd is, gestadig bezig is er op de been moet wezen, terwijl een jichtige stilte en rust zoekt.

Dan, als het op 't leven aankomt, zit zij ook niet stil, gelijk bij sommigen in tijden van brand. Al lagen zij stijf van pijn, zij ontvluchtten evenwel zoo vlug, als waren ze gezond geweest.

De jicht is *Doria* ook niet in den weg geweest, want hij kon nog bijna tachtig jaar oud zijnde, bij nacht midden in den winter, zijn vijanden ontvluchten. En ik weet niemand, die door de jicht van zijn vijanden, niet uit hun handen is kunnen ontkomen.

Daarom zullen wij met zulke treffelijke gaven en voorbeelden, in 't bijzonder van den zee-koning *Doria* den Lof der Jicht besluiten.

Andrea Doria, geb. 30 Nov. 1468 te Oneglia, veldheer en staatsman, vocht onder verschillende vlag ter land en ter zee, gold als een der eerste krijgslieden van zijn tijd, werd heer en meester van Genua en was de koning van de zee der 16e eeuw. Hij bevestigde de republiek, roide de voor den inwendigen vrede gevaarlijke elementen (de Adorni en de Frigosi) letterlijk uit, keerde zijn wapenen vooral tegen de Fransen, meestal in dienst van Karel V. Hij overleed 28 Nov. 1560.

Naverteld door MEMENTO.

als verboden lectuur brandmerkt, thans overtuigd zijn, dat aan „Het Leven” een luchtje is, dat het voortaan voor iedereen Katholiek ongenietbaar maakt. „Gevaarlijke lectuur” noemt de redactie van het „Maandblad” „Het Leven”. Dat is nu eens niet de uitspraak van een kapelaan of van een pater, en misschien dat betweterige Katholieken, die toch maar „Het Leven” bleven lezen, zich aan het oordeel van het „Maandblad” meer zullen laten gelegen liggen, dan aan dat hunner kerkelijke overheid.

Dit, dunkt ons, staat vast: Zoolang „Het Leven” zich niet wenscht te schikken naar de eischen van fatsoenlijke lieden en zijn inhoud niet in overeenstemming brengt met wat onder „gens de bonne compagnie” voor passend en betamelijk doorgaat, behoort dit tijdschrift te worden geboycot en geweerd overal en wanneer zulks maar mogelijk is. Dat is geen maatregel van rancune, maar van wettig zelfverweer. De onschuld van één ziel gaat boven duizend tijdschriften à la „Het Leven”.

Het adres van Eilers.

In ons vorig no wees MEMENTO op dit adres. Op verzoek van enkele lezers laten wij het thans in zijn geheel volgen. De plaatsruimte laat niet toe ook de Memorie van Toelichting op te nemen.

„Aan Hare Majesteit de Koningin.

Geeft met den meest verschuldigden eerbied te kennen, ondergeteekende, HENDRIK JACOBUS EILERS, Fabrikant van Chemische praeparaten, wonende aan den Leidschen Straatweg 41 te Oegstgeest.

a. Dat het hem bekend is, dat er eene Staatscommissie is benoemd, ter bestudeering van het tuberculose-vraagstuk;

b. dat hij dien tengevolge beleefd verzoekt het navolgende onder de aandacht van Uwe Majesteit te mogen brengen:

1e. dat door hem reeds sedert 18 September 1905, op aandringen van wijlen Dokter TRESLING, in leven wonende te Zwolle, proeven genomen worden op groote schaal met door hem uitgevonden middelen om de zoo terecht gevreesde ziekte „tuberculose” te genezen, en dat reeds honderden (ruim 1700) menschen daaraan het behoud van hun leven te danken hebben;

2e. dat hij persoonlijk, alhoewel wettelijk onbevoegd zijnde de geneeskundige praktijk uit te oefenen, door Dr. TRESLING tot het nemen van de proeven op groote schaal en in het openbaar is aangezet, omreden genoemde dokter terecht zeide, dat de Medici geen proeven mocht nemen met middelen waarvan zij de samenstelling en de uitwerking niet kende, en dat ondergeteekende, trots de gevaren voor vervolging, tot het nemen van proeven op groote schaal en in het openbaar verplicht was, omreden duizenden jaarlijksch als slachtoffer der ziekte vallen, en de Medici geen middelen bezit om de ziekte te genezen, wat in het vorig jaar voor de rechtbank te Leeuwarden wettig en overtuigd is bewezen.

3e. Doordat door ondergeteekende aan de rechtbank een persoonlijk schrijven van wijlen Prof. PEL is overlegd, waarin genoemde Professor verklaarde: „dat bij de Medici geen middelen bekend zijn om de gevreesde ziekte „tuberculose” te genezen”, terwijl eenzelfde verklaring schriftelijk gegeven door Dokter NORD, mede aan de Rechtbank is overlegd;

4e. dat door Dokter Vos, Geneesheer-Directeur van het Volkssanatorium te Hellendoorn, die als medisch adviseur door de Rechtbank was gedagvaard, onder dubbelen eed in het openbaar voor de Rechtbank is verklaard, dat de medici geen middelen bezit om de gevreesde ziekte „tuberculose” te genezen, terwijl hij aan die verklaring tevens, en nog wel met zekeren nadruk toevoegde, dat in niet één sanatorium één patiënt genezen wordt;

5e. dat door de Rechtbank tevens twee patiënten gedagvaard waren, een Christelijk onderwijzer te Leeuwarden en eene verpleegster te Leeuwarden gelogeed, waarvan bekend was, dat zij zwaar lijdende geweest waren aan de gevreesde ziekte „tuberculose”, en dat zij door de proeven met de middelen uitgevonden door ondergeteekende, radicaal genezen waren;

6e. dat ondergeteekende toen aan het slot van zijn pleidooi er bij de Rechtbank met klem en nadruk op aangedrongen heeft, dat de Rechtbank hare invloed zou doen gelden, opdat de medici nu zelf proeven zou nemen met zijn vinding, opdat ondergeteekende zich uit de geneeskundige praktijk zou kunnen terugtrekken en als fabrikant van Chemische praeparaten zou kunnen werkzaam zijn in het algemeen belang, en in dat der ongelukkige tuberculoselijders, zonder meer, waarvan door de Rechtbank acte is genomen, en desverlangd aan Uwe Majesteit zal worden overlegd, met nog een lijst van patiënten, waaronder er zijn, die reeds 12 jaar genezen zijn;

7e. dat hij ten onrechte als onbevoegde wordt gebrandmerkt, want, waar toch de medici en daaronder op

dat gebied de hoogste autoriteiten als Professor PEL, Dokter NORD en Dokter Vos, wettig en overtuigd bewezen hebben, dat zij geen middelen bezit om de gevreesde ziekte „tuberculose” te genezen, terwijl tevens wettig en overtuigd bewezen is, dat door de proeven met de uitvinding van ondergeteekende, de ziekte wel degelijk te genezen is, voor hem in dit bijzondere geval geen sprake kan zijn van onbevoegdheid, temeer nog, daar ondergeteekende bij herhaling er bij de regeering en bij de Medici op aangedrongen heeft, dat zij zijn werk zouden overnemen, opdat hij van de last om zelf patiënten te behandelen, ontslagen zou worden;

8e. dat hij noch van de regeering, noch van de medici eenige vergoeding voor zijne vinding verlangd, doch alleen het recht, om levenslang de eenige fabrikant van het praeparaat te mogen blijven, waar toch zeker niemand eenige onbillijkheid in zal vinden, terwijl hij het doet alleen in het waarachtig algemeen belang;

9e. Dat hij Uwe Majesteit de plechtige verzekering geeft, dat, zoodra in de sanatoria zijne vinding op groote schaal wordt toegepast, de sanatoria al zeer spoedig wel degelijk radicaal en standhoudende genezingen zullen kunnen boeken, waardoor de Nederlandsche sanatoria eene beroemdheid over de geheele wereld zullen verkrijgen;

Redenen waarom:

Hij thans nu er werkelijk eene onpartijdige Staatscommissie is benoemd om het tuberculose-vraagstuk te bestudeeren, zijn aanbod thans doet aan Uwe Majesteit, in de hoop, dat nu werkelijk de tuberculosebestrijding op goede gronden en met afdoende middelen zal kunnen beginnen, en dat hij ten allen tijde bereid is, alle mogelijke inlichtingen en afdoende en wettig en overtuigende bewijzen te leveren, dat zijne vinding voor het algemeen belang van de hoogste waarde is.

Dat thans de medici niet meer kan zeggen dat zij geen middelen bezit om de ziekte te genezen, omreden zeer vele heeren doktoren maar al te goed weten, dat de afdoende middelen in het bezit zijn van ondergeteekende en hij niets liever wenscht, als ze ter beschikking te stellen van de medici, in het belang van de tuberculoselijders, welke dan, zoodra de ziekte ontdekt wordt van de middelen gebruik kunnen maken, waardoor het sterftecijfer en ook de uitbreiding der ziekte, in zeer afzienbaren tijd, sterk zal verminderen.

’t welk doende

Van Uwe Majesteit enz., enz.

de onderdanige dienstwillige dienaar,

H. J. EILERS,

Oegstgeest, Juli 1919,

Leidsche Straatweg 41.

De naam Goël.

Toen wij in de correspondentie van het September no. onze onbekendheid omtrent den naam *Goël* mededeelden, werden wij spoedig opmerkzaam gemaakt, dat deze naam een Hebreeuwsch woord was en *verlosser* beteekende, Thans ontvangen wij, van zeer bevoegde zijde het volgend schrijven:

Tot heden kwam er niet van, om u te schrijven, naar aanleiding van de „Correspondentie” in No. 9 van Sept. 1919. *Goël* is een Hebreeuwsch woord, en beteekent *losser* of *verlosser*, (de naam van Jezus Christus, als Messias). Da Costa gebruikt het o.a. in „Bij de rivieren van Babel,” het 5de couplet. Zie da Costa’s kompleete dichtwerken, uitgegeven door J. P. Hasebroek, Leiden. A. W. Sijthoff, achtste druk bl. 229. Overigens is het een veel gebruikelijk woord „in theologicis”.

UIT DE PERS.

Patentgeneesmiddelen in Spanje.

Het *Ned. Tijdschrift v. Gen.* van 20 Sept. ontleent aan *The Lancet* van 6 Sept. eene mededeeling over patentgeneesmiddelen, waaruit blijkt, dat men in Spanje aan al dat gekroei met allerlei geheimgehouden geneesmiddelen, als abdiestroop, granuliere, pinkpillen, voor goed een einde wil maken. Geneesmiddelen, waarvan de samenstelling geheel of gedeeltelijk onbekend is, of waarvan alleen wordt vermeld, van welke stoffen ze afkomstig zijn, zijn *geheime geneesmiddelen* en mogen niet worden verkocht. Samengestelde geneesmiddelen, waarvan de samenstelling bekend is, maar die worden aangeduid door een bedachten naam of door den naam van den bereider, en bestemd zijn om in de apotheken of elders te worden verkocht, zijn *patentmiddelen*. Komen deze geneesmiddelen in de Spaansche of een andere pharmacopee voor, dan moet de officie’e naam op de verpakking worden vermeld. Alle andere patentmiddelen moeten bij den gezondheidsdienst worden in-

geschreven, voordat ze verkocht mogen worden. Bij de inschrijving moet het middel worden ingeleverd, benevens proeven van het opschrift en van aanbevelende geschriften en ook een opgave van redenen, waarom men het middel als patentmiddel in den handel wil brengen. In Spanje mogen zulke middelen niet anders worden bereid dan in inrichtingen waarvan de leider en het technische personeel apothekers zijn. Voor *buitenlandsche middelen* moet de *aanvraag om inschrijving vergezeld gaan van een mededeeling van den gezondheidsdienst van den betrokken staat omtrent de bevoegdheden van den bereider*. (Deze door ons gecursiveerde bepaling is van groot gewicht voor onze fabrieken van gereesmiddelen met het oog op een eventueel afzetgebied in Spanje). De koninklijke academie van wetenschappen brengt advies uit over de werking van het gereesmiddel; de gezondheidsdienst houdt toezicht op den verkoop en de naleving der wettelijke bepalingen. Middelen met een sterke werking mogen alleen in de apotheken worden verkocht; bestaan ze alleen uit sterkwerkende gereesmiddelen dan mogen ze uitsluitend op gereeskundig voorschrift worden afgeleverd. Verboden zijn de middelen, die rechtstreeks of middellijk zwangerschap kunnen voorkomen. Voor middelen, die thans reeds in Spanje worden verkocht, wordt twee jaar gelaten, om in overeenstemming met deze voorschriften te komen.

(*Pharmac. Weekbl.*)

Dwang tot onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Het Pharmaceutisch Weekblad maakt melding van een merkwaardige beslissing van een Fransch hof van cassatie, waarbij een apotheker veroordeeld werd, omdat hij geweigerd had op verzoek der politie een kleine verwonding te verbinden. De politie-rechter had „uitgeemaakt”, dat de woord van zoodanigen aard was, dat de apotheker wel het verband kon aanleggen. Hij had dus daarmede de verantwoordelijkheid op zich genomen voor de beslissing, dat er in het onderhavige geval geen hulp van een arts noodig was. De hogere en lagere rechters hebben hier blijkbaar in de dwaling verkeerd, die ook in ons land in breede lagen der bevolking heerscht, dat namelijk de apotheker de aangewezen persoon is voor de eerste hulp bij ongelukken, hoewel noch hij, noch zijn personeel daarvan iets heeft geleerd en hij voor de wet even onbevoegd is als ieder ander burger. Toch ziet men tellens als er „iets gebeurd is”, een hinderlijk „standje” voor de deur van den apotheker, die het buitenkansje heeft, dicht bij het ongeval gevestigd te zijn. Het werk, waartoe hij bevoegd en geroepen is, moet dan worden gestaakt, zijn pakjes verbandstof moet hij op eigen kosten aanbreken, zijn vloer, toonbank enz. bemorsen, en geworde en apotheker mogen zich gelukkig prijzen, als met dit alles niet meer kwaad dan goed wordt verricht.

Nu het blijkt, dat deze welwillendheid aan den apotheker ten slotte tot werkelijke verplichting wordt aangerekend, zoo voegt het Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde hieraan toe, zouden de apothekers goed doen bij voorbaat de aandacht van het publiek te vestigen op het feit van hun onbevoegdheid en de wenschelijkheid om bij ongevallen steeds hulp van bevoegden in te roepen, dan kunnen zij in voorkomende gevallen de ingeroepen hulp weigeren (voor zoover er geen direct levensgevaar is!) en naar den bevoegde verwijzen. Zou dan een politieagent bevelend optreden, dan kan de apotheker proces-verbaal doen opmaken en daarin doen opnemen, dat hij geen verantwoordelijkheid voor de gevolgen aanvaardt.

CORRESPONDENTIE.

Mej. J. C. R. te D. Nujol is geen kwakzalversmiddel. Naar men ons van deskundige zijde mededeelt, is het zeer zuivere Amerikaanse *paraffine-olie*.

Dr. C. B. te A. Dank voor de mededeeling omtrent *Lax*. Wij komen er spoedig op terug.

B. G. te R. Voortdurend waarschuwen wij tegen de producten van AKKER en MIJNHARDT. Een ander moet ook eens aan de beurt komen.

Wordt Lid van de „Vereeniging
:- tegen de Kwakzalverij”. :-

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *'s-Hertogenbosch*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester W. BINNENDIJK, Arts, MARNIXSTRAAT 368, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post.....per jaar f 1.25.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikels: Samenstelling van de middelen in 1919 onderzocht. — De Opiumwet.

Mededeelingen van verschillenden aard: Brook's breukbanden-apparaat. — De methode Mattei. — Senna's laboratorium: Rheumatiek-tabletten en krachtpillen. — Kwakzalvers.

Uit de Pers: Een juiste opmerking.

Rechtszaken: Eilers voor het kantongerecht te Heerenveen. — Procesverbaal tegen Eilers te Zutphen. — Verwijdering van tattooage.

Correspondentie.

Register op den 39n jaargang van het Maandblad.

E. F. Weinberg, arts te *Haarlem*.
Jac. J. de Jong „ *Leiden*.
Mr. J. D. E. Rambonnet, „ *Rockanje*.
Burgemeester „ *Santpoort*.
J. W. Bokhoven, Apotheker „ *Wormerveer*.
H. W. Avis „ *Wormerveer*.

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1919 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

AAMBEIENZALF EXCELSIOR bestaat uit *loorzuur* en *loodcarbonaat* (No. 9).

ABDIJPILLEN van AKKER komen overeen met de bekende *Staalpillen*, *Blaudsche pillen* (No. 4)

ANGA-BONBONS van MIJNHARDT bevatten *chloor-natrium* (keukenzout) en *bicarbonas natricus* en wel in dezelfde verhouding, waarin deze stoffen in *Emserzout* voorkomen; verder *suiker* en *pepermuntolie*. (No. 1).

ANGA-SIROOP van MIJNHARDT is gelijk aan de *samengestelde thijnstroop* in de apotheken voorhanden (No. 4).

ST. AGNES-KRUIDEN bevatten veel *Rood Sandelhout*, *Gezegend Distelkruid* en *Alsemknoppen*, weinig *Oranjeschillen* en *Sennabladen* benevens *Salicylzure Soda*. (No. 11).

BLOEDZALF tegen aanbeien van EILERS is *boter* met een kleurtje. (No. 1).

EXTRACTUM DR. BRIDGE tegen doofheid, bestaat uit *glycerine*, *carbolsuur*, *kamfer* en eenige vluchtige oliën, vermoedelijk *cajuputi-* en *pepermuntolie*. (No. 6)

HEVEKE RHEUMATIEK-OLIE is een *spiritueus-waterige oplossing van kalizeep* (ongeveer 12,5 %) met de reuk naar *eucalyptusolie*. (No. 11).

KRACHTPIBLEN uit Senna's laboratorium zijn gewone *staalpillen*. (No. 12).

KRUIDEN TEGEN RUGGEMERGSZIEKTE zijn een mengsel van *Jeneverbessen*, *Noteladeren*, *Hoefblad*, *Eikenbladeren* en *Campeche hout*. (No. 10).

LIA-TABLETTEEN van AKKER bestaan uit *drop, suiker* en een beetje *menthol* en *anijsolie* (No. 4).

MATTEI'S MIDDELEN:

Vloeistof is water met een spoor *melksuiker*.
Groene zelf bestaat uit *vaseline*, een weinig *water* en reageert iets zuur.

Anticanceroso is *suiker*. (No. 12).

PISEROLA tegen bedwateren is een oplossing van *ijzerchloride* met een weinig *bittere amandelolie*. (No. 3).

PURGATIEFPILLEN van Dr. LEROY bevatten *jalapehars*, *Sennabladen*, *rhabarber* en een in water onoplosbare *ijzerverbinding*. (No. 7).

RHEUMATIEK-TABLETTEEN uit Senna's laboratorium bevatten *salicylzure soda* en *rhabarber*. (No. 12)

SANAPERIN-TABLETTEEN van MIJNHARDT bestaan uit *aspirine* en *zwavelzure kinine*. (No. 4).

SILLO tegen hoofdonrein is verdunde *Lysol* (No. 6).

STAALTABLETTEEN van MIJNHARDT komen overeen met de bekende *Staalpillen*, *Blaudsche pillen* evenals de *Abdijpillen* van Akker. (No. 8).

THERMOTABLETTEEN van MIJNHARDT bestaan uit *drop, suiker* en *pepermuntolie*. (No. 8).

VALDA-PASTILLES bevatten *Arabische gom, suiker, menthol* en een *groene kleurstof*. (No. 11).

WONDERKRUIS KRUIDEN bestaan uit *Sennabladen*, *Steranijs* en *Ganserik* (*Herba Potentill-anserin*). (No. 11).

De Opiumwet.

In het Staatsblad no. 592 is verschenen de Wet van den 4den October 1919, houdende vaststelling van bepalingen betreffende het opium en andere verdoovende middelen.

In enkele opzichten hebben ook wij, in onze bestrijding van de kwakzalverij, met deze wet te maken, zoodat wij enkele woorden daaraan moeten wijden. Wij doen dit gedeeltelijk aan de hand van een belangrijk artikel van Mr. G. J. SALM en Prof. P. VAN DER WIELEN, opgenomen in het *Pharmaceutisch Weekblad* van 15 November jl. Vooraf gaan enkele bepalingen van de wet zelve:

Art. 1. Het is verboden, opium en alle derivaten daarvan (waaronder ook te verstaan ruw opium, toebeid opium, medicinaal opium, morphine en heroïne) alsmede cocaine,

A. binnen het Koninkrijk in Europa te bereiden, te verwerken, te vervoeren, te verkoopen, af te leveren, of ten verkoop of ter aflevering voorhanden te hebben;

B. in het Koninkrijk in Europa in te voeren;

C. uit het Koninkrijk in Europa uit te voeren.

Art. 2. 1. Het verbod, gesteld in artikel 1, is niet van toepassing:

a. op apothekers en apotheekhoudende geneeskundigen, die de in artikel 1 genoemde stoffen invoeren, vervoeren, bewerken of verwerken, ten einde die als geneesmiddelen te verkoopen of af te leveren, mits zij bij een en ander de bepalingen in acht nemen der wet van 1 Juni 1865, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst.

b. op veeartsen, die de genoemde stoffen invoeren, vervoeren, bewerken of verwerken, ten einde die als geneesmiddelen ten behoeve van vee te verkoopen of af te leveren, mits zij bij een en ander de bepalingen in acht nemen der wet van 8 Juli 1874, tot regeling van de uitoefening der veeartseneijkunst.

c. op hen, die van onzen Minister van Arbeid

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneeren, gelieven zich reeds thans bij den Secretaris-Penningmeester aan te melden. Hun zal dit nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Aan de Leden en Abonnés.

Met genoegen kunnen wij mededeelen, dat verschillende leden hun contributie vrijwillig hebben verhoogd. Enkele abonnés op ons Maandblad zijn lid der Vereeniging geworden. Wij brengen hun langs dezen weg onzen dank daarvoor.

Als ieder lid één nieuw lid aanbracht, zouden wij in onzen strijd tegen de Kwakzalverij nog sterker staan. De contributie is nog dezelfde als 39 jaar geleden. Door een grooter ledenaantal kunnen wij alle prijsstijgingen trotseeren. Laten allen dit bedenken en eens extra hun best doen, door propaganda voor de Vereeniging te maken.

De secretaris-penningmeester:

W. BINNENDIJK.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Dr. E. H. Bimmerman	te Amsterdam.
Dr. C. Casanette	„ „
U. C. Klaassen	„ „
A. Krust	„ „
M. Pasmooij	„ „
Mr. E. van Tuinen	„ „

schriftelijk verlof hebben bekomen tot het invoeren, vervoeren, uitvoeren, verkoopen, afleveren of ten verkoop of ter aflevering voorhanden hebben van de genoemde stoffen.

d. op hen, die van onzen Minister van Arbeid schriftelijk verlof hebben bekomen tot het in bepaald aangewezen en nauwkeurig omschreven localiteiten in het groot bereiden der genoemde stoffen of tot het in het groot bereiden van geneesmiddelen daaruit of daarmede.

Art. 3. Met het opsporen van de overtredingen van deze wet zijn, behalve de in art. 8, 1° tot en met 4° en 6°, van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de ambtenaren van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid, die van de invoerrechten en accijnzen en de marechaussée en de ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie.

Art. 4. 1. De in artikel 3 genoemde personen zijn ten allen tijde bevoegd, de uitlevering te vorderen van al hetgeen redelijker wijze vermoed kan worden, gediend te hebben of bestemd te zijn geweest tot het plegen van eene overtreding van deze wet en in beslag te nemen alles, wat dienen kan tot bewijs der overtreding.

De andere bepalingen kunnen wij hier laten rusten. Wij wijzen er speciaal op, dat, *bij verkoop in het klein*, alle onbevoegden zijn buitengesloten, en dat het *ten verkoop of ter aflevering voorhanden hebben* door dezen ook strafbaar is.

Voor zoover apothekers en andere bevoegden een gedragslijn te volgen hebben door de Opiumwet voorgeschreven, is in het artikel van de heeren S. en v. D. W. duidelijk aangewezen; ook zij zullen, bij den verkoop van specialité's en kwakzalversmiddelen, gelukkig aan banden worden gelegd. Wij, voor ons, hebben hier het oog op den verkoop in het algemeen, o.a. bij drogisten en andere winkeliers.

Daarover schrijven de Heeren SALM en v. D. WIELEN:

„Want welke zijn de gevolgen van de Opiumwet voor den onbevoegden geneesmiddelverkooper?

Feitelijk in de eerste plaats dit, dat voor de geneesmiddelen, in de Opiumwet genoemd, ook ten zijnen opzichte de bepalingen der Wet op de uitoefening der Artsenijbereidkunst gehandhaafd kunnen en zeer zeker moeten worden.

Voorop staat, dat niet één der stoffen, in de Opiumwet genoemd, „technisch” of voor „photographie” of voor iets dergelijks gebruikt wordt. Het zijn uitsluitend geneesmiddelen, zoodat van een inbreuk op handelsvrijheid der onbevoegden geen sprake kan zijn.

Het ligt echter voor de hand, gezien de koopwaren, die in de uitstallingen van tal van drogistenwinkels voor ieder ten toon zijn gespreid, dat zonder al te veel fantasie de in Art. 3 van de Opiumwet genoemde, met het opsporen van overtredingen belaste personen, redelijkerwijze kunnen vermoeden, dat een overtreding der Opiumwet in drogistwinkels gepleegd wordt (Art. 4, al. 2 b. van de Opiumwet). Zij verkrijgen daardoor het recht, de winkels binnen te treden en nu is niet alleen meer strafbaar het verkoopen, maar reeds het ten verkoop in voorraad hebben van geneesmiddelen, die onder de Opiumwet vallen. De drogist zal zich een inspectie van zijn voorraad moeten laten welgevalen en heeft hij een specialité in voorraad, waarin een opiumbestanddeel of een andere, in de Opiumwet genoemde, stof kan worden aangetoond, dan gaat hij niet vrij uit met de mededeeling, dat hem dit feit onbekend was. Gezien den grooten ernst, waarmee de Fransche, Engelsche en Amerikaansche rechters, met minimum straffen van 250 gulden boete, en dit bij uitzondering, en maximum straffen van 2 jaar gevangenisstraf, en dit herhaaldelijk, overtreding van de Opiumwetten hunner landen

behandelen, mag worden verwacht, waar we met een internationale regeling hebben te doen, dat de Nederlandsche rechter in de mate van de op te leggen straf bij overtredingen van de Opiumwet voor zijn buitenlandschen collega niet zal onderdoen.

De door apothekers en drogisten zoo veroordeelde lijst C, uitvloeisel van het eveneens door beide partijen zoo bestreden Art. 30 der wet, regelende de uitoefening der Artsenijbereidkunst, komt voor de stoffen, in de Opiumwet genoemd, te vervallen voor den kleinhandelaar in geneesmiddelen. Mag tot voor de invoering van de Opiumwet ieder verkoopen van Codeïne 10 g., van Extractum Opii 25 g., van Hydrochloras Apomorphini 1 g., HCl Cocaïne 10 gr. HCl Morphini 50 g., Pulvis Opii compositus 100 g., Sirupus Codeini 500 g., Sirupus opiatius 500 g., Tinctura Opii 100 g., Tct. Opii benzoica 100 g., en Tct. Opii crocata 100 g., en Heroïne feitelijk in elke hoeveelheid, thans mag noch een kleinere, noch een grootere hoeveelheid dooreen daartoe niet bevoegde worden afgeleverd; hij mag deze stoffen en mengsels, waarin deze stoffen voorkomen, zelfs niet in voorraad hebben, tenzij hij als groot-handelaar hiertoe toestemming van den Minister van Arbeid heeft gekregen.”

„Op den weg van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid ligt het, om na te gaan, welke specialité's en kwakzalversmiddelen stoffen bevatten, die genoemd worden in de Opiumwet. Op medewerking van de apothekers, met name van de Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering der Pharmacie en de Commissie voor het onderzoek van Specialité's uit deze Maatschappij, zal zeker gerekend kunnen worden. Ook voor de Vereeniging tegen de Kwakzalverij is de Opiumwet een steun, speciaal waar het geldt, de meest schadelijke der kwakzalversmiddelen te bestrijden; ook deze Vereeniging zal zeker willen meehelpen aan het samenstellen van een lijst van middelen, die stoffen bevatten, vermeld in de Opiumwet.”

Tot zoover onze aanhaling uit het belangrijk artikel in het *Pharmac. Weekbl.* Wat betreft de laatste zinsnede laten wij het nagaan van de samenstelling der *Specialité's* gaarne aan de daarin genoemde commissie over; daarentegen zal zeker onze Vereeniging gaarne medewerken, om, wat meer speciaal de *kwakzalversmiddelen* aangaat, aan het tot stand komen van die lijst mede te werken.

Voorloopig geven we hier plaats aan enkele middelen, die onder de Opiumwet vallen:

Pastilles Poncelet bevatten *Codeïne*.
Siroop Zed bevat *Codeïne*
Anti-Nausea „ *Zoutzure Cocaïne*
Kalmine „ *Opium*
Pilules anti Neuralgiques van *Cronier* bevatten *Codeïne* en *Morphine*.
Amerikaansch Plantenmiddel van *Müller* (tegen drankzucht en morfinisme) bevat *Opium* en *Morphine*.
Antimorphine bevat *Morphine*.
Tonic Labady „ „
Injection Brou „ *Opium*.
Balsempillen van *H. van Aken* bevatten *Codeïne*
Pillen van het *Instituut v. Bijsterveeld-Tuinstra* bevatten *Codeïne*.

Dit lijstje is door ons ontleend aan de opgaven in het *Maandblad*, ongetwijfeld kan het getal vermeerderd worden.

De Opiumwet geeft, zoodra zij in werking treedt, het middel in de hand om de verkoop van deze kwakzalverijen tegen te gaan.....tenzij de kwakzalvers de samenstelling veranderen, wat ons niet zou bevreedden. Een kwakzalver zooals het behoort, kan het toch weinig schelen *wat* de kopers *slikken*, als hij maar *verkoopt!*

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Brooks' Breukverband-apparaat.

Na een rust van ongeveer drie jaren verschijnt weer het portret van C. E. BROOKS, die volgens het onderschrift: „reeds meer dan 30 jaren breuken geneest”, in de advertentie-kolommen onzer bladen. Men heeft zich te wenden aan het adres: *Pa le i s t r a a t 4 te Amsterdam*, om een z.g. geill. boek over breuken en hare geneezing te ontvangen. In het Maandblad van Mei 1916, toen eveneens een groote reclame voor Brooks' uitvinding werd gemaakt, schreven wij, na uiteenzetting van onze redenen:

Weest voorzichtig en bovenal: voordat gij hulp zoekt bij Brooks' apparaat, raadpleegt eerst uw geneesheer!

En die waarschuwing herhalen wij thans.

De nieuwste geneesmethode?

In het Maandblad van Mei 1882, dus reeds 37 jaar geleden, heeft de vorige Redactie gewaarschuwd tegen de zoogenaamde *Spéciques Mattei*. De uitvinder zou een Italiaansch edelman Graaf Cesar Mattei zijn, die met zijne middelen, volgens bewering, uit *plantaardig electriciteit* samengesteld, grondig zoude genezen: *koorts, toring, graveel, jicht en maagkwalen*. Die middelen waren: *roode, gele, witte, blauwe en groene electriciteit*. Alleen deze mededeeling zou al in staat zijn een denkend mensch ongeloovig het hoofd te doen schudden maar nog erger werd het toen in het Maandblad van Juli '82 de samenstelling der middelen werd meegedeeld. De *roode* en *blauwe* electriciteit enz. was *water* in een *rood* of *blauw* fleschje terwijl korreltjes, *Scrofuloso* genaamd, die ook moesten worden ingenomen, bestonden uit *suiker* met een beetje meel.

En met dit al maakte de z.g. geneesmethode van Graaf Mattei in sommige plaatsen grooten opgang; vooral in *den Haag* was het chique aan die methode waarde te hechten en er reedme voor te maken. Zij is daar nooit geheel in het vergeetboek geraakt maar komt zich thans weer opnieuw aankondigen als de „*Nieuwste Geneesmethode*.”

Kort geleden n.l. bevatte o.a. de *N. Rott. Ct.* de volgende advertentie:

„Nieuwste geneesmethode zonder enig vergif, geheel plantaardig. P. J. Huygens Dekker electro-homoeopatisch geneesheer, oogdiagnosticus, B. J. de Vries arts, genezen, met Mattei's middelen **alle** kwalen, ook z.g.n. ongeneeslijke, als suikerziekte, galsteen, maagzweren, tuberculose, open beenen enz. Vraagt gratis prospectus, Weimarstraat 94, den Haag.”

Op aanvraag werd de brochure toegezonden, welke brochure bijzonder veel overeenkomst had met het boekje dat reeds 37 jaar geleden in Nederland verspreid was. De titel luidde:

„De electro-homöopathie van Graaf Cesar Mattei. Korte geschiedenis en overzicht der nieuwe geneesmethode, hare aanwending en hare gevolgen, ook bij alle zoogenaamde „ongeneeslijke” ziekten P. J. Huygens Dekker, vertegenwoordiger voor Nederland en België van het Electro-Homöopathisch Instituut van Graaf Mattei te Bologna (Italië), gedipl. natunrarts (oogdiagnosticus), Weimarstraat 94 's-Gravenhage, (spreekuur van 12—3 u.) Medisch Adviseur B. J. de Vries, arts.”

Zooals de meeste van dergelijke reclameboekjes, bevat ook dit eerst een z.g. historische beschouwing over homoeopathie, daarna een beschrijving van de toepassing daarvan door *Mattei* uitgevonden, een nadere verklaring van de geneesmiddelen, de gebruiksaanwijzing, de prijscourant en ten slotte. *de attesten*.

Verder zagen wij in het boekje, dat de „oogdiagnosticus” DEKKER zich daarin „*Gedipl. Natuurarts*”

noemt en niet, zooals in de advertentie „*Electro-Homoeopatisch geneesheer*”, wat wel zoo voorzichtig is.

Wat de adviseur, de arts B. J. de Vries, doet, zal voor den ter zake kundige geen raadsel zijn.

Na ontvangst van het boekje werd toezending verzocht van de middelen met gebruiksaanwijzing (onder rembours) ten behoeve van een 22-jarig meisje dat, volgens den dokter, lijdende was aan *aandoeningen van het hart*, tengevolge van kropvergroting. (Geen gefingeerd geval.)

Al spoedig werden de middelen gezonden. maar wat een teleurstelling! In plaats van de mooie roode en blauwe fleschjes en de fijne potjes van den „Graaf” kwamen nu een zeer ordinaar groen fleschje en een papieren doosje voor den dag. Sic transit!

De gezonden middelen bestonden uit een fleschje gevuld met een kleurloze vloeistof, een doosje met zalf en een buisje met witte korreltjes.

Het onderzoek daarvan, ingesteld door den heer N. Keulemans, gaf het volgend resultaat:

De *Vloeistof*, (doordat het fleschje geen bijzondere kleur had, kon niet worden nagegaan met welk soort electriciteit men te doen had), bestond uit water met een zeer geringe hoeveelheid melksuiker.

De *zalf* was vaseline met geringe hoeveelheid water en een spoor van een of ander zuur. Die zalf droeg den naam van *Groene zalf*. Waarom?

De *korreltjes*, *Anticanceroso* genaamd, bestonden uit suiker.

Nu is 't mogelijk dat, volgens de homoeopathische begrippen, in elk dier middelen een minimale hoeveelheid van een of andere stof aanwezig is, te gering om langs chemischen weg te ontdekken, dat er derhalve wel *homoeopatisch* gewerkt wordt doch van het *electrische* was niets te bespeuren.

Echter was het bevreemdend, dat de korrels uit gewone suiker bestonden, waar melksuiker toch meestal door homoeopathen wordt gebruikt.

Maar hoe het zij, het gansche optreden van de heeren HUIJGENS DEKKER en DE VRIES maant tot groote voorzichtigheid. Wie op een enkel briefje, zonder den patiënt gezien of onderzocht te hebben, terstond met de geneesmiddelen klaar staat, wie verder met opgesmukte brochures, met een quasi-wetenschappelijke verhandeling de lijders een geneesmethode voorspiegelt, ook in hare gevolgen bij „ongeneeslijke” ziekten, kan geen aanspraak maken op ons vertrouwen.

Rheumatiek-tabletten en Krachtpillen uit Senna's laboratorium.

MIJNHARDT blijkt een concurrent te hebben gekregen; Senna's laboratorium te Schoonhoven komt met verschillende tabletten voor den dag, die op de bekende wijze worden geadverteerd. Enkele daarvan wenschen wij thans te bespreken:

„Hebt gij spit, lendenpijn, heupjicht, podagra, gewrichtsrheumatiek, gebruikt dan: Rheumatiek-tabletten uit Senna's Laboratorium te Schoonhoven en.....genezing volgt. Verkrijgbaar in Kokers van 75 cts. bij A. N. van Zessen te Schoonhoven, Anton Coops, Gouda.”

Zoo luidt een der advertenties. „Genezing volgt”. Welzeker. De deskundige van Senna's laboratorium heeft vermoedelijk de wetenschap opgedaan, dat salicylzure soda wel eens bij rheumatische aandoeningen wordt aangewend en heeft bij zijn praeparaat om begrijpelijke reden wat *rhabarber* gevoegd, want deze twee stoffen zijn door den heer N. KEULEMANS in de tabletten aangetroffen en nu heet het maar: „genezing volgt” bij al de opgenoemde kwalen. Die verzekering is, op zijn zachts genomen, *hoogst brutaal* en zeer zelden waar.

De 2e advertentie luidt:

„Geen beter middel tegen bloedarmoede, bleekzucht, hartkloppingen, duizeligheid, ruggepijn, dan

...Krachtpillen uit Senna's laboratorium te Schoonhoven. Deze Pillen zuiveren het bloed, versterken de zenuwen en zijn verkrijgbaar in buisjes van 60 cents, bij A. N. van Zessen, Schoonhoven, Anton Coops, Gouda.”

De krachtpillen komen overeen met de bekende *Staalpillen* (Blaudsche pillen), zooals door den heer N. KEULEMANS is aangetoond.

Schandelijk is het deze pillen als „geen beter” aan te bevelen, o.a. bij *hartkloppingen* en *duizeligheid*. O.i. zouden wij zeggen: *geen slechter middel*.

Die *Blaudsche pillen*, uit een ijzerverbinding bestaande, schijnen wel een goudbron voor de kwakzalvers te zijn. In dezen jaargang konden wij al een drietal wonder-geneesmiddelen bespreken, die allen met de bedoelde pillen overeenkomst vertoonden. Behalve de genoemde *Krachtpillen*, behooren daartoe: *Akker's Abdijpillen* en *Mijnhardt's Staaltabletten*. In het gezelschap van AKKER, MIJNHARDT en ook in dat van BOOM hoort Senna's laboratorium thuis. Al die lui spelen dokter en apotheker tegelijk; zij sturen allerhande geneesmiddelen de wereld in, terwijl zij meteen, als een geneeskundige, geneeskundigen raad geven.

Maar, zal men vragen, wanneer die middelen — wat veelal het geval is — inderdaad geneesmiddelen bevatten, die ook door artsen worden voorgeschreven, welk kwaad steekt er dan in? Als antwoord willen wij hier herhalen wat wij reeds vroeger, naar aanleiding van het optreden van MIJNHARDT hebben gezegd:

Het is een eigenaardig geval met MIJNHARDT en nog enkele anderen, BOOM b.v. In strikten zin kan men hunne middelen niet als kwakzalversmiddelen beschouwen en toch is er in hun optreden iets, dat o.i. niet door den beugel kan.

In de samenstelling der middelen treft men niets bijzonders aan, meestal nemen zeer bekende, dikwijls veel gebruikte stoffen daaraan deel, terwijl enkele malen ook sterk werkende geneesmiddelen daarin voorkomen.

Onder allerlei fantasienamen worden nu deze middelen — waarvan de samenstelling geheim wordt gehouden — aan het publiek aangeboden en daarbij vermeld tegen welke kwalen zij, met succes, kunnen worden aangewend. De leverancier — of fakant —, treedt hier op als *geneeskundige*, die geneeskundigen raad geeft, zonder dat hij iets weet van den patiënt en van zijn lijden. En de zieke, die meestal niet kan beoordeelen *wat* hem scheelt, slikt maar op advies van den man, die het te doen is, om zooveel mogelijk van zijn waar te verkoopen. Hier ligt iets in, dat tot allerlei gevaren aanleiding kan geven.

De patiënt neemt b.v. middelen (vooral als deze tot de sterkwerkende behooren) die geheel ondoelmatig zijn voor zijn kwaal, of hij tracht genezing te vinden bij de z.g. medicijnen, tegen zijn kwaal aanbevolen, terwijl hij een verkeerde diagnose ontrent zijn ziekte heeft gesteld, of — en dit is het meest ernstige — hij slikt de middelen van den fabrikant terwijl hij een ernstige ziekte onder de leden heeft en den juisten tijd laat voorbijgaan om deskundige hulp in te roepen.

Men ziet dus, dat er aan het optreden van MIJNHARDT en dergelijke ernstige bezwaren verbonden zijn, en dat wij niet te ver gaan, wanneer wij deze handelingen in ons blad bespreken.

Kwakzalvers.

Een kwakzalver is iemand, die met een allergeingste of geheel geen kennis van geneesmiddelen, deze toch, vooral op markten en in de couranten, zeer hoog opvijzelt, voor allerlei kwalen aanprijst en zijn beweringen met allerlei leugenachtige verzekeringen van hooggeplaatste personen, vooral van vorsten en prelaten, bevestigt.

In de couranten schermen zij met getuigschriften van personen, die meestal niet bestaan, of zóó ver weg wonen, dat een onderzoek naar de waarheid van die getuigschriften vrijwel tot het onmogelijke behoort.

De grootste kracht van den kwakzalver zit in het goed kennen van het zwak der menschen. Hoe beter hij dit laatste doorziet en hoe brutaler hij optreedt, hoe beter hij slaagt in zijn bedriegerij.

De kwakzalvers zijn zoo oud als het menschdom, en het gewone volk, ja zelfs ook de hoogere stand, bij wien men toch meer ontwikkeling mag verwachten, hechten maar al te veel geloof aan de beloften van kwakzalvers.

Men moet zich verwonderen, als men leest hoe aan de Fransche en Russische hoven, de kwakzalvers altijd grooten ingang gevonden, en veel invloed gehad hebben, dikwijls met zeer noodlottige gevolgen.

Men zou een boek vol kunnen schrijven als men ze allen wilde opnoemen en de hooggeplaatste personen bespreken, die door hun onvoorzichtig geloof schenken aan kwakzalvers om hals gebracht zijn.

Alle menschen die ziek zijn of een andere kwaal hebben willen genezen, en gelooven dat er in de natuur iets is, 't welk de kracht bezit om die genezing tot stand te brengen.

Zoodra de dokter, hoe verstandig en hoe kundig hij ook mag zijn, niet geneest, en er komt een wel bespraakt kwakzalver: de lijder zal zeker zijn kundigen medicus laten varen, en den kwakzalver gelooven.

Het is een onkundige niet wijs te maken, dat vele ziekten ongeneeslijk zijn; hij zal dit toeschrijven aan de onbekwaamheid van zijn geneesheer.

Lichtgeloovig als zieken meestal zijn, als men hun hoop op beterschap geeft, ja die beterschap stellig belooft, werpen zij zich dikwijls in de armen van kwakzalvers, om spoedig dat leven te verliezen, 't welk zij aan hun geneesheer niet toevertrouwen.

De geneesheeren behooren zich nimmer te storen, veel minder nog te ergeren aan de soort van bedriegers en wel te bedenken, dat de oorzaak waarom hunne patiënten hen verlaten om een kwakzalver te nemen, niet komt uit minachting maar uit louter onkunde en uit aangeboren zwak, liefst alles wat wonderbaar en volstrekt ongelooflijk is, te gelooven.

De kwakzalver is het tegenovergestelde van een pedant.

De pedant verheft zijn beuzelingen hemelhoog, zoodat hij er waarlijk zelf aan gelooft. De kwakzalver gelooft er zelf niets van, maar bedriegt anderen. De pedant bedriegt zich zelf! M.

UIT DE PERS.

Een juiste opmerking.

De *Leeuwarder Courant* bevat bijna elken dag, aan het hoofd van de rubriek „Stadsnieuws”, een kort pittig stukje, waarin het een en ander onderwerp van den dag op geestige wijze wordt besproken. Wij lezen het meestal met groot genoegen.

Het no. van 12 November j.l. bracht het volgende:

„Va-et-Vient.

Kranten van vroeger dagen vormen een even leerzame als plaisante lectuur.

Daar komt, bij toeval, een blad van negen jaar terug in je handen en je treft er het contereitsel van een aanminnige jongedame in aan, met dezen on-aanminnigen tekst:

„Slechte adem en slijmerige mond, benauwde en weerzinwekkende adem, beslagen tong, dat wil zeggen: bedekt met een geelachtige laag, ontstaan doordat een menigte vette, kleverige stoffen, die zich van het lichaam afscheiden, zich in de maag hebben verzameld, en deze door een te lang verblijf verontreinigen.

Om gal en slijm te verdrijven, die de maag ontsteken en ongeschikt maken voor het verwerken der voedingsstoffen, is een X-pil per dag gedurende een geheele week voldoende, zoodat gal en slijm onmiddellijk verdwijnen en de maag hare geregelde werking herwat”.

In die tijden waren die X-pillen een dagelijksche gast. Nu blijken ze spoorloos verdwenen, zóó, dat we ze volmaakt vergeten zijn.

En bladeren we in oude kranten-bundels, dan bevestigt zich, steeds weer, deze ervaring. De kwakzalversaanbiddingen blijven. Maar de middelen varieren aldoor.

Omdat de uitvinders „binnen” zijn en het alzoo niet meer hoeft of omdat de wereld, die bedrogen wil wezen, voortdurend den prikkel van 't nieuwe begeert? *

